

423 (1) { T. 144 320
C. 120 5867

423 (2) { T. 144 321
C. 120 5868

423 (3) { T. 144 325
C. 120 5872

8
423
CAP. SI PATER, DE
TESTAMENT. LIB. SEXTO.

Et. §. Cùm in bello. l. Qui duos. ff. De reb.
dub. Commentaria. Authore Eman. Costa Iureconf. Lusitano,
in Academia Salmanticensi (post emerita alterius
stipendia in Conimbricensi) prima-
riæ cathedræ legum
professore.

Ad Philippum. II. Hispaniarum Regem Catholicum.

Jo. de P. / Juan Ponce / Mattes

SALMANTICÆ:

In adibus Vincentij à Portonarijs.

M. D. LXIX.

Cum priuilegio.

Esta tassado

R. 9903

El Rey.

POr quanto por parte de vos Doña Isabel Enriquez biuda, muger q̄ fuytes del doct̄or Emanuel de Acosta, Cathedradico de prima de leyes, que fue en la vniuersidad de Salamanca, como tutora y curadora de vuestros hijos y del dicho Doct̄or nos fue fecha relacion, diziendo que el dicho Doct̄or Emanuel de Acosta auia compuesto vnos Commētarios en derecho, sobre el capitulo Si pater, De testamentis, libro sexto: y otros Commentarios sobre el Paragrapho, Cū In bello, de la ley Qui duos, Digestis, De rebus duobus. El qual era muy vtil y puechoso. Y nos suplicastes os diessemos licēcia y facultad para fazer la dicha impressiō, y priuilegio, para que ninguna otra persona lo pudiese imprimir ni vender, sino vos: o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, se hizieron en los dichos libros las diligencias, que la prematica por nos sobre ello hecha manda. Y fue acordado que deuiamos mādar dar esta nuestra cedula para vos, en la dicha razon, y nos touimoslo por bien. Por la qual vos damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años cumplidos primeros figuiētes, que corren y se cuentan desde el dia de la fecha della en adelante, y no mas: vos o quien vuestro poder para ello ouiere, podays imprimir los dichos Commentarios cōpuestos por el dicho Doct̄or Emanuel de Acosta. Y mandamos que ninguna otra persona los pueda imprimir, ni vender, so pena, que la tal persona, o personas que asy lo imprimieren, o vendieren, ayā perdido, y pierdan los volumines y aparejos y moldes con que lo hizieren, y mas cinquenta mil marauedis de pena: la mitad para vos la dicha Doña Isabel Enriquez, y para vuestros herederos, y la quarta parte para nuestra camara, y la otra parte para el juez que lo sentenciare. E otro si, con tanto, que despues de impressos los dichos commentarios, no los podays vender, ni vendays, fasta tanto que sea traydo al nuestro consejo: para que se tafe el precio, en que se ouiere de vender. Y mandamos a las nuestras justicias, y a cada vno de ellos, en su juridiccion, que esta nuestra cedula, e lo en ella contenido, guarden y cumplan, y hagan guardar y cumplir. E los vnos ni los otros no fagades, ni fagan ende al, so pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Dada en Madrid a veynte y vn dias del mes de Hebrero. Año del Señor de mil y quinientos y sesenta y seys años.

Yo el Rey.

Por mandado de su Magestad

Pedro de
Hoyo.

PHILIPPO. II. HISP.
REGI CATHOLICO.

Emanuel Costa

Iureconf.

S.

QVOD ME NVPER SAL-
manticēsis Academia iuri civili apud
se docendo præesse voluit (Philippe
Rex maxime, atque potentissime) in
eo pietatis erga te magis, quàm doctri-
næ, est mihi pretiū persolutum. Nam
ex quo me puer huic eidem Acade-
miæ, Augustissimæ Isabellæ matris
tuæ aulpicijs, in disciplinam dedi, iam tum omnē meam ope-
ram tibi dicaueram: quam tandiu deberi, vt mihi erat insua-
ue, & molestum: ita reliquis, qui mihi eius rei essent conscij,
turpe, & iniquum videbatur. Atque eò magis, quòd illa ætatis
initia eos in me ad excellentis doctrine laudem impetus ostē-
derunt, vt & illam ipsam matrem tuam præsentio rem mihi
indies redderent, & mea studia neq; ingenij, si qua fuit in me
vis, neque res vlla alia tam promouerit, quàm prouexit illius
de me insignis quædam expectatio. Vt quòd Conimbricæ ad-
huc delituerim, quidam parum constitisse mihi fructus stu-
diorum meorum putauerint: alij verò magno me ingrati-
tudinis crimine condemnarint. Sed horum alterum, vt illi eam
opinionem deponerent, atque ætatem à me gnauiter, & be-
ne traductam putarent, euulgandis meis scriptis satis conse-
cutus sum: quæ (cùm meum consilium non ijs satisfacien-
di, sed iuris studiosos iuuandi fuerit) tamen maius etiàm no-
men, quàm quòd satis esse videbatur, mihi pepererunt. Vt
qui me nondum Salmanticense hoc forum totius orbis cele-
berrimum premere ausum fuisse crimina rentur, ijdem iam

in

in eodem, in Gallia, in Italia, meas voces magna cum mea lau-
de longissimè exaudire possent. Alterum verò, vt primum à
te ipso, deinde ab omnibus hominibus quàm gratissimus er-
gate esse cognoscar (quæ me multò magis ingenti beneficio
rû mole pressum cura cõficiabat) id, cum tibi redditus sum,
prope modum etiam effectum putò. Non quin satis prorsus
tibi esse ducam, cum id tu non gratulatione tantum, sed gra-
tulationis etiam monumento testatum volueris, sed quia &
recens est hoc officium, & eius præstadi tu mihi auctor idem,
qui petitionis extitisti: sumq; ad id tuorum studijs incitatus, et
adiutus: donec veteris, perpetuiq; in te animi mei testes locu-
pletas producam, non dum etiam conquiesco. Misi ad te iam
olim commentaria ad. s. Cùm in bello, manu scripta, exiguum
sanè donum, sed vt scires, quàm te piè colerem, quàm ex te to-
tus penderem. Rescripsisti per benignè, quæque meruissem
pietatis, & doctrinæ præmia à te expectare iussisti. Ijs ego tuis
litteris ita incensus sum, vt fuerim tamen non leuiter contur-
batus: ne in reliquum tempus expectatione tua minorem me
fortasse præstare. Sed non defui ipse mihi quoad potui dum-
que te dignum aliquid incipere, et moliri conor: quod fuisset
semper imprimis necessarium, mihi que esset expedire diffici-
limum, idem tibi ratus sum fore acceptius. Accessi igitur an-
nis ab hinc duodecim ad cap. Si pater, de testamentis, explican-
dum. Qui locus, nisi te, ad quem euasurus essem, mihi propo-
suissem, facile me aditu specie ipsa prohibuisset: ita est arduus,
& impeditus, & vastissimis difficultatum monstris infestissi-
mus. Sed me vsque adeò spes illa erexit, vt non modò, quæ
parata ante pericula prouideram, postea non deuitauerim:
sed alia insuper, dū longiùs progredior, multò grauiora mi-
hi ipse accersuerim, & creauerim. Nam præterquam, quòd
cum doctissimis Iureconsultis sæpe manum conferui, sæpe
eorum inter se odia, & iurgia sedauit, nonnunquam, id quod
necesse fuit, cum inter eos bene conueniret, illos in sese inui-
cent armaui: plurima sunt, quæ cum essent à recentioribus
Doctoribus magis de suis opinionibus tuendis, quàm de an-
tiquo-

tiquorum verissima iuris prudentia peruestiganda, & constituenda laborantibus obliuione conspulta, fœdissimoq; ignorantiaë situ obducta, nunc sunt in lucis auras reuocata, suusque est eis à me antiquus honos, & splendor restitutus. Nec ijs modò, quæ huius tractationis erant propria, sed multis alijs, quæ hæc ipsa tractanti necessariò attingenda fuerunt, Cui autem ne (quod plurimi faciunt, ne parum multa dixisse videantur,) alienum quid, neque huic loco satis aptum ex alijs iuris quæstionibus huc euocarẽ. Missem verò hoc ad te audaciùs, si ex opera mea fructum operæ estimandum arbitrarer: nam illam quin tibi probaturus essem, haud vererer: in hoc verò ne nimis mihi ipse placeam, non mediocriter pertimesco. Sed quia nomẽ tuum liber sibi præscripsit, quin mee cogitationes & fuerint, & videantur multò maiores, non dubito. Sed satis multa de meo officio, deque commentarijs. Reliquum est, vt de huius Scholæ statu tibi gratuler. Permagnus est optimorum ingeniorum numerus, incredibilisque ad iustitiam condiscendam ardor. In quibus excolendis curam, atque industriam meam desiderari non patiar: quod etiam pro fratre pari erga te pietate, cuius in iure Pontificio docendo egregius labor iam multos annos tibi desudat, spondeo. Quòd si erit aliquando nobis à duobus filijs meis (vt me illorum ingenia sperare iubent) in eodẽ munere successum: tunc ego (si quidem id mihi videre contingeret) non tam res meas augeri, quàm diuina tua, matrisque tuæ in me beneficia magis magisque illustrari gaude rem. Vale. Salmant. Idib. Mart.

Ann. M. D. LXII.

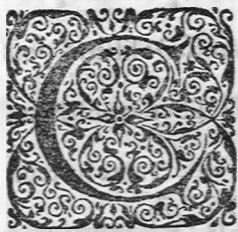
INDEX OMNIVM IVRIVM,

quæ specialius in his Commentarijs explican-
tur ex iure Pontificio, civili, atque Hispano Castellæ, & Portugalliæ. In
quo semper intelligi mus de Commentarijs cap. Si pater.

Nisi cum ponitur litera. B. quæ desi-
gnat. §. Cum in
bello.

Ex iure Pontificio.

- Ap. Quicumque. 17. q. 4.
p. 161. n. 64.
Cap. In presentia, de pro-
bation. p. 183. p. 2. cum
sequentib. & p. 146.
numero. 20.
Cap. Relatum. 1. De te-
stament. p. 80. nume-
ro. 9.
Cap. Raynaldus. De testament. pag. 75. nume-
ro. 23. & pag. 133. numero. 55. & 56. & pag. 170.
numero. 12. & pag. 187. numero. 14. & pag.
220. numero. 28. & pagina. 253. numero. 2. &
pagina. 257. numero. 11. & pagina. 311. nume-
ro. 19. et pagina. 381. n. 5. & pagina. 423. nume-
ro. 12. & numero. 26. et pagina. 447. numero
26. & numero. 27. & pagina. 466. numero. 37
et pagina. 519. numero. 74. et numero. 79. et
pagina. 557. n. 26.
Cap. Raynaldus. De testament. pagina. 253. nu-
mero. 2. et pagina. 257. numero. 11. et pagina
278. numero. 1. et pagina. 557. numero. 36.
Cap. 1. De iure patronatus. pagina. 273. nume-
ro. 4.
Cap. Ex literis. De iure patron. pagina. 275. nu-
mero. 7.
Cap. Ex tenore. Qui filij sint legitimi. pag. 38.
numero. 19.
Cap. final. De secund. nuptijs. pagina. 94. nu-
mero. 34. & pagina. 576. n. 19.
Cap. Quavis pactum, De pactis lib. sexto, pa-
gina. 263. n. 25.

- Cap. Si pater, De testamēt. lib. sexto, Diuisio,
et casus, pag. 5. n. 14. Summariū Ioan. Andr.
& alterum Petri ab Anchar. emendatur pa-
gina. 7. numero. 15. Eiusdem cap. declaratio
pagina. 176. numero. 15. & pagina. 178. nume-
ro. 1. & pagina. 184. numero. 2. et pag. 227. nu-
mero. 12. et pagina. 235. numero. 31. et pagina
239. numero. 8. et numero. 9. et pagina. 253.
numero. 2. et pagina. 257. numero. 10. et pa-
gina. 283. numero. 15. et pagina. 290. numero
25. et pagina. 316. numero. 20. et pagina. 361.
numero. 2. et pagina. 384. numero. 12. et pagi-
na. 397. numero. 20. et pagina. 420. numero
6. cum sequent. et pagina. 433. numero. 4. et
pagina. 442. numero. 13. et pagina. 465. nu-
mero. 37. et pagina. 517. numero. 71. et nume-
ro. 77.
Cap. 2. versic. final. de sepultur. lib. sexto, pag.
175. numero. 13.

Ex Digesto veteri.

- L. More Romano. ff. De ferijs, pagina. 246.
numero. 2.
L. Ius agnationis. ff. De pactis. pagina. 147
numero. 25.
L. Fin. versic. fin. ff. De his qui notan. infam. p.
27. B. numero. 3.
L. Nam et Seruius. §. Qui negocia. ff. De nego-
cijs gest. pagina. 471. numero. 49.
L. Videamus. ff. De eo quod metus causa. pag.
40. B. num. 12.
L. 3. §. Minorem. ff. De minorib. pagina. 246.

nu-

Index Iurium explicatorum.

- numero.1.
L. Quod si minor. §. Scauola. ff. De minorib. pag. 26. n. 31.
L. Aemilius Larginus. ff. De minorib. p. 26. numero. 24.
L. Nam et si parentibus. ff. De inoffic. testam. p. 541. n. 2.
L. Mater decedens. ff. De inoffic. testam. p. 542. numero. 4.
L. Filio. §. Contra tabulas. ff. De inoffic. testam. pagina. 548. numero. 19. & pagina. 569. n. 8.
L. Papinianus. §. Si quis impuberi. ff. De inoffic. testam. p. 305. n. 14.
L. Papinianus. §. Si quis impuberi. ff. De inoffic. testam. p. 561. n. 1. cum sequentib.
L. Papinianus. §. Si quis impubes. ff. De inoffic. testam. p. 556. n. 31. & p. 31. B. n. 4.
L. Item veniant. §. Non. solum. ff. De petitione hæredit. p. 470. n. 47.
L. Item veniunt. §. Præter. ff. De petitione hæredit. p. 496. n. 30.
L. 1. §. Cum arietes. ff. Si quadrup. pauper. fecisset dicatur. p. 23. B. n. 12.
L. 2. §. Si quarta. ff. Famil. erciscun. p. 34. B. n. 4.
L. Seruo manumisso. ff. De condict. indeb. p. 46. numero. 8.
L. 3. §. De illo. ff. Pro socio. pagina. 12. B. num. 3.
L. Si fundus, versi. Nam et si. ff. Locati. p. 85. n. 6.
L. Habere licere. ff. De euitronib. p. 29. B. n. 2.
L. Præfectus. ff. De ritu nuptiar. pagina. 34. n. 8.
L. Inter socerum. ff. De pactis dotalib. pag. 24. B. n. 14. & p. 56. B. n. 1. & p. 75. B. n. 21.
L. Sed interim. ff. De donationib. inter vir. & vxor. p. 85. n. 5.
L. Sed si mors. ff. De donation. inter vir. pag. 85 numero. 6.
L. Papinianus. ff. De donation. inter vir. p. 85. numero. 4.
L. Si sponsus. §. fin. ff. De donation. inter vir & vxorem. p. 289. n. 24.
L. Si sponsus. §. Circa. ff. De donation. inter vir. & vxor. p. 551. numero. 24.
L. Cum hic status. §. Si ambo. ff. De donation. inter vir. & vxor. p. 5. B. num. 3. & pagina. 15. B. numero. 6. & pagina. 26. B. nu. 14. et. 15.
L. Cum hic status. §. fin. ff. De donation. inter vir. & vxor. eleganter explicatur. pagina. 34 num. 7. cum sequent.
- Ex Infortiat o.
- L. Si quis à liberis.** §. Idem rescriptum. ff. De liber. agnoscend. pag. 565. n. 8.
L. Credendum. §. Si vero maritus. ff. Qui petant tutores. pagina. 417. numero. 2. cum sequentib.
- L. Impuberi.** ff. De administr. tutorum pag. 12. numero. 18.
L. Bello amissi. ff. De excusationib. tutor. pagina. 22. B. numero. 11. & pagina. 17. B. num. 1.
L. Magis puto. §. Fundum. ff. De rebus eorum. pagina. 39. B. n. 9.
L. Et mulieri. ff. De curatore furiosi. pagina. 96. numero. 41.
L. Qua ætate. ff. De testam. pagina. 28. n. 7. & pag. 246. n. 1.
L. Lege Cornelia. ff. De testam. pag. 204. ex. n. 13. & p. 28. B. n. 4.
L. Cum quidam. ff. De liber. & posthum. p. 43. numero. 5.
L. Si filium. ff. De liber. & posthum. p. 78. numero. 16.
L. Si posthumus. §. Quod vulgo. ff. De liber. & posthum. p. 131. n. 53.
L. Si quis posthumos. §. Si filium exhæredauro. ff. De liber. & posthum. p. 66. B. n. 6.
L. In suis. ff. De liber. & posthum. p. 38. B. n. 3. & p. 48. B. n. 4.
L. Si filius hæres. ff. De liber. et posthum. p. 28. B. n. 4. et. p. 51. B. n. 2.
L. Gallus. §. Idem credendum. ff. De liber. & posthum. p. 69. nu. 5.
L. Gallus. §. videndum. ff. De liber. et posthum. p. 67. B. n. 9.
L. 3. §. Posthumos, versic. Vnde et ante hæredis ff. De iniusto rupto. p. 105. n. 7.
L. Posthumus præteritus. ff. De iniusto rupto p. 568. n. 6.
L. Si quis filio. §. Eius qui. ff. De iniusto rupto. pagina. 29. B. numero. 1. & p. 42. B. n. 3.
L. Si quis filio, versicul. Planè. ff. De iniusto rupto. p. 67. B. n. 8.
L. 1. ff. De hæredib. instituend. p. 105. nu. 5.
L. 1. §. Si ex fundo. ff. De hæred. instituend. p. 66. nu. 15. & p. 184. n. 1. et. p. 361. n. 3. et. p. 403. n. 2.
L. Illa institutio. §. fin. ff. De hæred. instit. p. 173. numero. 5.
L. Si quis Sempronium. ff. De hæred. instit. p. 174. n. 5.
L. Ei qui soluendo. ff. De hæred. instituend. p. 220. n. 27.
L. Lucius. 2. ff. De hæredib. instituend. p. 157. n. 54. et. p. 179. n. 4. et. p. 510. n. 76.
L. Si filius familias. ff. De hæred. instituend. p. 128. n. 42. et. n. 43. 46. 47. et. 48.
L. Ex facto. 2. ff. De hæred. instituend. p. 61. n. 5.
L. 1. in fine princip. ff. De vulgari, et pupillari. p. 405. n. 4.
L. 2. ff. De vulgari. p. 9. n. 8.
L. 2. §. Interdum, versic. Ego etiam. ff. De vulgari. p. 568. n. 7.

Index Iurium explicatorum.

- L. 2. §. Prius. ff. De vulgari. p. 101. n. 2.
 L. 2. §. Prius. versic. Adeo. ff. De vulgari. p. 350. n. 14. et. p. 491. n. 22.
 L. 2. §. Quilibet. ff. De vulgari. pagina. 108. numero. 3.
 L. Iam hoc iure. ff. De vulgari. p. 112. n. 7. & p. 332. num. 2. & p. 432. nu. 3. & 4. & p. 453. numero. 4. & p. 465. numer. 36. & p. 460. num. 21. & p. 493. n. 26. et. p. 520. n. 97.
 L. Iam hoc iure, versic. Si autē in pubes. ff. De vulgari. p. 375. numero. 19. & pag. 405. numero. 5.
 L. Verbis ciuilibus. ff. De vulgari. pag. 180. numero. 4. et. pag. 362. numer. 4. et. pag. 423. numero. 11. et. p. 520. nu. 75. et. p. 510. num. 63. et. p. 520. n. 75.
 L. Si filius qui patri. ff. De vulgari. p. 344. n. 2. et. p. 350. n. 15. vsque in finem.
 L. Centurio. ff. De vulgari. p. 142. numero. 12. et. 13. et. pag. 186. numero. 9. et. pag. 219. numero. 25. et. p. 423. numero. 12. et. pag. 427. numero. 6. et. pag. 468. numero. 40. et. p. 473. numero. 55. et. pag. 503. numero. 45. cum sequentib.
 L. Sed si plures. §. In arrogato. ff. De vulgari. p. 335. numero. 5.
 L. Sed si plures. §. Ad substitutos. ff. De vulgari. p. 19. n. 14. et. p. 333. n. 3.
 L. Sed si plures. §. Quos possunt. ff. De vulgari. p. 491. n. 22.
 L. Si mater. ff. De vulgari. p. 15. nu. 4. et. p. 510. numero. 62.
 L. Si quis eum. §. fin. ff. De vulgari. pag. 488. numero. 16.
 L. Cum ex filio. ff. De vulgari. pagina. 15. n. 2.
 L. Si is qui ex bonis. ff. De vulgari. p. 336. nu. 7.
 L. Qui plures. §. Et si a patre. ff. De vulgari. pagina. 566. n. 1.
 L. Ex duobus. ff. De vulgari. p. 343. n. 1. et. p. 574. numero. 17.
 L. Lex Cornelia. ff. De vulgari. pag. 207. n. 19.
 L. Si pater captus. ff. De vulgari. p. 208. n. 22.
 L. Si pater filium. ff. De vulgari. pag. 127. nu. 38.
 L. Ex facto. §. Lucius. ff. De vulgari. p. 128. n. 42.
 L. Lucius, in fine. ff. De vulgari. pag. 239. nu. 10.
 L. Et si cōtra tabulas. ff. De vulgari. p. 571. n. 10.
 L. Is qui contra tabulas. ff. De vulgari. p. 574. numero. 17.
 L. Cohæredi. Cum filix, §. versicul. Quod si hæredem. ff. De vulgari. pagina. 388. numero. 6. et. pagina. 483. numero. 5. et. pagina. 532. numero. 102. et. pagina. 578. numero. 20. cum sequentib.
 L. Cohæredi. §. fin. ff. De vulgari. p. 361. n. 3. et. p. 402. n. 2.
 L. Filius. ff. De condition. institution. p. 128. numero. 44.
 L. Illa institutio. §. fin. ff. De condition. institution. p. 129. n. 45.
 L. Mulier. §. fin. ff. De condition. institution. p. 181. n. 5.
 L. Miles ita. §. Ex hæredato, alias. §. Miles & emancipato. ff. De milit. testam. p. 16. nu. 7.
 L. In fraudem. §. fin. ff. De militari testam. p. 18. num. 9.
 L. Miles si testamentum. ff. De milit. testam. p. 108. n. 14.
 L. Milites etiam. ff. De milit. testam. p. 220. numero. 71.
 L. Quod dicitur. ff. De milit. testam. ibide.
 L. Quod dicitur, versic. Et ideo. ff. De milit. testam. p. 504. n. 49.
 L. Si filius familias. ff. De milit. testam. p. 64. B. n. 6.
 L. Cum Filius famil. ff. De milit. testam. p. 9. n. 8. 15. et. 19. et. p. 504. n. 51.
 L. Tractabatur. ff. De milit. testam. p. 525. n. 85.
 L. Neque enim. §. fin. ff. De milit. testam. ibide.
 L. Qui in aliena. §. Interdum. ff. De acquirend. hæredit. p. 346. n. 9. et. p. 352. n. 17.
 L. Si pupillus paterna. ff. De acquirend. hæredit. p. 227. n. 13.
 L. Si seruum. §. Prator ait ff. De acquirend. hæredit. p. 219. n. 18.
 L. Panthomius. ff. De acquirend. hæredit. p. 24. nu. 26. et. n. 28.
 L. Si quis filium. §. 1. ff. De acquirend. hæredit. p. 219. n. 23. et. p. 303. n. 10.
 L. Per pro curatorem. ff. De acquirend. hæredit. p. 303. n. 10.
 L. Filius, qui se paterna. ff. De acquirend. hæredit. p. 346. n. 9. et. p. 352. n. 17.
 L. Qualitū. ff. De acquirend. hæredit. p. 351. nu. 15.
 L. Pro hærede. §. Papinianus. ff. De acquirend. hæredit. p. 348. n. 11. et. p. 351. n. 16.
 L. Duo socij. ff. De acquirend. hæredit. p. 40. B. numero. 11.
 L. 1. §. Qui sunt in potestate. ff. Si quis omiſſa causa testam. pag. 196. n. 12.
 L. 2. §. 1. ff. De iure codicillorum. pag. 442. numero. 13.
 L. Illud. §. Fractari. ff. De iure codicillo. p. 485. numero. 10.
 L. 2. ff. De legatis. 1. pagina. 305. numero. 15.
 L. Licet Imperator. ff. De legat. 1. pag. 87. nu. 15.
 L. Si Titio. §. fin. ff. De legat. 1. pagina. 304. numero. 10. et. pagina. 309. nu. 18. et. p. 481. numero. 2.
 L. Si seruus legatus. §. Si idem seruus. ff. De legat. 1. p. 440. n. 11.
 L. Quod fideicommissum. ff. De legat. 1. p. 500. n. 42. & p. 513. n. 65.
 L. Fi-

Index Iurium explicatorum.

- L. Filiusfamiliâs. §. Qui intestato. ff. De legat. 1. p. 43. B. n. 3.
- L. Filiusfamilias. §. Vt quis hæredê. ff. De leg. 1. p. 531. n. 99.
- L. Seruum filij. ff. De lega. 1. p. 13. B. n. 3.
- L. Ab exhæredati substituto. ff. De legat. 1. pagina. 306. n. 15. & p. 377. n. 22.
- L. final. ff. De legat. 1. pagina. 34. numero. 8.
- L. Cùm quidam. ff. De legat. 2. pagina. 562. numero. 4.
- L. Cùm patronus. ff. De legat. 2. p. 87. n. 13. et. p. 258. n. 14. et. p. 304. n. 10.
- L. Imperator. §. Cùm quidam. ff. De legat. 2. p. 448. n. 28. et. p. 531. numero. 99. et pag. 532. numero. 103.
- L. Vnum ex familia, in princip. ff. De legat. 2. p. 89. n. 20.
- L. Vnum ex familia. §. Si de Falcidia. ff. De legat. 2. p. 337. n. 10.
- L. Cùm pater. §. Volo. ff. De legat. 2. pagina. 251. num. 41.
- L. Cùm pater. §. Fidei. ff. De legat. 2. p. 448. n. 29. & p. 537. n. 106.
- L. Cùm pater. §. Cùm inter. ff. De legat. 2. p. 12. B. num. 3.
- L. Cùm pater. §. Hæreditatē. 1. ff. De legat. 2. p. 7. B. n. 1.
- L. Vt hæredibus. ff. De legat. 2. pagina. 455. numero. 11.
- L. Celsus, in princip. ff. De legat. 2. pagina. 496. num. 30.
- L. Cùm ita. §. In fideicommissio. ff. De lega. 2. p. 60. B. n. 2.
- L. Peculium. §. fin. ff. De legat. 2. pag. 60. B. numero. 4.
- L. Debitor. ff. De legatis. 2. pagina. 90. numero. 24.
- L. Creditorem. ff. De legat. 2. pagina. 89. numero. 19.
- L. Caius. ff. De legat. 2. pag. 68. nu. 7. vsque ad nu. 12.
- L. Peto. §. Matre. ff. De legat. 2. pagina. 122. numero. 17.
- L. Miles. §. Pro parte. ff. De legat. 2. pagina. 463. numero. 27.
- L. Titia. §. Imperator. ff. De legat. 2. p. 542. numero. 5.
- L. Si fuerit. §. 1. ff. De legat. 3. pag. 121. numero. 14. et. 15. & p. 304. nu. 14. 17. & 18. & p. 513. numero. 65.
- L. Sed & fidei. ff. De legat. 3. p. 123. numero. 20. & pagina. 309. numero. 18. & pagina. 513. numero. 65.
- L. Cùm filio, versic. Ego quidem. ff. De legat. 3. p. 27. n. 4.
- L. Fideicommissa. §. Filio. ff. De legat. 3. p. 117. numero. 20.
- L. Fideicommissa. §. Si cui ita. ff. De legat. 3. pag. 8. B. n. 5.
- L. Seruis legatis. ff. De legatis. 3. pagina. 189. numero. 1.
- L. Si Titius. ff. De legatis. 3. pagina. 268. numero. 34.
- L. Sextiliam. ff. De legatis. 3. pagina. 463. numero. 27.
- L. Vxorem. §. Sczuola. ff. De legat. 3. p. 61. B. numero. 4.
- L. Liberto. §. Filium. ff. De annuis legat. p. 537. num. 106.
- L. Codicillis, versic. Respondi. ff. De usufructu legat. pagina. 310. numero. 19. & pagina. 397. numero. 20.
- L. Vxori maritus. ff. De usufru. legat. p. 6. numero. 11.
- L. 2. §. Per contrarium. ff. De dote prælega. pag. 90. n. 23. vsque ad. n. 31.
- L. Cùm ita. §. fin. ff. De optione lega. p. 348. numero. 12.
- L. Aurelius. §. fin. ff. De liberatione lega. p. 89. num. 20.
- L. 3. §. Si quis Titio. ff. De adimend. legat. p. 330. numero. 10.
- L. Qui duos, in princip. ff. De rebus dub. p. 166. numer. 5. & pag. 343. numero. 1. & pag. 515. n. 69. & p. 14. B. n. 6.
- L. Qui duos. §. Si maritus. ff. De reb. dub. pag. 200. n. 3. & p. 23. B. n. 14.
- L. Qui duos. §. Si Lucius. ff. De reb. dub. pagina. 13. B. numero. 4. & p. 29. B. n. 1. & pagina. 57. B. n. 1.
- L. Sed & in illo. ff. De rebus dub. pagina. 116. numero. 19. & p. 63. B. nu. 5. & pagina. 76. B. numero. 22.
- L. Sed & in illo. §. fin. ff. De reb. dub. p. 72. B. numero. 17.
- L. Cum pubere. ff. De reb. dub. pagina. 201. numero. 5. et. pagina. 4. B. numero. 1. & pagina. 17. B. n. 7.
- L. Quod de pariter. ff. De reb. dub. p. 17. B. numero. 9.
- L. Si inter virum. ff. De reb. dub. p. 26. B. n. 15. et p. 70. B. n. 15.
- L. Si fuerit. §. Planè. ff. De rebus dubijs. p. 23. B. n. n. vsque ad. 14.
- L. Vtrum. §. Cùm quidam. ff. De reb. dub. pagina. 62. B. numero. 4.
- L. 2. ff. De his, quib. vt indign pag. 154. numero. 17.
- L. 2. §. Per contrariū. ff. De his quib. vt indign. p. 38. n. 8.
- L. fin. §. 1. ff. De his quib. vt indign. p. 496. numero. 32.

Index Iurium explicatorum.

- L.1. ff. De condition. & demonstra. pag. 454. num. 2.
- L. Hoc genus. ff. De condition. et demonstra. p. 63. B. n. 4.
- L. Hac conditio. §. fin. ff. De condition. & demonstra. p. 27. n. 5.
- L. Cum auus. ff. De condition. & demonstra. p. 137. n. 1. cum sequent. & p. 45. B. numero. 7.
- L. Intercidit. ff. De condition. & demonstra. p. 153. n. 44.
- L. Quae conditio. §. fin. ff. De condition. & demonstra. p. 175. n. 11.
- L. In conditionibus. §. Si patronus. ff. De condition. & demonstra. p. 74. n. 16.
- L. 1. §. Ad municipum. ff. Ad l. Falcid. p. 288. numero. 21.
- L. 1. §. Si quis creditori. ff. Ad l. Falcid. p. 91. numero. 25.
- L. Verbis. ff. Ad l. Falcid. p. 90. n. 24.
- L. Filiusfamil. ff. Ad l. Falcid. p. 558. nu. 38. et. p. 35. B. n. 4.
- L. Filiusfamil. versi. Siquidem. ff. Ad l. Falcid. p. 49. B. n. 9.
- L. Cum dotem. ff. Ad l. Falcid. p. 89. numer. 22. & p. 290. numer. 26. & pagina. 381. numero. 6. & 7.
- L. Pretia rerum. ff. Ad l. Falcid. pag. 39. B. numero. 4.
- L. Si usufructus. versic. Dos legata. ff. Ad l. Falcid. p. 89. n. 12.
- L. Scius, et Augerius. ff. Ad l. Falcid. p. 123. numero. 16.
- L. Qui fundum. §. Qui filios. ff. Ad l. Falcid. p. 121. n. 14. et. p. 390. n. 9.
- L. 1. §. Interdum. ff. Si cui plus quam per legem. Falcid. p. 257. n. 10.
- L. 1. §. Sed & quoties. ff. Ad Trebellian. pag. 328. num. 8.
- L. 2. §. Si sit consanguineus. ff. Ad Trebellian. p. 193. n. 7.
- L. Cogi. §. Metianus. ff. Ad Trebellian. p. 308. numero. 8.
- L. Cogi. §. Et generaliter. ff. Ad Trebellian. p. 363. num. 8.
- L. Ex facto. in princip. ff. Ad Trebellian. pag. 441. n. 12. et. p. 447. numero. 25. vsque ad finem. et. p. 528. n. 95.
- L. Ex facto. §. Ex facto. ff. Ad Trebellian. p. 151. n. 43. et. p. 57. B. n. 1.
- L. Ex facto. §. Si quis rogatus. 1. ff. Ad Trebellian. p. 152. n. 42.
- L. Ex facto. §. Si quis rogatus. 2. ff. Ad Trebellian. p. 153. n. 45.
- L. Ex facto. §. Si quis autem. ff. Ad Trebellian. pagina. 145. numero. 19. et. pagina. 248. numero. 3. et. p. 4. B. n. 1. et. 4. et. p. 53. B. n. 3. cum plurib. sequentib. latissime.
- L. Ex facto. §. fin. ff. Ad Trebellian. p. 145. numero. 20.
- L. Nam quod. §. Sed et qui repudiauit. ff. Ad Trebellian. p. 567. n. 2.
- L. Epistolam. §. Mulier. ff. Ad Trebellian. pag. 454. n. 7.
- L. Recusare. §. Titius. ff. Ad Trebellian. p. 454. numero. 8.
- L. In fideicommissariam. ff. Ad Trebellian. p. 469. n. 43.
- L. Si postulante. ff. Ad Trebellian. p. 40. B. n. 11. et. p. 48. B. n. 6.
- L. Quidam ita. versic. Sed an ea voluntas. ff. Ad Trebellian. p. 26. n. 31.
- L. Quia perinde. ff. Ad Trebellian. p. 272. numero. 3. et. 4. cum sequent.
- L. Ita tamen. §. 1. ff. Ad Trebellian. pag. 470. numero. 48.
- L. Ita tamen. §. Quoties. ff. Ad Trebellian. pag. 68. n. 4.
- L. Ita tamen. §. Marcellus. ff. Ad Trebellian. p. 68. n. 3.
- L. Ita tamen. §. Si pater. ff. Ad Trebellian. pagina. 264. numero. 27. & pagina. 346. numero. 8.
- L. Marcellus. §. Quidam liberis. ff. Ad Trebellian. p. 462. n. 27.
- L. Qui filium. ff. Ad Trebellian. p. 530. n. 98. & pag. 538. n. 104.
- L. Qui filium. §. Sabinus. ff. Ad Trebellian. p. 542. n. 11.
- L. Haeredibus. §. 1. ff. Ad Trebellian. p. 150. numero. 39.
- L. Mulier. §. Cum proponeretur. ff. Ad Trebellian. p. 150. n. 39.
- L. Mulier. §. Sed enim. ff. Ad Trebellian. p. 29. numer. 9.
- L. Haeredes mei. §. Cum ita. ff. Ad Trebellian. p. 190. n. 2.
- L. Scruola. ff. Ad Trebellian. p. 405. nu. 6. et. p. 441. n. 12. vsque ad. n. 25. et. p. 455. n. 13. et. pag. 466. n. 38. et. p. 480. numero. 1. cum sequent. late.
- L. Filius. ff. Ad Trebellian. p. 472. n. 51. et. p. 530. num. 99.
- L. Apud Iulianum. §. Antistia. ff. Ad Trebellian. p. 214. num. 13.
- L. Ballista. ff. Ad Trebellian. p. 447. n. 27. et. p. 472. n. 52.
- L. 1. ff. Quando dies lega. cedat. pag. 447. numero. 34.
- L. Haereditio. §. Tantundem. ff. Quando dies lega. cedat. p. 377. n. 22. & p. 497. numero. 34.

L.

Index Iurium explicatorum.

- L.1. §. fin. ff. Vt in possession. legator. p. 346. numero. 7.
- L.3. §. Hoc autem. ff. De legat. præstand. p. 234. numero. 30.
- L. Is qui in potestate. ff. De lega. præstand. p. 71. n. 9.
- L. Si duo. ff. De lega. præstand. p. 71. n. 10.
- L. Filium. §. Omnibus. ff. De legat. præstand. p. 571. nu. 11.
- L.1. §. Si impuberi. ff. De Collatione bonor. p. 31. B. nu. 3.
- L.1. §. Si is qui bona. ff. De Collatione bonor. p. 48. B. n. 2.
- L.1. §. Sed si emancipato. ff. De Collatione bonor. p. 60. B. n. 4.
- L.2. in fine. versic. sed si ex emancipato. ff. De collatione bonor. p. 68. B. n. 11.
- L. De bonis. ff. De Carbon. edicto. pag. 233. numero. 27.
- L. Scriptus. ff. De Carbon. edicto. p. 16. B. numero. 8.
- L. Qui ex liberis. ff. De bonor. possess. secund. tabul. p. 343. n. 1.
- L. Verum est. ff. De bonor. possess. secund. tab. p. 158. n. 57.
- L. Si ita scriptum. §. Qui filio. ff. De bonor. possess. secund. tabul. p. 183. n. 1. & p. 370. n. 16. cum sequent. & p. 403. n. 2.
- L.1. ff. Si a parente quis fuerit manumif. p. 233. numero. 28.
- L. Si liberto. §. penult. ff. De iure patrona. pag. 46. n. 16.
- L. Si patronus testamento. versic. Ex testamento. ff. De bonis liber. p. 347. n. 9.
- L. liberto octoginta. ff. De bonis liber. p. 39. B. nu. 5.
- L. Si libertus sub conditione. §. penul. ff. De bonis liber. p. 44. B. n. 5.
- L.1. §. Si quis in fraudem. ff. Si quid. in fraud. patroni. p. 550. n. 23.
- L. fina. ff. Si quid in frau. patroni. p. 553. nu. 29.
- L. Scripto. ff. Vnde liberi. p. 559. n. 39.
- L.1. §. Largius. & §. Si quis autem. ff. De successorio edicto. p. 26. n. 32. et. p. 125. n. 32. et. p. 232. n. 25. et. p. 235. n. 30. et. p. 237. n. 2. et. p. 563. n. 6.
- L.1. §. Non solum. ff. De successorio edicto. p. 234. n. 30.
- L. Iurisconsultus. §. 1. ff. De gradibus. p. 20. B. numero. 5.
- L.2. ff. De veteranor. & milit. success. p. 20. B. n. 2.
- L. Si cohæredi. §. Filius. ff. Quis ordo in bonor. possess. seruo. p. 233. n. 29. & p. 47. B. n. 10.
- L. Post consanguineos. §. Vnde. bell. quæri potest. ff. De suis & legitim. hæred. p. 567. n. 4.
- L. Intestato. §. penult. ff. De suis & legitim. hæred. p. 38. B. n. 3.
- L. Penult. ff. De suis & legitim. hæred. p. 206. numero. 17.
- L. Filij mater. §. 1. ff. Ad Tertullian. p. 237. numero. 3.
- L. fin. ff. Ad Tertullian. p. 30. B. n. 1.

Ex digesto Nouo.

- L. Mortis. ff. De donation. causa mort. p. 85. num. 8.
- L. Qui duos. §. 1. ff. De manumif. testam. p. 115. n. 17. et. p. 60. B. n. 4.
- L. Sciendū. ff. De manumif. testam. p. 348. n. 11.
- L.2. ff. De statuliberis. p. 348. n. 12.
- L.4. §. Eadem constitutio. ff. De fideicommissar. libertatib. p. 43. B. n. 3.
- L. Cum quasi. versic. sed et si quis. ff. De fideicommissar. libert. p. 349. n. 12.
- L. Generaliter. §. si quis seruo. ff. De fideicommissar. libert. p. 441. n. 12.
- L. Fideicommissaria. versic. Quanquam. ff. De fideicommissar. liber. p. 62. B. n. 4.
- L. Si quis cum sciret. ff. De vsucap. pro empt. p. 97. n. 41.
- L. Apud Iulianum. in fine. ff. Quibus ex causis in possess. eatur. p. 277. n. 10.
- L. Hæreditarium. ff. De bonis authorit. iudic. possiden. p. 32. B. n. 4.
- L. Pater familias. ff. De priuileg. credit. p. 407. n. 9. & p. 63. B. n. 4.
- L. Qui autem. §. Hoc edictum. ff. Quæ in fraud. creditorum. p. 554. n. 30.
- L. Qui autē. §. sed & illud. ff. quæ in fraud. credit. p. 48. B. n. 5.
- L. Si debitor. ff. Quæ in fraud. credit. p. 552. numero. 26.
- L. Is cui. ff. De actionib. & obligation. p. 34. B. numero. 4.
- L. Quodcunque. §. Non solum. ff. De verbor. obligation. p. 116. n. 18.
- L. Si Titius, & Seia. ff. De fideiussorib. p. 69. numero. 6.
- L. Nihil. interest. ff. Ad. l. Iuliam. de adulterijs. p. 25. B. n. 14.
- L. Cum ratio. ff. De bonis dānat. p. 20. B. n. 4. & p. 50. B. n. 11.
- L.1. §. An bona. ff. De iure fisci. pag. 30. B. numero. 2.
- L. Ita frater. §. Patronus. ff. De iure fisci. p. 337. numero. 10.
- L. Lutius. ff. De iure fisci. p. 38. B. n. 3.
- L. Bona eorum. ff. De captiuis. p. 153. n. 6.
- L. Quod si filius. ff. De captiuis. p. 198. cum sequent. vsque in finem.
- L. Quod si filius. versic. sed si ambo. ff. De captiuis. p. 208. n. 22.

L. Pater

Index Iurium explicatorum.

- L. Pater instituto.** ff. De captiuis. p. 204. nu. 14.
L. Pater. §. fin. ff. De captiuis. p. 207. n. 18.
L. Proponebatur verſi. Filiusfamil. ff. De caſtrē ſi peculio. p. 206. n. 17. et. p. 29. B. n. 4. et. pag. 49. B. n. 10. & p. 51. B. n. 2.
L. Excaſtrenſi ff. De caſtrenſi peculio. pag. 51. B. n. 2.
L. Pater qui caſtrenſe. ff. De caſtrenſi pecul. p. 49. B. n. 10.
L. Penult. §. Pater. ff. De caſtren. pecul. p. 48. B. n. 5. & p. 51. B. n. 2.
L. fin. ff. De caſtrenſi pecul. p. 13. B. n. 3.
L. Herēnius. ff. De verb. ſignific. p. 218. n. 19.
L. Non eſt ſine liberis. ff. De verb. ſignifica. p. 146. n. 21. & nu. 25.
L. Verbis legis. ff. De verb. ſignifica. p. 167. n. 6.
L. Hæreditas. ff. De regul. iuris. p. 67. B. n. 6.
L. Nemo prædo. §. 1. ff. De regul. iuris. p. 147. numero. 25.
L. Omnia, quæ teſtamento. ff. De regul. iuris. p. 345. nu. 13.
- Ex Codice Iuſtiniani.
- L. Nulli.** C. De epiſcop. & cleric. p. 172. nu. 2.
L. Id quod pauperibus. C. eod. tit. ibidē.
L. fin. C. Si aduerſus delict. p. 325. n. 3.
L. Cùm quæritur. C. De inoffic. teſtam. p. 72. nu. 13. & 14.
Authentic. Nouiſſima. C. De inoffic. teſtam. ibidem. & p. 255. n. 6.
L. Fratris. C. De inoffic. teſtamen. p. 561. n. 4.
L. Omnimodo. C. De inoffic. teſtamen. p. 53. nu. 20. & p. 73. n. 15. & n. 18. & p. 545. n. 14. & p. 558. n. 37.
L. Quoniam nouella. C. De inoffic. teſtamen. p. 231. n. 22.
L. Quoniam in prioribus. C. De inoffic. teſtamē. p. 58. n. 35. & p. 124. n. 29. & p. 128. n. 41. vſque ad. n. 47. & 55. & p. 258. n. 16. & pag. 300. numero. 31.
L. Siquis filium. C. De inoffic. teſtament. p. 51. n. 16. & p. 67. B. n. 6.
L. Scimus. C. De inoffic. teſtamen. pag. 53. numero. 20.
L. Scimus. §. Cùm autem. C. De inoffic. teſtamē. p. 54. n. 24. & p. 58. n. 32. & p. 74. nu. 19. & p. 77. n. 25. & p. 123. n. 55.
L. Scimus. §. Repletionem. C. De inoffic. teſtamen. pag. 54. n. 25. & p. 55. numero. 27. & p. 558. n. 37.
L. 1. C. De inoffi. donation. p. 542. n. 6.
L. Si filius. C. De inoffic. donation. p. 541. numero. 2.
L. Si totas. C. De inoffic. donation. pag. 549. numero. 21.
L. Si mater. C. De inoffic. donation. ibidem.
- L. Si liqueat.** C. De inoffic. donation. p. 541. n. 3. cum ſequentib.
L. 1. C. De inoffic. dotib. p. 546. nu. 16. cum ſequentib.
L. Filium quem habetem. C. Famil. erciſcun. p. 258. n. 13.
L. fin. C. Famil. erciſcun. p. 524. n. 83.
L. Vnica. C. Ut actiones ab hærede & contra hæred. incip. p. 307. n. 17. & p. 524. n. 83. & p. 60. B. n. 4.
L. 1. C. De hæredit. vel actione vend. p. 330. numero. 11.
L. 2. C. De hæredit. vel act. vend. ibidem. numero. 12.
L. 1. C. De pactis inter emptorem. p. 468. numero. 41.
Authentic. Ex teſtamēto. C. De ſecund. nupt. p. 576. n. 19.
L. Vnica. §. Primum. C. De rei vxoria actione. p. 88. n. 17.
L. Vnica. §. Igitur. C. De rei vxoria actione. p. 92. nu. 27.
L. Donationes quas parentes. C. De donation. inter virum & vxorem. p. 70. B. n. 16.
Authentic. Sed hodie. C. De donation. inter virum. p. 153. n. 45.
L. Penult. C. De donation. inter vir. p. 69. B. nu. 13.
L. 1. C. Si quid in fraud. patroni. p. 550. n. 23. & p. 69. B. n. 13.
L. Si maritus. C. De collationib. pag. 304. numero. 10.
L. Et militibus. C. De teſtamen. milit. p. 42. B. num. 2.
L. In teſtamento. 1. C. De teſtamen. milit. pag. 434. n. 4.
L. Si frater patruelis. C. Qui teſtamen. facere poſſ. p. 28. n. 7. et. p. 247. n. 2.
L. Eunuchis. C. Qui teſtamen. facere. poſſ. p. 28. n. 8.
L. Hac conſultiffima. C. Qui teſtament. face. poſſ. p. 106. n. 8.
L. Ambiguitates. C. De teſtament. pagina. 106. num. 11.
L. Hac conſultiffima. §. Ex imperfecto. C. De teſtament. p. 79. nu. 3. cum ſequent. & pag. 544. n. 11.
L. Hac conſultiffima. §. Ex imperfecto, & §. Si quis autem. C. De teſtamen. pag. 487. num. 14. & pag. 490. numero. 21. & p. 523. nu. 81.
L. Extraneu. C. De hered. inſtituēd. p. 166. n. 5.
L. Collegium. C. De hæred. inſtituend. p. 173. numero. 4.
L. fin. C. De hæredib. inſtituend. p. 410. nu. 15. et. p. 444. n. 19. & p. 451. n. 2. & p. 514. n. 66. et p. 527. n. 91.
- L. Si

Index Iurium explicatorum.

- L.** Si mater. C. De institution. & substitu. pag. 100. n. 47.
- L.** Precibus. C. De impuber. & alijs. p. 18. n. 11. & pag. 187. n. 14. & p. 313. n. 11. & p. 447. n. 27. & p. 472. n. 52. & p. 402. n. 44. late.
- L.** Cùm quidam. C. De impuber. & alijs. pag. 191. n. 6.
- Authentic.** Ex causa. C. De liber. præterit. pag. 71. n. 11. et. pag. 569. n. 9.
- L.** Si infanti. C. De iure deliberand. pagina. 23. num. 25.
- L.** fin. C. De repudian. vel abstin. hæredit. p. 225. nu. 5. et. p. 228. n. 15.
- L.** fin. C. De codicillis. pag. 489. n. 18. et. pagina. 19. B. n. 4.
- L.** Cùm quidam. C. De legatis. pag. 120. n. 7. et. n. 10. et. p. 572. n. 14.
- L.** Si legata. C. De legatis. pagina. 497. numero. 35.
- L.** Cùm acutissimi. C. De fideicommiss. pag. 138. n. 1. cum sequentib.
- L.** Cùm virum. C. De fideicommiss. pagina. 153. n. 42. et. p. 448. n. 29.
- L.** Si frater. C. De fideicommiss. pagina. 412. numero. 15. et. p. 425. n. 15. et. pagina. 460. num. 20. et. p. 523. n. 82.
- Authentic.** Res quæ. C. Communia de legatis. p. 254. n. 3. et. p. 396. n. 18.
- L.** fin. §. Sed quia. C. Communia de legatis. pag. 472. n. 52.
- L.** Et sine. C. Ad Trebellian. p. 271. n. 1.
- L.** Iubemus. C. Ad Trebellian. p. 254. n. 3. et. p. 278. n. 12. cum sequentib. et. p. 312. nu. 20. & p. 394. num. 15. et. p. 558. numero. 38. et. p. 19. B. numero. 3.
- Authentic.** Nisi rogati. C. Ad Trebellian. pag. 138. n. 2. cum sequentib.
- Authentic.** Sed cùm testator. C. Ad leg. Falcid. pag. 278. n. 11. et. p. 530. n. 98.
- Authentic.** Similiter. C. Ad leg. Falcid. p. 279. n. 13. et. p. 287. n. 20. & 21.
- L.** Vnica. C. De caducis tollend. pag. 496. numero. 32.
- L.** i. C. De his qui ante apert. tabul. pag. 38. B. num. 3.
- L.** Omnem matrem. C. Ad Tertullian. pagina. 241. numero. 17. et. pagina. 418. numero. 4.
- L.** Matres. C. Ad Tertullian. pagina. 418. numero. 4.
- L.** Sciant cūcti. C. De legitim. hæredib. pagina. 242. n. 19. p. 35. n. 1.
- L.** i. §. Sed scimus. C. De latina libert. tollend. p. 51. B. n. 2.
- L.** fin. C. De contrahen. & committend. stipula. p. 32. B. n. 4.

- L.** 2. C. De adoptionib. pagina. 32. B. numero. 4.
- L.** Cùm in adoptiuis. §. Sed ne articulum. C. De adoptionib. p. 13. B. n. 3.
- L.** Si quis pro redemptione. C. De adoptionib. p. 43. B. n. 3.
- L.** Quoties. C. De donation. quæ sub modo. p. 69. B. n. 13.
- L.** His folis. C. De reuocand. donationib. pag. 97. n. 41.
- L.** Qui quis. §. Ad filiarum. ff. Ad. l. Juliã Maic. stat. p. 23. B. n. 13.
- L.** i. C. De his qui sibi adscrib. pagina. 12. B. numero. 3.
- L.** 3. C. De bonis proscriptorum. pag. 49. B. numero. 10.
- L.** fi. C. De prædijs curial. libr. x. pagina. 551. numero. 24.

Ex Volumine Authentic.

- A** Vthentic. De incestis nuptijs. §. fin. Col. la. 2. pag. 167. n. 5.
- Authentic.** De restit. et ea quæ. xj. mens. parit. §. Quamobrem. Colla. 4. pag. 260. numero. 18.
- Authentic.** Constitutio quæ de dignit. §. Illud quoque. Colla. 6. pagina. 41. numero. 26.
- Authentic.** Quib. mod. natural. eff. legitim. §. Sit igitur licentia. Colla. 6. pag. 154. numero. 50.
- Authentic.** De immensis donation. §. Sed neq;. Colla. 7. p. 543. n. 7.
- Authentic.** Quib. mod. natural. eff. sui. §. Quoniam variè. et. §. Filium verò. Colla. 7. pagina. 154. n. 50.
- Authentic.** De restitutionib. §. Nobis. Colla. 8. pag. 472. n. 53.
- Authentic.** Vt cùm de appella. cognosc. §. Hæc autem. versi. Caterum. Colla. 8. pagina. 48. numero. 8.
- Authentic.** Vt cùm de appella. cognosc. §. Aliud quoque capitulum. Colla. 8. pag. 74. n. 20. & 22. & 24.
- Authentic.** Vt cùm de appella. cognosc. §. Si vero contigerit. Colla. 8. pagina. 570. numero. 9.
- Authentic.** De sanctissimis episcop. §. Sed & hoc præfenti. Colla. 9. pagina. 138. n. 2. cum sequentib. et. p. 164. n. 70.

Ex Institutionibus.

- §.** Sed si in bello. Instit. De excusation. tut. p. 27. B. n. 1.

Legæ

Index Iurium explicatorum.

- §. Legatarijs, Institut. De testamēt. pag. 244. numero. 24.
 §. Cæcus, Institut. Quib. non est permis. facere testament. p. 106. nu. 10.
 Principium, Institut. De pupillari substit. pag. 3. num. 5.
 §. Igitur, Institut. De pupillari substit. pag. 306. numero. 15.
 §. Non solum, Institut. De pupilla. substitut. p. 562. n. 4.
 §. fina, Institut. De pupilla. substit. p. 18. n. 10. & p. 445. n. 21. et. p. 12. n. 64.
 Princip. Institut. Quib. mod. testamen infirm. p. 20. B. n. 5.
 §. Igitur quartam, Institut. De inoffic. testamē. p. 72. n. 14.
 §. Sed his permittit Pretor, Institut. De hæred. qualit. et differen. p. 228. n. 13.
 §. Ante hæredis, Institut. De legatis. p. 105. nu. 4.
 §. Incertis, Institut. De legatis. pagina. 172. numero. 2.
 §. Tutor autem, Institut. De legatis, pagina. 176. numero. 16.
 §. Sed nec huiusmodi, Institut. De legat. p. 60. B. nu. 4.
 §. Ergo, Institut. De fideicommissar. hæreditat. p. 568. n. 5.
 §. Sed quia stipulationes, Institut. De fideicommissar. hæredit. p. 271.
 §. Sed quia hæredes, Institut. De fideicommissar. hæred. p. 272. n. 2. cum sequent.
 §. Sed quia hæredes, versic. Ex singulis, Institut. de fideicommissar. hæred. p. 284. nu. 16.
 §. Cum igitur, Institut. De bonor. possession. p. 232. n. 24.
 §. Sed nostra, Institut. De success. libert. p. 74. numero. 17.
 Principium, Institut. De seruili cognatione. p. 147. n. 25.
 §. Ex conditionali, Institut. De verb. oblig. p. 32. B. nu. 4.
 §. Hæres, Institut. De obligationib. quæ ex qua si contractu. p. 277. n. 10.

Ex iure Regio Castellæ.

- P**artit. l. 3. tit. 12. Partit. 4. p. 94. n. 33. et. numero. 35.
 Partit. l. 8. tit. 4. Partit. 5. p. 546. n. 16.
 Partit. l. 50. tit. 14. Partit. 5. eleganter explicatur & defenditur. pag. 32. numero. 5. cum sequentib.
 Partit. l. 7. tit. 1. Partit. 6. p. 80. n. 11.

- Partit. l. 10. tit. 4. Partit. 6. p. 138. n. 1.
 Partit. l. 5. tit. 5. Partit. 6. p. 411. n. 15.
 Partit. l. 12. tit. 5. Partit. 6. p. 8. n. 2. et. p. 221. n. 30. & p. 262. n. 22. et. p. 420. n. 12. et. p. 44. n. 22. & 23. et. p. 449. n. 30. et. p. 505. n. 52. et. p. 526. numero. 88.
 Partit. l. 20. tit. 6. Partit. 6. p. 175. n. 11.
 Partit. l. 3. tit. 9. Partit. 6. p. 123. numero. 22.
 Partit. l. fin. tit. 11. Partit. 6. p. 262. numero. 22. & p. 474. n. 57.
 Partit. l. fin. tit. penult. Partit. 7. pag. 15. n. 16.
 Partit. l. 11. tit. 11. Partit. 7. p. 21. B. nu. 14. et. p. 75. B. n. 20.
 Fori. l. 9. tit. De las mandas. p. 301. nu. 5.
 Fori. l. 9. tit. 5. lib. 3. pag. 255. n. 7.
 Fori. l. 9. tit. 12. lib. 3. p. 95. 35.
 Ordinamen. Regal. l. 22. tit. 3. lib. 1. pag. 340. n. 13.
 Ordinamen. Reg. l. 2. tit. 3. lib. 5. pagina. 340. num. 13.
 Ordinamen. Reg. l. fina. tit. 4. lib. 5. pagina. 96. n. 37. 39. 43. et. 44.
 Tauri. l. 5. p. 200. n. 3.
 Tauri. l. 6. pagina. 193. numero. 8. et. p. 491. numero. 23.
 Tauri. l. 9. p. 341. n. 13.
 Tauri. l. 13. p. 149. n. 33. et. p. 174. n. 6.
 Tauri. l. 15. p. 576. n. 19.
 Tauri. l. 17. cum sequentib. pagina. 255. numero. 7.
 Tauri. l. 27. p. 301. n. 5.
 Tauri. l. 31. p. 109. n. 15.
 Tauri. l. 63. p. 56. n. 31.

Ex iure Regio Portugalliæ.

- O**rdination. Reg. lib. 2. tit. 1. in dubio. 6. p. 69. B. n. 13.
 Ordination. Reg. lib. 2. tit. 5. in princip. p. 258. numero. 12.
 Ordin. Reg. lib. 2. tit. 5. §. fin. p. 261. n. 20.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 3. p. 46. B. n. 8.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 7. in princip. p. 82. nu. 15.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 9. §. penult. p. 550. nu. 22.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 44. p. 46. B. n. 8.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 70. §. 1. et. 2. p. 585. n. 17.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 70. & 71. p. 150. n. 37. & p. 255. num. 7. & p. 262. n. 21.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 75. §. 63. p. 193. n. 8. & p. 576. n. 19.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 77. §. 4. pagina. 543. numero. 9.
 Ordin. Reg. lib. 4. tit. 80. p. 56. num. 31. et. pag. 57. n. 33.

FINIS.

Ioann. Turriscremata Abbat. Gamonalens.

De Emanuele Costa Iureconsulto.

Extulerat caelo caput, & iam lucis in auras
Venerat è tenebris, ceca & caligine, Costa
Te duce, iustiq; & veri prudentia: quòd si
Ampla diu aspicerent te Salmantina theatra
Fundentem dias fecundo è pectore voces,
Iustitia inuisit quas iam pridem hospita tantum,
Spes erat hanc nullo decedere tempore terris.

EMANVELCO: STA LVSITANVS

IVRISCONSVLTVS IN ACADE-

mia Salmanticensi, post emerita alterius stipendia

in Conimbricensi; cathedræ prima

riæ legum professor

Ad cap. Si pater, De testamen. Lib. Sexto.

BONIFACIVS OCTAVVS.

SI PATER filium, & filiam habens impubes, & vxorē, filiam in re certa, filium vero in cæteris bonis suis vniuersalem hæredem instituit, & vxori aliqua in suo testamento legauit: adijciens, vt si decederet filia sine liberis, eidem filio, etsi ipse absq; liberis obiret filius, præfatæ filiæ moreretur: Christi pauperes instituēdo hæredes, si vtrūque sine liberis mori contingeret filiorum. Testatore mortuo, ac deinde filio, subsequenter & filia (superstite matre) defunctis ante tempora pubertatis. Absq; deductione Trebellianicæ, siue partisi iure naturæ debitæ, faciendæ, ipsi pauperibus bona omnia deferuntur. Præmissæ namque substitutiones factæ de filio ad filiam, & è contra, &

de illis ad pauperes, directæ debent intelligi pupillares. Cum in substitutionibus semper sit interpretatio faciendæ (dummodo, sicut in casu proposito, earum verbis & personis conueniat institutis) vt substitutio directæ intelligatur potius, quàm obliqua: quanquam directæ interdum ad fideicommissum ex causa trahatur. Licet autem filius testamento suo matrem portionem iure naturæ debitam priuare non possit, pater tamen in testamento, quod filio impuberi facit, potest. Nam testamētum huiusmodi pupillare, paternum, vel paterni pars potius est censendum.

SVMMARIVM.

- 1 **S**ubstitutio principaliter distinguitur in directam, & obliquam.
- 2 Substitutionis directæ quatuor sunt species.
- 3 Substitutionis vulgaris formula describitur.
- 4 Substitutionis pupillaris conceptio traditur:

A circa

- circa quā Bernardi negligētia animaduertitur.
- 5 Principium Instit. De pupillari substitū. enunciat.
 - 6 Substitutionis exemplaris exemplum.
 - 7 Substitutionis militaris figura.
 - 8 Substitutus militaris succedere intelligitur nō hāredi, sed ipsi militi testatori.
 - 9 Substitutio fideicommissaria, seu obliqua duplex.
 - 10 Substitutionis dir. est. & fideicommissaria, duae principales differentiae describuntur.
 - 11 Substitutionis compendiosa, & breuiloqua discrimen.
 - 12 Substitutio reciproca quenam sit? Et quomodo differat a breuiloqua?
 - 13 Substitutionis compendiosa exemplum. Et utrū concipi possit sub alia, quā mortis, conditione?
 - 14 Cap. Si pater diuisio, & casus.
 - 15 Cap. Si pater, summarium Ioannis Andr. & aliorum Petri ab Anchar. emendatur.
 - 16 Legitima portio liberis iure naturae debita deducenda uidetur de directis substitutionibus, si modō per eas liberi grauentur.
 - 17 Legitima portio cur non deducatur ex directa substitutione pupillari.
 - 18 Substitutio breuiloqua dici nequit, ubi testator singulis liberis separatim substituit.

Principium.

HAEC famosa Decretalis olim incipiebat: Ioannes Frangiapanis, &c. secundum Innocen. hic: de cuius extranagati fuit de sumpta. Et quidem, si verba illius antiqua inspiceremus, posset haec Decretalis facilius intelligi, ut scribit Ioannes Monach. hic alludens ad illud Horatianū: Dū breuis esse laboro obscurus fio. Adeo enim decisa fuit haec Decretalis, ut ex nimia breuitate interpretatio eius obicurius facta sit, uti glos. perstrinxit in praesentiarum in casus positione. Collectarius verò autor est in cap. Raynutius. n. fin. supra hoc titu. fuisse in antiqua errorem quendam iuris manifestum, propter quem oportuit, hanc Decretalem in praesentem formam redigere. Fuit autem composita per Bonifacium Octauum Pontificem Maximum ad variarum opinionum decisionem, quae antea fuerant

controuersae, ut scribit Signorol. de Homod. in consil. 150. Nec dubium est, quin praecipuas iuris civilis subtilitates attingat in ardua, obscura, & utilissima substitutionum materia. Nos ipsam Pontificis sententiam, subiectis glossis, & scholijs quadraginta, explicabimus: & oēs articulos huius cap. proprios pro tenui facultate nostra resoluemus. Quod si fortasse dulcibus uerba miscentes punctū aliquod tulerimus, id omne ad Dei Optimi Maximi gloriam, & ad gloriosissimae uirginis Mariae Matris domini Dei nostri Iesu Christi laudem referatur. Quorum fauore, & praesidio, ex praecordijs inuocato, praesentem tractatum aggredior. Interim tamen omnia, quae sum dicturus, subijcio celsurae sacrosanctae Romanae Ecclesiae Matris nostrae, & cuiuslibet melius sentientis iudicio.

Ad euentiam ergo substitutionum materiae, praemittendum est cum glos. Ioan. Andr. hic in verb. Absque deductione, & cum glos. Bernardi in cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis, supra hoc titu. quod substitutionum talia est directa, alia uero obliqua, seu indirecta. Quam etiā diuisionem praemissit Accurs. in Rubr. ff. De vulgar. & pupil. Porro quatuor obseruamus singulares species directae substitutionis: uidelicet, vulgaris, pupillaris, exemplaris, & militaris.

Vulgaris substitutionis notissima est formula: cum testator, primo haec de Petro instituto, ita subiicit. Si Petrus mihi haeres non erit, sit mihi haeres Ioannes. Haec enim Ioannis secunda haeredis institutio, dicitur vulgaris substitutio, ut in Princip. institut. De vulgari.

Pupillaris substitutionis talem conceptionem docuit Bernard. ubi supra: Filius meus mihi haeres esto: etsi non eris haeres, vel si haeres eris, & ante tempus pubertatis decesseris, ille sit haeres. Quam quidem formulam docere

3
Substitutio
nis vulgaris
formula.

4
Pupillaris
substitutio-
nis coceptio

non

non debuisset glos. quâuis eam scriptâ legisset à Iustiniano, quem allegauit, in Princip. Instit. De pupil. substitutu. Siquidem Iustinianus † in. d. Princip. loquutus est in forma duplicis substitutionis, hoc est, vulgaris simul & pupillaris, iuxta doctrinam Iureconf. in l. i. versic. i. ff. De vulgari. Cum igitur glos. proximè docuisset formulâ simplicis vulgaris substitutionis, debuisset utique connectere simplicis pupillaris substitutionis conceptionē, quæ in hūc modum fieri potuit: Si Petrus filius meus in pupillari ætate deceaserit, Ioannes ei hæres sit, iuxta ea quæ trademus infra in tertia par. in glos. Pupillares.

5
Princip. In-
stitu. De pu-
pillari. ex-
plicatio.

6
Exemplaris. Exemplaris † substitutio ad exēplū pupillaris ita cōcipitur: Si filius meus in furore deceaserit, Ioannes illi hæres sit. l. Humanitatis. C. De impuber. & alijs substit. §. Qua ratione, Instit. De pupillari.

Militaris.

Militaris substitutio ex singulari militum priuilegio fieri constat. l. Cēturio, in. 2. par. ff. De vulgari. l. Miles ita. ff. De militari testamen. l. In testamento. i. C. De testamen. milit. Et quāquam sub alia, quā mortis, conditio ne fieri possit, frequentius tamen in casum mortis primi hæredis concipitur: ut † putā, si miles, filio impubere, vel alio penitus extraneo hærede instituto, ita subijciat. Quandoquēq; hæres meus deceaserit, Ioannes mihi hæres sit. Ita enim facta substitutione, si primus hæres, quæ sita militis hæreditate, deceaserit, acquisitio hæreditatis resoluetur ipso iure ex militaris priuilegij potestate. Sic eueniet, ut, mortuo statim primo hærede, iacere incipiat militis hæreditas, & quasi iacens deferatur secundo hæredi Ioanni, quem substitutum militarem appellamus. Denique cōmuni opiniōe receptum est, quod per militare † substitutionē hæres efficiatur substitutus non quidē primo hæredi, post quē fuit substitutus, sed ipsi militi testatori, secundū ea quæ resoluit latē Iancel. Galiaul. in repet. d. l. Centurio. ff. De vulgari. n. 182. versic. Sed non recedas.

7

8

tutus, sed ipsi militi testatori, secundū ea quæ resoluit latē Iancel. Galiaul. in repet. d. l. Centurio. ff. De vulgari. n. 182. versic. Sed non recedas.

Obliqua, seu indirecta substitutio, quæ & fideicommissaria appellatur, duplex † est, ut docet Accursi. in Rubr. ff. De vulgari. Quo tamen loco Nouiores rectius, quā glos. senserit, duas fideicommissaria substitutionis species ita distinxerūt. Aut enim testator hæredem suum rogat, ut hæreditatem totam, vel partem eius Ioanni restituat: & tunc dicitur fideicommissum vniuersale hæreditatis, iuxta titul. Institut. De fideicommissar. hæreditat. & C. & ff. Ad Senatufconf. Trebel. Aut verò testator hæredē rogat, ut rem aliquam singularem Ioanni restituat: & tunc dicitur fideicommissum rei singularis, iuxta titul. Institut. De singulis reb. per fideicommiss. reliet.

9
Fideicommissaria duplex.

Inter directam autem, & obliquam substitutionem in hæreditate factas, duæ † principales differentiæ obseruari possunt. Vna est, quæ in substitutione directa hæres substitutus potest nuda sua voluntate sine alterius cuiusq; ministerio acquirere hæreditatē ex substitutione sibi delatam: at verò in obliqua, seu fideicommissaria substitutione fideicommissarius vniuersalis ministerium rogati hæredis desiderat, qui hæreditatem adeat, & aditam sibi restituat, vel re, vel verbo. l. Facta. l. Restituta. ff. Ad Trebellian. Altera verò differentia hinc procedit, quod in substitutionibus directis nulla detractio quartæ partis locum habere potest cōtra substitutos hæredes, qui directo, & sine alterius opera succedunt: cæterum contra fideicommissarios vniuersales possunt hæreses regulariter quartam deducere, quā Trebellianicam vulgus appellat: ut etiam possunt iisdem hæreses contra fideicommissarios rerū singularium quartam Falcidiam detrahere. §. Sed quia hæreses. iūcto ver

10
Directæ & obliquæ substitutionis differentiæ.

ficulo. Ex singulis, Institut. De fidei-
comissar. hæredit. Quod latius venit
explicandum infra in. 2. parte in glos.
Trebellianicæ.

Inter has singulares substitutionū
species, quæ in hæreditatibus sūt, nec
breuiloquam, nec compendiosam po-
suimus: quoniam etsi nouam, & distin-
ctam conceptionis formulam præ se
ferant, argumēto. l. iam hoc iure, ibi.
Tertium genus. ff. De vulgari, nullam
tamen nouam substitutionis speciem,
præter enumeratas, possunt compre-
hendere. Sed etsi breuiloqua, & com-
pendiosa, videantur habere vnam eā-
demq; significationem, vsu tamen di-
stinctæ sunt. Nā † cum breuiloqua ex
primat breuibis verbis plures substi-
tutiones, quæ ex pluribus personis re-
sultant: compendiosa verborum cō-
pēdio exprimit plures substitutiones,
quæ ex pluribus temporibus resulta-
re possunt.

12
Breuiloqua

Breuiloquæ † substitutionis formula
est, vbi testator, duobus hæredibus
institutis, ita adijcit: Eosque inuicem
substituo. In qua specie duas vulgares
substitutiones breuibis verbis testa-
tor expressit. Sic etsi duos impuberes
liberos doli capaces testator exhæreda-
uerit, quos in potestate habeat, &
ita adiecerit: Eosque inuicem substi-
tuo: duas pupillares substitutiones fe-
cisse intelligitur. Quod si eosdem fi-
lios hæredes instituisset, breuiloqua
duas vulgares, & duas pupillares con-
tinebit. Hanc breuiloquam substitu-
tionem glos. hîc in verb. Absque de-
ductione, melius inter directas annu-
merauit, quàm. d. glos. in. d. cap. Ray-
nutius, quæ videtur eam substitu-
tionem connumerasse inter fideicomis-
sarias. Siquidem hæc conceptio non
comprehendit fideicomissariam: nisi
vbi simul cum compendiosa admisce-
tur, vt notatur in. l. iā hoc iure. ff. De
vulgari. Sed etsi hæc substitutio alio
nomine appelletur reciproca, obser-

uandum tamen est, quod reciproca
substitutionis latior est significatio.
Nam si, Petro & Ioanne hæredibus in-
stitutis, ita adiecero: Et si Petrus mihi
hæres non sit, Ioannes mihi hæres sit:
& rursus: Si Ioannes mihi hæres nō sit,
Petrus mihi hæres sit: apparet, quod
duas vulgares substitutiones separatas
& distinctas fecerim: vt breuiloqua
substitutio dici nequeat: & tamen re-
ciproca substitutio dici poterit. Quū
reciprocam substitutionem nō faciat
breuitas verborum, sed ipsa vicissitu-
do, quemadmodum præcepit Theo-
philus in. §. Et plures, & ibi Viglius
retulit, numero .4. Instit. De vul-
gari.

Reciproca

Compendiosa † substitutionis for-
mula est, si Petro filio impubere hære
de instituto, ita subiiciam: Quan-
docūq; Petrus filius meus vita deceffe-
rit, Ioannē substituo. In hac enim con-
ceptione cōditio mortis filij, quæ ver-
bo cōmuni: Substituo: egressa est pu-
bertatis tempora, admittit plures sub-
stitutiones distinctas ex duobus tem-
poribus: videlicet, ex morte filio con-
tingenti ante pubertatem, & ex morte
filio contingenti post pubertatem.
Quod si ita cōcepissem: Si filius meus
Petrus in pupillari ætate, vel postea
decefferit, Ioannem substituo: non vi-
debor fecisse compendiosam substitu-
tionem: immo verò plures distinctas
& separatas substitutiones fecisse in-
telligendus sum. Cum nō miscuerim
verborum compendio vtrumq; tem-
pus pupillaris ætatis, & pubertatis, vt
adnotauit Accurs. ab omnibus rece-
ptus in. l. Precibus, in verbo. Fidei-
comissi. C. De impuber. & alijs substi-
tu. Deniq; cū glos. hîc magis cōmuni
ter tenetur, quod compendiosa substi-
tutio tunc propriè dicatur, quum
ex duobus illis temporibus plures sub-
stitutiones resultant, vt resoluit Frac.
Rip. in. l. Centurio. nu. 60. ff. De vul-
gari.

13
Compendiosa

compendiosa
cap 20 p 1
quod dicitur

Ex

Prima pars. Pater.

Ex qua recepta traditione inferitur, quod si Petrum extraneum hæredem constitueret, eique ita substitueret: Quandoque Petrus decesserit, Ioan- nem substituo: non dicitur eiusmodi substitutio compendiosa: quantum plures substitutiones verborum compendio exprimat. Continet enim vulgarem directam, si Petrus, non adita, nec transmissa testatoris hæreditate, decesserit. Item exprimit fideicommissariam, ex qua idem Ioannes ad eam dem testatoris hæreditatem admitte- tur, si Petrus, adita hæreditate, deces- serit. Non tamen huiusmodi substitutio dicitur compendiosa. Quoniam prædictas substitutiones distinguunt di- uersi casus non aditæ, vel aditæ hære- ditatis: non verò eas substitutiones dis- tingunt duo illa tempora pupillaris ætatis, & pubertatis. Quod tamen negat Curtius Iunior in. d. l. Precibus, C. De impuber. nu. 44. contendens, quod hæc quoque substitutio potuit rectè appellari compendiosa. Sed hæc quæstio videtur esse de nomine, vt mi- nimè circa eam diutius immorandū esse videatur. Quum siue dicatur esse compendiosa, siue non dicatur, certè constat de ipsius effectu.

His ita breuiter præmissis, ad diu- sionem † & casum nostræ Decretalis accedamus. Et cum varias habuerit diuisiones, vt videre licet apud Ioan. Andr. in Nouel. Guilielm. de Monte Laud. in præsen. Arnald. de Soler. in repet. huius cap. prima tamen diuisio Ioannis Andr. magis placuit Petro de Anchar. & Philip. Franch. hinc. vt, videlicet, Decretalis hæc in quinque partes diuidatur. In prima parte ponitur series testamenti tria continentis: nempe, institutionem filiorum, legatum uxori relictum, & substitutiones eis- dem filiis factas. In secunda parte factū narratur, quod, mortuo testatore, accidit. In tertia exprimitur decisio earum quæstionum, quæ ex propo-

to facto emerferunt. In quarta subij- citur decisionis ratio, & ipsius ratio- nis confirmatio. In quinta responde- tur tacitæ obiectioni, quæ contra de- cisionem fieri posset. Secunda est ibi: *Testatore mortuo.* Tertia ibi: *Absque deductione.* Quarta ibi: *Præmissæ nanque.* Quinta ibi: *Licet autem.*

Casus autem in specie ita figura- tur: Quidam pater familias Ioannes Frangiapanis ex vxore legitima, no- mine Sarracena, filium Petrum, & fi- liam Philippam legitimis procreauerat, quos adhuc impuberes in patria potestate retinebat. Is ita testamento comprehendit: *Filiam meam Philip- pam in mille aureis hæredem insti- tuo. In cæteris verò bonis meis filium meum, Petrum hæredem vniuersalem facio. Vxori meæ Sarracenæ v- sumfructum lego illius & illius præ- dij (& certa prædia demonstrauit.)* Quod si Philippa filia mea sine li- beris decesserit, moriatur filio meo Petro. Rursus, si ipse filius meus Pe- trus absque liberis diem suum obierit, moriatur eidem filiæ meæ Philip- pæ. Quod si vtrumque sine liberis mori contigerit filiorum, Christi pauperes instituo hæredes. Hæc au- tem series testamenti colligitur ex hac decisa Decretali: vt interim o- mittamus seriem longiorem, quæ o- lim fuit in integra.

Euenit postea, quod testator, non reuocato hoc testamento, prior ante filios mortuus est. Deinde Petrus fi- lius, & mox Philippa filia defuncti fuere ante pubertatis tempora. Nec quidquam in huius decisæ Decreta- lis litera propositum est, ex quo signi- ficetur, vtrum hi filius & filia agno- uerint bona patris ex eius testamen- to illis relicta. Controuersia mota est inter pauperes ex vna parte tan- quam actores, & inter Sarracenam matrem impuberum ex altera qua- si ream, quæ de facto manserat in pos-

Casus capit. Si pater.

questio de nomine

14

Diuisio est. Si pater.

A 3 sessione

sessione bonorum mariti, super hæreditate impuberum, in qua ipsius quoque testatoris bona continebantur.

Allegationes pauperum.

Pauperes allegabant, quod testator & potuisset, & voluisset facere pupillares substitutiones de filia ad filium, & de ipsis pauperibus ad filiam. Quare cum, mortuo testatore, filius, ac deinde filia, decessissent ante pubertatis tempora, argumentabantur, quod pupillarium substitutionum conditio vtiliter extitisset. Sic denique ex hoc colligebant, quod omnia bona tam patris, quam filij, & filia, sibi ipsis delata erant ex pupillari substitutione.

Contra verò vxor testatoris Sarracena, eademque impuberum liberorum mater, allegationes quasdam aduersus pauperum intentionem afferbat, quas glos. in præsentiarum attingit, in verb. Absque deductione. Prima allegatio erat, quod filius, & filia, impuberes ab intestato decesserant: & maximè filius, cui pater verbo: Moreretur: ambiguo compendiosam substitutionem fecisset. Dicebat enim, nõ videri interpretandum, præsertim contra matrem, quod pro liberis impuberibus voluisset pater facere pupillaria testamenta, si contingeret, eos decedere ante pubertatem. Sic colligebat, quod vtriusque impuberis luctuosa hæreditas ad se, velut ad proximam & legitimam hæredem ab intestato, pertinebat. Authen. Defuncto. C. Ad Tertullian. Hanc fideicommissi interpretationem mater confirmabat argumèto illius conditionis: Si sine liberis, &c. Quæ conditio adiecta substitutioni compendiosæ arguebat, eam omni tempore futuram esse fideicommissariam: siue verbis communibus, siue etiam ciuilibus fuisset facta, iuxta Azonis & Accursi sententiam in. d. l. Precibus. C. De impuber. & alijs, quæ

Allegatio = nes matris.

Innoc. ipse huius quæstionis arbiter probauerat in cap. Raynutius, supra eod. Agnoscebat autem, quod ex liberorum persona, quorum legitima hæres esset, tenebatur restituere pauperibus hæreditatem mariti testatoris, velut ex fideicommissaria substitutione. Proinde inducere contēdebat deductiones legitimæ portionis iure naturæ debitæ, & Trebellianicæ, quas deductiones facere soleret hæres liberorum, qui post mortem à parentibus hæreditatem restituere grauarentur, cap. Raynutius, cap. Raynaldus, supra eod. titu. Altera eiusdem matris allegatio erat, quod si Pontifici placeret, interpretari prædictas substitutiones, quasi directæ fuissent pupillares, agnoscebat quidē, se exclusam fore ab hæreditate legitima liberorum, qui non intestati, sed testati decessissent: videlicet, cum pupillaribus testamentis, quæ pater illis ordinauerat. Cæterum iniquitatem occurrere aiebat, si saltem legitima portio sibi denegaretur, quæ matribus iure quodam naturæ & miserationis ex luctuosa filiorum hæreditate deberi videretur. Dicebatq;, scrupulosum esse, & à canonica æquitate alienum, si vbi pater pro liberis impuberibus testamentum faceret, fraudari posset mater ea portione, qua planè fraudari nequiret à liberis, si ipsi pro se facti puberes testarentur.

Verum hæ matris allegationes Pontificem non mouerunt, quò minus decerneret, videri, secundum ea quæ proponerentur, quod omnia bona patris, filij, & filia, delata essent pauperibus ex pupillari substitutione. Quo responso Pontifex mulierem ab vna & altera intentione exclusit: subiiciens respondendi rationes in versic. Præmissæ, & in versic. Licet autem, vbi sigillatim eas rationes tractabimus.

Sūmariū huius Decretalis tale Ioāni And.

Summariū
Ioan. An-
dr.

And. adscribitur: In fideicommissarijs substitutionibus locum habet quartarum deductio, in directis nō: & substitutiones interpretari debemus directas, dummodo conueniant verbis testatoris, & personis institutis. Sed Petrus de Anchar. maluit ex hac Decretali summarium ita colligere: Substitutio compendiosa, & breuiloqua, facta per patrem filijs impuberibus debet intelligi in dubio pupillaris directā, ex qua substitutus admittitur, & mater in totum excluditur, si filij decesserint ante pubertatis tempora. Quod quidē summarium etiam Philip. Franch. hic in princip. sequutus est. Mihi autem videtur, quod utriūque summariū Ioan. Andr. & Petri ab Anchar. nonnullam habeat reprehensionem.

Summariū
Anchar.

15

Summariū
Ioan. An-
dr. emenda-
tur.

Et primō summarium Ioan. Andr. non videtur iustum, quatenus colligit ex text. Quod legitimæ portionis deductio locum non habet in directis substitutionibus. Vtique enim, si directā substitutio filio onerosa sit, deductio ꝑ legitimæ partis locum habebit etiam in directā substitutione, secundum ea, quæ fusiū tractanda sunt in. 2. par. in glos. Debitæ. Denique si in hoc capitulo expressum est, quod legitimæ portionis deductio locum non habet in directā substitutione pupillari, id quidem Pontificem respondisse interpretor, non tam quia substitutio erat directā, quā quia substitutio erat directā pupillaris. Nam sic ꝑ directā substitutio, quoniam erat pupillaris, non onus, sed honorem liberorum impuberum cōtinebat, argumento. l. Si arrogator. §. 1. ff. De adoptio. l. Papinianus. §. Si quis impuberi. ff. De inoffic. testament. l. Ex tribus. C. eod. titu. §. Igitur, Instit. De pupillari, docet Ioan. Imol. in cap. Raynutius. supra eod. nu. 112.

16

17

Summariū
Anchar. re-
prehēditur.

Summarium etiam Petri ab Anchar. & Philip. Franch. eo nomine

displicet, quod non rectē substitutio- nis breuiloquæ mentionem fecerunt. Nam ꝑ vbi testator singulis liberis separatim substituit per plures verborum conceptiones, non potest videri, breuiloquam substitutionem fecisse, vt probatur in. l. Iam hoc iure, in versic. Hoc itaque casu. ff. De vulgari. Planē testator in huius cap. specie singulis liberis separatim substituit, vt in casu positione narrauimus, & agnouit Petr. de Anchar. nu. 4. Igitur in summario rectius facienda fuit mētio substitutionis compendiosæ, & reciproca: quum reciprocam substitu- tionem nō faciat breuitas verborum, sed ipsa vicissitudo, vt supra obserua- uimus, nu. 13.

18

Reciproca.

Ego autem, vt omnes huius tex. dif- ficultates, & articulos diligenter, atq; distinctē absoluam, hæc nostra com- mentaria in tres partes diuidenda de- creui. In quibus propria & necessa- ria scholia longo & inueterato studio elaborata ad præcipua tex. verba cō- nectam. Prima pars versabitur circa principium tex. vsque ad versic. Testatore mortuo. Secunda pars com- prehendet eundem versic. Testatore, vsque ad versic. Prædictæ. Tertia autē & vltima pars circa eundem versic. Prædictæ, vsque in finem fusiū di- latabitur.

Autoris di-
uisio.

Prima pars.

SUMMARIUM.

- 1 **S**ubstitutio compendiosa uerbis directis a milite facta ualet etiam post tempora pubertatis iure directo: & matrem excludit.
- 2 Partit. l. xij. titu. 5. Partit. 6. explicatur.
- 3 Pia causa efficit, quod substitutio compendiosa a milite facta post tempora pubertatis ualet iure directo, etiam contra matrem, in terminis. d. l. Partit.
- 4 Matris contemplatio nihil ualet contra piam causam.
Pia cause respectus vincit matrem, ibi dem.

A 4 5 Substitio

- 5 Substitutus vulgaris non admittitur ex pupilla
ri omnino tacita ad hereditatem impuberis
contra matrem eiusdem.
- 6 Pia causa vulgariter substituta admittitur ex
pupillari omnino tacita ad hereditatem im-
puberis aduersus matrem eiusdem.
- 7 Miles filius familiars potest liberis in aui pote-
state constitutis facere pupillarem substitu-
tionem, secundum uulgarem opinionem.
- 8 L. Cum filius familiars. ff. de milit. testament. la-
te explicatur. & nu. 12. 15. & 19.
L. 2. ff. De uulgari, sensus ibidem.
- 9 Miles auus substitutionem pupillarem facere
potest nepotibus in patris eorum potestatem
recauris, iuxta uulgo receptam opinionem.
- 10 Miles filius familiars, aut auus, nec filio, nec ne-
poti in alienam potestatem constituto, uel re-
casuro, potest pupillariter substituere secun-
dum ueriores opinionem.
- 11 Miles priuilegiu, quod habet, ut possit pro par-
te tantum testatus decedere, non potest in pso-
na impuberis, qui non sit in potestate, exercere
- 13 Substitutus pupillaris succedere intelligitur in
hereditate ipsius impuberis, non uero in he-
reditate testatoris.
- 14 Alexandri Imol. circa. l. Cum filius familiars. ff.
De milit. testam. lapsus.
- 16 Bartoli uitiosa scriptura in. l. 2. ff. De uulgari,
nu. 13. noue emendatur, & restituitur.
- 17 Pupillaris testamenti factio, sicut & tutorum
datio, iure patrie potestatis, non uero mili-
tie premio, mandatur.
- 18 L. Impuberi. ff. De administra. tutor. sensus.

Pater.

PATER. Extat in hoc ver-
bu duo veterum scholia.
Vnum Archidiaconi, alte-
rum Ioan. Andr. in praesen.
Et in primis Archidiac. ita scriptu
reliquit: Si pater, scilicet, miles, vel pa-
ganus, non refert: quia ambo instituti
fuerunt mortui ante pubertatem, ut
infra dicitur, & ff. De uulga. l. Centu-
rio, & l. Precibus, vers. Si uero. C. De
impub. & alijs substi. Alias (inquit) si
instituti post pubertate decessissent,
referret, utrum testator miles, an pa-
ganus fuisset. d. l. Centurio, & d. l. Pre-
cibus. Hac ille. Ex cuius sententia col-
ligitur, quod si in terminis nostri cap.
testator fuisset miles, & liberi post te-

pora pubertatis decessissent, matris
contemplatio, quae in medio esset, ef-
ficeret, quod directa pauperum sub-
stitutio traheretur ad fideicommissum,
iuxta text. in. d. l. Precibus. Sic enim
textu in. d. l. Precibus, Azo. Accurs. &
oēs veteres interpretati sunt, ut etiam
Archidiac. ipse in hoc princ. & infra
nu. 6. Sed licet ea veterum interpre-
tationem, ueluti magis communem,
sequutus uideatur Philip. Corn. in. d.
l. Precibus. n. 12. vers. Et tenendo hac
opinionem, & quanuis Lancel. Polyt.
in tractatu substitutionum, cap. De
compendiosa. n. 15. Zazi. in eod. tracta-
tu cap. 5. n. 11. hanc eandem interpreta-
tionem magis probet, uerior tamen
& ferme receptor opinio est, quod
tex. in. d. l. Centurio, in finali parte, pro-
cedere debeat indistincte. Quare in in-
specie huius cap. testator fuisset mi-
les, & filius, & filia, instituti decessis-
sent post tempora pubertatis, paupe-
res ad hereditatem testatoris iure di-
recto admitterentur: quanuis mater
eorum impuberum liberorum haer-
es in medio existeret, secundum ea,
quae resouentur in finali huius ope-
ris parte in glos. Interdum.

Plus arbitrator, quod etiam si veteru
illa interpretatio circa. d. l. Precibus,
obtinere deberet, adhuc contra Archi-
diac. sententia & securitatem glos. in
praesenti in verb. Absq; deductioe, re-
cte defenderetur, pauperes in proposi-
ta specie ex directa militari substitu-
tione iure directo admittendos fuisse
contra matrem, quae puberibus liberis haer-
es extitisset. Quae mea opinio non
contenenda utilitate habebit in hoc
Regno Castellae, propter. l. 12. titu. 7.
Parti. 6. Siquidem ea lege constitutu est,
quod substitutio compendiosa a milite
uerbis directis facta, quae potuisset ual-
ere iure directae pupillaris ante pu-
bertate, ualebit post id tempus iure fidei-
commissi, si mater filij haeredis instituti
haeres interueniret. Sic ea lex approba-

re voluit Azonis, Accursij, & aliorum veterū interpretatione, circa. d. l. Precibus, vt recte interpretatus est doctissimus Gregor. Lupus in glos. 10. eiusdē legis. 12. Ego igitur defenderē †, q̄ ea lex Partitæ non procederet, si miles Christi pauperes, aut quālibet aliam piam causam hæredī filio directis verbis substituisset. Tunc enim compendiosa substitutio valeret iure directo, etiam post tēpora pubertatis, licet mater esset in medio, iuxta. d. l. Ceturio, in fin. Matris † enim contēplatio, quæ regulariter valeret contra alios substitutos, valere nō debet cōtra pauperes & causam piā. Nā & substituti vulgares nō admittūtur ad hæreditatē impuberis ex pupillari omnino tacita cōtra matrē eiusdē † d. l. Precibus, iūcta gl. in verb. Omnimodo, cōmuniter approbata, vt inferius declarabitur in. 2. par. in glos. Superstite matre: & tamē cessat matris contēplatio, si substituti vulgares proponatur fuisse pauperes. Quonia propter pietatis rationē ex pupillari omnino tacita cōtra matrem admitti † debet, ex Angeli Perus. sententia in. d. l. Precibus. n. 5. quæ cōmunis est, teste Francisco Ripa in. l. 2. nu. 62. ff. De vulga. & pupil. Porro, si pauperū ratio habetur, vt mater à luctuosa filij impuberis hæreditate excludatur, multo magis eorundem ratio habebitur in proposita specie. Quippe, quum per militarem substitutionem succedatur in hæreditate ipsius militis testatoris, iuxta ea quæ in princ. supra præmisimus. nu. 8. minus mulieri indulgendū est in mariti hæreditate. Præterea salutē aternæ eiusdem testatoris prospicere magis videtur propria hæreditas, quæ in militari substitutione versatur, quā filij pupilli hæreditas, quæ versatur in substitutione pupillari, secūdum ea, quæ circa superiorem Angeli sentētiā in. d. l. Precibus, notauerūt Lancel. Galiau. in repetitione. l. Centurio. n. 383. vers. Sed

hæc ratio. ff. de vulga. Ioā. Crot. in repetit. cap. Raynutius. fol. 15. col. 1. vers. Sed cōsidera, supra eod. Sebastian. Sapia in repet. d. l. Precibus. n. 35. vers. Considera tamen.

Sequitur alterum Ioan. And. scholium, qui. n. 1. exponit: Pater, scilicet, familiās. Nā si in alterius (inquit) potestate fuisset, nec sibi, nec liberis testari potuisset: quāuis pater, in cuius potestate esset, id permetteret. l. Qui in potestate. ff. De testa. in Prin. Insti. Quibus nō est permis. facere testamē.

Hoc igitur loco quæro, vtrum in iure civili reperiatur aliquis casus, in quo filius familiās possit nō solū sibi, sed etiam liberis suis, facere testamentum? Et videtur dicendum, q̄ vnus casus dari possit: videlicet, si proponamus, filiū familiās fuisse militē. Nam filius familiās † miles nō solū potest sibi facere testamentū, sed etiam videtur posse facere testamentū pupillare liberis suis impuberibus: quāuis in alterius potestate sint constituti. Eius tamen pupillaris substitutionis effectus sic restringendus est, vt substitutus pupillaris efficiatur hæres ipsi impuberi in his dūtaxat bonis, quæ filius familiās miles eidē impuberi dedit. Hæc ita probari videtur in. l. Cū † filius familiās. ff. De milit. testam. vbi filius familiās miles decessit, impubere filio hærede relicto, eique substituit in aui potestate manēti, tutorēsq; dedit. Diui Fratres rescripserūt, substitutio nem quidem valere: tutorum autē dationem non valere. Nam hæreditati quidē suæ miles qualem velit substitutionem facere possit: verū tamen alienū ius minuere non possit. Ergo si miles filius familiās hæreditati suæ qualem velit substitutionē facere potuit, videtur, q̄ potuerit facere pupillare substitutionē. Sic eueniret, vt pupillaris substitutus hæres fieret impuberi in solis filij familiās militis bonis. Nēpe, quod circa ea dūtaxat bona priuilegium

legium militiæ exerceretur, vt innue-
re videtur Iureconf. in. d. l. Cum filius
familiæ, ibi, in illis verbis: *Hereditati
quidem suæ*: Quod aliàs dicitur eue-
nire in arrogato impubere. l. Sed & si
plures. §. In arrogato. ff. De vulg. & nos
etiam, Deo dante, obseruabimus in re-
petitione. l. Si arrogator. ff. De adopt.
Et hoc tenit Vlpianus in. d. l. Cum
filiusfam. accepisse creditur Bart. in
l. 2. n. 13. ff. De vulg. vbi scripsit, quòd
ex ea lege colligitur argumētū expres-
sum ad dicendum, quòd miles † auus
potest vtiliter nepoti impuberi face-
re pupillarem substitutionē, quæ non
fiat irrita, quæuis nepos morte aui in
patris sui potestatem recidat. Idemq;
ex Bart. sententia probauerunt magis
communiter doctores, videlicet, An-
gel. in fin. princi. Ioann. Imol. n. 5. Bar-
tholom. Socin. n. 8. Iaf. nu. 21. Francif.
Ripa. n. 27. verſi. Fallit in milite. And.
Alciat. in verb. Si qui recasuri nō sūt.
n. 37. in ead. l. 2. ff. De vulg. Socin. etiā
in. l. Centurio. n. 10. & 12. eod. tit. Bal.
in tractat. De substitution. in Rubr.
De pupillari substitutione. n. 11. in. 7.
volum. tracta. Angel. Aretin. in tract.
De testamen. in glos. 8; n. 9. in eod. vo-
lum. Ioan. Imol. in cap. Raynutius. n.
95. supra eod. & Guil. Benedi&. in re-
petit. eiusdem cap. in verb. Si absque
liberis. 2. De pupillari substitutione.
n. 50. Zazius De pupillari substitut. in
4. requisito, & Hieronym. Verius in
repet. l. Ex facto. n. 115. ff. De vulg. &
pupilla.

Ego autē vtiliter doceo, superiorem
sententiā in vtrōq; dicto esse falsam.
† Nā filiusfamiliæ miles nō videtur,
posse facere pupillare substitutionē fi-
lio suo impuberi in aui potestate cōsti-
tuto: & cōsequēter auus miles nepoti
recasuro in patris sui potestātē nō po-
terit facere pupillarem substitutionē,
quæ nō fiat irrita, si pupillus nepos in
patris potestatem reciderit. Nec enim
videtur, q̄ miles his casibus priuile-

giū militiæ possit in personā impube-
ris, qui nō sit in potestate, vel in alienā
sit recasurus exercere †, vt pupillus
ipse pro parte tantū testatus decedat,
quò ad ea tantū bona ipsius militis,
vt infra etiā dicitur in glos. sequenti.
Nā Vlpianus † in. d. l. Cū filiusfam. nō
est loquutus, nec intellexit de pupilla-
ri substitutione, sed de militari, per
quam substitutus fieret hæres, nō ipsi
impuberi, cui substitutus est, sed ipsi
testatori filiofam. militi: adeo quòd
impubes in totū intestatus decedere
intelligitur, vt rectē interpretati sunt
Alex. in. d. l. 2. n. 19. ff. De vulg. Lan-
cel. Polyt. in tractat. De pupillari sub-
stitutione. n. 57. Hi autores cōtendūt,
quòd filiusfam. miles non possit libe-
ris suis impuberibus in aliena potesta-
te constitutis facere pupillarem sub-
stitutionem. Contendunt præterea eo-
dem argumento, quòd auus miles nō
potest vtiliter facere pupillarem sub-
stitutionem nepotibus in alienam po-
testatem recasuris. Et quidem vtrūq;
hoc contendunt contra Bart. senten-
tiam receptam in. d. l. 2. n. 13. vbi argu-
mento. d. l. Cū filiusfamiliæ, intelle-
xisse videtur, quòd in vtraque specie
procedat pupillaris substitutio. Ete-
go eorum autorum interpretationem
magis probo. Quoniam illa verba:
Qualem velit substitutionem: non sunt apta
pupillari substitutioni: sed magis ad
militare sunt referēda, videlicet, pro-
pter illa adiūcta verba *Hereditati qui-
dem suæ*: Quippe, si pupillaris esset
substitutio, succederet † quidem sub-
stitutus in bonis, quæ militis testa-
toris fuerūt: sed vtiq; nō quasi in mili-
tis hæreditate, sed quasi in hæreditate
ipsius impuberis. §. Igitur, Instit. De
pupil. substi. l. Sed si plures. §. Ad sub-
stitutos. ff. De vulg. l. 1. §. Si quis autē,
ff. De succes. edicto. Planē per militā
rē substitutionē miles in sua hæredita-
te substituit: & substitutus bona mili-
tis capit, quasi propriā eiusdē militis
hære-

11

12

L. Cū filius-
fam. ff. De
milit. testa.
sensus.

contra
Bart.

13

Supra cap. 10
vbi falsa

hæreditatem. l. Centurio, iuncta glos. fin. ff. De vulga. Ergo verba illa Vlpiani: Hæreditati quidem suæ: &c. non sunt referenda ad pupillarem, sed magis ad militarem substitutionem. Quod ita ferme circa dicitur. l. Cum filiusfam. considerauit Lancel. Galiau. in repeti. d. l. Centurio. n. 179. & nu. 184. versic. Vltimò nota. ff. De vulgar. vbi etiam Alex. n. 56. rectè notauerat id, quod antea dixerat, in d. l. 2. nu. 19. scilicet, filiumfam. militè liberis impuberibus in aliena potestate constitutis non posse facere pupillare substitutionem: quauis continuo idè Alex. ante versic. Ex quibus, communi errori succumbens intelligat illum tex. de pupillari substitutione: existimās, id prouenire fauore pupilli, vt decedat testatus. Sed vir alioqui doctissimus non animaduertit, quod Iureconf. ibi in dubitandi & decidendi ratione totus pendet ex militis prerogatiua: nec Iureconsultum quidquam mouit, aut mouere potuit, pupilli fauor, aut respectus. Quoniam interim q̄ pupillus ipse in aui potestate manebat, quauis pater moreretur, satis illi prospectū credebatur: nec ei fauendum erat, vt decederet testatus.

Itè q̄ hæc sit vera interpretatio. d. l. Cum filiusfam. animaduerto, Vlpianū t̄ ibidè securè docere, quasi ea substitutio, de qua loquitur, & valeat, & facile procedat. Ergo intellexit de militari substitutione, quæ facile valet, & facile procedit: non verò videtur intellexisse de pupillari substitutione, quæ utiq; difficilem, & pene impossibilè exitum haberet. Quod verò ibi pupillaris substitutio vix possit procedere, tali argumētatione colligo. Aut enim filiusfam. militis testatoris impubes filius, qui in aui potestate manebat, non adiuit hæreditatem patris ex testamento: & hoc casu nihil est q̄ de pupillari substitutione tractari posset: cum nihil haberet ex paterna hæreditate pupillus, quod moriens substituto pupil-

lari relinqueret. Aut idè pupillus adiuit paternam hæreditatē: & utiq; secundum ea, quæ proponuntur, iussu aui, in cuius erat potestate, adire eam hæreditatē debuit, eamq; eidem aui iure potestatis acquirere. l. Placet. l. Filiusfam. ff. De acquir. hæred. Vnde, etsi postea intra pubertatis annos decederet, iā pupillaris substitutus, qui eidem impuberi hæres esse vellet, non posset exercere ius substitutionis in ea hæreditate, quam in pupilli bonis non inueniret. Quare in specie. d. l. Cum filiusfam. ne pupillaris substitutio esset inanis, oporteret, quod impubes à patre milite hæres institutus efficeretur sui iuris, post mortem patris, vel emancipatione, vel morte aui, in cuius esset potestate. Item oporteret, quod postea quàm factus esset sui iuris, adiret, & sibi acquireret patris hæreditatem, & deinde ante pubertatis annos decederet. Quæ omnia exigere, longum atq; difficile esset, & ab Vlpiani sententia & securitate alienum. Ex diuerso militaris substitutio, quæ filiusfam. miles in sua fecit hæreditate, facillimè ad effectum perducipotuit. Nam etsi iussu aui nepos bona patris militis adijisset, cæque bona ipsi aui iure potestatis quæsiuisset, vbi tamen postea idem nepos vita decederet, continuo bona testatoris militis ex eiusdem voluntate & priuilegio separarentur à bonis aui, qui pater erat ipsius testatoris. Proinde ea bona, quasi peculium castrense eiusdem testatoris, deferri inciperent ex militari substitutione substituto, qui adeundo obligaretur hæreditati, argumento. l. Si seruus communis meus & castrensis peculij. ff. De stipulat. seruor. l. Filiusfam. ff. Ad l. Falcid.

Quid? q̄ nouissimè animaduerti, Bartolum t̄ in d. l. 2. n. 13. ff. De vulga. non fuisse à nostris Doctõribus intellectū, qui utiq; eodem sensu acceperit tex. in d. l. Cū filiusfam. vt, videlicet, ibi

14

contra Alex.

15

Vesimterpe
tatis L. uonh
L. u. fam. ff. De
milit. testa.

16

ibi militaris fuerit substitutio, nec potest esse pupillaris. Quæsiuit Bartolus *l. de restitu-
tut.* utrum pupillariter substituere possem nepoti impuberi, qui miles esset, & morte mea in patris sui potestatem recasurus foret? Respondet, non valere talem substitutionem: quonia per hoc fieret iniuria patri, qui priuaretur potestate substituendi pupillariter. Hoc verum (inquit Bartolus) nisi ipse testator esset miles, argumentum pro hoc expressum, infra *De milit. testam. l. Cum filius. l. Impuberi, supra, De administr. tutor.* Pro hoc (inquit) facit hæc lex, quæ generaliter dicit, quod filio, qui est recasurus in alienam potestatem, non potest substitui: Hæc Bartolus. Ex cuius sententia Doctores communiter collegerunt, quod miles potest liberis impuberibus in alienam potestatem recasurus substituere pupillariter in his bonis, quæ pupillo reliquerit. Item collegerunt, quod filiusfam. miles potest similiter liberis in aui potestate manentibus facere pupillarem substitutionem, per *d. l. Cum filiusfam. in princ. à Bart. in hunc sensum allegatam.* Ego verò restituo sententiã Bartoli, & vitiosam scripturam in eius commentarijs emendandã censeo. Siquidẽ Bartolus sine dubio ita magis scriptũ reliquit in hæc verba: Hoc verũ, & si ipse testator esset miles. Enimvero scriptores facili errore legerunt in commentarijs Bartoli: Nisi: quo loco Bartolus scriptũ reliquerat: Et si. Decepit omnes allegatum à Bartolo pro argumento expresso responsũ Ulpiani in *d. l. Cum filiusfam.* Putauerunt enim expressum argumentum constituisse in illis verbis, quibus scriptũ est, quod miles hereditati suæ posset qualem vellet substitutionem facere. Sed tamẽ Bart. nõ ea verba tex. voluit, aut potuit ad hoc allegare, quæ utiq; intelligere debuit pertinere ad militarem substitutionem. Quin potius idẽ Bartolus secundum veram & restitutam à

me literam, regulam *d. l. 2.* non limitauit, sed ampliavit, ut procedat etiam in milite. Allegauit pro hoc Text. in *d. l. Cum filiusfam.* & quidem allegauit eam textum in fine, in illis verbis: *Veruntamen alienum ius minuere non potest.* Quibus verbis Iurecons. confirmare voluit, militem non posse tutores constituere filio impuberi in aui potestate manenti. Quo exemplo voluit Bart. colligere, quod miles filiusfam. non posset filio impuberi in aui potestate manenti pupillariter substituere. Nempe, quod æquẽ per pupillarem substitutionem, sicut per tutorum dationem, offendi videretur patri potestatis ius, illius, videlicet, qui impuberem in potestate retineret. Quæ ratio similiter locum vendicaret in milite auo. Quoniam eodẽ modo offenderetur ius patris, in cuius potestatem, mortuo auo, impubes esset recasurus. Ut enim miles ibi tutores dare non potuit filio in aliena potestate constituto, ita neque heredem eidem posset dare, neque quidem in ea hereditate, quam eidem filio reliquisset. Quippe & tutorũ & heredis datio personam impuberis similiter respiciunt: ut vtriusq; rei prouisio † ad eum propriẽ pertinere debeat, in cuius potestate sit vel esse debeat pupillus. Quare ius eius, qui pupillum in potestate haberet, non debuit minuere prerogatiua militaris. Hanc ipsam fuisse Bartoli sententiã ostendit secunda allegatio eiusedẽ Bartoli: dum secundo loco induxit quasi expressum suæ sententiæ argumentum text. in *l. Impuberi. † ff. De administr. tutor.* vbi de substitutione verbũ nullũ. Itaq; voluit Bartolus inducere sententiã Papiniani, qui in tutela loquutus est, ut æquẽ procederet in pupillari substitutione, ex rationis similitudine. Deniq; tertia allegatio eiusedẽ Bartoli euidenter conuincit, verum esse id, quod contendimus. Induxit enim tertio loco eandem *l. 2. ff. De vulga. quæ gene-*

generaliter diceret, filio in alienā potestatem recasuro substitui pupillariter non licere. Proinde Ulpianus ibi, secundum Bartoli interpretationem, dum generaliter loquitur, intellexit, quod nec militi impuberi, nec à milite testatore talis substitutio vtiliter fieri poterat. Nam alias, secundum vulgarem Bartoli literam, argumentum d.l.2. quod ipse inducit, esset expressum contra Bartolum.

Præterea allego Bald. in. l. Humanitatis. n. 33. in fin. verl. Septimò quia. C. De impuber. et alijs, vbi argutè intellexit quod in. d. l. Cum filiusfamil. probaretur, militem non posse pupillariter substituere impuberi in aliena potestate manèti. Scripsit enim, quod sicut pupillaris substitutio non potest fieri recasuro in alterius potestatem cum illius tertij præiudicio, sic nec exemplaris, argum. ff. De administr. tutor. l. Impuberi. De militar. testam. l. Cum filiusfam. in ratione literæ. Sic vides quomodo Bald. ibi allegauerit Ulpiani responsum in. d. l. Cum filiusfam. eodem sensu, quo & Bartolus eundem tex. induxerat in. d. l. 2. n. 13. ff. De vulgar. secundum restitutam à nobis veram literam.

Adde quod Raph. Cuman. in. d. l. 2. n. 1. simpliciter ampliavit ea in legē, vt in testatore milite etiam procederet, qui recasuro in alienam potestatem non posset substituere pupillariter: sicut nec tutorem dare potest. l. 2. ff. De testament. tute. Idem etiam propemodum significauit Paul. Castrens. in eadem. l. 2. ff. De vulgari. n. 3. dum allegauit text. in. d. l. 2. ff. De administra. tutor. Fracisc. aut Aretin. in. d. l. 2. ff. De vulgari. n. 7. in versic. Circa quartū, cōfudit allegationes Bart. & cū ingenio se animaduertret, eadē rationē versari in milite, quæ & in pagano testatore, tentauit sine iudicio dicere, quod paganus quoque posset nepoti in patris potestatem recasuro facere substi-

tutionem pupillarem, quæ effectum duntaxat esset habitura in solis ipsius testatoris bonis. Sed & Ioan. Bapt. Caccialup. in repet. l. Precibus. C. De impub. & alijs. n. 34. in confirmationem cōmunis opinionis, quæ habet, quod in directa substitutione militari includitur legitima filij, etiā in præiudiciū matris, inducit, quali text. notabilem, prædictā. l. Cum filiusfamilias. Ergo visus est intelligere illam. l. de militari, & nō de pupillari substitutione. Nos tamen hanc ipsam communem opinionem, circa filij legitimam in militari substitutione comprehendendam, vel non, inferius in glos. proxima attingemus.

Concludo igitur, non esse casum, in quo filiusfamilias possit impuberi filio facere testamentum: nec quidem si sibi facere liceat testamentum: vt, putā, si sit miles. Si quidem. d. l. Cum filiusfamilias, † in sola militari substitutione intelligi debet, per quam non filio, sed sibi ipsi miles testatur, & substitutus efficitur hæres non filio, sed ipsi militi testatori. Item concludo, quod auus, etiam si miles sit, non potest nepotibus in patris potestatem recasuris facere pupillarem substitutionem, quæ non fiat irrita statim atque impubes in patris sui potestatem reciderit. Hæ enim conclusiones magis congruunt cum iuris nostri rationibus: & procedunt ex Baldi, Raph. Cuman, Pauli Castrens. Alexan. Lancel. Galiau. Lancel. Polyti, & Ioan. Bapt. Caccial. sententia, quos supra allegauit. Accedit nouissimè iudicium & autoritas Bartoli in. d. l. 2. nu. 13. qui decepit contrariæ partis autores cōmento vitiosæ scripturæ, quā supra emendauit. Quare non dubito, quin in consulendo & iudicando ab hac parte non erit temerè recedendum.

SVMMA-

concl^o

ad d. l. cum
19
filiusfam.

alia concl^o

autoritas bart.

S V M M A R I V M.

- 1 **P**atria potestas necessario desideratur ad substitutionis pupillaris ualorem.
- 2 Ius substituendi pupillariter liberis in potestate constitutis non ex lege. xij. Tabul. sed moribus duntaxat constat.
- 3 Emancipatis liberis impuberibus substituere pupillariter pater nequit.
L. Cum ex filio. ff. de uulgar. sensus. ibidem.
- 4 Mater nec liberos in potestate habet: nec eis substituere pupillariter potest.
L. Si mater. ff. de uulgar. sensus. ibidem.
- 5 Patria potestas tempore mortis testatoris necessaria est, ad substitutionis pupillaris ualorem.
- 6 Patria potestas tempore testamenti debet etiam interuenire, ad ualorem pupillaris substitutionis iuxta ueriores opinionem: quanuis contraria sit magis communis, et recepta.
- 7 L. Miles ita. §. Exheredato. ff. De militari testamen. sensus: eiusque litera restituitur, et nu. 13.
- 8 Miles impuberi filio emancipato substituere pupillariter nequit, etiam in bonis, quae ei reliquit.
- 9 Regula generalis ad milites etiam priuilegiatos referenda est in ea materia, in qua priuilegij ratio cessat.
L. In fraudem. §. final. ff. De militari testamen. sensus. ibidem.
- 10 §. final. Institu. de pupillari. sensus.
- 11 L. Precibus. C. De impuber. et alijs. sensus.
- 12 Miles priuilegium, quod habet, decedendi pro parte testatus, et pro parte intestatus, liberis duntaxat in potestate, non uero emancipatis communicare potest.
- 13 Miles, cum liberis extra potestatem substituit, non pupillaris, sed militaris duntaxat substitutio locum habet in bonis, quae militis fuerat.
- 14 L. Sed si plures. §. Ad substitutos. ff. De uulgar. sensus.
- 15 Legitima filij cum reliquis eius bonis deducitur ex directa militari, contra magis communem opinionem.
- 16 Substitutio compendiosa facta liberis extra potestatem constitutis, continet uulgarem et fideicommissariam.
- 17 Substitutio compendiosa uerbis ciuilibus facta, quae propter personarum conditionem nunquam potuit ualere iure directa pupillaris, facilius ad fideicommissum trahitur.
- 18 Transmissio ex potentia suitatis impedit quibusdam casibus uulgares substitutos.
- 19 Emancipatus filius non transmittit ex poten-

- tia suitatis hereditatem patris non aditam, siue ex testamento, siue ab intestato sibi delata.
- 20 Transmissio ex potentia sanguinis, quam faciunt liberi, etiam qui sui heredes non sint, impedit uulgares substitutos.
- 21 Transmissio ex potentia sanguinis in quoscumque heredes fieri nequit: sed in liberos duntaxat.
- 22 Transmissio ex capite iuris deliberandi generaliter fit ab omnibus, et in quoscumque heredes: impeditque uulgares substitutos.
- 23 Transmissio ex capite iuris deliberandi fieri nequit, si defunctus delatam sibi hereditatem ignorauit.
- 24 Transmissio ex beneficio. l. Si infanti. C. De iure deliberan. in patrem duntaxat, aut auum paternum, non autem in matrem, nec in auum maternum fieri potest.
- 25 L. Si infanti. C. De iure deliberan. sensus, et nu. preced.
- 26 Heredi minoris, 25. annis non aduentis etiam ex negligentia, et heredi maioris non aduentis ex ignorantia competit in integrum restitutio ex defuncti persona.
- 27 Restitutionis in integrum contemplatio ex beneficio. l. Panthonijs. ff. De acquir. hered. interim non impedit uulgares substitutos.
- 28 Restitutio in integrum ex persona defuncti non aduentis, atque ex aequitate. l. Panthonijs. ff. De acquirenda heredit. non erit concedenda aduersus piam causam.
L. Panthonijs. ff. De acquirenda heredit. sensus. ibidem.
- 29 Baldi sententia in. l. Non pro numero. nu. 3. C. Ad Senatuscons. Orfician. explicatur.
- 30 Heres uolens restitui ex defuncti persona partius restituitur.
L. Quod si minor. §. Scauola. ff. De minorib. sensus. ibidem.
- 31 Heres, cum ex defuncti persona restitui contēdit, heredis, aduersarijque personam duntaxat Praetor aestimare debet.
L. Quidam ita. uersic. Sed an ea uoluntas. ff. Ad Trebell. sensus. ibidem.
- 32 Heredem filij partius, quam ipsum filium, in concedenda bonorum patris possessione, Praetor exaudire debet.
L. 1. §. Largius. et §. Si quis autem. et §. Non solum. ff. De successor. edict. sensus, et conciliatio. ibidem.

Habens.

Habens

Habens, scilicet, in potestate, secundum Archid. & omnes hinc. Et quidem proprietas huius participij: Habes: minimè exprimit, & pater filium, & filiam, in potestate habuerit: quò æquè ad uxorem referatur. Fuit tamè necessarium, hoc supplere: quoniã patria & potestas necessariò de sideratur, vt possit fieri pupillaris substitutio, de qua in hoc cap. precipuè agitur. l. 2. ff. De vulgar. in Prin. Instit. De pupillar. Cũ aut ius civile Romanorũ ex scripto, & ex nõ scripto cõstat §. Cõstat. §. Ex nõ scripto, Instit. De iure nat. gèt. & ciuili, ius potestatis, quod parètes habent in liberos ex iustis nuptijs procreatos, cõstat ex nõ scripto: vt quod moribus populi Romani fuerit receptũ. l. Patre furioso. ff. De his, qui sũt sui vel alien. iur. §. 1. Instit. De potestat. Præterea & eiusdè populi Romani moribus introductũ est, vt quis liberis impuberibus, quos in potestate haberet, testamentum facere posset. d. l. 2. ff. De vulgar. & in. d. Princip. Instit. De pupil. Enimvero antiquæ legis. xij. Tabu. verbis illis: *Vti quisq; sive rei legasset ita ius esto.* Quæ verba refert Iure cons. in. l. Verbis legis. ff. De verb. signif. non videbatur tributa potestas substituendi pupillariter liberis impuberibus: quum is, qui liberis impuberibus pupillarem substitutionem facit, non de iua, sed de ipsorum liberorum impuberum hereditate testamentum faciat. l. sed si plures. §. Ad substitutos. ff. De vulgar. §. Igitur, Instit. De pupil. l. 1. §. Si quis autè. ff. De successio. edict. Id quod etiã Franc. Hotoman. nouissimè animaduertit in Princip. Instit. De pupilla. substi. in verbo, Moribus.

3 Vnde cum emancipatis liberis & impuberibus substituere pupillariter parès nequeat. d. l. 2. versũ. Caterum. ff. De vulgar. Labeo, Ofilius, Cassellius & Trebatius formulã inuenerunt, quæ vel ex parte effectũ pupillaris substitu-

tionis representaret in liberis impuberibus emancipatis. l. Cum ex filio. ff. De vulgar. Eorum exemplo Africanus vulgo non intellectus tale aliquid in matre excogitauit in. l. Si mater. ff. De vulgar. vt, videlicet, mater, & quæ filio substituere pupillariter nequit, cũ eũ in potestate no habeat. §. Fœminæ, Instit. De adoptio. §. Cateri, Instit. De hered. qualit. & differètia, iũcto Principio, Instit. De pupillar. & l. 2. ff. De vulgar. filium institueret in tempus cum esset annorũ quatuordecim, eiq; vulgariter substitueret. Sic enim, mortuo filio ante pubertatè, hereditas mulieris ex secundo gradu deferebatur Titio. Idque ex Africani sentètia rectissimè collegerunt Viglius in Principio Instit. De pupillar. substitut. nu. 6. & Franc. Baldus. ibidè in verbo, Moribus, & Franc. Conan. lib. 10. Cõmentariorũ iuris ciuilis, cap. fin. & ipse latius eandè interpretationè explicauit in repet. §. Et quid sit tantũ, in. 1. par. nu. 65. l. Gallus. ff. De liber. & posth. Quo loco præcepi, consilium Africani hodie non valere in parte iure natura filio debita in bonis matris. Quoniã cõditio illa: *Cum erit annorũ quatuordecim: tolletur de legitima portioe.* l. Quoniã in prioribus. l. Scimus, §. Cum aut. C. De inoff. testamen. aduersus Ioã. Dilectũ in tract. De arte testandi. tit. 5. De substit. Cautel. 30. n. 2.

Quæro igitur primũ: Vtrum satis fuerit, quòd pater in specie huius cap. testamèti tẽpore filium, & filiam proponatur in potestate habuisse, vt pupillares substitutiones locũ habere poterint? Et respõdetur, & hoc nõ potuit satis esse. Nã præterea necessariũ fuit, & etiã eo tẽpore, quo testator moreretur, retineret eosdè liberos in potestate. Cũ enim filio, vel filia pater pupillariter substituit, si quis ex his mortis quoq; tẽpore non fuerit in potestate, substitutio pupillaris fit irrita. l. Cohæredi. §. Cum filia. ff. De vulgar.

Secun-

L. Cum ex filio. ff. De vulgari.

4 L. Si mater ff. De vulgari.

1 Pupillaris exigit patriam potestatem.

2 Verba. l. 12. Tabul.

institutio filij cum erit annorũ 14. hodie nõ valet in legitima

5 Pupillaris exigit patriam potestatem tempore mortis patris.

Patria potestas an est tiam testamenti tempore necessaria sit.

Secundò quæro: Vtrum æquè decio huius cap. locum haberet, si testator mortis quidem tempore habuisset filium, & filiam in potestate: quum tamen testamenti tempore eisdem liberos in potestate non habuisset? Potuit enim hic casus euenire in filio, & filia, legitimis & naturalibus, de quibus loquutus est in præsentî Pontifex, si interposita fuisset adoptio. Finge enim, quòd pater, antequam testaretur, hos liberos in adoptionem dedisset alicui ex parentibus ipsorum liberorum, & rursus post testamentum eisdem adoptasset. Nempe in hac specie (vt interim omittam arrogationis casum) eueniret, vt liberi tempore testamenti paterni non essent in patris potestate: essent autem in eiusdem patris, cum moreretur, potestate. l. Cum in adoptiuis. §. Si verò, & §. fin. C. De adoption. Et quidè respondendū ¶ videtur, quòd hoc casu non valerēt substitutiones, de quibus in text. quasi directæ pupillares: quum tempore substitutionum, hoc est, tempore testamenti, quo substitutiones factæ sunt, filius & filia impuberes in patris potestate non fuissent. Quæ opinio iuris rationibus magis accommodatur, & ferme probari videtur Vlpiani responso in l. 2. §. Sed si extraneum. ff. De vulgar. Respondit enim, secundum veriorè interpretationem, quòd si quis extraneum impuberem, hoc est, eum, qui in potestate instituentis non erat, hæredem scripserit, poterit postea ex interuallo eidem impuberi substituere pupillariter, iuxta. l. Si quis eum. §. fin. ff. De vulga. si modò antequam substituat, cœpisset eundem impuberem in potestate habere per adoptionem. Proinde significauit Iurecōs. ibidem, quòd patria potestas debet interuenire eo tempore, quo fit ipsa pupillaris substitutio. Idq; ita Veterum nonnulli, & ex Nouioribus plurimi tenuerunt: & nouissimè cū iudicio defendit Re-

L. 2. §. Sed si extraneum. ff. De vulgari.

uerediff. D. D. Couarruu. à Leyua, in cap. Raynutius. §. 5. num. 2. supra hoc tit. qui proximè, propter insignè eius eruditionem, & summam vtriusq; iuris prudentiam, rarâq; vitæ sanctimoniam, in episcopū Ciuitateñ. fuit consecratus, nunc autem in sacro Tridentino concilio omnium virtutum ac literarum specimen cū magna eius atq; totius Hispaniæ laude refert.

Reuerendiss. D. D. Couarruu. à Leyua.

Quamquam autem hæc opinio iure verior videatur, contraria tamen in praxi obtineret, vt quæ multò sit receptior. Est enim magis comunis opinio, quòd pupillaris substitutio facta impuberi instituto, qui eo tempore non sit in potestate, valebit quasi pupillaris: si modò idem impubes postea in morientis testatoris potestateprehendatur, vt resoluit Angel. Areti. in tractat. De testamen. in glos. 85. n. 6. in 7. volum. Ioann. Imol. in cap. Raynutius. n. 93. supra, De testamen. Alexan. in. l. 2. n. 7. & num. 10. ff. De vulgar. vbi Francisc. Rip. nu. 25. & Andr. Alciat. ibidem, in verb. Emancipatis. nu. 28. hanc esse communem opinionem attestantur.

contra opinio 2. in praxi

Tertiò principaliter quæro: Si testator in nostri cap. specie miles fuisset, vtrum, remoto hoc patriæ potestatis iure, potuisset liberis impuberibus facere pupillares substitutiones: vt putà liberis emancipatis? Et huius quæstionis resolutio pendet ex Triphonini responso ¶ in. l. Miles ita. §. Exhæredato. ff. De militar. testamen. vbi vulgo probari creditur, quòd miles filio impuberi emancipato hæredi instituto possit hæredem constituere: vt si filius emancipatus intra pupillarem aetate decesserit, substitutus existat hæres ipsi pupillo emancipato in his duntaxat bonis, quæ ex testamento militis cōsequutus est pupillus. Et ita hoc sensu intellexisse videtur cum text. Accurs. in. §. Nō solum, in verb. Id omne, Institut. De pupillari, vbi Ioan. à Pla-

7 L. Miles ita §. exhæredato. ff. De milit. testa.

tea hoc ipsum ex Accurs. sententia exprimit. Ioan. etiā Andr. hīc. n. 19. pro constanti videtur præsuposuisse, q̄ miles ex priuilegio militari potest substituere liberis impuberibus, quos in potestate teno habeat. Scribit enim, q̄ in l. Precibus. C. De impub. & alijs, miles fuit testatus iure cōmuni: quoniā si iure militari fuisset testatus, non exegissent Imperatores in. d. l. Precibus, in Princip. q̄ testator miles habuisset in potestate filiū, vt ei substitutione pupillarem facere posset. Adde q̄ Bartol. in l. 1. n. 44. C. De sacros. ecclē. videtur intellexisse. text. in. d. §. Exhæredato, in substitutione pupillari. Sic deniq; eum text. acceperunt Angel. in fin. principij, Ioan. Imol. n. 5. Aretin. n. 7. Ias. nu. 3. in. l. 2. ff. De vulg. Salycet. in. l. Si testamēto. n. 7. C. De impuber. & alijs. Ioan. Imol. in. l. Centurio. n. 11. vers. Item quia. ff. De vulg. & in cap. Raynutius. n. 94. suprā eodē. Aretin. in. l. 1. §. si. n. 17. ff. De vulg. Socin. in. d. l. Centurio. n. 11. Guiljelm. Benedict. in repet. d. cap. Raynutius. in verb. Si absq; liberis. 2. De pupillar. substit. n. 48. Andr. Alciat. in. d. l. Ceturio, in verb. Etiā propria bona. n. 31. & Hieronym. Verius in repetit. l. Ex facto. n. 15. ff. De vulg.

Quinetiam Frācis. Rip. in. d. l. Centurio. n. 3. tetrauit dicere ex Triphonini sententia in. d. §. Exhæredato, q̄ si miles filiū emancipatum impuberem hæredem instituerit, poterit ei facere substitutionē pupillarem, per quam substitutus vniuersam pupilli emancipati ante pubertatem mortui hæreditatē vendicet. Motus est Ripa argumēto eiusdem §. Exhæredato, in quo effectus pupillaris substitutionis iccirco restringitur ad bona duntaxat, quæ pupillo à patre milite obuenerūt, quia impuberē emācipatum miles pater exhæredauerat. Ergo si non exhæredasset, sed instituisset impuberē emancipatum, non restringeretur effectus pupillaris substitutionis ad sola patris bona. Sed hæc opinio.

Frācis. à Rip. nullatenus recipienda est: vt quæ nullo colore possit excusari. Nā in primis cōtra eā facit text. in. l. Precibus. C. De impuber. & alijs, vbi testator fuit miles, & filiū impuberē non exhæredauit, sed instituit hæredē: & nihilominus exigitur patria potestas, vt pupillaris substitutio procedere possit. Itē nobiscū facit ipsum Tripho. respōsum in. d. §. Exhæredato: in quo emācipatus fuit à patre milite hæres institutus, nō verò exhæredatus. Siquidē is. §. per errorē allegatur. §. Exhæredato: qui allegari magis debet. §. Miles & emācipato: & nomē: Exhæredato: coniūgi debet cū verbo: Reliquerit: præcedētis. §. Si miles. Idq; ita verū esse agnoscēt oēs statim atq; Tryphoninum eo loco legerint. Et hoc ita Viuianus ibidē perstrinxit, & admonuit Viglius in. §. Nō solū. n. 1. Instit. De pupillar. substitut. quem nonnulli posteriores ibi fuerūt sequuti verba illius. §. Exhæredato, & præcedētis. §. Si miles, restituētēs in hūc modū:

Si miles exhæredauerit filium, uel sciens eum suum filium esse, silentio præterierit, an legatū à substituto ei dari possit? quæsitum est. Dixi, non posse, licet ampla legatæ reliquerit exhæredato. Miles & emācipato filio substituere potest. Verū hoc ius in his exercetitur, quæ ab ipso ad eum, cui substituit, peruenierint: nō etiā in his, quæ habuerit, uel postea acquisierit. Nam & si filio suo, uiuo adhuc auo, substituit, post acquisitionem ei aui hæreditatem, nemo dicet, ad substitutum pertinere. Denique, q̄ ibi emancipatus fuerit à patre hæres institutus, colligitur ex verbo: Substituere: & maximē ex vers. Nam & si filio, coniuncta. l. Cūm filiusfam. eod. titul. vbi ponitur eadem species, & proponitur, quod impubes fuit hæres institutus.

Secundūm quæ versari solummodo quæstio potest circa bona duntaxat ipsius militis testatoris. Quæremus enim, si miles impuberi emācipato Titium directo substituerit, & impubes filius ante pubertatē decesserit, vtrum Titius possit ipsi emācipato hæres existere ex pupillari substitutione in his duntaxat bonis, quæ à milite ad ipsum

*Spis Rip
nullatenus
recipiendæ est*

*L. Miles ita
Exhæredato
dato, cui præcedenti. §. Si miles, emācipato
substitutur.*

B eman-

emancipatū peruenerūt? Et haftenus diximus, videri, q̄ miles id proprio priuilegio facere possit, ex Vlpiani sententia in. d. §. Miles & emancipato, qui. §. Vulgo per errore allegabatur. §. Exhæredato miles & emancipato.

8 Sed mihi cōstituendum vtiliter videtur, q̄ emancipato impuberi miles † non possit facere pupillare substitutionē, nec quidē in bonis, quæ ei reliquerit. Nā regula. d. l. 2. ff. De vulgar. videtur etiā procedere in milite testatore, vt sentit Bart. in alio articulo in eadem l. 2. n. 13. & Angel. Perus. in alio etiā articulo. l. Centurio. n. 12. ff. eod. tit. Quod cōprobari potest ex eo, q̄ Vlpianus in d. l. 2. §. 1. statim excepit militem, in eo particulari casu, quū dixit: Nisi forte miles sit. Proinde significauit, q̄ in superioribus regulis nulla erat facienda exceptio in milite testatore.

Secundō facit, q̄ regula. d. l. 2. ff. De vulgar. circa requisitum patriæ potestatis, generalē habere videtur determinationē, vt, videlicet, cōprehēdat etiā nulitē testatorē, argumēto. l. In fraudē, §. fin. ff. De milit. testamē. Nec volo argumētationē ita cōficere, quasi text. ille probet, q̄ generalis regula cōprehendat casus priuilegiatos, vt Dynus ibi, & Bald. in. d. §. si. Philip. Dec. in. l. 1. n. 9. ff. De regul. iur. idē Dec. in. l. Ex testamēto C. Vnde liber. Andr. Alciat. lib. 4. Paradox. cap. 10. & Andr. Tiraq. in tractat. De vtroq; retract. glos. 14. nu. 91. ex eod. §. deduxisse vidētur. Sed cum Bar. ibidē magis deduco, q̄ regula † generalis cōprehendit etiam milites alioquin priuilegiatos: si vtiq; regula de ea materia tractet, in qua cesset ratio priuilegij. Porro in pupillari substitutione, quæ fiat emancipato, cessare intelligo priuilegiū militis. Quoniā pupillare testamētum iure patriæ potestatis, nō militiæ præmio, madatur, argumēto. l. Impuberi, in fi. ff. De administr. tutor. Facio enim argumētum de tutela ad pupillare substitutionē: vt alias fecerunt in

hac materia Bart. in. l. 2. n. 13. ff. De vulgar. Bald. in. l. Humanitatis. nu. 33. vers. Septimō quia. C. de impuber. & alijs. de quo supra, in glos. præcedenti.

Tertiō facit text. in. §. fin. Instit. De pupillar. vbi Iustinianus † scripsit, q̄ extraneo impuberi hæredi instituto nemo potest facere pupillare substitutionē. Sic intellexit, q̄ nec miles quidē id potest,

vt collegit ex eo text. Angel. Perus. circa aliū articulū, in. l. Centurio. n. 12. ff. De vulgar. Ergo, si miles nō potest facere pupillare substitutionē extraneo impuberi hæredi instituto, nec vti que poterit eā facere emancipato, argumēto l. Si genero, ibi: Extraneo constituto per emancipatione. C. De iur. dot. & §. Caterum, in fin. Instit. De hæred. qual. & differē. & quod tradit Bart. in. l. Nec enim, in fin. princip. vers. Sed illud est idē. ff. De milit. testamē. & Ioā. Faber. in Princip. Instit. De pupilla. substi. quē retulit, & sequutus est Iaf. in. l. 2. n. 3. ff. De vulgar.

Quartō facit text. in. l. Precibus. † C. De impuber. & alijs substitut. vbi Imperatores in milite. exegerunt patriam potestatem, vt filio impuberi posset facere pupillarem substitutionē. Et licet aliquis diceret, id ita requisitū fuisse, quò pupillaris substitutio haberet effectum in vniuersa pupilli hæreditate, vt colligi videtur ex his, quæ scripsit Ioā. Inol. aliud tamen agens, in cap. Raynuntius. n. 94. supra eod. Magistamē est, vt generaliter Imperatores ibi signifi cauerint, nullam pupillare substitutionem procedere posse, quam miles emancipato impuberi fecisset.

Quintō facit argumētum ab absurdo, quod sequeretur, si miles emancipato impuberi posset substituere pupillariter in bonis, quæ ei reliquisset. Eueniret enim cōtra notissimam iuris regulā q̄ emancipatus impubes pro parte testatus, & pro parte intestatus decederet. Haberet enim in bonis paternis hæredē. quē ei pater miles cōstituisset pupillari testamēto: in bonis autem proprijs hæredem

L. 2. ff. De vulgar.

procedit in milite testatore

L. In fraudē §. fin. ff. De milit. testamen.

procedit argumētum de tutela ad pupillarem substitutionē

10 §. final. Instit. De pupillar.

11 L. Precibus C. De impuber.

hæredē haberet abintestato proximū. Quod si quis opinetur, id non videri absurdū: quoniā miles ipse pro parte testatus, & pro parte intestatus decedere potest. l. ius nostrū. ff. De reg. iur. huic ego cōtradīcam. Quippe miles ꝛ ipse hoc potest si sibi testetur, aut etiā filio impuberi, quē in potestate habet. l. Sed si plures. §. Ad substitutos, vers. fin. ff. De vulg. Caterum, priuilegiū, quod potuit cōmunicare filio impuberi, qui fuisset in militis potestate, nō debuit cōmunicare filio emācipato: quia nō potest videri eadē persona cū patre milite, argumēto notatorū per gl. in l. 2. C. Qui atate, vel profes. lib. 10. in gl. 1. Pro qua ratione diuersitatis faciunt quæ allegādo text. in §. Ei qui, Instit. De milit. stipul. tradit Alberic. in repet. rubr. nu. 30. ff. De vulg. & Bart. in l. Ex facto. n. 11. ff. eod. titu. & Bald. in repet. l. 1. n. 12. vers. Septimō incidēter. C. De sacrosan. eccles. vbi Bald. intellexit, priuilegiū militis, circa substituēdi potestatem in omnibus bonis suis, esse personale, & nō extendi ad filium emācipatum.

Postremō stat pro nobis regula. d. l. 2. ff. De vulgari, qua cōstitutum est, desiderari patriā potestātē, vt parēs pro liberis possit testari. Porro secūdum hanc regulā est iudicādum, nisi casus probeatur exceptus, vt docēt Bart. in l. Quoties. n. 1. ff. Si quis cautionib. & Philip. Dec. in l. 1. n. 8. ff. De regul. iur. Cū igitur nullibi sit text. qui probet, militem posse impuberi emācipato facere pupillare substitutionē, cōsequens erit & in milite regulā non minus retinere. Et hanc sentētiā hoc argumēto in terminis affirmavit Sebastian. Sapia in repet. l. Precibus. nu. 7. C. De impub. & alijs.

13

ad l. miles ita & miles et emācipato ff. De milit. testa.

emācipato, hæreditatē militis iterū iacētē adire posset, iuxta l. Ceturio, in fin. ff. De vulg. Hæc est verā illius. §. interpretatio, quē hoc ipso sensu accepit Accuri. ibidē in verb. Hoc ius, & videtur accepisse Bart. in d. l. Ceturio, in 3. opposit. & ita planē accepit idē Bart. in l. Nec enim, in fin. princip. ff. De milit. testamē. & Raph. Fulgos. in d. l. Precibus. n. 11. & ibi Philip. Dec. & Curtius Iun. vterq; in 4. notab. C. De impuber. & alijs. Ludouic. Roman. n. 10. & 11. Philip. Corn. n. 11. Alex. n. 6. Philip. Dec. n. 14. in l. In testamēto. 1. C. De testamen. milit. Alex. in l. 2. n. 19. ff. De vulg. & in d. l. Ceturio. n. 56. vbi & Lancel. Galiaul. in repet. n. 183. Pro quorū interpretatio ne cōsidero, q̄ Iurecōf. ibi cōparat ei speciei alterā speciei filijs familiās militis, qui substituit filio in aui potestate manētī, iuxta l. Cum filius familiās. ff. eod. tit. Sed in ea specie ostēdi superiori scholio, verius esse q̄ sit militaris substitutio, vt nō potuerit esse pupillaris. Igitur in vtraq; specie districte probandum erit, de militari substitutione, nō de pupillari. Tryphoninū sensisse. Et hunc esse cōmunem intellectū earū legū sensit Ryminald. in d. l. In testamento. n. 7. quāuis n. 8. in fin. tētauerit dicere, q̄ vtrobiq; esset pupillaris substitutio: super quo reliquit cogitādum. Deniq; si apud Iurecōfultoseiusmodi pupillaris substitutio fuisset recepta, si Tryphoninus in d. §. Miles & emācipato, de pupillari substitutione sensisset, credibile est, q̄ Ulpianus aliquā huius rei mentionē fecisset in l. Sed si plures, §. ad substitutos. ff. de vulg. Ibi enim ꝛ docuit, ad substitutos pupillares pertinere nō solum bona patris substituētis, sed etiā propria bona impuberis: & ab hac regula excepit quāsdam species in vers. Nisi mihi: & in §. In arrogato. Cū igitur in priore exceptione meminisset militis testatoris, meminisset quidē & huius speciei, si vtiq; verē potuisset docere, q̄ ab substitutu pupillarem so-

Consideratio noua ad §. Miles & emācipato l. Miles ita ff. De milit. testamen.

14

B 2 la

la bona patris militis pertineret: quum impubes non fuisset in potestate.

Et attende, non leuē vtilitatem incurrere in eo, quod resoluo, circa. d. §. Miles & emancipato. Nam si hodie ea species ex facto incidere, & probaretur opinio, quā falsam esse ostendimus, consequens esset dicere, quod mater ab intestato vēdicaret hereditatē filij impuberis in proprijs eiusdem bonis cōstitentē: substitutus verò à patre datus vēdicaret alteram velut hereditatē eiusdē impuberis in bonis paternis cōsistentem: vt mater ex persona filij nihil de eisdē bonis paternis habere posset. Nō enim audienda esset mater, si diceret, filiū in legitima portione onerari non potuisse: quoniā miles nō videbatur filiū onerare, pro quo pupillare testamētū fecisset, argumento. l. Papinianus. §. Si quis impuberi. ff. De inofficio. testamē. & l. Ex tribus. C. eod. titu. & nostri etiā cap. Quod ita sensit Alex. in. l. Cēturio. n. 56. vers. Nec obstat si diceretur, ff. De vulg. & deduxit specialiter Soci. ibi. n. 10. quod etiā iam suprā notauī in principio. n. 17. Quoniā verò in iudicādo & consulēdo obtinere debet nostra resolutio, qua cōstitimus, in his speciebus nō posse procedere nisi solā militarē substitutionem, melior causa futura est heredū legitimorū ipsius filij. Si quidē mater integrā filij impuberis hereditatē ab intestato vēdicabit: in qua rectē contendet esse non solū propria filij bona, sed etiā legitimā partē filio ex bonis patris debitā: in qua miles nō potuit onerare filiū, nec quidē per militarē substitutionē: reliqua autē bona militis, velut eiusdē militis hereditatē, capiet substitutus iure directo, argumēto l. Cēturio, in fi. & in. d. §. Miles & emancipato. d. l. Miles ita. ff. De milit. testamē. secundum verā interpretationem. Quod autē miles † non possit in legitima filii onerare per militarē substitutionē, probare videtur text. in Authen. Vt cū de appellatione cognosc. §. Siue

igitur, vers. Sancimus, Colla. 8. per quē textū de iure nouissimo cōtra antiqua iura Digestorū & Codicis hanc cōclusionē affirmat Raph. Cuma. n. 7. Alex. n. 51. Ias. n. 18. Francisc. Rip. n. 44. in. d. l. Centurio. Paul. Castres. n. 19. in fin. Alexā. n. 18. Ias. nu. 17. in. d. l. Precibus. C. De impub. & alijs. Guiliel. Benedic. in repet. ca. Raynutius, in verb. Si absq; liberis. 2. De compēdiosa substitutione. n. 20. De testamentis. & nouissimē Doctissimus & Reuerēdiss. D. Couar. in. d. cap. Raynutius. §. 9. n. 10. hanc opinionē sequutus inducit & declarat elegāter. l. 12. titu. 5. Part. 6. Contrariam tamē sententiā, nempe, directam substitutionem militarē filio factā cōprehendere eiusdem filij legitimam in praiudicium matris, aut aliorum successorū, etiā stāte nouissimo iure Authenticorum, affirmat Bart. n. 8. Ioan. Imol. n. 4. Aretin. n. 4. vers. Est autem multiplex. Bartholom. Socin. n. 10. Andr. Alciat. in verb. Directō substituit. n. 22. in. d. l. Centurio. Ioan. de Imol. in. d. cap. Raynutius. n. 177. vers. Quæ autem dicatur, De testamen. Raph. Fulgos. n. 21. Philip. Dec. nu. 25. in. d. l. Precibus. Sebast. Sap. ibidem in repet. n. 105. quam opinionem dicit esse communem Alexan. in. d. l. Precibus. n. 18. Franc. Rip. vbi suprā. n. 43. & Andr. Alciat. in. d. n. 22. & eādē sententiā sequūtur & dicunt esse comunē Lancelot. Galiau. in repet. d. l. Centurio. n. 73. & n. 93. & Ioā. Caccialup. in repet. d. l. Precibus, n. 34. & nouissimē Gregor. Lup. in. d. l. 12. titu. 5. Part. 6. verb. La tercera parte. Mihi autem prior sententia contra cōmune opinionem & magis æqua, & verior videtur.

Quartō principaliter quæro: Si in huius cap. specie Ioannes testator filiū & filiam impuberes non habuisset in potestate, nec testamenti, nec mortis tēpore, & retineremus cetera omnia, quæ hic ex facto proposita fuerunt, quid nā respōdere debuisset Pōtifex? Et impi-

15
Legitima de
ducenda ex
militari sub
stitutione.

opio contra
com. videt
740 vltio
d equit.

mis cōstaret, substitutiones valere nō potuisse quasi directas pupillares, quas videlicet, pater facere nō potuisset filijs, quos in potestate non habuisset. Proinde omnia bona, scilicet, patris, & filiorū, nō potuissent deferri pauperibus, quibus omnia hæc bona deferri ex pupillari substitutione, responsum est in nostra Decretali. Mater igitur ab intestato vendicaret proprias facultates filij, & filia impuberū, quibus testari pater iure nō potuisset. Quapropter inter pauperes ex vna parte, & matre impuberū ex altera, cōtrouersia solūmodo versaretur circa bona propria ipsius testatoris. Nā mater, quæ libero rū hereditates adijisset, præterderet, se admitti debere ad bona testatoris ex persona eorūdem filiorū, quibus ea bona fuissent ex testamento delata. E contrario pauperes contēderēt, se admitti debere ad eadē bona testatoris ratione substitutionis: quoniā, videlicet, ipsis filio, & filia, si utrūq; sine liberis mori contingeret, substituti fuissent. Certē bona testatoris cōtineri potuerunt in vulgari directā, & fideicommissaria obliqua: quas substitutiones planē testator quibuscūq; hæredibus institutis facere potuisset, in Princip. Instit. De vulg. §. fin. Instit. De pupilla.

16 Responddum igitur est, quod pauperū substitutio cōtineret vulgare directā, & haberet vltterius vtilitatē fideicommissaria. Quippe si filius & filia quandoq; sine liberis decessisset, nō quaesita patris hereditate, pauperes secūdu verba directæ substitutionis admitterētur ad eadē hereditatē ex directā vulgari, vt pro constāti docuerūt Archidiacon. Ioā. Andr. & alij Doctores hīc in verb. Defunctis. Si verō utrūq; sine liberis mori cōtigisset filiorū, agnita prius paterna successione, pauperū directā substitutio traheretur ad fideicommissum ex testatoris sentētia. Licet enim cōtrouersum sit, vtrum substitutio compēdiota verbis civilibus

facta, quæ semel potuit valere iure directo, trahatur ad fideicommissum, id genus cōtrouersia procedit in ea specie, in qua substitutio potuit valere iure pupillaris directæ, vt accidit in proprio nostri cap. casu. Ceterū in proposita quæstione, in qua propter defectū patriæ potestatis substitutio nō potuit initio valere quasi directā pupillaris, diuersum est. Quoties t̄ enim propter cōditionē personarū substitutio directā nō potest valere quasi pupillaris, verba directā trahūtur ad fideicommissum in casu aditæ hereditatis: quāuis directā vulgaris locū habere potuerit in casu nō aditæ hereditatis. Et ita se habet cōmunis opinio, vt post gl. ibi in fin. Schol. & Bar. n. 3. resoluit Alex. nu. 10. Ias. n. 21. Andr. Alciat. in verb. Frustrā. n. 20. in. l. Verbis civilibus. ff. De vulgar. Fracisc. Rip. in. l. Ex facto, in princip. n. 2. ff. Ad Trebell. per text. in. l. Filiusfam. §. Vt quis hæredem. ff. De legat. i. & in. d. l. Ex facto, & in. l. Scauola. ff. eod. titul.

Ergo Pōtifex secūdum ea, quæ proponerētur, respōsurus esset, quod bona testatoris omnia pauperibus deferretur ex vulgari substitutione. Nam in propria nostri cap. specie nequaquā propositū fuit, quod filius, aut filia, successione patris ex testamento agnouerint: nec id extrinsecus afferri per diuinationē oportet, secūdum ea, quæ latius attingemus, in secūda huius operis parte in gl. Ac deinde filio. Quare si filius primo, nō adita patris hereditate, defunctus est, & deinde similiter filia, non agnita patris hereditate, decessit ante pubertatis tēpora, quū neuter eorum in morietis patris potestate fuisset, hereditate patris nō aditā minime in heredē matrē trāsmisissent. l. vna. §. In nouissimo. C. De caduc. tollēd. Quod verō liberi nō in potestate hæredes instituti hereditatē patris nō aditā nequaquā trāsmisissent in matrem, ex sufficienti partiū enumeratione, quæ

fubijcimus, satis apparet.

Trāsmisio
ex potentia
suintatis.

18

Nam licet hæreditas nõ adita transmittatur ex potetia suintatis in quoscũq; hæredes. l. Si fratris, cum vulgar. C. De iur. deliber. l. vnica. C. De his qui ante aper. tabul. eaq; transmissio ꝑ quibusdã casibus impediatur interim vulgares substitutos, iuxta ea quæ resoluunt Ias. in. l. 1. nu. 40. ff. de vulg. post Bart. in. l. Vetre. n. 20. ff. De acquir. hære. in proposita tamẽ facti specie. non caderet talis trāsmisio. Proponimus enim, q̃ filius & filia fuerunt emācipati, aut alio modo positi extra patris potestatem.

19

Filius autẽ emācipatus, ꝑ quãuis hodie abintestato succedat ad similitudinem suorũ hæredũ. l. Meminimus. C. De legit. hæred. §. Si vero, vers. Nullã, in Authet. De hæredib. abintestato veniẽtib; Colla. 9. nõ tamen trāsmittit hæreditatẽ paternã non aditã ad similitudinẽ suorũ hæredũ. Et quidẽ si eã trāsmittere posset abintestato, nõ minus eãdem trāsmitteret, si hæres esset institutus, argumẽto gl. receptæ in. l. Pater filiũ. §. Iulianus, in glos. fi. ff. De legat. 3. & quod notat Bart. in. l. 3. nu. 8. ff. De legat. 1. & Socin. in. l. Si filius qui patri. n. 15. ff. De vulg. circa. l. Cum in adoptiuis. §. Sed nec articulum. C. De adoptionib;. Verius tamẽ, & receptius est, q̃ nec abintestato delatã patris hæreditatẽ, quã nõ adiuit, transmittat, vt resoluunt Alex. n. 11. Ias. n. fi. in. l. Si emācipati. C. De collat. Philip. Corne. in. l. Si fratris. C. De iur. deliber. n. 4. Eandẽ etiã dicit esse cõmunem opinionẽ Ias. in. d. l. Si filius qui patri. n. 16. ff. De vulg. & pupil. & in. l. Filio pater. n. 18. ff. De legat. 1. & in. l. Emancipata. n. 6. C. Qui admitti. Alciat. in. l. Vetre. n. 34. ff. De acquir. hæred. & nouissimẽ Reuerẽdif. Couar. in regula. Possessor lib. 6. 2. par. §. 5. n. 3. Tamet si Bart. in. d. l. Vetre. n. 24. cogitãdũ super hoc reliquerit, & Petrus de Anchar. in contrariã partẽ inclinare visus sit in cap. Raynutius. n. 70. suprà eod. & Angel. Arc-

tin. in repet. d. l. Vetre. n. 67. perperam distinxerit inter emācipatũ ab intestato, & emācipatũ ex testamento patris vocatũ, & Pyrrhus in tractatu de suintate. q. 7. n. 15. scripserit, contrariũ defendi posse, & cõtrariũ defendere tẽtauerit Ioã. Crot. in repe. §. Et quid si tãtũ. n. 100. l. Gallus. ff. De liber. & posthu.

Item licet hæreditatẽ parẽtum non aditã liberi, etiã qui sui hæredes non sint, trāsmittat ex potentia sanguinis, l. Vna. C. De his qui ante aper. tabul. eaq; trāsmisio ꝑ impediatur interim vulgares substitutos. l. vna. §. Cũ igitur. C. De caduc. tollen. docet Bart. in. l. 1. n. 20. ff. De vulg. vbi Ias. n. 41. Alciat. in verb. Hæres nõ erit. n. 78. Guilielm. Benedic. in repet. cap. Raynutius, in verb. Si absq; liberis moreretur. 2. De vulg. n. 69. De testamẽ. sequitur Ludouic. Gozad. in repet. l. Qui se patris. n. 208. C. Vndeliberi. Ioã. Crot. in repet. l. Re cõiuncti. ff. De legat. 3. n. 150. Lan celot. Polyt. De substit. vulgari, particula. 3. q. 43. Ias. in. l. Quãdiu. n. 3. ff. De acquir. hæredit. & in. l. Si filius hæres. n. 39. ff. De liber. & posth. ex quibus cõstat hanc opinionem esse cõmunẽ: non tamen hæc transmissio locum habere potuit in proposita facti specie. Siquidem hæreditatẽ parentu nõ aditã liberi ex potentia sanguinis trāsmittunt, sed vtq; non in omnes ꝑ hæredes, sed in liberos duntaxat. Deniq; talis transmissio nec in patrẽ, nec in matrẽ hæredes heri poterit, argumento text. in. l. vnica. C. De his qui ante apert. tab. l. 2. §. Si quis ex liberis. ff. Ad Senatufcos. Tertul. l. 2. C. Ad Senatufconf. Orficiã. facit. l. Si infanti. C. De iure delib. docet Bart. in. l. Vetre. n. 25. ff. de acquir. hære. cõtra gl. in. d. l. Vnica. & hæc est communis opinio, vt resoluunt Angel. Aret. in repet. d. l. Vetre. nu. 41. & Andr. Alciat. ibi, versic. Quintus casus. n. 36. Guilielm. Benedic. in repet. capit. Raynutius. verb. Mortuo itaque testatore. 2. n. 153. De testamen.

Trāsmisio
ex potentia
sanguinis.

20

21

Proinde

Emancipatus nõ transmittit ex potentia ias. n. 11.

Abt
8

Proinde liberi in proposita quaestione non possent hereditatem patris non aditam transmittere ex potentia sanguinis in matrem heredem.

Transmissio
ex cap. iuris
deliberandi.

22

Præterea licet hereditas non adita generaliter ab omnibus heredibus in omnes successores transmittatur tunc ex parte iuris deliberandi. l. Cum antiquioribus. C. De iure deliberand. eaq; transmissio æquè impediatur vulgares substitutos. d. l. Vna. §. Cum igitur. C. De caduc. tollend. docet Bart. in. l. 1. n. 20. ff. De vulgar. & est communis opinio secundum omnes superius allegatos, non tamen ex his, quæ proponuntur, potuit colligi, quod in hac specie huiusmodi transmissio locum haberet. Nam non proponitur quod intra annum deliberandi vita decesserint filius & filia, ut exigit Imperator in. d. l. Cum antiquioribus. Præterea non proponitur, quod impubes per se, aut per tutores, sciuerint tunc patris hereditatem sibi esse delatam, ut videtur exigere Imperator in. d. l. Cum antiquioribus, versic. Et siquidem, & communis opinione receptum est per Bart. n. 2. Alexan. n. 5. Ial. & Philip. Corn. n. 3. in. d. l. Cum antiquioribus, Bart. in. d. l. Ventre. nu. fin. & ibi Angel. Perus. in repet. nu. 55. Bart. in. l. Qui duos, in princip. n. 7. ff. De reb. dub. & nos etiã obseruauimus in repet. l. Gallus, §. Et quid si tantum. ff. De liber. & posth. in vltima part. n. 107. & est communis opinio secundum Andr. Alciat. in. d. l. Ventre. n. 44. ff. De acquir. hered. sequitur Guilhelm. Benedic. in repet. cap. Raynutius. in verb. Mortuo itaq; testatore. 2. n. 166. & 182. supra, De testam. Tametsi idè Andr. Alciat. vbi supra, immeritò ab ista communi opinione recedat, inducens ad hoc Nouellam Iustiniani legem ex Græco exemplari, quod Florètiæ testatur se vidisse: verum in hoc articulo magis videtur communi opinioni fidendum, quæ euidenti text. argumento comprobatur in. d. l. Cum

23
L. Cum antiquioribus
C. De iure deliberand.

Contra alia

antiquioribus, in. d. versic. Et siquidem.

Quinimo etiã si proponeretur, quod filius & filia ante ætatis suæ septennium infantes decessissent, adhuc fuisset æquè respodendum, quod omnia bona substitutis pauperibus ex vulgari deferrètur. Et (quod prima facie mirabile videretur) pro pauperibus multum faceret, quod ipsa mater ab intestato infantium liberorum hereditatem vèdicasset. Quippe tunc si auus paternus solus superesset, isq; proximus foret infantium nepotum ab intestato hæres, iam pauperibus ex vulgari bona testatoris non deferrètur. Siquidem infantes hereditatem patris non aditam transmitteret in auum paternum: quauis nec in eius, nec in patris potestate fuissent. Idq; singulari beneficio. l. Si infanti. C. De iure delib. Sic mors infantium, quorum hereditas spectaret ad auum paternum, non faceret locum pauperibus ex vulgari substitutione venientibus: quoniam testatoris hereditas adhuc in primo gradu versaretur. Denique auus nepotum infantium hæres non minus posset pauperes substitutos excludere, quàm si, viuis infantibus, hereditatem illis delatam eorum nomine adiuisset. In proposita autem specie, quoniam mater interueniret, auum paternum in legitimo filiorum gradu ipsa mater potior antecederet. Authent. Defuncto. C. Ad Tertullian. Sic pulchrum illud eueniret, ut quoniam mater auo præferretur, pauperes ex vulgari substitutione essent admittendi. Nam auus paternus non posset esse hæres ab intestato nepotum infantium: quoniam eorum mater potior esset. Sed neq; mater, quæ liberorum infantium hæres esset, posset ex eorum persona adire hereditatem mariti, quæ primò filio, & deinde filia fuisset delata. Quoniam tunc Imperator in. d. l. Si infanti, non tribuit matri talè potestatem, iuxta ea quæ eleganter resoluit Alex. ibi dè. n. 2. & ex Alex. sententia retulit Guilhelm. Benedic. in repet. cap. Raynutius, in verb. Mortuo itaq; testatore. 2. n. 170. cum se-

Transmissio
ex. l. Si infans
n. C. De iure
re delib.

24

25

quét. suprà eod. & est cōmunis opinio, vt testatur Ias. in. d. l. Si infanti. n. 3.

Ex his apparet, q̄ iuxta propositā facti speciē Pōtifex esset respōsurus, bona omnia testatoris ad pauperes ex vulgari substitutione pertinere. Nihil enim proponitur, quod ostēdat, testatoris hereditatē, quā a liberis hereditibus institutis adita non fuit, potuisse in matrē eorū herede transmitti.

Aduertēdum tamen est, q̄ secundū ea quā proponūtur, occurrit vtilis cōsideratio pro matre impuberum cōtra pauperes, vt eos à cōmodo vulgari substitutionis posset excludere. Siquidē proponitur, q̄ filius & filia ante pubertatis tēpora decesserunt, non adita patris hereditate. Vnde filius primō exclusus fuit morte: deinde similiter exclusa fuit filia, cui ex re certa hereditate vniuersa patris hereditas cōpetit deferri, mortuo filio. Ergo ꝑ siue aliqua negligētia interuenit in nō adēda patris hereditate, quam adijisse fuit vtile, succurreretur matri quasi heredi minorū. xxv. annis: siue nulla nec quidē tutoris negligētia intercessit, & sine vlla negligētia amissum fuit ius adēdi, vt putā, quia ignoratū fuit, an delata esset hereditas: & tūc matri quasi heredi liberorum succurreretur ex æquitate generalis clausulæ. l. i. ff. Ex quibus caus. maior. In his enim speciebus heredi minoris xxv. annis, & heredi eius, qui ignorauit delatā fuisse hereditatē, cōpetit in integrum restitutio ex defuncti persona, argumēto. l. Pantho-
nius. ff. De acquir. heredit. & ita se habet cōmunis opinio, quā resoluit Alex. in. l. Si infanti. n. 8. C. De iure delib. Andr. Alciat. in. l. Vetre. n. 44. ff. De acquir. heredit. Guilielm. Benedict. in repet. cap. Raynutius, verb. Mortuo itaq; testatore. 2. n. 181. & 182. suprà, De testament.

Illud autē notādum est, quod licet hæc in integrum restitutio cōpetitura esset matri ex persona liberorū, Pōtifex

nihilominus respōderet, q̄, mortua filia, statim bona omnia testatoris ex vulgari pauperibus deferretur. Siquidē ꝑ contēplatio in integrum restitutionis, quæ potest impetrari, interim non impedit vulgares substitutos, quominus hereditas eis deferatur, & pleno iure per aditionē quæri possit, vt probat text. in. l. Quod si minor. §. Scæuola. ff. De minorib. tradit glōf. in. l. i. §. Expectandi, in verb. Repudiauerit. ff. De bonor. posses. secund. tab. resoluit Bart. in. l. i. n. 19. ff. De vulgar.

Ego autē in Christi pauperū fauore, & in terminis huius cap. a usim tētare, q̄ pietatis contēplatione posset matri negari huiusmodi restitutio in integrum, quā mater ipsa intra quadrienniū aduersus pauperes imploraret. l. fi. C. De tēpor. in integ. restit. petēd. Nā etiā maximē mulier impetrare deberet hæc restitutio cōtra alios vulgares substitutos, si omnia essent integra iuxta tex. in. d. §. Scæuola, videtur tñ, q̄ cōtra pauperes non æquē esset audiēda. Et quidē agnosco, q̄ in cæteris omnibus in integrum restitutionibus, siue ex propria persona, siue ex defuncti persona postulētur, nō deberet moueri iudex ad negādā in integrum restitutionē contēplatione pauperū, cōtra quos restitutiones peterētur. Sed ꝑ tamē in hac vna in integrum restitutione, quæ cōcedi solet ex æquitate. d. l. Pantho-
nius, erit fortassis probabile, q̄ respectus personarū possit iudices mouere, vt restitutiones in integrum iustē denegare debeāt. Hoc in terminis sensisse videtur Petr. de Anchar. rationem habēs pauperū, cons. 362. De viribus. nu. 1. verū. Præterea nō æquitas, & n. 2. verfic. Vel si deuoluta. Sed hoc idē ego & ratione, & maiore autoritate probare intendo.

Moueor ratione, quæ potest colligi ex. d. l. Pantho-
nius, vbi iure cons. præcepit, q̄ hæc in integrum restitutio stricto iure non competit heredi: quoniam defun-

*L. Pantho-
nius. ff. De
acquirenda.
heredit.*

27

*Nota opi-
nio.*

28

defunctus ex cuius persona petitur, non foret perfectè læsus, vt perfectum debuerit habere beneficium restitutionis. Ergo si aliquando hæc restitutio conceditur, non secundum stricti iuris rationem, sed ex singulari quadam humanitate concedi intelligendū est, argumento. d. l. Panthonius, iuxta veteriore interpretatione, facit. l. i. C. De restit. milit. Deniq; nō absurdè dicitur, q̄ quātum singularitate distat vulgares in integrum restitutiones à iuris cōis rigore, tantū propè modū à singularibus in integrū restitutionibus singularitate distat hæc vna in integrū restitutio. Quocirca nō abhorret tētare, q̄ respectus personarū possit mouere iudices, ne humaniore ceteris omnibus restitutione inhumane cōcedant.

Moueor etiam autoritate Baldi, † cuius sententia est peregrina, & paucis nota. in. l. Non pro numero. n. 3. C. Ad Orfician. vbi in terminis hæc ipsa sententiam tentauit. Nam in superiori articulo trāsmisionis dixerat, q̄ personarū cōtēplatio nō posset impedire trāsmisione regulare: & tñ posset impedire trāsmisione irregulare. Mox adaptans restitutionis quæstionē huic superiori articulo ita scriptū reliquit: Vel dic vt in superiore contrario: Nā hoc est, quia superest persona, quæ excludit æquitatem in integrum restitutionis, &c. Ego itaque interpretor, q̄ Bald. de hac ipsa in integrum restitutione loquens, non accepit æquitatem restitutionis pro æquitate regulari, quæ regulares in integrum restitutiones induxit. Magis enim accepit æquitatem pro æquitate irregulari, quæ hanc ipsam irregularem in integrum restitutionem expressit. Idque arguit superioris contrarij à Baldo facta comparatio: vbi regulares trāsmisiones ab irregularibus distinxerat. Denique voluit Bald. quod si mater decēssisset, quatuor filijs hæredibus relictis, quorum duo maternam hæ-

reditatē adijssent, duo autē mortui essent, antequā hæreditatē adirēt, tota matris hæreditas ad duos superstitēs filios pertineret: partim ex propria aditione: partim ex iure accrescendi. Sed et si duo filij, qui, non adita matris hæreditate, decesserunt, minores. xxv. annis fuissent, vel maiores repentini casus iniquitate essent interempti, & propterea eorum successori restitutio in integrum competere videretur, argumēto. l. Qui duos. ff. De reb. dub. & d. l. Panthonius. ff. De acquir. hæred. Baldus putauit, in integrum restitutionem non esse cōcedendam. Etenim respectus personarum singularem in integrum restitutionis æquitatem excluderet: cum hæreditas matris magis deberetur ipsis liberis superstitibus, quàm mulieris marito, qui ex persona defunctorum liberorum restitutionem imploraret. Quæ Baldi sententiam Alex. ibi in additionibus sequutus videtur, & in. l. Si infanti, nu. 5. C. De iure deliber. & eam specialiter probauit idē Alexand. cons. 168. Visis atq; pōderatis, nu. 20. libr. 7.

Vnde in proposita quæstione non erit alienum inducere, quod mater ex persona liberorum implorans restitutionem in integrum non esset audienda contra pauperes, qui ex vulgari substitutione hæreditatem testatoris quæsiuissent. Siquidem in comparatione personarū causa pauperū vincere deberet causam mulieris, quæ ad mariti hæreditatē vellet admitti: tum ratione pietatis: tum quia causa cōiuncta esset cum salute animæ ipsius testatoris. Nā et si causa filiorum superstitū vincere deberet causam pauperū, præsertim in legitima, iuxta cap. fin. 17. q. 4. mater tamen, quanuis maximè ex persona filiorum defunctorum venire contendat, non videtur mereri eundem fauorem, quem ipsi filij, si viuerent, mererētur. Hoc aperte sensit Bald. vbi supra: qui non æstimauit, q̄ pater

B 5 ex

ad d. l. panthonius.

29

Baldi sententia in. l. Non pro numero. C. Ad Orfician.

Non missio regulari et irregulari

ad inuim.

Pia causa vincit matrem.

ex persona filiorum vellet in integrum restitui ad vxoris hæreditatem, quæ eisdem filijs communibus erat delata. Sic intellexit, quòd matris hæreditas magis deberetur filijs superstitibus, quàm marito: quanuis maximè idem maritus ex defunctorum filiorum persona restitutionem imploraret. Ad hoc facit, quòd hæres et etiam si ex defuncti persona regularem in integrum restitutionem postulet, non debet impedire eundem omnino fauorem, qui defuncto, si viueret, tribueretur. l. Quòd si minor. §. Scæuola: ibi. Multò parcius. ff. De minorib. quem text. ad hoc allegauit Aretin. in. l. Sed si plures. §. Filio impuberi. nu. 7. ff. De vulgar. quam. l. Sed si plures, legit Aretin. simul cum. l. Si pater, la. 1. ff. De vulgar. Item facit, quòd Prætor et in proposita specie legis voluntatem videtur æstimaturus ex persona pauperum substitutorum, & ex persona hæredis ipsorum liberorum: non verò ex persona liberorum, argumento tex. singularis in. l. Quidam ita, versic. Sed an ea voluntas, ibi: Ex persona matris et ex persona hæredis pueri. ff. Ad Trebel. Denique facit, quòd vbi ex æquitate decernitur transmissio bonorum possessionis hæredibus filij. l. Sed etsi decesserit. ff. De bonor. posses. cõtr. tabul. Prætor et aliter hæredes filij, quàm ipsum filium, admittet. Nam ipsi filio, si bonorum paternorum possessionem petat, annu integrum concedet: quoniam ad pene propria bona venit. l. i. §. Largius. ff. De succes. edict. Cæterum hæredibus filij, quanuis maximè ex persona filij admittantur, centum duntaxat dies, inspecta eorum persona, largietur, argumento. l. i. §. Si quis autem, & §. Nò solum. ff. De succes. edict. Quæ sententia est noua, & ferme aduersus id quod Angel. & Ioan. Imol. securè tenferunt in. l. Vetre præterito, in princip. ff. De acquir. hæredit. Ex eo igitur Prætoris proposito elegans argumentum colli-

gi videretur, vt si mulier ex persona filiorum contra pauperes restitutionem in integrum imploraret, Prætor potio rem causam iudicaret esse pauperum, quàm mulieris. Animaduerneret enim, ipsam mulierem esse, quæ vellet euincere mariti hæreditatem: ideoq; eam, licet ex persona filiorum venientem, non perinde admitteret, atque admissurus fuisset ipsos filios.

S V M M A R I V M.

- 1 Pubertas, quæ ex annis æstimatur, triplex.
- 2 Pubertas ordinaria masculis in. xiiij. fœminis in. xij. ætatis anno contingit.
- 3 Pubertas plena masculis in. 18. fœminis fortasse in. xiiij. ætatis anno completur.
- 4 Pubertas plenissima masculis et fœminis indifferenter. 25. ætatis anno aduenit.
L. Cum filio, vers. Ego quidem. ff. De legat. 3. sensus. ibidem.
- 5 L. Hæc conditio. §. fin. ff. De condition. et demonstrat. nouè explicatur.
- 6 Pubertas olim ex pudentia corporis quandoq; æstimabatur.
- 7 Pubertas, quoad testamenti factionem, masculo contingit ubi. xiiij. annum egreditur, non expectata corporis pudentia.
L. Qua ætate. ff. De testamēt. explicatur. ibidē.
L. Si frater patruelis. C. Qui testamē. facere poss. sensus. ibidem.
- 8 Spadonum, siue eunuchorum pubertas hodie ex annis. xiiij. metienda: quanuis olim longius tēpus foret expectandum.
L. Eunuchis. C. Qui testamen. fac. poss. sensus. ibidem.
- 9 Substitutionem pupillarem filio impuberi pater facere potest: quanuis impubes filius, ætatem malitiam supplente, matrimonium contraxisset, et potestatem generandi haberet.
- 10 Substitutionem pupillarem pater facere potest filio impuberi: quanuis idem impubes, legitimas nuptias contraxisset, et ex his nuptijs iustum filium procreasset: si modo pater impuberi nepotem ex eo substituat.
- 11 Substitutio pupillaris natiuitate posthumi ex eodem impubere nati rumpitur.
- 12 Substitutio pupillaris rupta natiuitate posthumi ex eodem impubere nati, si posthumi uiuo impubere, deccdat, restituitur.
- 13 Substitutio pupillaris filio impuberi facta, quæ præteritione nepotis ex eodem impubere suscepti fuerat irrita, morti uo eodem nepote an-

30

31

32

*discriminatur
cum et heridem*

*L. i. §. Largi
et §. Si quis
autē. et §.
Non solum.
ff. De suc-
ces. edict.*

*Imol. riuua
ante ang.
et imol.*

14 *Posthumo præterito scienter, atque per eius natiuitatem rupto testamento, legata per Authen. Ex causa. C. De liber. præterit. proculdubio conferuantur.*

Impuberes.

Impuberes. Scilicet, filiã minore. xij. anis, filiũ verò minore. xiiij. secũdũ gl. hinc in isto verb. Impuberes. Ego obseruo, q̄ puberes, & impuberes, triplici modo possunt intelligi, & distingui. Nã omĩsa gl. traditiõẽ in. l. Arrogato. §. Nõ tantũ, in verb. Plena. ff. De adopt. quam post alios sequutus est Ioan. ab Anan. in Rubr. n. i. suprà De delict. pueror. videtur perfectius tradi posse, q̄ pubertas, quã ex anis æstimatur triplex ¶ sit.

1 *Pubertas ordinaria.* Prima est pubertas ordinaria, quã regulariter simplici pubertatis appellatiõẽ intelligitur. Hãc ¶ masculis in

2 xiiij. ætatis anno cõpleto, fœminis in xij. cõtigit, facit text. in. l. Quãsitũ, & in. l. In spõsalibus. ff. De spõsalib. l. Mulierẽ. ff. De ritu nuptiar. cap. Puberes, cap. Attestatiões, cap. Continebatur, cap. Ex literis, De despõsatiõẽ impuber. l. Quã ætate. ff. De testamẽt. §. Mascululo, Instit. De pupillar. Planẽ secũdũ hãc pubertatẽ accipiuntur in hoc cap. filius & filia impuberes.

3 *Pubertas plena.* Est & pubertas plena, quã ¶ masculis in. xvij. ætatis año cõtigit. d. §. Nõ tantũ. l. Arrogato. ff. De adopt. §. Minore. Insti. eod. tit. vbi Theophilus ait, q̄ plena pubertas ideo dicitur venire in. xvij. ætatis año, quoniã in his, qui tardius pubescũt, habitus corporis tunc õnino cõcurrit. Fortassis autẽ hãc plena pubertas fœminis dicitur cõtingere in. xiiij. ætatis año, argumẽto text. in. l. Mela. ff. De alimẽt. & cibar. legat.

4 *Pubertas plenissima.* Vltimò pubertas plenissima ¶ cõsiderari potest, quã tã masculis, quã fœminis, in. xxv. ætatis año contingit. Huius pubertatis meminit Vlpianus in. l. Cum filio. versic. Ego quidẽ. ff. De lega. 3. vbi nouẽ interpretatus est, q̄ illa

cõditio: Cũ ad pubertatẽ peruenerit, intelligi debet de ætate. xxv. annorũ: si ad eũ reteratur, quẽ testator sciebat esse puberẽ. Vnde idẽ Vlpianus ¶ vulgo nõ intellectus in. l. Hãc cõditio. §. fin. ff. De cõditionib. & demõstrat. sensisse mihi visus est, q̄ si ei quẽ scirẽ esse. xiiij. annorũ. legassẽ aliquid sub illa cõditioẽ: Cũ pubes erit: intelligẽdus erã significasse tẽpus plenissimã pubertatis, iuxta respõsum eiusdẽ Vlpiani in. d. l. Cũ filio, versic. Ego quidẽ. Ex quibus potest colligi qualis qualis excusatio Accursij in. l. Impuberibus. in glos. vnica. versic. vel secũdo. ff. De acquir. hæredit. vbi impuberes accepit pro minoribus. xxv. annis. Quo loco Alex. notauit, Accurs. ineptẽ loqui, & cõtra omnia iura. Aliquo enim intellectu possũt dici impuberes hi, qui ad plenissimã pubertatẽ nõdũ peruenerũt, argu. d. l. Cum filio & d. l. Hãc cõditio. §. si.

Deniq; Põtifex in hoc. c. Si pater, impuberes propriẽ accepit, videlicet, pro his, qui per ætatẽ nõ poterãt sibi facere testamẽtũ: quũ his demũ liberis potuit pater ordinare pupillares substitutiões iure moribus recepto. l. 2. ff. De vulg. Volũtatis enim quãstio circa pupillares substitutiões inanis fuisset, nisi prius pro cõstãti poneretur, q̄ filius & filia eius ætatis essẽt, vt eis potuerit pater tales substitutiões cõstituere.

Hoc autẽ loco meminisse oportet, q̄ olim ¶ masculi, quãuis ætatẽ. xiiij. annorũ essẽt egressi, nihilominus quoad quãdã æstimabãtur impuberes: si modo ex pudẽtia corporis nõ cõstaret, q̄ essent puberes. l. Indecorã. C. Quando tut. vel curat. esse desinant, & in Prin. Institut. Quibus mod. tutel. finit. vbi Iust. nianus hoc nouẽ abrogauit.

Sed tñ, quod attinet ad testamẽti factiõnẽ, de qua agimus, seper illud obtinuit, quod pubertas ¶ non ex pudẽtia corporis, sed ex annis æstimaretur. Hoc est quod Verus esse dixit Vlpianus, quasi rẽ assereret, & explicaret

L. Qua etate ff. De testamen. l. Si frater patruelis. C. Qui testament. facere poss. vbi rescripserunt, q̄ is, qui atatem. xiiij. annorū esset egresus, potuit iure facere testamentum: licet vigoris nondum emerisissent vestigia. Interpretandum enim magis est, tenuisse Imperatores de vestigijs pubertatis virilis, iuxta tex. in. d. l. Indecorā. Deniq; quoad huiusmodi actus opinio eorū praualeuit, qui secundum Ilydori relationē in cap. Puberes, supra. De deiponation. impub. pubertatem in masculis ex annis aestimarunt: id est, eum esse puberem, qui. xiiij. annos impleuisset, quāuis tardissimē pubesceret.

8 Spadones ꝛ autem, seu eunuchi, etiam quoad testamētī factionem, habiti sunt olim pro impuberibus: donec ad annos plenæ pubertatis peruenissent. Autor est huius sententiæ Iulius Paulus in Codice Theodosiano, lib. 3. Receptarum sententiārum cap. 4. De testament. Spadones (inquit) eo tempore testamentum facere possunt, quo pleriq; pubescunt, id est, decimo octauo anno. Sic propē fuit vt idem Iureconf. intelligeret, potuisse patrem spadonibus filijs, quos haberet in potestate, quasi impuberibus, facere testamentum duraturum vq; ad plenam eorum pubertatem, argumento eorum, quæ tradit Bartol. in. l. 2. n. 5. ff. De vulga. Quod tamen hodie nulla tenus dici potest: quia spadonum, seu eunuchorum pubertas ex annis aestimāda est, exemplo aliorum omnium. Vnde post quatuordecimū atatis annum incipient posse facere testamentum, iuxta. d. l. Qua etate: & consequēter substitutio pupillaris eidem facta eodem tempore euanescet, iuxta. d. §. Masculo, Institut. De pupillari. Ethoc nouē constitutum videtur in. l. Eunuchis. C. Qui testamen. facer. poss. vbi sancitū est, quod eunuchis liceat face-

Iulius Paul. lib. 3. recept. senten. cap. 4. De testamen.

L. Eunuchis C. Qui restamen. fac. pos.

re testamentum, componere postremas exemplo omnium voluntates.

Cæterum in proposita huius cap. specie, si impubes filius, aut filia, pubertati proximi matrimonium contraxissent, quoniam malitia atatem supplebat. cap. De illis. 2. ca. Puberes. & cap. fin. De deipōsat, impuber. vtrū eo casu pupillare testamētum euanesceret dubitari potuit? Hæc igitur quaestionem per sequentes conclusiones distinguo, atque resoluo.

9 Prima sit conclusio: Si ꝛ filius, aut filia, ante annos pubertatis matrimonium iure contraxissent, videlicet, propter malitiam, & præcocē naturæ vigorem, æquē haberet locum Pontificis sententia in hoc cap. Nam etsi cœpissent habere potestatem generandi liberos, nihil mutandum esset in substitutionibus, seu testamētis pupillaribus: quoniam æquē verū esset, q̄ ante pubertatis annos non potuissent sibi facere testamentum. Est enim communi opinione receptum, q̄ licet malitia atatem suppleat, & impubes sapiat sicut Rex Salomon, nō tamen poterit tacere testamentum, nec quidem ad causas pias, vt tradit Bal. in. l. Humanitatis. n. 32. versic. Octaua differentia. C. De impuber. & alijs. Philip. Frāch. in Rubr. supra hoc tit. n. 8. Philip. Corn. in. l. Si frater, nu. 2. C. Qui testament. facer. poss. docet Abb. in. c. Iuuenis, De spōtalib. n. 5. facit glos. in cap. Postulasti, De regularib. in glos. fin. in fin. & resoluit, hanc esse communem opinionem doctissimus, ac reuerēdissimi. D. Couar. in Epit. lib. 4. Decretali. 1. par. c. 2. n. 1. Ergo consequens est dicere, quod huiusmodi liberis impuberibus, quanuis potestatem generandi habeant, possit æquē fieri pupillaris substitutio, vt docuit Petr. ab Anchar. in. d. cap. Puberes. n. 4. dicens notandum, quia nullus tangit.

Secunda sit cōclusio: Si ꝛ antequā pater testaretur, iam hic filius, aut filia,

*Impubes ali
quando &
matrimoniu
contrahere,
et filios pro
creare con-
tingit.*

lia, impuberes, quorum malitia atate
supplebat, iure cōtraxissent matrimo-
nium, & testamenti paterni tempore
iustum filium aut filiam, ex eo matri-
monio suscepisset (quod in liberis im-
puberibus non semel accidisse fertur,
vt ex diuo Gregorio lib. 4. Dialogorū
cap. 19. refert glos. in Summa. 20. q. 1. Et
ex eodē diuo Gregorio, & diuo Hie-
ronymo, refert Alex. Imolens. in. l. In
pupillari. n. 6 ff. De vulgar. Francisc.
Rip. in. l. 2. ff. eod. titu. n. fin. Hierony-
mus Verius in repet. l. Ex facto. ff. eod.
titu. n. 54. Alex. Imolens. in. l. Human-
tatis. C. De impuber. & alijs. n. 6. Ioan.
Imol. in cap. Raynutius, De testamēt.
n. 120. & Guilielm. Benedict. ibidē in
repetit. in verb. Si absque liberis more-
retur, in. 2. De pupillari substitutio. n.
114. D. Couarru. in Epit. lib. 4. De
sponsalib. 2. par. cap. 5. n. 4. & nouissime
doctissimi atque religiosissimi ma-
gister frater Dominicus Soto in. 4. Sé-
tentiarum distinct. 35. q. vnica, articul.
5.) adhuc possent valere substitutiones
pupillares, quas pater huiusmodi libe-
ris impuberibus faceret: si modo eis dē
impuberibus legitimum filium habē-
tibus eundem filium pupillariter sub-
stitueret. Hoc ita resoluit Alex. Imo-
lens. in. d. l. In pupillari, in fin. ff. De
vulgar. Francisc. Rip. in. l. 2. in fin. ff.
eod. titu. & faciunt quæ scribit Hiero-
nym. Verius per text. ibi in repet. d. l.
Ex facto. n. 515. ff. eod. & Guilielm. Be-
nedit. in repet. d. cap. Raynutius, in.
d. verb. superius allegato, nu. 216. facit
l. Humanitatis. C. De impube. & alijs.
Ex quibus constat hallucinatum vide-
ri Francisc. Hothomanum in Princip.
Institut. De pupilla. substi. dū patriæ
potestatis in substituendo filio impu-
beri hanc vnā esse rationem existi-
mauit, q̄, videlicet, impubes nec vxor-
em ducere, nec liberos procreare va-
leat.

11

Tertia sit conclusio: Si † post testa-
mentum, & substitutiones pupillares,

de quibus in hoc tex. filius ex iusto ma-
trimonio iustos liberos ante puberta-
tis tempora suscepisset, substitutio pu-
pillaris ei facta natiuitate posthumi
præteriti illico rumpetur, argumē-
to. l. Ex facto. ff. De vulgar. l. Posthu-
mo nato. C. De bonor. possess. contra-
tab. & ita se habet magis cōmunis opi-
nio, vt agnoscit Socin. in. l. Cum auus,
nu. 24. ff. De condit. & demonstrat. se-
quitur Hierony. Verius in repet. l. Ex
facto, nu. 54. ff. De vulgar. Tametsi So-
cin. vbi supra nitatur contrariam sen-
tentiam defendere argumento huius
cap. Si pater, vbi pater, substituendo
pupillariter impuberi, matrem eius le-
gitima priuare potest: quia eiusdem
patris est testamentum: ergo & nepo-
tem priuare poterit. Sed respondetur,
non valere argumentum de parentum
ad filiorum legitimam, quæ filijs effi-
caciū debetur, vt inferius notabitur
in. 2. par. in glos. Iure naturæ. Et hanc
differentiam inter parentum & filio-
rum legitimam præcipuē esse notabi-
lem inter alias, quas adduxit Berēgar.
Fernand. in repet. l. In quartam. ff. Ad
leg. falcid. ex nu. 93.

Vnde infertur primo, quod Petr.
ab Anchar. hīc. n. 11. Angel. Perus. in
d. l. In pupillari, versic. Item expirat,
in hac specie non rectē contra pupilla-
rem substitutionem induxerunt text.
in. l. Cum acutissimi. C. De fideicom-
miss. Nam si eius legis iusta fuisset in-
ductio, iam sequeretur, quod substitu-
tio pupillaris minimē fieret irrita, ni-
si tum demum quando ipsi patri im-
puberi filius superuixisset, iuxta text.
in. l. Ex facto. §. Si quis autem. ff. Ad
Trebell. Quoniam verò non est iusta
eius legis inductio, sed est iustior in-
ductio. d. l. Posthumo nato, futurum
est, vt statim, posthumo nato, rumpatur
iplo iure pupillaris substitutio:
etiam si superuivat pupillus pater, cui
talis substitutio facta fuerat. Hinc quæ-
situm est: Si, viuo patre impubere, de-
cedat

*Cap. Si pas-
ter. explica-
tur.*

*non valet ar-
gumentum.*

*aduersus arg.
et an Barza.*

*aduersus
man.*

cedat posthumus, an pupillaris substitutio, quæ natiuitate posthumi rupta fuerat, eodem mortuo, restituatur? Et Socin. in. d. l. Cum auus, nu. 24. versic. Tertio vero casu. ff. De cond. & demōstrat. scribit, quod talis substitutio nō restituatur, per text. in. l. 2. C. De posthum. hæredib. instituend. Sed mihi eius sententia non probatur: quoniam non iustè induxit text. in. d. l. 2. Denique verius est, quod licet eo casu nō restituatur substitutio pupillaris, vt valeat iure ciuili, restituatur tamè, vt valeat iure pratorio. Quod ita planè obtinebit, si posthumus, viuo patre impubere, atque etiam viuo auo testatore, vita decedat, argumento. l. Posthumus. ff. De iniusto rupt. Quum in hac specie habeat locum text. in. d. l. 2. vti glos. & omnes inibi tradūt. Sed et si, mortuo iam testatore, posthumus, viuo patre impubere, decederet, & dein de impubes ipse ante pubertatem moreretur, magis probandum est, pupillarem substitutionem confirmatam iri iure Pratorio, argument. d. l. Posthumus. Qua etiam ratione, si pater, substituendo impuberi, nepotè ex eo præterierit, & deinde nepos ante impubere decedat, substitutio pupillaris defendetur iure Pratorio, argumento. l. Filio præterito. ff. De iniusto rupto, Quauis enim ordinator testamenti parens iam decedisset, habenda nihilominus est ratio, quod viuebat impubes, cui facta erat pupillaris substitutio. Sic posthumus præteritus dicetur decedisse, viuo testatore, hoc est, viuo patre impubere, qui testator intelligitur. Atque ita æquitatem. d. l. Posthumus, induxit ad similem quoque speciem exemplaris substitutionis Bald. in. l. Humanitatis, nu. 68. C. De impuber. & alijs. vbi Alex. n. 7. eandem sententiam sequitur, licet Baldū non alleget. & Fracisc. Rip. in. l. Ex facto. n. 24. ff. De vulgar. & Ioan. de Imol. in cap. Raynutius. De testamen. n. 159. & ibi

l. 2. C. De posthum. hæred. instit.

contra Socin.
12

l. Posthumus. ff. De iniusto rupto.

13

Guilielm. Benedic. in repeti. in verb. Si absque liberis moreretur. 2. De exemplari substitutione, nu. 50. & Hieron. Verius in repet. d. l. Ex facto. ff. De vulgar. & pupill. nu. 526.

Secundo etiã inferitur, quod si patri impuberi posthumus superuiueret, & ideo, rupta omnimodo pupillari substitutione, excludendus esset pupillaris substitutus, legata t̄ nihilominus, quæ à pupillari substituto relicta fuissent, conseruari possent, argumento Authent. Ex causa. C. De liber. præterit. Et tamen, si pupillaris substitutio excluderetur, argumento. d. l. Cum acutissimi, conseruens esset, vt neq; legata ita relicta conseruarentur, vt docuit Bartholom. Socin. in. d. l. Cum auus, nu. 24. in fin. ff. De conditio. & demōstr. & sensu Philip. Corne. in. d. l. Humanitatis, nu. 5. in fin. Quæ legatorum conseruatio planè locum haberet argumento. d. Authent. Ex causa, si testator sciuisset, vxorè impuberis, cui faciebat pupillarem substitutionem, esse prænantem. Alioqui quæstio introduceretur, an legata non conseruetur, præterito posthumo, què testator per ignorantiam præterisset.

14

S V M M A R I V M.

- 1 **M**atrimonij putatiui vis & potestas circa filiorum legitimationem, legata inuicem relicta, ius substituendi pupillariter, & alia: usq; in finem.
- 2 Filius natus ex matrimonio putatiuo, in facie ecclesie contracto, utriq; parenti legitimus habetur: si modo utriusque, uel alterius parentis bona fides interueniat.
- 3 Filij putatiui institutioni nihil obest error patris & edentis, instituere se filium ex legitimo matrimonio susceptum: cum satis sit, eum filium legitimum censer.
- 4 Filius susceptus ex putatiuo matrimonio, interueniente unius parentis bona fide, etiam quod ad alterum male fidei parentem legitimus habetur: estque ut legitimus instituendus.
- 5 Legatum uxori putatiue & bonam fidem matrimonij habenti relictum à marito male fidei validum est, & firmum.

6 Cona

- 6 Coniunx putatiuus, habensq; bonam fidem ma-
trimonij acquirat, irrevocabiliter quicquid al-
ter coniunx male fidei sibi dederit: siue ex te-
stamento: siue ex quocunq; contractu inter vivos.
- 7 L. Cum hic status §. si. in fin. ff. De donation. in-
ter uir. & uxor. sensus.
- 8 L. fin. ff. De legat. 1. sensus. (sensus ibidē.
L. 2. §. Per contrarium. ff. De his quib. ut indign.
- 9 L. Prefectus. ff. De ritu nuptiarum. sensus, ibidē.
- 9 Vxor, quæ etiam scienter tutori, aut officium
gerenti nupsit, acquirere potest cum effectu
datum sibi a marito ex testamento, non ex cō-
tractu: nouaq; differentie ratio constituitur.
- 10 Legatum bonæ fidei relictum uxori putatiuæ, &
male fidei, utrum a fisco auferendum: an uero
a mariti heredibus sit repetendum?
- 11 L. Vxor i maritus. ff. De usufruct. lega. latē ex-
plicatur.
- 12 Excipere de iure fisci nemo potest siue fisci uo-
13 Legatum, quod fiscus tanquam ab indigno aufer-
re potest, hæredes interim neque negare le-
gatario, neque solatū repetere ab illo possunt.
- 14 Fiscus non habet ius auferendi legatum bonæ fi-
de relictum uxori putatiuæ, & male fidei: sed
mariti heredibus competit repetitio.
- 15 Repetere, uerbum aptari fisco non potest, qui
non tam repetit, quam auferit.
- 16 Legatum relictum uni coniugi putatiuo ab alte-
ro, qui matrimonij impedimentum ignorabat,
non ualet ipso iure.
- 17 Fiscus auferit tanquam ab indigno id duntaxat,
quod indignus ipse adquisiuit, non autem id,
quod indignus non potuit acquirere: nam re-
manere debet penes hæredes testatoris, qui
bonam fidem habuit.
- 18 Legatum uni coniugi putatiuo ab altero relictū,
etiam interueniente utriusq; bonæ fide, non ua-
let: & penes hæredes testatoris remanet.
- 19 Ca. Ex tenore, Qui filij sunt legitimi, explicatur.
- 20 Substitutio pupillaris facta impuberi filio ex
matrimonio putatiuo suscepto, ualet propter
unius duntaxat coniugis bonam fidem. ex. n. 25.
- 21 Pater nō habet iura legitimi patris in filiū, quæ
mala fide ex matrimonio putatiuo procreauit:
licet filius habeat iura legitimi filij in patrem
propter solius matris bonam fidem.
- 22 Filius extraneo datus in adoptione eidem succe-
dit ab intestato: quanuis non e conuerso.
- 23 Matrimonio separato propter uiri seuitiam,
non uir uxori, sed uxor duntaxat uiro succe-
dit ab intestato.
- 24 Patria potestas in fauorem parentum principa-
liter fuit introducta.
- 26 Authen. Constitutio quæ de dignitate. §. illud
quoque. Colla. 6. sensus.

Vxorem.

VXOREM. Quæ, scilicet,
vxor mater erat ipsorum filio-
rum impuberum, secundum glos.
hic, quæ dicit, dubitatione
huius cap. alias non procedere, & hoc
patere in fine. Quod certe patet in ver-
sic. fin. ubi dubitatur de parte iure na-
tura debita, quam hæc vxor testatoris
velut mater impuberum filiorum debere
sibi contendebat de ipsorum hereditate.
Hoc etiam euidenter patet ex versic. Te-
statore, ibi: *Superstite matre.*
Ego quæro: Si hæc mulier, quæ vera
vxor testatoris fuit, & mater legitima
horum impuberum filiorum, non vxor vera
sed putatiua fuisse, quid consequens
esset Pontificè sentire in proposita hu-
ius cap. specie? Respondeo, quæ in testa-
mento huius patris familiæ tria contine-
retur, videlicet, institutio filiorum, lega-
tum uxori relictum, substitutiones cōpen-
diosæ, quæ iure directarum pupillarium
valuerunt, quæstionem perfectius absol-
ui posse, si per singulas hæc testamē-
ti dispositiones agitur.
Et primò circa filij, & filia, institu-
tiones resoluidum fuit, quod si testator, &
hæc mulier, matrimonij in facie ec-
clesiæ publicè cōtraxissent, nec utriusq;
cōiugis mala fides probaretur, iā bo-
na fides utriusq;, vel alterius, præsumpta
efficeret, ut hi filij nō minus essent legi-
timi quoad utrumq; parentem, quam si ex
verò & iusto matrimonio cōcepti fuisset.
c. Cū inter, cap. Peruenit, & cap.
Ex tenore, supra. Qui filij sunt legitimi.
Ergo si testator, & mulier fuisset in bo-
na fide, vel solus testator, valeret sine
dubio institutio horum filiorum, quasi ve-
rè legitimorum. Nec institutioi f obef-
set error testatoris, qui credidisset, in-
stituere se filios quasi ex vero matrimo-
nio legitimos. Nā satis esset, quod filios ve-
rè legitimos instituisset, quanuis ipsum
matrimonium nō fuisset verum, ut in ter-
minis scripsit Bald. in. l. Eā quæ. n. 27.
versic. Deinde quæro. C. De fideicom-
missis. quem refert & sequitur Ias. conf.
156. colum. 2. versic. Accedit, volum. 4.

Sed

Filius natus
ex putatiuo
matrimonio

4

Sed etsi testator probaretur fuisse in mala fide, vt quia compertum habuisset canonicum impedimentum matrimonij, quod in facie ecclesie contraxerat, nihilominus institutio horum filiorum, quos post malam fidem pater suscepisset, iure defenderetur. Si quidem in hac specie filij vere legitimi censentur, vt quasi vere legitimi institui possint & debeant ab ipso patre, qui mala fide matrimonium contraxit. Idque efficit solius mulieris bona fides, quæ quasi ex iusto marito filios procreasset, vt probat text. singularis in d. cap. Ex tenore. Vnde non solum iure canonico, sed etiam iure civili apud Imperatores obtinere debet, qd filij suscepti ex eiusmodi matrimonio sint legitimi, etiam quoad ipsam malam fidei parentem. Enimvero hoc ita expressum est in d. cap. Ex tenore. nec contrarium reperitur decisum in iure civili. Præterea iuris civilis ratio quæ sumitur ex l. Duobus. ff. De liberal. caus. hoc idem postulat: ne filij videantur esse in duplici statu contrario, vt ad notauit glos. recepta per text. ibi in verb. Si ambo. in cap. Cum inhibitio, §. 1. supra de clandest. desponsat. glos. etiã fin. in d. cap. Ex tenore, & in cap. Cū in captiuitate. 34. q. 1. in gl. 1. Et hoc esse verius concludit Bartol. in Auth. De incest. nupt. in princi. col. 2. n. 19. Iacob. de Aretin. Alberic. Bald. in. 1. lectura in l. Qui contra. C. De incest. nupt. vbi Raphael Fulgos. n. 2. scribit, hanc esse comunem opinionem: & velut comunem opinionem sequutus est Ias. consil. 156. col. 2. & consil. 168. n. 4. in fin. volum. 4. & Andre. Barb. consil. 27. Scriptit. n. 4. in. 1. volum. & affirmat hanc etiam esse communem opinionem illam sequutus Marian. Socin. Iunior. consil. 39. n. 8. in. 3. volum. & consil. 63. in princi. eod. volum. & doctissimus atque reuerendiss. D. Couarru. in. 2. par. Epitom. lib. 4. Decretalium. c. 8. §. 1. n. 2. & hanc sententiam probauerunt. l. 3. titu. 3. &

Bona fides alterius coniugis circa matrimonium putatiuum efficit filium utrique parenti legitimum.

iure canonico et civili

l. 1. titu. 13. Part. 4. & nouissimè in hanc opinionem, tametsi anceps, inclinatus doctissimus magister Soto in. 4. Sententiarum distinct. 41. q. vnica, articu. 4. ante versiculum: Secunda conclusio: quauis glos. d. l. Qui contra. in verb. Errore acerrimo, in fin. Odofred. Cynus, Rayner. Salycet. ibidem, Bartol. in. l. fin. n. 4. & ibi Ias. col. fin. ff. De condition. sine causa, non rectè docuerunt, quod filij sunt quidem legitimi quoad parentem bonæ fidei, non autem quoad parentem malæ fidei.

Circa legatum autem, quod maritus uxori reliquit, tres casus considerari possunt, de quibus sigillatim videndum est.

Primus casus est: Quando maritus ipse testator mala fide, mulier verò bona fide matrimonium in facie ecclesie publice contraxerunt. Et hoc quidem casu responderi debet, quod legatum æquè sit valiturum: quæ admodum valuit in nostri cap. proposita specie. Idque legatum ipsius mulieris proprium irreuocabiliter efficitur, ita vt ab ea fiscus auferre illud non possit, argumento text. notabil. in. l. fin. ff. De legat. 1. l. Præfectus. ff. De ritu nuptia. in. l. 2. §. Per contrarium. ff. De his quib. vt indign. & de iure huius Regni facit text. in. l. 50. titu. 14. Part. 5. docet glos. L. 50. tit. 14. in verb. Fisco vendicari, & ibi omnes Partit. 5. scribentes in. l. Qui contra. C. De incest. nupt.

Verum enimvero hoc loco sese offert egregia difficultas. Videlicet, an hæc conclusio procedat solum in ijs, quæ mulier capit ex mariti testamento, an etiam habeat locum in acquisitis ex quocunque contractu inter viuos celebrato? In quo articulo glos. in d. l. Qui contra. C. De incest. nupt. in. d. verb. Fisco vendicari, duas recenset opiniones. Primam ponit opinionem in principio ante versic. Vel dic, vbi dicit, quod coniunx putatiuus habens bonam fidem in matrimonio acquirit quicquid

quicquid sibi alter malæ fidei coniux dederit, siue in testamento, siue etiã inter viuos, ex quolibet contractu, ex causa dotis, donatiõis propter nuptias, vel alio simili. Hanc etiam opinionem videtur probare Azõ in Sũma. C. De condit. ob caus. circa finem, in versic. Item versatur turpitudõ. Hunc intellectum refert, & non reprehendit Alberic. in. d. l. Qui contra. Hãc partẽ se quuti sunt doctissimi Legum Partitarum cõditores in. d. l. 50. tit. 14. Part. 5. vbi hãc conclusio clarissimè probatur. Et quod magis mirari possis, pro hac opinione induxit glos. superius al legata text. in. l. Cũ hic status. §. fin. in. ff. De donation. inter vir. & vxor. cũ tamen ille text. cõtrarium videatur probare, & pro contraria sententia allegetur ab his, qui aduersã profitentur sententiam. Defendendo autẽ hãc primã glos. Azonis, Alberic. & l. Partit. opinionem, facili negotio respondent omnes ad text. in. d. l. Qui contra: videlicet, q̃ in casu illius text. fiscus auferre debeat quicquid vnus coniux alteri dedit: quoniam vterque non ignorabat, imò compertum habeat matrimonij impedimentum.

Histamen nõ obstantibus, glos. in. d. l. Qui contra, ponit secundam opinionem in. d. verb. Fisco vendicari, in versic. Vel dic. Nepe, quòd text. in. d. l. final. ff. De legat. 1. cum alijs, solum procedit in relictis in testamento ex quo coniux bonæ fidei capere potest: nec fiscus habet ius auferendi. Secus autem in acquisitis ex contractu: nã hoc casu fiscus auferret. Hanc glos. opinionem sequuntur Iacob. de Rauen. Raph. Fulgos. n. 1. Salycet. n. 2. in. d. l. Qui cõtra, Bartholom. de Cassanã. in consuetudinib. Burgundiã, rubr. 4. §. 2. n. 5. & in cõf. 49. col. 1. & 2. & doctissimus atque Reuerendiss. D. Couarru. in Epitome ad librum quartum Decretaliũ in. 2. par. cap. 7. §. 1. n. 8. Et vltra text. in. d. l. Qui contra, generaliter loquen-

tem, mouentur omnes per text. in. d. l. Cũ hic status. §. fin. in. ff. De donation. inter vir. & vxor. Quapropter doctissimus Couarr. in. d. nu. 8. sequutus hanc secundam opinionem ingenue fatetur, quòd contraria. l. 50. titu. 14. Partit. c. quæ primam opinionem cõplectitur, discrepat à iure Casareo. Adde quod diligentissimus alioqui Gregor. lup. in. d. l. 50. super glos. in versic. Tendo, referens hanc controuersiam, dum recenset istam opinionem secundam, distinguit contractũ donationis à contractu dotis, vel alio: dicens quòd text. in. d. l. ff. De legat. 1. & in. d. l. Cũ hic status. §. fin. in. ff. procedunt in legato, vel in donatione: secus in contractu dotis, vel alio. Cũ tamen iuxta hanc secundam opinionem differentia constituatur inter relictã in testamento, & inter qualita ex donationibus, vel alijs contractibus inter viuos, per illum text. d. l. Cũ hic status. §. fin. vt constat ex Salyce. nu. 2. & alijs in. d. l. Qui contra. Et videtur vir doctissimus fuisse ductus: quoniam apud prædictam glos. referentem primam opinionem deprehendit allegatum text. loquentẽ in donatione in. d. l. Cũ hic status. §. fin. quasi concordantem cum. d. l. fin. ff. De legat. 1. quæ loquitur in legato.

Ego in hoc articulo imprimis resoluendum existimo, iuxta primam glos. & legis Partitæ opinionem, non esse distinguendum, vtrum coniux bonæ fidei capiat ex testamento, vel ex quocunque contractu, ab altero malæ fidei. Quoniam vtroque casu videtur, quòd rectè capiat, & quòd fiscus non habeat ius auferendi. Etenim non perspicio iustã differentia rationem, quæ isto casu assignari possit, inter vltimas voluntates & contractus, vt & ipse Rapha. Fulgos. agnouit in. d. l. Qui cõtra, nume. 1. Sed & solita differentia ratio, nempe, testantis voluntas, quæ in testamentis plenius, quam in contractibus,

ad l. 50.

tit. 14. part.

differentia

6 autoris sija

bus, interpretari consuevit. l. In testamento. ff. De regul. iur. l. In conditionibus, & in. l. Pater Seuerinam. ff. De condition. & demonstrat. in. l. Verbis ciuilibus. ibi: *Ne fiat contra uoluntatem*: ff. De vulgar. & pupil. substitu. in. l. Hæredes mei. §. Cum ita. ff. Ad Senatusconsult. Trebell. in proposita specie nullum potuit extorquere, aut mereri fauorem. Quoniam constat testatorem in culpa fuisse, & deliquisse, contrahendo scienter matrimonium contra Senatusconsulti prohibitionē. Faciunt uerba. d. l. final. ibi: *Delinquent enim hi.* &c. Vnde cum non possit assignari iusta differentie ratio, succedit regula vulgaris, quæ habet, validum esse argumentum de contractibus ad ultimas voluntates, & è conuerso. l. Seruum filij. §. Eum qui chyrographum, ff. De legat. i. & in Princip. Institut. De lege Fusia Canin. tollen. Non obstat difficilis text. in allegata. l. Cum hic status. §. fin. in fin. ff. De donation. inter uir. & vxor. qui text. omnes ferè autores recentiores in contrariam coegit sententiam. Quoniam in primis agnosco, q̄ in specie ibi proposita, quæ sita ex donatione, vel ex alio quocunque contractu, indistinctè fiscus auferit. Deinde animaduerto, quòd species ibi proposita longo interuallo differt ab ea, de qua in præsentia rum agimus. Planè nos loquimur in eo qui iusto errore ductus, habet bonam fidem in matrimonio: & hoc casu dicimus, quòd retinere debet quæ sita ex testamento, vel ex contractu, ab altero habente malam fidem. Caterum, d. l. Cum hic status. §. fin. loquitur, quòd vir & vxor ferebat, nec poterat ignorare matrimonij impedimentum. Nec enim pupilla, si nubat tutori, aut libertina Senatori, aut in prouincia officij gerenti nubens, iustè prætere potest bonam fidem, & ignorantiam impedimenti matrimonij. Nam etsi mulier frequenter solet excusari ex iuris

ignorantia, vt nihil perdat de proprio patrimonio, vt in. d. l. Qui contra, nunquam tamen iuari potest ex ea iuris ignorantia ad lucri acquisitionem. text. & ibi glos. in uersic. illicitum. Bartol. & omnes in. l. Si adulterium. §. i. ff. Ad leg. Iuliam de adulter. & multis allegatis autoribus, resoluit, hanc esse communem opinionem doctiss. Coar. in Epitom. lib. 4. Decretal. 2. p. c. 6. §. 8. n. 22. Vnde meritò, quasi ab indignis, fiscus auferret donationes, seu quæ sita ex alio contractu: Quoniam uterque sciebat impedimentum: aut si mulier Senatusconsultum ignorabat, hæc iuris ignorantia nõ poterat ei mulieri prodesse ad ea lucra defendenda & acquirenda. Hic uerus & germanus uidetur illius text. intellectus.

Ex qua resolutione colligi imprimis uidetur non contemnenda illius §. final. interpretatio: uidelicet, quòd si habenti bonam fidem, & iustissime ignorantia impedimentum matrimonij ex facti ignorantia alter coniux donationes fecerit, non dubitò, quin hæc donationes ex Diui Antonini Oratione morte confirmantur, & quòd fiscus eas auferre non possit, vt significat Iureconsult. per argumentum ab speciali in. d. §. fin. Vnde iam paulatim inducetur ille text. pro supra allegata opinione glos. in. d. l. Qui contra, quam cum lege Partitæ defendimus.

Hæc cum ita intelligenda videantur, fortassis hoc loco studiosus lector parumper subsistet ex eo, q̄ quòd in. d. l. si. ff. De legat. i. & in. l. 2. §. Per cõtrariū. ff. De his quib. vt indig. & in. l. Præfectus. ff. De ritu nupt. ubi proponitur eadē species de qua in. d. l. Cū hic status. §. si. Respondet Iurecons. q̄ mulier potest capere ex testamento: & quòd fiscus ab ea quicquã nõ auferet. Enim uero, si iuris ignorantia nõ iuuat ad lucri acquisitionē, quid est, q̄ Iurecõs. cõcedūt pupillæ, & alijs, de quibus ubi supra, vt possint capere ex testamento quod

maritus,

validum est
argumentum de
contractibus
ad ultimas voluntates
l. Cum hic
status. §. fin.
De donatio.
inter uir. &
uxor.

locus ubi
mulier ex
iuris igno
rancia.

ad l. cum di
status §. fin
et in. l. 2. p. c.

8
L. fin. ff. De
legat. i. cum
alijs.

maritus, tutor, aut gerens officium in prouincia illis dederat? Certè agnoscio hanc fuisse propriam dubitandi rationem, ex qua in hac quæstione deliberandum esse Iurecons. censuit in allegata. l. Præfectus. Nihilominus tamen in hac ipsa specie proposita in dictis legibus, quemadmodum ratio potentatus nuptias prohibuit cum tutore, vel officium gerente in prouincia: sic etiam eadem potentatus ratio Iureconsultos mouit ad excusandam mulierem, & permittendum, vt possit ex testamento tutoris, vel officii gerentis, cui nupsit, capere. Hoc significare videntur elegantia verba tex. in. d. l. fina. ff. De legat. i. ibi: Quod imputari non potest mulieri, quæ à tutore decepta est. Cui speciei comparatur per Iurecons. species altera, de qua in. d. l. 2. §. Per contrarium, & in. d. l. Præfectus. Denique Iureconsulti ibidem ex prædicta ratione permittunt, quòd mulier possit capere solum ex testamento: non autem possit capere ex contractu: ex eo quia scienter contraxit: aut quia iuris ignorantia non erat regulariter adiutura mulierem ad ea lucra capienda. Et quòd eo casu solum possit mulier ex testamento capere, clarè probat text. in. d. l. Præfectus, ff. De ritu nuptiar. in illis vrbis: Quod testamento relictum est: & in. d. l. fina. ff. De legat. i. ibi. Ex testamento eius capere potest: & in. d. l. 2. §. Per contrarium. ff. De his quibus vt indign. ibi: Capere illam ex testamento. Pro hoc vero intellectu induco eadè iura quatenus semper se referunt ad mulierem: & marito negant capiendi facultatè. Nimirum quia vterq; impedimentum sciebat, aut scire debebat: ceterum sola mulier qualè qualè excusationè habebat ex eo quod à tutore, vel in prouincia officium gerente decepta, & quasi compulsa est. Itè pro eodè intellectu pòdero text. in. d. l. fina. & in. d. §. Per contrarium, dñ dicunt, quod is, qui pupillam, aut is, qui in prouincia officium gerens vxorem duxit, ex testamento mulieris capere

nō potest: & id relictum fiscus auferre debet. Ergo necesse est intelligere, quòd mulier erat in culpa, nec impedimentum ignorabat. Nam si mulier bonam fidem habuisset, nō fiscus auferendi, sed eius mulieris hæredes repetendi potestate haberent, iuxta text. sic paulo inferius intelligendum in. l. Vxori maritus. ff. De usufruct. legat.

Postremò ad perfectam huius articuli declarationem superest explicare rationem differentie, quã doctissimus Raph. Fulgos. persequi desiderauit: Videlicet, quare in. d. l. fina. & in. d. §. Per contrarium, & in. d. l. Præfectus, permittitur mulieri, vt possit solum ex testamento capere: non autem possit capere ex contractu, vt in. d. l. Cum hic status. §. fina? Planè respondetur, eam videri differentie rationem, vt mulier possit ex testamento capere: quoniã, scilicet, id emolumentum profectum est à sola testatoris voluntate, & confertur post mortem in tempus soluti matrimonij. Verum ex contractu mulier nō potest capere, & si eapiat, fiscus aufert, quoniã in contractu interuenit vtriusque dantis & acquirentis voluntas. l. Non solum, cū alijs. ff. De action. & obligation. Sicq; videtur datum, & acceptum, pro cõseruatione illiciti matrimonij, in quo adhuc permanebant.

Ergo si vir, aut mulier, iustè prætere possit, ignorasse matrimonij impedimentum, rectè capiet: nec fiscus auferet quicquid sibi alter malæ fidei cõiunx dederit, siue ex testamento, siue ex quocunq; contractu. Ceterum si vterque habeat malam fidem, vel si bona fides proueniat ex iuris ignorantia, indistinctè fiscus auferet ab vtroq; nisi in sola specie. d. l. fina. ff. De legat. i. & d. l. 2. §. Per contrarium, & d. l. Præfectus: vbi soli mulieri permittitur, quòd ex testamento capere possit, ex ratione superius declarata.

Secundus casus est, Si maritus ipse bona fide matrimonium contraxisset cū

ad l. fina.

Ad delega

1.

9
 Noua differentia ratio quare mulier, que nupsit suo tutori, vel præfecto, possit capere ex eius testamento: non autem ex contractu.

10 ea muliere, quæ malâ fidē habebat, im-
pedimētūq; iciebat. Et hoc quidē casu
vulgo respōderetur, q̄ huius legati e-
molumētū, & vtilitas ad fiscū pertine-
ret. Nā huic sentētiæ suffragari impri-
mis videtur Iurecōsulti respōsum in,
11 *L. Vxorima* l. Vxori maritus, ff. De usufruct. legat.
ritus. ff. De Vbi Scauola scriptū reliquit, quod si
usufruct. le- vxori maritus vsumfructū legasset, &
gato. hæredes sequuti volūtate, & iudicium
mariti testatoris, eūdē vsumfructū vxori
præstitissent, ac deinde, post bien-
niū, pronuntiatū esset, matrimonium
fuisse illicitū, & nullū, poterit repeti
ab ea muliere id, quod fructus nomine
percipisset. Cū verò Scauola ibidē
non explicauerit, vtrum hæredibus te-
statoris, an fisco repetitio competeret.
Dyn. Bart. & Alberic. ibidē pro con-
stati habuerūt, & interpretantur, fisco
repetitionē competere: siue maritus &
vxoꝝ scientes cōtraxissent illicitū ma-
trimoniū. siue, marito ipso ignorante,
sola mulier sciens fuisset. Hanc inter-
pretationē retulit Alex. Imolens. in l.
Si cūm dotē. §. fin. n. 3. ff. Solu. matrim.
Hunc esse cōmunē eius legis intel-
lectū asseruit Bald. Nouell. in tract.
De dote. ii. part. De priuileg. dotis pu-
tatiuæ, versic. Decimūtertium membrū,
nu. 14. in. 6. volum. tractat. & quasi cō-
munē sequutus est Ioan. Corral. in re-
pet. l. Qui liberos. n. 68. ff. De ritu nup-
tiar. facit casus in. l. Papinianus. §.
Meminisse. ff. De inofficio. testamen.
l. 2. versic. Vtroq; ergo casu. ff. De his
quibus vt indign. Quæ iura ad hoc pro-
positū inducunt Bartol. & Alberic. in,
d. l. Vxori maritus. vbi etiā Accurs. in
glos. vnica, dū allegat text. in. d. l. 2. vi-
detur, hūc ipsum intellectū probasse.
Cuius quidē glos. meminit Andre Ti-
raquel. De legib. cōnubialib. in gl. 8.
n. 240. Et hūc etiā Bart. cōmunē intel-
lectū in terminis refert & sequitur Ioā.
Caccialup. in repet. l. Si qua illustri. n.
90. C. Ad Senatusconsult. Orfician.

Sed tamē Bald. Nouell. vbi supra,
quāuis agnoscat, quod hoc casu fiscus

habet ius patentius ad repetendum, se-
cundū cōmunē opinionem, nihilomi-
nus tamen pro certo affirmat, non eam
fuisse sentētiā Scauolæ in. d. l. Vxo-
ri maritus, quam supra retulimus. In-
terpretatur enim, quod ibi ad contex-
tum literæ hæredes testatoris sunt, qui-
bus repetitio copetit per conditionē
indebiti, vel sine causa. Quoniam fi-
scus nō curabat à muliere quali ab in-
digna legatum auferre. Denique ꝑ pu-
tat, quod mulier legataria non posset
contra testatoris hæredes repetētes ex
indebiti, vel sine causa cōdictionē, op-
ponere de iure fisci, per id quod obser-
uat glos. in. l. His consequenter. §. 1. in
verb. Non pertinere. ff. Familiæ herci-
scund. & quod circa eam glos. scribit
Bart. Raph. Fulgos. & Iaf. in. l. fin. ff.
De cōdictione sine causa, idem Bart.
in. l. 2. ff. De exceptio. rei iudica. & in
l. Si alienam. n. 2. ff. Solut. matrimon.
Alex. de Imol. in. l. Si patroni. §. Qui
fideicomissū. Ad Senatuscōsult. Tre-
bell. Iaf. in. l. 2. n. 6. C. De iure emphy-
teu. & in. l. Seruus pluriū. §. Si quis. ff.
De legat. 1. Francisc. de Rip. in Rubr.
ff. Solut. matrim. n. 29. Ioan. Bosch. in
tractat. De legitim. nupt. lib. 3. n. 16. la-
tē Andre. Tiraquel. in repetit. l. Si vn-
quā. C. De reuocad. donation. in verb.
Reuertatur, ex. n. 354. & D. D. Couar.
in Epitom. lib. 4. in. 2. par. cap. 6. §. 8. n.
23. Mari. Soc. Iun. cōl. 130. n. 11. in. 3. par.

Mihi autē videtur quod Bald. No-
uel. vbi supra, improvido errore lapsus
fuerit. Nā ꝑ nō perspexit, q̄ si fiscus in
ea specie potuisset à muliere, quasi in-
digna, legati emolumentū auferre, iā
hæredes testatoris nullo iure potuisset
vsumfructū semel mulieri cōcessum
ab ea cōdicere. Siquidē præsuppone-
retur, legatū validū fuisse ipso iure, &
mulieri legataria quærēdum fore. Sic
nemo dubitaret, quin mulier potuisset
iure optimo extorquere vsumfructū si-
bi legatum à mariti hæredibus actiōe
ex testamento. Quoniam hæredes nul-
la se defensione aduersus mulierē tue-
ri

12

Baldi No-
uelli lapsus.

13

ri possent: qui utique de iure fisci op-
ponere nequirent, iuxta notata per gl.
in. d. l. His consequenter. §. 1. & iuxta
doctrinam glos. singularis in. l. 2. ff. Si
ager vectigalis, vel emphyteut. petat.
in glos. vnica: quã dicit esse cõmuniter
approbatam Bartholom. Socin. in. l. 1.
§. Sed & quoties. ff. Ad Senatus cõsult.
Trebell. col. 2. & in. l. 2. nu. 8. & n. 11. ff.
De except. rei iudica. Ergo si mulieri
concesserunt legatum vsumfructum,
non indebitè, sed debitè concesserunt.
Et proinde iure actionis ab ea re-
petere nequireret legati emolumetum,
quod iure exceptionis aduersus peten-
tè mulierè defendere nõ potuerunt. l.
Arrianus. ff. De actionib. & obligat.

Nota opi-
oio.

14

Ego itaque aduersus communem
interpretationem nouè intelligo ¶ qd
in. d. l. Vxori maritus, secundum ea,
quæ proponuntur, fisco locus non sit:
& quod repetitio magis ad hæredes
testatoris sit referenda? & pertinere
debeat. Siquidem verbum ¶. Repeti,
de quo ibi, proprius aptatur hæredi-
bus, qui vsumfructum præstiterunt,
vt & Bald. Nouell. vbi supra insinua-

15

uit, quam aptari possit fisco, qui non
tam repetit, quam aufert. iuxta Rubri-
cam. ff. De his quib. vt indign. & l.
Cum hic status. §. fin. in fin. ff. De do-
nation. inter vir. & vxor. Deniq; cum
in. d. l. Vxori maritus, minimè pro-
ponatur, quod ambo coniuges illicitum
matrimonium scienter contraxe-
runt, vt iliter intelligo, legatū ibi nul-
lius momenti fuisse: siue vterque con-
iux, siue solus maritus testator, matri-
monium esse illicitū ignorasset. Vbi
enim ¶ maritus putatiuus legat mu-
lieri, quam vxorem suam legitimam
esse putat, legatum est nullum ipso iu-
re, propter errorem testatoris. Hoc in
donatione scriptum extat in. l. Cum
hic status. §. fin. in versic. Si quis spon-
sam. ff. De donation. inter vir. & vxor.
& in legato similiter recipiendum est:
cum & legatum sit donatio quædam,

Fiscus non
tam dicitur
repetere,
quam aufer-
re.

16

Legatum est donatio quædam

l. Legatum, la. 2. ff. De lega. 2. Denique
quod in hac specie non valeat ipso iu-
re legatum, neque hæredis institutio,
apertè sensit Accurs. in. d. §. fi. in verb.
Sed quasi, cum allegauit text. in. l. Si
pater. C. De hæred. instit. Idem sensit
Bald. in. l. Eam quam. n. 22. versic. Mo-
dò ego quæro. C. De fideicommiss.
quem refert & sequitur Andr. Barbat.
conf. 27. n. 5. & 6. in. 1. volum. Ias. in. d. l.
Si pater. n. 1. & n. 10. & doctissim. at-
q; Reuerendiss. Couarru. in Epitom.
lib. 4. Decretal. 2. part. c. 7. §. 1. n. 8. vbi
quamplures autores refert. Sed & Gui-
do de Suz. in tractat. De iure emphy-
teu. n. 43. in. 5. volum. securè allegauit
text. in. d. l. Vxori maritus, intelligès,
q̄ ibi legatum non valet. Facit etiam
text. in. l. Nec apud. C. De hæred. in-
stituend. & in. l. Neq; professio. C. De
testamēt. vbi glos. fin. Cyn. Bart. & cõ-
muniter doctores hoc docent, vt resol-
uit ibi Ias. n. 10. sequitur Paul. Paris.
conf. 11. Cum iste infans. n. 14. in. 2. vo-
lum. & cõf. 29. Cato. n. 113. eod. volum.

Nec huic interpretationi refraga-
ri videntur Iureconsultorum respon-
sa in. l. Papiasianus. §. Meminisse. ff. De
inofficio. testamen. cum alijs superioris
allegatis in fauorem cõmunis opinio-
nis. Quoniam ¶ respondeo, quod tunc
demum fisco aufert hæreditatem, vel
legatum, tanquam ab indigno hærede
seu legatario, quando a principio emo-
lumentum hæreditatis, vel legati, ex
testantis iudicio, atque voluntate, fuit
delatū hæredi, aut legatario, & ab eis-
dem fuit etiam acceptū & quæsitum.
Cæterum, si hæres, vel legatarius, hære-
ditatem legatumue non potuit acqui-
tere, siue id proueniat, repugnante ta-
cita testatoris voluntate, qui deceptus
fuisse deprehenditur, vt in. d. l. Vxori
maritus. ff. De vsumfruct. lega. siue id e-
tiam contingat ratione incapacitatis
hæredis, vel legatarij, quãdo hãc inca-
pacitate testator ignorabat, eo casu nõ
est quid possit fisco auferre tanquam

17.

C ; ab

ab indignis: cū ipsi nihil habeāt, quod ab eis auferri possit. Magis ergo ad legitimos hæredes spectabit emolumentum eius hereditatis, vel legati: cū pro nō scriptis haberi debeant, argumento text. singularis in. l. Si quis mihi bona, §. Seruus municipū, versic. Si quis plane. ff. De acquir. hæred. vbi glos. ordinaria hoc obseruat. Facit etiā text. in. l. Si in metallum. ff. De his quæ pro non script. habē. in. l. In metallū. ff. De iure fisc. l. Quidā. ff. De pœn. docet Iacob. de Aren. Petr. Cyn. Bart. Bald. Paul. de Castro, Rapha. Fulgos. Alex. & ibi Ias. n. 3. resoluit hanc esse cōmunē opinionē in. l. i. C. De hæredib. instit. contra glos. fin. ibidē: docet etiā Bartol. in. l. Si deportati seruo. ff. De legat. 3. n. i. & in. l. 2. eol. 2. vbi etiam de hoc est text. ordinarius. ff. De his quib. vt indign. Bald. in. l. i. C. De secund. nupt. nume. 1. & doctissimè resoluit, & declarat Bartholom. Socin. conf. 22. nume. 13. in. 1. part. Paul. Paris. in conf. 65. Viso testamento, nu. 17. in. 2. par. Marian. Socin. Iunior consil. 13. n. 12. in. 2. par.

18 Tertius casus est: Quando ambo coniuges in facie ecclesiæ matrimonium contraxerūt: nec probatur, quod alter eorum sciuisset impedimentum. Et hoc casu Bald. Nouell. in. d. ii. parte De dote, versic. Decimum tertium, resoluit, quod sine dubio valeret legatum vxori relictum: neq; id fiscus ablaturus esset. Sed profectō t̄ si, durāte eadem bona fide, maritus putatiuus legasset vxori putatiuæ, legatum propter errorem testatoris irritum esse videretur ex defectu voluntatis, & penes hæredes testatoris remanere deberet. argumento. d. l. Vxori maritus. ff. De usufruct. legat. & d. l. Cū hic status, ff. fin. versic. Si quis sponsam. ff. De donation. inter vir. & vxor. Nec enim mulier inuari posse videretur ratione putatiui matrimonij, inducendo argumentum text. in cap. Ex tenore. t̄ Qui filij

19

sint legitimi, cum alijs superioris allegatis. Quoniam agnosco, quod illa iura æquant matrimonium verum, & putatiuum: sed vtique in fauorem tantum ipsorum filiorum, vt probat text. in. d. cap. Ex tenore ibi: *in fauorem prolis.* Qui quidem fauor non videtur extendendus ad legatum vxori relictum, vel è conuerso: cū huiusmodi legatum sit separabile, & nihil pertineat ad matrimonij contractum: vt interim omittam tractatum dotis putatiuæ, quæ diuersam habet considerationem, atque censuram. Quoniam dos omnino est annexa & accessoria ipsi matrimonio, argumento text. & eorum, quæ ibi notantur, in cap. De prudentia, De donationib. inter vir. & vxor. l. 3. ff. De iur. dot. & ita debet explicari text. in. d. l. Vxori maritus, circa valorem legati vxori putatiuæ relictū quod attinet ad quæstionem voluntatis. Tamen in quæstiones potestatis recipi planè debet, quod si coniuges, errore comperto, illicitam coniunctionem legitime separarunt, iuxta. d. l. Qui contra. C. De incest. nupt. cap. i. cap. Non debet, De consangu. & affinit. cap. 2. Qui filij sint legitimi, alter ex alterius testamento iure capere potest, vt hieo locus esse non possit. Quæ ita circa legatum vxori relictum dicta sint.

20 Postremò circa substitutiones, quæ in hoc capite valuerunt, quasi pupillares, respondendum t̄ foret quod aequè valerent: siue ambo coniuges bona fide matrimonium in facie ecclesiæ contraxissent: siue solus ipse testator bonam fidem habuisset circa matrimonium. At verò si ipse testator probaretur mala fide illicitum matrimonium contraxisse, dubitari potest, vtrum solius vxoris bona fides sufficeret ad valorem, & utilitatem harum substitutionum pupillarum? Nam verum quidem

Cap. Ex tenore. Qui filij sint legit.

ad l. vxor
si maritus
H de vsu
Legat.

Pupillaris facta impuberi ex matrimonio putatiuo suscepto.

est, quòd solius matris bona fides efficiet, vt hi filij essent legitimi, etiam quoad ipsum malæ fidei patrem, vt supra ostendimus. Caterum adhuc delibatio est, an pater ipse malæ fidei habeat iura legitimi patris in ipsos filios?

21

Aequitas tamen dicere videtur, ne pater hic, qui contra leges matrimonium sciens contraxit, & filios ex delicto progenit, patris legitimi iura consequatur, argumento text. in cap. 1. supra, De eo qui duxit in matrim. quæ polluit per adulter. & eorum quæ resoluit Alex. in l. Si cum dotem. §. fin. n. 3. versic. Prædicta. ff. Solut. matrimo. & quæ scribit Philip. Dec. conf. 153. In effectu queritur, vbi aliud agens sensit, quòd fructus matrimonij consistentes in filiis legitimis percipere non debet malæ fidei pater, argum. text. in cap. Grauis, supra. De restitut. spoliator. l. Et ex diuerso, vbi notat Bartol. ff. De rei vendic. l. Certum. ff. Eod. titu. l. Bonæ fidei. ff. De acquiren. rer. domin. l. Sequitur. §. Lana. ff. De vsucapionib. Denique Præposit. in cap. Cum inhibito. n. 7. in fin. supra, De clandest. de spons. scribit, quòd licet pater deliquerit, & puniendus sit. d. l. Qui contra, nõ tamen punitur eius filius, qui propter bonam fidem matris est legitimus quoad ipsum etiam malæ fidei patrem. Sic prope sensit, quòd ipsi patri, qui deliquit, nõ sint danda iura legitimi patris in filios. Nec erit pro monstro, si filius patri sit legitimus, pater autem non habeat iura legitimi patris. Quoniam diuersitatis ratio potest vtrunque casum æquè distinguere. Planè ius favorabiliter concessum ipsi proli. d. cap. Ex tenore, in fi. cum proles nihil mali admiserit, non debuit comunicari patri, qui contra legem illicitas nuptias contraxit, argumento text. in d. cap. 1. supra, De eo qui duxit in matrimon. quæ pol. & in l. fin. ff. De leg. 1. Sic enim tamen videmus, quòd filius extraneo datus in adoptione succedit patri adoptiuo ab

22

intestato quasi legitimus filius. l. Cum in adoptiuo. §. Sed nec articulum, versic. Sed si quidem. C. De adoptionib. & tamen idem extraneus, qui adoptauit, nõ succedit eidem filio adoptiuo quasi legitimus pater: videlicet, propter diuersam rationem. §. Sed ea omnia, ibi: Nisi in hoc tantummodo casu. Instit. De hæredit. quæ ab intest. deferunt. tradit ex Dyni. sententia Mathasilan. in tractat. De successiõib. ab intestato in. 3. membro. 2. articu. princip. nu. 1. vbi Ludouic. Bolognin. in addition. n. 3. tractat. & declarat rationis diuersitatem. Sic etiam, si culpa mariti fauientis in vxorem matrimonium iudicio ecclesiæ separatum fuerit quoad thorum, successio tamen ab intestato non erit mutua inter virum & vxorem. Etenim viro vxor ab intestato succedit, sed contra vir vxori ab intestato minimè succedere poterit, iuxta text. in l. 1. ff. Vnde vir & vxor, vt scribit Anton. de Rosel. in tractat. De successiõib. ab intestato. n. 164. & Philip. Dec. in d. l. 1. n. 10. versic. Primus casus. Et ita debet intelligi text. in materia separationis matrimonij ex lauitia ordinarius, in cap. Literas, in fin. De restitut. spoliator. Hoc etiã exẽplo, si quis beneficiũ incõpatibile cũ primo propria autoritate per violentiã occupauit, vel cum intelligeret esse reseruatũ Papæ, idẽ beneficiũ acceptauit, acquisitio huiusmodi beneficii in præiudiciũ delinquentis, & vt amittat primũ beneficiũ incõpatibile, ipso iure valida censetur, quanuis ex tali occupatione, aut acceptatione secũdi beneficii nullũ ius consequatur, iuxta text. singular. in cap. Eum qui, & cap. Si beneficia, de præbend. supra hoc lib. facit casus in cap. Cũ bonæ, De ætat. & qualit. & in cap. 2. in fin. supra, De renunciat. hoc lib. His igitur exẽplis nõ adeo abhorrebit tentare, quod licet filij sint legitimi quoad patrem malæ fidei, ipse tamen dolosus pater non habeat

23

alius casus

Cap. Literas, De restitut. spoliator.

casus in quo
pater 24
nun scaber ius
patri potest
tatis in filio

Iura legitimi patris in filios, quos contra leges progenuit. Cui sententiæ consequens erit, illud etiam obseruare, quod huiusmodi pater non habeat ius patriæ potestatis in hos filios: cum patria potestas in fauorem legitimorum patris principaliter sit moribus introducta, potius quam in fauorem ipsorum filiorum, argumeto text. in l. vnica. C. De ingrat. liber. l. 2. C. Si aduersus rem iudicat. l. Si viua. C. De bon. matern. l. Cum oportet. §. Cum autē. C. De bon. quæ liber. in. §. Hoc quoq; Institu. Per quas person. nob. acquir. l. Vtrum turpē. ff. De verbor. obligation. l. Quod & lex. §. Si eum quis. ff. De liber. hom. exhib. l. Iubemus & l. final. C. De emācip. liberor. l. 1. in princip. ff. Si à parēte quis fuer. manum. l. Filio. ff. Ut legatorū seu fideicommissorū nomine cau. l. De emancipatis. C. De legitim. hæredib. l. fin. C. De sentent. pass. Quæ iura ad hoc propositum inducit Andre. Tiraquel. in repet. l. Si vnquam. C. De reuocand. donation. in verb. Donatione largitus. n. 146 probat etiam casus in Princip. & in. §. 1. Institut. De patria potesta. l. Patre furioso. ff. De his qui sūt sui vel alien. iur. l. In suis. ff. De liber. & posthum. l. Filiusfamilas. §. Secundum vulgarem. ff. De legat. 1. l. 1. C. De iur. deliberan. l. fin. C. De patr. potesta. l. 2. C. De patrib. qui filios distraxe. Quæ iura omnia & multa alia valde singularia & imprimis necessaria circa prerogatiuam & intellectum patriæ potestatis elegantissime declarat Doctissimus & consummata eruditionis D. Doctor Arius Pinellus in Rubr. C. De bon. mater. 2. par. & in. l. 1. eiusdem titu. n. 3. Ergo videretur, quod talis pater, in cuius principaliter fauorem est inducta patria potestas, non haberet ius substituendi pupillariter huic liberis, propter defectū patriæ potestatis. l. 2. ff. De vulgar. Nihilominus resoluo, quod substitutiones & quæ valuisse quasi dire-

D. D. Arius
Pinellus.

25

& pupillares, & quod eiusmodi pater habet ius substituendi pupillariter filiis impuberibus. Siquidem filij, cum sint huic patri in omnibus & per omnia legitimi, consequenter sunt sui hæredes, & in potestate, vt expressim scripsit Bald. in l. Qui contra. n. 4. C. Deincest. nupt. & cū Bald. Philip. Dec. in cap. Inter cæteras. n. 7. supra, De rescript. Aluarot. in cap. 1. §. Naturales. col. 7. Si de feudo defuncti contentio sit inter domin. & agnat. vafal. in vsib. feudor. Zazius in tractat. De feud. par. 8. nu. 88. Igitur si sui hæredes sunt, & in potestate, consequens est, vt eisdem pater dolosus potuerit facere pupillares substitutiones. d. l. 2. ff. De vulgar.

Huic resolutioni non obstant argumenta, quibus tentauimus dicere, quod pater habere non debet iura legitimi patris in hos filios. Quoniam, etsi ea noua sententia imprimis arderet, adhuc retinendum esset, quod modo resoluius. Quippe, si propter aqutatis repugnātem rationem oportet admittere, quod filius habeat iura legitimi filij, pater autem non habeat iura legitimi patris, negaremus profecto patri absolutam patriam potestatem, & eius effectus qui regulariter fauorem patris respiciunt. Cate-

strū, si quid est in patria potestate, quod ipsius legitimi filij fauore exprimat, id ipsi filio nequaquam detrahendū credimus. Proinde censeremus, hūc filiū esse in potestate, vt per hoc suus hæres esset viuo patri doloso, atq; eidē mortuo suus hæres existeret. l. In suis. ff. De liber. & posthum. l. Lege Cornelia, in fin. ff. De testamen. Atq; ita procedere Bald. sentētia diceretur in d. l. Qui contra. Similiter censeremus, eundē filiū esse in patria potestate, vt per hoc pater eidē filio impuberi contulere possit faciēdo pupillarem substitutionē, quæ liberorum fauorem & utilitatē continere intelligitur. l. Si arrogator. §. 1. ff. De adoptionib. l. Papinianus. §. Si

Pater dolosus non habet iura legitimi patris in filio: licet filius ipse in patre iura legitimi filij habere possit.

26 *nota* Si quis impuberi. ff. De inofficio. testam. l. Ex tribus. C. eod. tit. Induco etiam pro hoc text. in Authent. Constitutio quæ de dignitate. §. Illud quoque, Coll. 5. vbi Iustinianus constituit, quod is, qui liberatur à patria potestate per dignitatem, retinet omnia iura legitimorum. Vnde Iaf. in. l. 2. n. 22. ff. De vulgar. collegit, quod eiusmodi filius retinet ius legitimi filij, vt in patris potestate esse intelligatur quoad effectum pupillaris substitutionis, quæ impuberum filiorum utilitatem continet. Sicut igitur in ea specie filius impubes, in quem pater non habet patriam potestatem, honorem testamenti pupillaris, quasi legitimus, & in patria potestate retentus, consequitur: ita quoque filij, de quibus agimus, ex iure legitimorum sibi favorabiliter concessio, utilitate in pupillarium substitutionum, non minus quàm legitimam hæreditatem, quasi sui hæredes à patre doloso consequuntur.

SUMMARIUM.

- 1 **F**ilia, aut nepos, in potestate sui hæredes olim non poterant præteritionis vitio testamentum infirmare.
- 2 Filius in potestate duntaxat olim potuit ex causa præteritionis irritum facere patris testamentum.
- 3 Sui hæredes omnes indifferenter, etiam olim, de nouo agnascendo rumpunt patris testamentum ex præteritionis causa.
- 4 Filius, aut etiã filia, & nepos, in potestate post l. Maximum vitium. C. De liber. præterit. nõ poterant institui in re certa, dato cohæredæ uniuersali, ante ius Authentic.
- 5 L. Cum quidam. ff. De liber. & posthum. latè explicatur, cum pluribus sequentibus.
- 6 Conditio impossibilis cum reiicitur, quanto impossibilior est, tanto facilius reiicienda.
- 7 Conditio impossibilis cum reiicitur intelligendum est reiici ex disponentis coniecta uoluntate.
- 8 Conditio impossibilis, quam disponentis credit esse possibile, nunquam reiicitur.

- L. Seruo manumisso. ff. De conditione indeb. sensus, ibidem.
- 9 Filius, & reliqui sui hæredes liberi, possunt nouissimo iure Authentic. rectè institui in re certa, dato cohæredæ uniuersali.
- Authentic. Vt cum de appellatione cognosc. §. Hæc autem, uers. Ceterum, Colla. 8. sensus ibidem.
- 10 Filius, aut filia, quibus nõ institutionis, sed alio titulo relinquuntur, nullum dicere possunt patris testamentum.
- 11 Glos. in cap. Si pater, in uerb. In re certa, reprehensio.
- 12 Filius uel extraneus institutus in re certa, dato cohæredæ uniuersali, neq; absolute hæres neq; absolute legatarius censeri debet.
- 13 Institutus in re certa, dato cohæredæ uniuersali, habet ius accrescendi.
- 14 Ius accrescendi utrũ possit per testatorem prohiberi.
- 15 Legitima filijs relinqui debet ex ipsis rebus hæreditarijs: nec sufficit legitima relinquere in pecunia.
- 16 L. Si quis filium. C. De inofficio. testam. cū alijs eiusdem tituli explicatur.
- 17 Quantitas quid significet.
- 18 Legitima filijs relinqui nequit in pecunia etiã hæreditaria.
- 19 Legitima filij repleti debet actione ad supplementum.
- 20 L. Scimus. C. De inofficio. testamen. & l. Omnimodo, eod. titu. explicatur.
- 21 Legitima filio non repletur ipso iure: sed potius ipso iure præcipitur repleti.
- 22 Actio ad supplementum non est ex testamento, sed ex lege.
- 23 Actio ad supplementum non habet locum quando filius institutus in minore portione, quam sit legitima, fuit etiam compendiosè, aut per fideicommissum substitutus.
- Filius compendiosè, aut per fideicommissum substitutus, non potest agere ad supplementum conditione ex lege: sed remouendo conditionem ex substitutione, legitimam actione ex testamento instaurare debet, ibidem.
- 24 L. Scimus. §. Cum autem, C. De inofficio. testam. sensus.
- 25 L. Scimus. §. Repletionem, C. De inofficio. testamen. sensus, & 27.
- 26 Legitimæ portione repletio debet esse pura: nec expectare debet substitutionis conditionem.
- 28 Legitimæ portione repletio fieri nequit: nec conditio tolli potest, ex comodo substitutionis

- tutionis vulgaris.
- 29 Legitimæ portionis repletio, & conditio tolli potest, ex commodo substitutionis fideicommissariæ.
- 30 Cap. Raynutius, De testamen. iuncta glos. in uerb. Relinquens. sensus.
- 31 Repletio legitimæ, quæ fit per conditionem ex lege, multum differt ab ea, quæ fit actione ex testamento.
- L. 63. Tauri explicatur ibidem. & n. 33.
- L. Portugalliæ lib. 4. titu. 80. Ordinanen. Regal. explicatur ibidem. & n. 33.
- 32 Actio ad supplementum per conditionem ex lege est personalis, habetq; xxx. annorum spatium.
- 33 Legitimæ supplementum potest etiam peti utili hereditatis petitione.
- 34 Actio utilis petitionis hereditatis ad supplementum legitimæ non potest concurrere cū actione ex testamento.
- 35 Conditio fideicommissi non remouetur per. l. Quoniam in prioribus, quando a fione ad supplementum legitima repleti potest.
- L. Quoniam in prioribus. C. De inofficio. testamen. sensus. ibidem.

In Re certa.

IN RE certa, Scilicet, instituit, vt ex sequentibus apparet. Quo loco primum quæro: Vtrum hoc testamentum præteritionis vitio nullius momenti esset cõsendum? Siquidem pater filiã, quam moriẽs, & in potestate, & in suis hæredibus habuit, nec hæredem instituit vniuersalem, nec nominatim exhæredauit. Respondeo, quòd attinet ad rei certæ institutionem, tria tempora esse distinguenda, vt plenius propositæ quæstionis veritas cõstare possit: vt interim omittam legati, aut fideicommissi particularis, tractatum, de quo inferius pauca breuiter perstringam in glos. Instituit.

Sui hæredes omnes, excepto filio, poterant olim præteriri, aut institui sub quacūq; conditione.

I

Olim apud Iureconsultos, & imperatores, vique ad nouam Iustini ani cõstitutione. l. Maximū vitiū. C. De liber. præter. filia †, aut nepos sui hæredes non poterat dicere nullum patris testamentum: quanuis maximè in eo præ-

teriti omnino fuissent. Etenim filius † duntaxat, qui fuisset in potestate, erat necessariò hæres instituendus, aut exhæredandus: solusq; filius poterat præteritus irritum facere patris testamentum. Tamet si de nouo agnascendo † omnes sui hæredes filius, vel filia, vel nepos ex filio, æqualiter rumperent, vt probatur in. d. l. Maximum vitium, & in Princip. versic. Sed non ita, Institui. De exhæredat. liberor. coniuncto. §. Posthumi, & §. Posthumorū, eod. tit. text. in. l. Certum, in Princip. & in. §. Filia. ff. De iniusto rupto irritoq; facto testamen. in. l. Suus quoq; ibi: Sed excipiendus est filius. ff. De hæredib. institut. in. l. Gallus. §. In omnibus, ibi: vt filius duntaxat qui est in potestate. ff. De liber. & posthum. & in. l. Inter cetera, eod. titu. in. l. Qui filium. ff. Vbi pupillus educari debeat. in. l. Cohæredi. §. Cūm filia. ff. De vulgar. & pupillar. in. l. Nihil. ff. De coniungend. cum emancip. liberis eius. l. Sed si in conditione, §. Nepotes. ff. De hæred. instituend. l. Si quis hæredem. C. De institution. & substit. sub conditione facta. l. 2. C. De liber. præterit. secundum varias & singulares harum legū interpretationes, quas sigillatim explicauit in repetitione. §. Et quid si tantum. l. Gallus. ff. De liber. & posthum. in. 3. part. n. 26. & in 4. par. n. 37. & n. 42.

Deinde lata est constitutio. d. l. Maximum vitium. C. De liber. præterit. quæ omnium suorum hæredum cõditionem exæquauit. Proinde †, sublata differentia inter filium & filiam nepotemve suos hæredes, euenire cœpit, vt testamentum, in quo filia, aut nepos, sui hæredes, instituerentur in re certa, dato cohærede vniuersali, nullius momenti censeretur. Siquidem filius ita institutus potuit, quali præteritus, irritum facere testamentum patris. l. Gallus. §. In omnibus, ibi: Ex aliqua parte. ff. De liber. & postum. vbi Bald. Aretin. & alij hoc obseruant, quos refert & sequitur,

L. Maximū vitiū. C. De liber. præter.

4

*iure foz.
filii
quenda
erat
in
nuo
nu.*

quitur Ias. ibi. n. 5. & ita debet intelligi text. cuius verum sensum inferius explicabo in glos. Instituit, in. l. Ita tamē, §. Marcellus, vers. Qui rogatus. ff. Ad Senatusconsult. Trebel. secundum vulgarem allegationem. Adeoq; verum est. legitimam filio relinquendam fuisse titulo institutionis, non autem legati, aut fideicommissi particularis, antiquo illo Digestorum iure, ut non sufficeret instituere filium in re certa dato cohærede vniuersali. Quoniã erat necessarium instituere eundem in aliqua parte, seu portione hæreditatis, secundum communē & receptam hucusque opinionem: cui suffragatur etiam principium text. in. l. Quoties. C. De hæredib. instituend.

Huic tamen cõmuni opinioni videtur imprimis aduersari subtile & argutum Pauli Iurecõsulti responsum † in. l. Cum quidã. ff. De liber. & posthum. in illis verbis: *Aliamq; causam esse institutionis quæ benignè acciperetur.* Quorum verborum argumento accepi, viros doctissimos de prædicta cõmuni opinione ingeniosè dubitare solitos. Quoniã in. d. l. Cum quidã, Iurecõsul. cœpit dubitare, vtrum filij ex hæredatio facta non simpliciter, sed à tertia parte hæreditatis, vel à fundo rectè consistere posset? Et iurecõsul. Paul. sequutus Scauolæ sententiam respondit, irritam esse ex hæredationem: aliã verò & diuersam esse causam institutionis, quæ benignè acciperetur. Nempè q̄ institutio fit fauorabilis, & proinde eius exēplo ex hæredationes tãquam odiosæ nõ sint adiuuandæ. Ergo Iurecõsul. videtur significare, & pro cõstati habere, validã esse institutionē, nõ solum in tertia parte, sed etia in re certa: videlicet, in fundo: & id quidē, dato etiã cohærede vniuersali. Nam cum Iurecõsul. in ex hæredationis quæstione præsupposuerit, filiã fuisse hæredē vniuersaliter institutã: certè vt ex hæredationis casus ibi propositus sit per omnia similis in

stitutionis casui, quē Iurecõsul. adduxisse videtur pro ratione dubitandi, oportet etiã cõsequēter eū institutionis casum intelligere de institutione, dato cohærede vniuersali. Et pro hac parte inducuntur etiã illa text. verba: *Quæ benignè acciperetur.* Quæ verba superiorē interpretationē, & intellectu adstruere, & cõfirmare videtur. Nèpè Iuriscõsul. loqui de institutione tertiæ partis vel fundi, dato cohærede. Quonia si intelligas verba illa, vt vulgo intelliguntur, de institutione, nullo dato cohærede, quæ quæso benignitas fuit necessaria, vt institutio talis defenderetur? Cum inspecto iuris rigore institutio rectè procedat. l. i. §. Si ex fundo. ff. de hæredib. instituend.

Mihi autem hæc omnia alternanti, quãuis omnia sint ingeniosè dicta, & considerata, potior tamen & securior sententia cõmunis visã est: videlicet, filium illo Digestorum iure non potuisse institui in re certa, dato cohærede vniuersali. Nec me in cõtrarium trahere potest text. in allegata. l. Cum quidã. Quoniam primùm respondeo, text. illum, dum mentionem facit institutionis, esse intelligēdum de institutione, nullo dato cohærede vniuersali, secundum communem, & verum intellectum. Deinde resoluo, istum intellectum, non solum non esse diuinatorium, sed etiam esse necessarium: vt propemodum aliter non potuerit intelligere Iurecõsultissimus Paulus, & acutissimus Scauola à Paulo ibidem allegatus. Vtérque enim non dubitauit, vtrum exemplo institutionis factæ in certa parte hæreditatis, vel in certo fundo, dato cohærede, & retenta mentione partis, aut fundi, de fendi deberet ex hæredatio similiter facta à tertia parte, vel fundo, retenta mentione partis, seu fundi, prout erat facta. Id enim erat impossibile: nec de hoc poterat dubitari. Cum liquidò constaret, & constare deberet, filium

into-

intotum esse exheredandum ab vniuersa hereditate: ne prateritionis vitio testamentum infirmaretur. Magis ergo contendebat Iureconsult. vtrum mentio illa partis, vel fundi, quæ cum vitio facta deprehenderetur, reijcenda esset, & haberi posset pro nõ adscripta? Et id quidem contendebat ad instar & exemplum institutionis, quæ si fiat cum vitio in tertia parte, vel in certo fundo, non dato cohærede vniuersali, mentio illa vitiosa reijcitur, & habetur pro non adscripta, vt institutio in vniuersum procedere possit. l. i. §. Si ex fundo. ff. De heredib. instituend. l. Cohæredi. §. fin. ff. De vulg. & pupill. & in. l. i. ibi, Vel alio modo: secundum argutam Raph. Cuma. interpretationem ibidem. n. 4. ff. De conditionib. institution. Et concludit Iureconf. exheredationem non valere: & prout erat facta vitiosam manere. Nec enim reijcenda erat mentio partis, aut fundi, quoniam exhereditatio, cum sit odiosa, nõ est adiuvanda exemplo institutionis, quæ cum sit fauorabilis, benignè acciperetur, reiecta mentione vitiosa partis, aut fundi. Ergo intellexit Iureconsult. de institutione partis, aut fundi, nõ dato cohærede vniuersali, secundum communem, & veram interpretationem. Huic autem intellectui non refragatur, quin potius fauent, verba illa: *Quæ benignè acciperetur*. Est enim benignitas, & fauor in eo, quòd cum institutio in tertia parte, vel fundo, nullo dato cohærede, vitiosa esset futura, reteta mentione partis, aut fundi: ne pro parte tantum testatus decedere ordinator testamenti diceretur, contra regulam. l. Ius nostrum. ff. De regul. iur. Benignè tamen reijcitur de institutione mentione vitiosa patris, vel fundi: ad instar conditionis impossibilis, aut turpis. d. l. i. §. Si ex fundo, & d. l. i. ff. De conditionib. institut. cum alijs, quarum legum dispositio benigna est, & fauorabilis: cap. fin. ibi. In fauorem. De condition. appos.

facit quod scribit Bald. in. l. vnica, C. Quando nõ petentiũ partes. n. 23. Illa ergo verba. d. l. Cum quidam: *Quæ benignè acciperetur*: aperte suffragantur communi interpretationi. Nam cum proprius sint referenda ad tertiæ partis institutionem, de qua principalis erat dubitatio, si intelligas de institutione dato cohærede, quæ rogo benignitas fuit necessaria, aut considerari potuit, vt valeret institutio, cum filius institutus deprehenderetur in tertia parte, & supra legitimam portionem, Authent. Nouissima. C. De inofficio. testamen? Ergo necessariò Iurecõf. intellexit de benignitate. d. §. Si ex fundo & d. l. i. Quoniã non erat datus cohæres. Neq; submouere possis hanc inductionem, si verba illa: *Aliamque causam esse institutionis quæ benignè acciperetur*: contendas referre, non ad institutionem tertiæ partis, sed ad institutionem fundi, de quo proximè in exheredationis casu mentionem fecerat Iurecõsultus. Quoniã principalis dubitatio ibi erat de exheredatione à tertia parte: incidenter autem, & in vim argumeti, meminit Iurecõsult. exheredationis factæ à fundo, vt clarè demonstrat illa verba: *Et in disputando adijciebat ideo non valere, quoniam nec fundi exheres esse iussus recte exheredaretur*. Ergo casus institutionis, quem Iureconsult. significauit vrgere pro dubitandi ratione, circa principalem quæstionem exheredationis factæ à tertia parte hereditatis, referendus videtur non solum ad institutionem fundi, sed etiã ad institutionem tertiæ partis. Quod autem in ea. l. Cum quidam, tractaretur & dubitaretur, non vtrum valeret, & defendi deberet exhereditatio à tertia parte hereditatis, retenta mentione partis, & cum suo vitio, prout erat scripta, id enim erat impossibile: sed vtrum defendi posset, detracta mentione partis, quasi detracto vitio, & exemplo institutionis similiter factæ, quæ benignè in eum modum acciperetur, nõ dato cohærede,

vt in

ut in. d. §. Si ex fundo, aperte conuincitur videtur ex. d. l. Cum quidam, in illis verbis: Et in disputando adiciebat, ideo non ualere: quoniam nec fundi exheres esse iussus recte exheredaretur. Quibus verbis postquam Paul. Iurecōsult. probata Scauolæ sententia, censuit, exheredationem factā à tertia parte hereditatis irritam esse, subiunxit ex eodem Scauola, ideo nō valere, quoniam nec fundi exheres esse iussus recte exheredatus videretur. Certē si Scauola, aut Paulus, contenderet defendere exheredationē à tertia parte hereditatis, prout erat scripta in ea sola parte, quādo tandē respondit: exheredationē non valere, ineptē, & contra omnem iuris civilis rationem adiecisset, ideo non valere: quoniam nec exhereditio facta à fundo valida sit. Etenim cum exhereditio facta à fundo plus vitiosa cēseri debeat, quā exhereditio à tertia parte hereditatis, si utrāq; exheredationem confideres, & æstimare velis, prout est scripta: ridiculum esset dicere, exheredationem scriptam à tertia parte hereditatis non valere: & ideo nō valere: quoniam fundi exhereditio non valeret. Enimuero, si in dubitandi ratione exēplo institutionis defendebatur exhereditio, prout erat scripta, facilius erat censere, exheredationem factam à fundo non valere: quā impossibilior erat, quā exheredationē factā à tertia parte: quā qualē qualē colorem habere videbatur, ut sustineretur. Quem admodum facilius defendimus institutionem filij factam in quacunq; parte hereditatis, quā institutionem eiusdem filij factam in fundo vel alia re certa. Deniq; Iurecōs. casum maioris dubitationis, videlicet, exheredationis factæ à tertia parte, iniuste decideret, eiusque decisionem iniuste confirmaret per alterum casum minoris dubitationis: videlicet, exheredationis factæ à fundo. Ergo ut congrua sit per omnia, & conueniens Iurecōsul.

ratio, quam collegit exemplo exheredationis factæ à fundo, & in qua argute significauit, maiorem dubitationem incurrisse defendendæ exheredationis, oportet necessario intelligere, quod in quæstione principaliter proposita de exheredatione scripta à tertia parte hereditatis, non dubitabatur, vtrum defendēda esset exhereditio, retenta mentione partis, prout erat scripta: sed an defendi posset, reiecta partis mentione, & quasi vitio impossibili remoto: ut sic exhereditio quasi simpliciter scripta intelligeretur de tota hereditate. Idque contendebatur ad instar, & exemplum institutionis factæ ex fundo: quæ nullo dato cohæredæ, remota fundi mentione, ad vniuersam hereditatem porrigitur. d. l. i. §. Si ex fundo. Et respondetur nihilominus, exheredationem à tertia parte hereditatis non valere: quoniam exhereditio est odiosa: neque exēplo institutionis est adiuvanda: institutio verò tanquam fauorabilis benignè sit accipienda. Caterum experiamur nunc quonā pacto huic verisimo & receptissimo sensui aptare possimus sequentem rationem, quam Iurecōsult. subiunxit dicens: Et in disputando adiciebat, ideo non ualere: quoniam nec fundi exheres esse iussus recte exheredaretur. Quibus verbis diffiteri nō possum, Iurecōsultū sensisse maiorem, aut certē æqualē rationē, & dubitationē incurrisse defendēdæ exheredationis factæ à fundo, quā tamē maiori vitio facta deprehēditur, quā exheredationis factæ à tertia parte hereditatis. Respondeo hoc ipsum esse, quod apertius superiorē cōmunē intellectū cōfirmat. Nam in exheredatione facta à fundo quanto impossibilior, & magis vitiosa est exhereditio, & quanto clarius conitat, non posse defendi prout est scripta, tanto vrgentius pro ratione dubitandi iurragari videbatur voluntatis coniectura: ut, videlicet, testator

Difficultat
terregia.

7 stator voluerit †, ex hæredatione adeo impossibili modo facta, remota quasi impossibili conditione, & remoto eo vitio, defendi debere, & validam censi, iuxta receptam sententiam, de qua in. l. i. ff. De condition. institutiona. l. Obtinuit. ff. De condition. & demost. l. Reprehendenda. C. De institution. & substitution. sub condit. fact. cap. fin. De condition. apposit. & iuxta ea quæ latius obseruo lib. i. Selectarum interpretat. cap. 8. circa difficilem intellectum text. in l. Cum hæres. §. i. ff. De statu liber. At verò in ex hæredatione tertiæ partis, quoniam in ea specie non æquè impossibili modo ex hæredatio facta intelligitur, obscurior erat voluntatis coniectura, vtrum testator ex hæredando à tertia parte voluisset ex hæredare à tota hæreditate: & an ea voluntas esset per legis interpretationem adiuuanda? Et respondetur, quod non valet ex hæredatio à tertia parte hæreditatis. Et adijcitur ideo non valere: quoniam nec ex hæredatio fundi valida est: licet in ea apertius constet de voluntate testantis: qui quanto impossibili modo ex hæredationem scripsit à fundo, tanto clarius creditur intellexisse, ita vt eam scripsit frustra fieri. Et cõsequenter apertius videbatur voluisse, detrahendam esse fundi mentionem: & ita institutionis exẽplo defendendam esse ex hæredationem: quasi simpliciter scripta proponeretur de vniuersa hæreditate. Quoniam ergo in hac specie ex hæredationis scriptæ à fundo non valet ex hæredatio, planè sequitur, & colligitur à fortiori, non valere ex hæredationem facta à tertia parte hæreditatis. Quod in eo casu non occurrebat æqualis ratio defendendæ ex hæredationis. Quia fortassis testator, qui filiũ ex hæredauit à tertia parte hæreditatis, potuit credere † validã esse, & defendi posse talẽ ex hæredationem, prout erat scripta. Quod non adeo ea ex hæredatio à tertia parte hæreditatis abhorre-

Conditio im
possibilis,
quã adijcens
credidit esse
possibilem.

8

bat à iuris ciuilibus regulis, quemadmodum abhorrebat altera ex hæredatio scripta à fundo. Induco pro hac interpretatione text. imprimis singularem in. l. Seruo manumisso. ff. De condit. indeb. vbi probatur, quod in casibus, quibus conditio impossibilis pro non scripta censi debet, & defenditur principalis dispositio, si tamẽ adijcens eam conditionem re vera impossibilem credidit, ea conditione esse possibile, tunc dispositio non valet, iuxta communem illius. l. intellectum, quem latius resoluo. d. lib. i. Selectar. interpret. cap. 9. resoluit etiam Reuerendiss. D. D. Couar. in Epitom. libr. 4. Decretalium. 2. part. cap. 3. §. 2. nu. 5. Qua ratione, quoniam testator potuit fortassis falso credere, valere ex hæredationem filij factam à tertia parte hæreditatis, prout erat scripta, & mentionem tertiæ partis non esse vitiosam, nec impossibilem, prout multi decepti ex nostris crediderunt, de quibus in. d. l. Cũ quidam, propterea facilius fuit censere in ea specie, non valere ex hæredationem, nec remouendam esse tertiæ partis mentionem, quasi impossibilem conditionem: quoniam in altera specie ex hæredationis factæ à fundo, in qua apertius erat vitium, quàm quod de illo testator possit videri celatus, & maior in currebat ratio defendendæ ex hæredationis, remouendo apertum vitium, nihilominus id ipsum fuit respõdendũ, videlicet, non valere ex hæredationem. Et vtriusq; speciei subiungitur ratio à iure consulto. Nempè, quod ex hæredatio sit odiosa, & non sit adiuuanda, remouendo mentionem partis, aut fundi. Diuersum aut esse in institutione, quæ cum sit fauorabilis, benigne acciperetur. Hæc solida atq; perspicua mihi videtur eius responsi interpretatio in illo versic. Et in disputando adijcibat. &c. Cuius intellectum dũ assequi non potuit doctissimus alioquin Francisc. Conan. in lib. x. Cometaryor. iur. ciuil.

L. Seruo manumisso. ff. de condit. in deb.

nota et di

de quibus

articulo et

de sac. l. 50

us manu

miss. ha

sed et

manu

corrupta

lib. 3.

lo. n. 6

7. vbi dicitur

couar.

in 4. 2. p.

cap. 2. p.

no.

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

civil. cap. 2. n. 13. non dubitavit, Iurecō
sultū quodammodo increpare, quòd
minus concludentem rationē attulif-
set. Enimvero ea ratio & argumētatio
de qua in. d. versi. Et in disputādo, scri-
pta fuit ab his, qui nostri iuris vertices
sunt: videlicet, Scæuola, & Paulo, qui
illū refert in. d. l. Cūm quidā: fuitq; ab
illis ex reconditis iuris civilis princi-
pijs desumpta.

Stat ergo firma per se & stabilis com-
munis sententia: videlicet, Iurecōs. in
d. l. Cūm quidā, dum pro ratione dubi-
tādi adduxit casum institutionis factæ
siue à tertia parte, siue à fundo, in-
tellexisse quidem de ea institutione,
quæ simpliciter scripta fuisset, nullo
dato cohærede: nō autem intellexisse,
aut sensisse, validā esse filij institutio-
nē factam in re certa, dato cohærede.
Neq; cōmunem, & verissimum intel-
lectum remorari poterit sequens con-
sideratio: videlicet, quòd quemadmo-
dum Iureconf. in principio in exhære-
dationis casu, & quæstione, præmisit,
filiam alteram fuisse hæredem institu-
tam, ita & eodē argumento intelligi
debeat etiam in casu institutionis fa-
ctæ à tertia parte, vel fundo, datū fuis-
se cohæredem vniuersalem. Quoniam
respondeo hoc argumentum esse leuif-
simum, & indignum, quod vel medio-
cre etiā ingeniū debeat à cōmuni sen-
tentia auertere. Quia in exhæredatio-
nis quæstione necessariū fuit præmit-
tere filix vel alterius institutionem. Et
enim frustrā de exhæredatione etiam
in vniuersum facta susciperetur dispu-
tatio, si non præmitteretur hæredis in-
stitutio: sine qua exhæredatio ipsa, &
cætera, quæ in testamento continen-
tur, nullius momenti essent cēsenda. l.
Filium. §. Sed cūm exhæredatio. ff. De
bonor. posses. contra tabul. Ergo quod
fuit factum & propositum ex neces-
sitate in exhæredationis quæstione, non
est repetēdum in institutionis specie,
quā Iurecōs. adduxit pro dubitandi ra-

tionē, & omnino intellexit factam fuis-
se, non dato cohærede, & validam cen-
seri, detracta mentione partis, aut fun-
di. Sic defenditur cōmunis opinio, &
Iureconsultorū respōsa conciliantur.
In quo articulo & intellectu. d. l. Cūm
quidā, fusiūsortē, quā̄m soleo, sum im-
moratus: quoniam cūm primūm in hęc
floquentissimam Salmaticensem Aca-
demiā veni, amantiissimi meraudi-
tores id à me efflagitauerunt: quibus
non potui non morem gerere.

Tertium & nouissimum † tempus
fuit text. in Authen. Vt cūm de appel-
latio. cognosc. §. Hęc autē, versic. Cæ-
terūm, Colla. 3. vbi expressum est, c. si
parens filium, aut filiam, aut ceteros li-
beros, quos instituere, aut nominatiū
exhæredare pro forma testamenti de-
bet, hæredes instituerit in rebus cer-
tis, dato etiam cohærede vniuersali, iu-
re testatus esse videtur. Sufficit enim
quòd eos hæredes nominet, non solum
instituendo in aliqua hæreditatis par-
te, sed etiam in certis rebus. Et ita se ha-
bet verus & cōmunis intellectus eius,
§. Docet latē Fabianus in repetit. Au-
thent. Nouissima. C. De inofficio. te-
stamen. n. 136. & 137.

Angel. tamen Aretin. in. §. Si quis
priore, Instit. Quib. mod. testamen. in
firmēt. ausus est dicere, quòd Iustinia-
nus in. d. §. Cæterūm, nihil disposuit su-
per institutione liberorum facta in re-
bus certis. Interpretatur enim primā
verborū faciem, & figuram sequutus,
quòd Iustinianus eo casu loquitur, quo
pater filios instituisset hæredes vniuer-
sales, & eos eodē testamēto iussisset cō-
tetos esse certis rebus. Quam interpre-
tationem tētavit etiam, non relato An-
gel. And. Barb. in. c. Raynutius, supra
hoc tit. Sed profectō Iustinianus nouē
præcepit, vt testamētū in ea specie nul-
latenus distoluatur: quicquid verò mi-
nus legitima portioē relictū est, hoc, se-
cūdū alias leges, ab hæredibus implea-
tur. Ergo de institutiōe facta in rebus
cer-

ad d. l.

cum quidam

Filius aut si
liis institui
hoiē potest
in re certa.Angeli no-
ua opinio.Ang. Aret.
Barb. et loa
Crot. lapsus

certis magis loquutus est, non verò de institutione vniuersali. Quippe si de institutione vniuersali Iustinianus loqueretur, futurum esset, vt liberi hæredes vniuersales rogati censerentur, re tētis certis rebus, vniuersam hæreditate cohæredibus restituere. l. Peto, vers. Quid ergo. ff. De legat. 2. Cōsequēter, si minūs legitima portiōe cōtineretur in ipsis certis rebus, id ab alijs hæredibus minimè esset implendū: Quoniā ijdem ipsi liberi hæredes vniuersales retēturi essent ex fideicommissaria hæreditate quātum deesset legitimæ portioni. Ergo cūm text. in. d. §. Cæterum, expresse dicat, hoc esse ab hæredibus supplēdū, clarè intellexit, nō filios, sed alios fuisse hæredes vniuersales institutos & institui posse: qui filiorū institutioes in rebus certis factas supplere debeāt. Et ita propemodū argumentatus est Ias. in. l. Quoties. n. §. C. De hæred. instituend. defendens communem intellectum. d. §. Cæterum. Sed etsi Ioā. Crot. in repet. d. cap. Raynutius De testament. fol. 11. col. 2. eandem Angel. Aretin. nouam interpretationem asserat veram esse: leuissimo tamen argumento adductus est ad id asserendum. Expendit enim verba illa Iustiniani, Secundum alias nostras leges. Ex quibus verbis colligit, sensisse Iustinianum de lege, Omnimodo, & de. l. Quoniam in prioribus. C. De inoffic. testamē. Nos verò contrā sequuti communem opinionem dicimus, sensisse eum de. l. Omnimodo, & de. l. Scimus. C. de inoffic. testam. vt Accurs. in. d. §. Cæterum, verb. Leges, rectè accepit. Liberi enim in rebus certis instituti, si minūs legitima portione haberent, aduersus hæredes acturi essent ad repletionē, iuxta eas duas leges, vt communis intellectus asseruat.

Authen. Vt cū de appel. cognosc. §. Hæc autem, uersic. Cæterum, Cola. 8. sensus.

Deniq; secundum hoc intelligimus, quòd in proposita nostri capit. specie pater, qui hanc filiam in re certa, filiū verò in cæteris bonis vniuersalem hæ-

redem fecit, testamētum quidem ipso iure validum ordinauit, vt in. d. §. Cæterum. Sin autem eandem rem certam nō † institutionis titulo, sed legati, aut fideicommissi, filia reliquisset, testamētum quidem ipso iure non valeret, vt inferius latius resoluetur in glos. in verb. Instituit. Vnde si testator ita dixisset: Rogo filium meum hæredē vniuersalem, vt velit habere cohæredem filiam meā Philippam in tali re certa: testamentum esset nullius momēti cēsendum. Siquidem in hac specie non proponeretur, quòd pater filiam instituisset in re certa. Cūm magis appareat, fideicommissi titulo rem certam relictam filia fuisse. Ex eo, quòd verba non in filiam, sed in ipsum vniuersalē hæredem fuerunt directa, & precaria voluntatem solūm exprimunt, vt probat casus elegās in. l. Pater filium. §. fin. ff. De legat. 3. quē text. ad hanc conclusionem dicit esse notādum Bart. ibidē, & reputat singularem Ias. in. l. Quoties. n. 8. C. De hæredib. instituēd. post Alexād. ibidē. nu. 9. Paul. Castrenf. in Authē. Nouissima. C. De inofficio. testamen. n. §. & pro eadem sententia facit etiam bonus text. in. l. Lutus. §. fin. ff. eod. titu. De legat. 3.

Ex his apparet glos. † in præsentiarū in isto verb. In re certa, manifesto errore lapsam fuisse, cūm scripsit, q̄ si pater hoc non fecisset, hoc est, nō instituisset filiam in re certa, egisset filia de inofficio. Quia imò egisset filia de nullitate testamenti, vt obseruat additio eiusdem glos. ad marginē impressa: & est clarissimum.

Hinc etiam constat, quòd liberi, qui in rebus certis hæredes instituuntur, dato cohærede vniuersali, non censentur † absolute & simpliciter legatarij: sed potius hæredes: quo ad hoc ne possint quali præteriti parentum, testamenta infirmare, vt docet Barto. in. l. Filio præterito. nu. 12. ff. De iniust. rupt. & ibi Ioan. Imol. n. 40. idem Ioā.

Imol.

10

11

contra glo.

12

Institutus in re certa partim hæres - partim uero legatarius censendus.

Imol. in l. Ex facto. la. 2. n. 7. ff. De hæredib. instituend. atq; ita se habet cõis opinio secundum Alex. in l. Si quis priore. n. 3. ff. Ad Senatusconf. Trebell. & in Authé. Ex causa. C. De liber. præterit. n. 7. & sibi Ioã. Igneus in repet. ex. n. 279. vsq; ad nu. 291. Alex. in l. Quoties. C. De hæred. instituend. n. 4. & Ias. ibidem n. 5. idẽ Ias. in Authét. Res quæ. C. Cõmunia de legat. notab. 2. & in l. Lutus. n. 24. ff. de vulgar. & pupill. Hubertin. Zucard. in repet. l. fin. C. De edicto Diui Adriani tollẽd. ex. n. 185. Ioan. Crot. in repet. l. 1. ff. De legat. 1. ex. n. 67. vsq; ad. n. 70. & in repet. c. Raynutius, De testa. fol. 10. col. 3. vers. In fine glos. Ex quo principio varij iuris effectus resultare possunt: præsertim circa id, de quo per gloss. in l. Titia. §. 1. ff. De legat. 2. in. glos. magna. Paul. de Monte Pico in repet. l. In quartam. n. 21. & n. 164. ff. Ad leg. Falcid. Fracis. Rip. in. c. Sæpe, De restit. spoliator. n. 94. Andr. Tiraquel. in tractat. De morte. 2. part. in. 4. declarat. n. 11. & n. 12. Et hæc vera & cõmunis resolutio est tenenda: quãuis glos. in præsentī in isto verb. In re certa, & in. d. cap. Raynutius, in verb. Relinquens, & in. d. l. Si quis priore. ff. Ad Trebel. in verb. Ex certis, contradicãt. Nẽpe, dicunt, q̄, excepta querela, quã non habet filius institutus in re certa, dato cohærede, in reliquis omnibus cõsetur, & haberi debet loco legatarij, argumento. d. l. Quoties: cui satis responsum extat per Doctores superius allegatos defendẽtes cõmunem opinionẽ. Institutus ergo in re certa, dato cohærede vniuersali, non constituitur loco hæredis absolute: nec constituitur absolute loco legatarij, nulla obseruata differentia, vtrum sit filius, vel alius extraneus. Magis ergo quidã anomalus successor est. Cuius successio distinguenda videtur vt per Bart. in d. l. Ex factola. 2. n. 1. ff. De hæred. instituend. quẽ sequitur Angel. in tractat. De testament. in glos. 59. & Rolandin.

in tractat. Flos testament. Rubr. 10. & ista doctrina Bart. est communiter approbata secundum Alexand. in. d. l. Si quis priore. n. 3. ff. Ad Trebel. Ias. in. d. l. Quoties. C. De hæredib. instituend. n. 5. Ioan. Imol. in. d. l. Ex facto. num. 7.

Vnde colligitur, quod institutus in re certa, siue sit filius, siue extraneus, dato cohærede vniuersali, habet ius accrescendi, si vniuersalis cohæres ante aditam hæreditatẽ moriatur, vel eandẽ hæreditatẽ sibi delatam repudiauerit, argumento tex. in. l. 1. §. Si ex fundo. ff. De hæredib. instituend. & in l. Cohæredi. §. fin. ff. De vulgar. & pupill. facit casus in. l. Quoties. §. Si duo. ff. De hæredib. instituend. quæ iura ad hanc quoq; speciem vulgo inducuntur. Et in terminis sensit hanc conclusionẽ glos. in. d. l. Ex factola. 2. ff. De hæred. instituend. in verb. Aquis partibus: & affirmat Bart. n. 2. Angel. & Ioã. Imol. ibidem. idem Ioan. Imol. in. d. §. Si ex fundo. num. 81. Rapha. Fulgos. consil. 81. Præsupposito, in versic. Nec obstat: & hanc opinionem sequuntur, & dicunt esse communem Alex. in. l. Si quis priore. ff. Ad Trebell. n. 4. Philip. Corn. & Ias. in. d. l. Quoties. C. De hæredib. instituend. n. 5. Ioan. Crot. in repetit. l. Re cõiuncti. ff. De legat. 3. n. 165. & in repetit. cap. Raynutius, De testamẽt. fol. 10. col. 3. & 4. & sequitur Anton. Rube. in repetit. l. Pater filium. ff. De inofficio. testament. n. 121. & latẽ Guiliel. Benedicẽ. in repetit. cap. Raynutius, verb. Relinquẽs. 1. ex. n. 265. Tametsi contrarium sentiat gloss. in præsentī in verb. In re certa, & in. d. c. Raynutius. d. verb. Relinquens, & in. d. l. Si quis priore. d. verb. Ex certis. Bald. expressẽ in. d. l. Quoties. C. De hæredib. instituend. idem Bal. in repet. l. In suis. ff. De liber. & posthum. in. n. 64. & nouissimẽ Ioan. Corras. in repetit. l. Testamento. C. De impuber. & alijs substitution. num. 37. Ego autem imprimis noto, communem opinionem sequen-

13
 Institutus in re certa habet ius accrescendi.
 ad de in hac materia a pupillum dicitur tem marie.
 de coniectur. lib. 3. ff. 10.
 in 9
 corn. opinio nem sequen

cap. Bart. o
 primo glosa
 rem

quendam esse: vt quæ iuris ciuilis ratio
nibus magis congruere videatur. Dein
de animaduerto, vtriusq; sententiæ au-
tores non iuste allegasse pro communi
& vera opinione glos. in d.l. Ex facto,
in verb. Aequis partibus, in solutione
oppositionis, quam facit ex d.l. Quo-
ties. Si quidē glos. ibidē in fine eam so-
lutionem refutauit: & dixit primam so-
lutionem tenendam esse, & faciendam
esse distinctionē, & differentiā: vtrum
simpliciter instituat quis in re certa
sine cohærede vniuersali: an verò ha-
beat cohæredē. Et sic glos. concordare
videtur cū alia glos. in d.l. Si quis prio-
re. ff. Ad Trebell.

Cæterum hoc loco non mediocris
difficultas incurrit: Videlicet, vtrum
institutus in re certa, dato cohærede
vniuersali, possit prohiberi ꝑ testa-
torē ne habeat ius accrescēdi: & vtrum
eo casu vitietur institutio: an verò ipsa
prohibitio iuris accrescēdi? Quoniā
Bartol. in l. Quoties. §. Si duo. ff. De hæ-
redib. instituend. per tex. ibi affirmat,
testamentum, & institutionem in totū
vitari: facit etiā casus in l. Titius. ff.
De condit. institution. in l. Cūm qui-
dam. §. 1. C. De necessar. seru. hæred.
instituend. in l. penult. ff. De iniusto
rupto: & eandē sententiā affirmat idē
Bart. in l. Re coniuncti. n. 35. ff. De leg.
3. & in l. Si ego. num. 2. ff. De iniusto ru-
pto. & in l. Si quis priore. n. 3. ff. Ad Se-
natu. consul. Trebell. & in conf. 156. n.
2. Bal. in l. vnica. C. Quādo non peten-
tiū partes. n. 23. & hæc est cōmunis opi-
nio secundū Philip. Corn. in l. Quo-
ties. C. De hæredib. instituend. Curt.
Iun. conf. 12. Inuocato. n. 8. in fine, Ias.
conf. 8. n. 2. in 3. volum. & latē sequitur
Paul. Paris. cōf. 17. Circa testamētum,
num. 40. & 41. in 3. volum.

Contrariā tamē sententiā: Nempe,
testamentū, & institutionē in vniuersum
procedere: & nihil obstare, quin
potius vitiosam esse, & nullam, prohi-
bitionē testatoris affirmat Dynus in l.

Si quis ita hæres institutus fuerit, exce-
pto fundo. ff. de hæred. instituend. quē
sequitur plures Doctores, quōs refert
Alexand. in d.l. Quoties. C. De hære-
dib. instituēd. num. 11. Ioan. Crot. in d.
l. Re coniuncti, n. 61. & sequitur Ioan.
Imol. in l. 1. §. Si ex fundo, nu. 68. ff. De
hæred. instituend. Angel. in tract. De
testamentis in gloss. 60. Et hanc etiam
esse cōmunem opinionem refert Ale-
xand. in d.l. Si quis priore. ff. Ad Tre-
bell. num. 9. Dec. in Rubr. C. Quando
non petentium partes, in. 1. leatura. nu.
3. & in. 2. leatura num. 21. Ripa in d.l.
Re coniuncti. num. 134. ff. De legat. 3.
& in l. 1. n. 183. ff. De vulgar. & pupillar.
& Ioan. Dilectus, De arte testandi, tit.
6. cautel. 15. n. 4. & nouissimē Gregor.
Lup. in l. 14. titul. 3. Part. 6. in verb. To-
dos los bienes. Et pro hac sententiā fa-
cit etiam text. in d.l. Si ita quis hæres
institutus fuerit, excepto fundo. ff. De
hæred. instituēd. in l. Nemo potest. ff.
De legat. 1. in l. Miles vnum ex fundo.
ff. De milit. testament. Ioan. autē Crot.
in d.l. Re coniuncti. n. 59. & n. 61. resol-
uit primam & secundam cōmunem o-
pinionem: & vtriusq; argumenta indu-
cit, illisq; respondet dicens, vnam & al-
teram sententiā in puncto iuris pos-
se defendi.

Ego in primis resoluo, quod si in
terminis. l. 1. §. Si ex fundo. ff. De hæ-
redib. instituēd. institueretur quis hæ-
res in re certa, vel in aliqua parte hære-
ditatis, non dato cohærede vniuersa-
li, eo casu institutio traheretur ad vni-
uersum ex benignitate, & ex præsum-
pta testatoris voluntate, vt declarat
Bald. in dict. l. vnica. C. Quādo non
petentium partes, num. 23. facit text.
in dict. l. Cūm quidam. ff. De liber. &
posthum, ibi: *Quæ benignè accipere retur.*
Sic procedit text. in dict. l. Si ita quis
hæres institutus fuerit, excepto fun-
do, Text. etiam singularis, facto ar-
gumento de rebus ad tempus, in l.
Ideoque. ff. De manumiss. testament.
in l.

*Noua resolu-
tio.*

*argumen-
tum de
12 hpi*

14

*Ius accrescē-
di utrum pos-
sit per testa-
torem pro-
hiberi.*

in. l. Hæreditas ex die. ff. De hæred. in
stituent. Ergo si in proposita specie. d.
l. i. §. Si ex fundo, cum alijs, voluntas te
statoris manifestè refragaretur: si vide
licet, testator ita concepisset: Institutio
Sempronium hæredem ex fundo, vel
ex dimidia parte meæ hæreditatis dū
taxat: ita quòd in reliquis bonis nullo
modo sit hæres: nemo dubitaret, quin
institutio in totum infirmaretur. Con
staret enim, institutionem factam esse
modo, aut conditione, non solùm im
possibili, aut turpi, sed etiã contra sub
stantiam ipsius institutionis, argumen
to. l. Ius nostrum. ff. De regul. iur. Vn
de apparet institutionē, tametsi fauo
rabilem, vitiosam esse, & nullam, argu
mento text. singularis in c. fin. in. i. par.
De cōdition. appetit. l. Cum precario.
ff. De precario, notat Bartol. in. l. Vbi
ita donatur. ff. De donation. causa mor
tis. Neque enim hīc exerceri posset be
nignitas, de qua in. d. §. Si ex fundo.
Quoniam in repudiantem & inuitum
testatorē non debet conferri. l. Quod
favore. C. De legib. cap. Ad apostoli
cam, De regularibus.

Sed si, institutione ritè celebrata
plurium hæredum, testator vel in ea
dem oratione, vel in alia testamēti par
te præcepisset ita: Et volo, quòd si por
tio vnus ex hæredibus defecerit, non
accrescat reliquis hæredibus, nec vlli
illorum: in tali specie institutio erit va
lida, & nihilominus portio vnus, si va
cauerit, non accrescet reliquis hæredi
bus. Quod in primis videbitur mira
bile: est tamen facillimum. Nempe,
quòd vtraque testantis voluntas sine
repugnantia procedere possit. Si intel
ligas, cum testator plures hæredes in
stituit, & inter eos prohibuit ius ac
crescendi, videri eos instituisse sub cō
ditione: Si omnes acceptauerint, &
non aliās. Et ita vna & altera commu
nis opinio, de qua supra, ad concor
diam reduci potest.

Secundo principaliter quæro: Quū

certa hæc res fuerit certa pecuniæ quā
titas, vt constat ex gloss. in positione
casus, vtrum filia potuerit iustè recu
sa hæc pecuniam, etiamsi esset æqui
ualens legitimæ portioni eidem filia
iure naturæ debitæ? Respondeo quòd
etiam si pecunia faceret duas vncias
bonorum patris, id est, legitimam por
tionem filia debitam, Authēt. Nouis
sima. C. De inofficio. testament. audi
ri nihilominus deberet filia contra fra
trem cohæredem vniuersalem, vt legi
tima † portio sibi daretur in rebus hæ
reditarijs arbitrio boni viri: non vero
in pecunia. Hoc enim communi opi
nionē Doctorum receptū est, per text.
ibi in. l. Scimus. §. Repletionē. C. De
inofficio. testament. facit text. in. l. Nō
amplius. §. fin. ff. De legat. i. text. in. l. 2.
C. Quando & quibus quarta pars de
beatur, lib. 10. docet Bar. in. l. Suus quo
quē, in principio. n. 10. ff. De hæredib.
instituent. & constat hanc esse cōmu
nem opinionē ex Philip. Corn. in con
sil. 26. num. 8. in. 3. vol. Alex. cōf. 69. lib.
1. Paul. de Monte Pico in repetit. l. In
quartam. ff. Ad leg. Falcid. n. 151. Berē
gar. Fernād. in repetit. d. l. In quartam.
n. 55. & 56. vbi eleganter hæc ipsam cō
munem opinionem tuetur, Roderic.
etiam Xuarez in repetit. l. Quoniam
in prioribus. C. De inoffic. testament.
in. 11. ampliatione, & sequitur Barbat.
consil. 64. num. 4. in. 3. volum. Paul. Pa
ris. consil. 16. num. 70. & consil. 45. n. 6.
in lib. 2. & consil. 28. num. 5. lib. 3. & la
tissimè Reuerendijs. D. D. Couar. in
cap. Raynaldus. §. 2. num. 5. De testa.
Et ab ista vera & communi opinione
non videtur recedendum, etiam si con
tra illam teneat Ioan. Corral. in repe
tit. l. Filium quem habetem. C. Fami
liæ eriscun. nu. 156. per text. quē quasi
expressum cōtra cōmunem opinionē
inducit, in. l. Si quis filiū. vers. Sed nos,
ibi: Nisi certa quātitas. ff. De inoffic. testa.
facit etiam tex. in. l. Omnimodo, vers.
Et hoc quidē, ibi. Aliquam eis quantitatem:

D 2 eod.

Legitima u
trum in pe
cunia rectè
relinquatur

15

com. opin.

Coniugit
tua confest
in mutuum

concordia
vers. q
nisi

a com. optone
non est
dendum

eod. titul. text. etiam in. l. Scimus, in princip. ibi: *vel aliam rem uel pecunias: & in. l. Si quando. §. Illud, ibi: Certas uel pecunias: eod. titul. Quoniam* respondendo communem opinionem respondeo, primum, quod attinet ad text. in dict. l. Si quis filium, ibi: *Nisi certa quantitas: cum alijs similibus supra allegatis, verum quidem esse, quod quantitas † plerumq; summam pecuniæ significat, vt est text. elegans in. l. Cogi, in versicul. Generaliter, ibi: Re uel quantitate. ff. Ad Senatusconsult. Trebell. l. Quæ extrinsecus. ff. De verbor. obligationib. l. Cum alter. ff. De compensationib. l. 3. §. Planè. ff. De contrar. & utili. Frequentius autem refertur ad ea, quæ pondere, numero, mensura, continentur: & ideo à corporibus & speciebus, distinguitur. l. Planè. 1. §. Si eadem, in versicul. Sed si non corpus, & versicul. Sed si pondus. ff. De legat. 1. l. Titia Seio, in fine principij, ff. De legat. 2. l. Si is cui numos, in princip. ff. De solution. l. Certum. ff. Si certum petatur: obseruat doctè Barnab. Brisson. libr. 15. De verbor. significatio. Nonnunquam tamen quantitas accipitur pro certa bonorum, seu hereditatis portione, vel parte, vt est text. clarus in dict. l. Omnimodo. C. De inofficio. testament. ibi: *Aliquam eis quantitatem in hereditate: & in. l. 1. §. De nique. ff. Ad Trebell. ibi: Quantitas hereditatis: & in. l. Ita tamen. §. hæres, ibi: Quantitas quæ restitueretur. & ibi: Quantitatem partis dimidiæ. ff. Eod. titul. coniuncta. l. Cogi, eod. titul. text. etiam in. l. Paulus respondit, ibi: *videri quidem magis quantitatem, quam portionem hereditatis. ff. Eod. titul. text. in. §. Quantitas, Institut. De lege Falcidia. Et sic intelliguntur iura omnia, præsertim quæ de filijs, certa quantitate à parentibus relicta, mentionem faciunt. Quod verò at-***

tinet ad alias leges, in quibus alter-natiuè de certis rebus, vel pecunijs, filio relictis sit mentio, satis clarum, & expeditum habent intellectu: quem luculenter explicat Berengar. Fernand. in dict. l. In quartam. ff. Ad legem Falcidiam. in dict. num. 56.

Hæc autem communis conclusio planè procedit, si pecunia filio vel filia relicta non fuisset hereditaria. Nam si pecunia hereditaria fuisset: quam, videlicet, testator in suo patrimonio reliquisset, non procedere superiorem conclusionem, resoluunt Fabian. in repetition. Authentic. Nouissima, in. 10. quæstion. principali, num. 133. C. De inofficio. testament. Franc. Ripa in. l. In quartam. numer. 127. ff. Ad leg. Falcidiam, & ibi. Andr. Alciat. num. 37. At verò Ioan. Fab. in suo Breuiario in dict. §. Repletionem, expressim scribit, † quod etiam si pecunia sit hereditaria, procedit argumentum ex eo. §. collectum, vt filius possit talem pecuniam recusare. Hoc etiam circa dict. §. Repletionem, euidenter sentit Ioan. Imol. loquens in fructibus hereditarijs in. l. Centurio. num. 6. ff. De vulgar. Mihi autem videtur, quod, adhibita distinctione, conciliari hæc opiniones rectè possint. Nam si pecunia, in qua filia, de qua hîc, fuit instituta hæres, in bonis testatoris non fuisset, & extrinsecus veniret ab vniuersali herede soluenda, iuxta text. in. l. Si pecunia legata. ff. De legat. 2. filia rectè contenderet, vt nihil sibi daretur in pecunia non hereditaria: sed quod integra legitima portio sibi assignaretur in corporibus hereditarijs ex substantia patris, dict. §. Repletionem. Si vero pecunia fuisset hereditaria, & pater, qui haberet prædia, & res meliores, filiam maluisset instituire in pecunia hereditaria, adhuc filia iuste contenderet, ne integra portio

*Responditur
com. opio.*

17

ad. Siquis

l. 1. C. de in

officio. testam.

frequentius

*Quantitas so
let etiam ad
partem uel
portionē he
reditatis re
ferri.*

18

*Nova conci
liatio.*

portio legitima sibi daretur in pecunia quantitate. Nec enim pater potest legitimam portionem liberis assignare in rebus hereditarijs deterioribus: & ubi hoc fecerit, redigenda res est ad boni viri arbitrium, vt in Authet. De triete & semisse. §. 1. Coll. 3. docet post alios Ripain. d. l. In quartam. n. 128. ff. Ad leg. Falcid. Roderic. Xuar. in. d. l. Quonia in prioribus, in. d. ii. ampliation. vers. Et in tantum. Concludo igitur, quod boni viri arbitrio filia partim in pecunia hereditaria, partim in ceteris bonis hereditarijs, legitimam portionem est habitura.

Tertio principaliter quero: Si filia in hac re certa minus quantitate haberet, quam esset legitima portio, quoniam iuris remedio prospicere sibi posset? Et glos. hic respondet, quod licet olim potuisset agere de inofficio, hodie tamen ageret ad supplementum, per. l. Omnimodo. C. De inofficio. testamenti. Sic etiam glos. in cap. Raynuttius, in verb. Relinquens, supra eod. titulum. docuit, quod Alterocha filia, quae in certis rebus fuit instituta, potuisset agere ad supplementum, per. d. l. Omnimodo, si minus legitima portione habuisset. Saciuit enim Iustinianus ibidem, & in. l. Scimus, eod. titulum. quod si pater minorem debita portionem filio suo reliquerit, omnimodo, etiam si non adiecerit, quod legitima portio arbitrato boni viri repleatur, in sit tamen filio ipso iure eadem repletio. Quauis autem illa verba: ipso iure: scripta a Iustiniano in. d. l. Scimus, Accursiu ibi, & plerosque autores implicauerint, mihi plana & verior interpretatio videtur illa, quam Alberic. attigit, & clarius expressit Paul. Castrensis. ibidem. Nec enim Iustinianus vult, quod filio in sit ipso iure repletio, ita vt dominia rerum, quae suppleri debent, sint ipso iure ipsius filij: quin potius illud vult, quod sicuti ubi pater cauebat, vt repletio fieret boni viri arbitrato, cessabat quere-

la, & filius agebat actione ex testamento personali, vt sibi repleretur legitima portio: ita hodie & si pater nihil tale cauerit, in erit tamen eadem boni viri arbitrio facienda repletio. Siquidem ius ipsum cauere intelligitur eandem repletionem, quam testator cauere solebat. Vnde quia non testator, sed ipsa lex cauet, repletionem fieri debere arbitrato boni viri, non ex testamento actio, sed ex ipsa lege conditio competit: quae similiter est actio personalis. Denique ita se habet communis opinio, quod actio ad supplementum, de qua in. d. l. Omnimodo, & in. d. l. Scimus, sit conditio ex lege, vt constat ex Paul. Castrensis. Salycet. & Areti. in. d. l. Scimus, Roderic. Xuar. in. l. Quonia in prioribus. C. eod. titulum. in. 10. ampliat. Hieronym. Ver. in repet. l. Ex facto. ff. De vulgar. & pupilla. n. 317. vbi doctore hanc communem opinionem defendit. Aut etiam respondere poteris ex inferius dicendis in glos. In bonis suis, in versu. Secunda fit conclusio.

Aduerte tamen, quod etiam si glos. in praesentiarum secure docuerit, quod haec filia in re certa haeres instituta, si aliquid defuisset eius legitima portioni, posset agere ad supplementum, per. d. l. Omnimodo, nec de hoc quisquam dubitauerit, ego tamen valde dubito. Intelligo enim fortiter defendi posse contra huius glos. & omnium Doctorum securitatem, quod filia in nostri capitulis terminis replere deberet legitimam portionem suam ex substitutione, quae de se ad filium coharem vniuersalem, & fratrem eius facta est. Proinde actura videretur contra fratrem, non conditio ex lege, iuxta. d. l. Omnimodo, sed magis actio ex testamento, vt praesenti die restitueret sibi per fidei commissum tantam portionem ex bonis patris, quanta sufficeret ad repletionem legitima portio. Nam constat, inter vtriusque iuris professores, quod in specie nostri capituli copendiola substi-

22

23

Legitima repleti debet ex substitutione fideicommissaria.

D 3

substitutio
habetur dicitur
quod si non capere
pater dicitur tam
ab. e.

Auctoritas
Elusio.

19

20

l. Scimus. C.
De inoffi. te
stament.

21

tutio facta de filio ad filiam, & è cōtra, valebat iure fideicommissi, si alter eorū post pubertatē sine liberis vita decederet, vt probatur in cap. Rainutius, sup. hoc tit. docet Bart. in l. Ceturio. n. 14. ff. De vulg. & pupilla. Vnde si filius pubes sine liberis diē suū obiisset, perinde, filia ad patris hereditatē ex fideicommissaria substitutione admitteretur, atque si testator expressim dixisset: Si filius meus sine liberis pubes decesserit, restituat hereditatē meā Philippæ filiaē meæ. Quod cum ita sit, & pro constanti haberi debeat, consequens esse videtur, quod si filia in re certa minus habuit, quam legitima portio postulabat, repletio faciendā in primis videbatur de hac fideicommissaria hereditate, quæ sub pluribus conditionibus eidem filiaē relicta fuisse intelligitur. Omnes enim conditiones substitutionis fideicommissariae videtur esse remouendæ ipso iure de ea fideicommissaria hereditatis parte, quæ necessaria est ad repletionē legitimæ portionis ipsi filiaē debitæ. l. Quoniam in prioribus. C. De inoffic. testamēt. Ad hoc facit tex. in l. Scimus. §. Cum autē. † C. cod. titu. vbi Imperator loquitur de fideicommissio vniuersali, quod post mortem hæredis instituti relictu erat ei filio, cui legitima portio debebatur. Ita autē distinguit conditionē & dilationem, vt tollatur quidem statim de legitima portione: & consequēter filio statim hereditas restituatur pro parte legitima. Cæterum in eo, quod relictu fuit supra legitimam portionem, conditio secundum scripturam testamenti erit expectanda. Quo exemplo filia ex testamento in præsentī agere deberet contra fratrem actione ex testamēto ad tantam partem fideicommissariae hereditatis sibi restituendam, quanta esset necessaria ad repletionem legitimæ portionis. Siquidē de hac parte conditiones substitutionis fideicommissariae tolleretur ipso iure: manerēt autē

24
l. Scimus. §.
Cum autē. C.
De inoffic. te
stament.

in suo statu in reliqua hereditate fideicommissaria. Allego in terminis huius sententiæ autorē Bar. cōf. 33. Factū tale est. Vbi proposuit, q̄ testator instituerat filiaē Franciscā in re certa: in cæteris autē bonis Marcusiū filiū vniuersalē hæredē fecerat: adiiciens, quod si filius intra tēpus. xxx. annorū sine filijs decederet, vna petia terræ deueniret in Franciscā filia. Et quidē Bart. ibi in principio. n. 2. idē tētavit dicere, quod gloss. in præsentiarū proposuit: videlicet, q̄ Francisca, mortuo testatore, statim atq; re certā agnouisset, agere deberet ad supplementū: idq; petere deberet conditione ex. d. l. Omnimodo, sup. allegata. Si verò postea cōditiones fideicommissi extitissent, tūc filia fideicommissum sua die peteret: idq; lucraretur per text. in. d. l. Scimus. §. Repletionē. C. De inoffic. test. Hoc enim loco Iustinianus † humanitatis gratia sanciuit, q̄ si pater filio minus legitima portione reliquisset purē, atq; eidē filio aliquid præterea reliquisset iure substitutionis, filius statim agere posset ad supplementū conditione ex. d. l. Omnimodo. Vbi autē postea conditio substitutionis eueniret, constituit, quod filius lucrari debet relictu sibi substitutionis iure. Sed tandem Bart. nu. 4. resoluit, veriore esse diuersam sententiam. Conclufit enim, quod si res certa non sufficiebat ad legitimam portionem ipsi filiaē debitam, statim agere poterat filia contra Marcusium actionē ex testamento ad petiam terræ, quæ replebat legitimam portionem. Nam & si petia terræ fuisset relicta filiaē sub pluribus conditionibus, hoc est, sub conditione, Si Marcusius frater intra. xxx. annorum tēpus, & sine filijs decederet, omnes hæc cōditiones remoueri debebant ipso iure per. d. l. Quoniam in prioribus. Subiecit quod huic sententiæ non obstabat text. in. d. §. Repletionem: quoniam referri debet ad substitutionē factam legatario:

l. Scimus. §.
Repletionē.
C. de inoffic.
testament.

25

non

non verò ad substitutionem heredi factam, ut ibi per glos. in verb. Ex substitutione. Hoc idem ex professo docuit idem Bartol. in l. In quartam, num. ff. Ad leg. Falcid. quem sequi visus est Petr. ab Anchar. in cap. Raynutius. n. 55. supra hoc tit. & sequuti fuerunt Ioā. Imol. n. 6. versic. Fortè tutius, & Alex. n. 20. in d. l. In quartā, & idē Alex. cōs. 179. Viso processu. n. 4. lib. 5. Ias. in d. l. Scimus, in fine. Lācelot. Polyt. in repet. l. Filium quem habentem. n. 128. C. Familiae eriscund. Deniq; hāc esse communem opinionē testatur, & quasi cōmunē sequitur Paul. de Monte Pico in repet. d. l. In quartā. n. 264. post Alex. qui idem asserit. d. n. 4. sequitur etiam Andr. Alciat. in d. l. In quartam. n. 43.

Nihilominus tamē, quòd filia in huius cap. terminis agere deberet ad supplementum per d. l. Omnimodo, sine respectu substitutionis, iuxta glos. nostrā sententiam, multum vrgere videtur text. in d. §. Repletionem, in verb. Substitutione; quem tex. Bartol. in d. conf. 34. n. 2. ad hoc inducebat. Hoc expressim tenuit Bald. in d. l. Scimus. 7. notabil. vbi collegit ex eo text. quòd si filius est institutus in minus legitima parte, & fuit fratri substitutus sub conditione, si idem frater sine liberis vita decederet, debet agere ad supplementū iuxta d. l. Omnimodo. Si verò postea frater sine liberis vita decesserit, tūclurabitur filius id, quod ei ex hac substitutione obuenerit: nec id in legitimā portionem imputabit. Rationem autem huius rei illā esse scribit: videlicet, quòd fideicommissum penderet ex conditione: legitima verò non reciperet diem, nec cōditionem. Vnde statim ante euentum conditionis incipit competere filio ius agendi ad supplementum. Id ipsum cum Bald. probauit ibidem Salycet. n. 7. & respondit ex facto consultus Angel. cons. 101. Considerandum vers. Sequitur videre. Fabia. etiam in repetit. Authen. Nouissima,

n. iii. versic. Decimoquarto. C. De in officio. testam. Philip. Corne. cōs. 116. Multum diffusè, in fine, libr. 2. & hanc opinionem veriore esse existimat Francisc. Rip. in d. l. In quartam. n. penult. Ioan. etiam Corraf. in repet. l. Filium quem habentem. C. Familiae eriscund. nu. 213. audacter scripsit, lapsos esse omnes, qui contrarium crediterūt. Existimat enim sine vlla distinctione, quòd acceptū ex qualibet substitutione non imputatur in legitimā, per text. in d. §. Repletionē: quem tex. non nisi cum calumnia refelli posse opinatur. Id quē ita verum esse ratione inconuincibili demonstrare se iactat: quā nimirum ratio Bald. fuit & aliorum, vbi supra.

Quoniam verò Bartol. opinio magis communiter est approbata: qui vellet eam retinere, & defendere, posset quidem in hunc modum partis contrariae argumentis respondere, & satisfacere. Et in primis non obstaret ratio Bald. in d. l. Scimus, quam velut sibi tribuens incōuincibilem asserit Ioan. Corraf. vbi supra. Quoniam subtilis ratio Bart. alteram rationem Baldi peritū videtur enervare. Agnouit enim Bartol. quòd repletio legitimae partitionis debet esse pura: nec expectata re debet substitutionis conditionem, quā ex futuro euentu pendeat. Ceterum in proposita quaestione animaduertit, quòd repletio statim fit ex fidei commissaria substitutione: cuius conditio non pēdet ex futuro euentu: cum utique conditio ipso iure tollatur de parte ad supplementum necessaria d. l. Quoniam in prioribus. C. De in officio. testamen. Item secūdo loco non obstaret text. in d. §. Repletionē. Quoniam t̄ melius videtur posse responderi, quam Bart. cum glos. ibidem, atque alij responderunt. Non enim text. est restringendus ad substitutionem legatario factam in legato, ut glos. Bart. & alij restringunt. Itaq; verius esse existimo

Bart. opinio magis communiter approbata

26

27

L. Scimus. §. Repletionē. C. De in officio. testame.

Verius esse existimo

D 4

stimo

stimo quod ille text. planè procedit in pupillari substitutione secundum omnes. Item contra Bart. & alios, qui eum sequuti sunt, interpretor eum text. procedere in directa vulgari substitutione hæredi facta. Quippe ꝑ eius substitutionis commodum & emolumentum imputari nequit in legitimam portionem: cum ipsius substitutionis propria conditio tolli nequeat per d.l. Quoniã in prioribus. Deniq; si filia instituat in re certa, & filio vniuersali cohæredi vulgariter substituatur, necessariò filia ageret conditione ex lege ad supplementum: quoniã repleri nõ potest legitima portio ex vulgari substitutione.

Legitima nõ repletur ex vulgari substitutione = ne.

Vt enim repletio fieri posset ex vulgari substitutione, oporteret necessariò dicere cum Bart. & cæteris omnibus, q, remota cõditione vulgaris substitutionis, filia directò admitteretur, quasi ex institutione facta primogradu. Sic corruperetur substantia ipsius dispositionis, si violenter transferretur institutio secundi gradus ad primu gradum. Quod profectò induci nequit ex d.l. Quoniã in prioribus, secundum ea, quæ inferius explicabimus in glos. Eidẽ filio. In fideicommissaria ꝑ aut substitutione conditiones tolli rectè possunt. Quoniam sublatis conditionibus, manet pura fideicommissaria substitutio, & in sui substantia, vt probatur in d. l. Scimus. §. Cum autè, & subtiliter obseruauit O. draid. distinguendo directam substitutionem a fideicommissaria cõs. 171. The matale est. nu. 13. Proinde dicemus, q, tex. in d. §. Repletionem, in verb. Substitutione, referatur ad directas substitutiones, vulgare, videlicet, & pupillare: quæ sunt proprie substitutiones: nõ vero refertur ad fideicommissaria substitutionem: quæ nõ adeò proprie substitutio est, iuxta notata in Rubr. ff. de vulgar.

29 *Legitima repleti potest ex fideicommissaria substitutione.*

Ex quibus ꝑ nouè colligo circa intellectum cap. Raynutius, supr. eod.: quod si Alterocha filia, cui pater vltra dotem, domum, & hortum, iure institutionis reliquit, non habuisset in his rebus quantum legitimæ portionis sufficeret, nequaquam actura videretur contra Adiectam sororem ad supplementum per. d. l. Omnimodo, hoc est, conditione ex lege. Magis enim actura videretur actio ex testamento contra eadem sororem impuberè, vt ipsa, quæ, si pubes sine liberis decederet, fideicommissum hæreditatis paternæ sibi restituere deberet, tantum ex eo fideicommissio præsentis die restituat, quantum repletioni legitimæ portionis sit satis. Tamen glos. ibi in verb. Relinquens, ad quã se remisit glos. nostra pro constanti similiter docuerit, cum qua omnes Doctores simpliciter transeunt, quod in tali specie filia agere deberet ad supplementum per. d. l. Omnimodo.

30 *Cap. Raynutius, supra eod. cu glos. declaratur.*

Et haberet vtilitatem hæc obseruatio ꝑ in terminis huius cap. & cap. Raynutius, supra eod. Nam in hoc Castellæ regno actio ex testamento, quæ sola hoc casu competeret, duraret. xx. annis iuxta. l. 63. Tauri. Item in regno Lusitaniæ similiter constaret, Quod hæc ex testamento actio duraret quinque annis vel. x. vel. xx. iuxta distinctionem legis Regiæ lib. 4. titu. 80. Ordinam. Regal. Et tamen si non inducatur ex testamento actio, sed agendum sit ad supplementum, per. d. l. Omnimodo, controuersum erit, an liberi possint agere ad supplementum vsque ad. xxx. annos. Nã hi, qui possunt agere ad supplementum ex. d. l. Omnimodo, habent quidem conditionem ex lege personalem: quæ non quinquenio, sed. xxx. annorum ꝑ spatio durat, argumento. l. penult. C. de constitu. pecun. & in. l. Sicut in re, iuncta glos. in verb. persecutione. C. de præscriptio. 30. vel. 40. annorũ, & hæc est cõmunis opinio, quam post Bald. Angel. Paul. Salycet. & alios ibi contra Bartol. resoluit Ias. in. l. Siquis filium. C. De inofficio. testam. n. 6. & in. l. Certi conditio, in princip.

31

L. 63. Tauri

L. Portug. lib. 4. titu. 8. Ordinam. Regal.

32 *Condicio ex lege personalis durat. 30. annis.*

contra Bartol.

contra Bartol. et omnes

et cum ad l. 2. p. l. et hunc

princip. n. 25. ff. Si certū petatur, & in, l. Quādiu col. 2. ff. De acqui. hæred. & in. l. Non amplius. §. Cum bonorum. n. 10. ff. De legat. 1. & eandem sententiam dicit esse communem Alex. conf. 8. Visis subtilissimis. n. 26. lib. 3. & Berengar. Fernand. in repet. l. In quartam. ff. Ad leg. Falcid. nu. 272. sequitur Fabian. in repetit. Authet. Nouissima. C. De inofficio. testamen. nu. 84. & 85. Nicola. Boer. decis. 250. Philip. Dec. conf. 204. n. 3. Roderic. Xuares in. l. Quoniam in prioribus. C. De inofficio. testamen. in. 3. limitatè Andre. Tiraquel. in repet. l. Si vnquā, C. De reuocad. donationi. in verb. Reuertatur. n. 315. & in tractatu De vtroq; retractu in. 1. par. §. 36 gl. 2. n. 37. & Marian. Socin. Iunior in cōsi. 64. n. 3. lib. 2.

Dicuntur etiam habere vtilē hæreditatis petitionem, quæ actio in re est: quāuis mixturam habeat personalium præstationum. l. Sed et si lege. §. Petitio hæredita. Vnde leges prædictæ Hispaniæ, quæ generaliter actionibus personalibus certas metas constituerunt, nihil nouasse intelliguntur circa hæreditatis petitionē, vt in hac ipsa actione ad supplementum respondit Philip. Corne. conf. 148. Circa primum dubiū. n. 3. vol. 4. & in cōsil. 289. Circa primū consultationis. n. 8. eod. volum. & sequutus est Francisc. Balb. in tracta. De præscription. in. 4. parte. 4. partis principalis quæstione. 23. in fine, & obseruauit circa. d. l. 63. Tauri in eadem actione ad supplementum doctissimus Gregor. Lup. in. l. 5. titu. 8. Partit. 6. in glol. penult.

Ego autē non decerno ad præsens, vtrū mihi probata sit horū autorū sententiā, qui pro cōstanti habēt, supplementū legitimæ peti posse per vtilē hæreditatis petitionē. Didici enim, nōnullos de hac sententiā dubitare solitos: & inter hos dubitauit Aymō. Crauet. in cōs. 109. n. 5. Illud solū admoneo nihil de hæreditatis petitione tractari posse,

vbi actione ex testamēto petendum est quod deest legitimæ portioni. Nam quæ hæreditatis petitio cōcurrat tū actio ne ex testamēto, nec iuris ciuilis regulis congruere videtur, nec alicubi relatum legi. Tametsi non pauci autores docuerint, cum actione ad supplementum, id est, cōditione ex lege competere vtilē hæreditatis petitionē. De niq; horum autorum opinionē sequutus Philip. Corne. vbi supra & alij responderunt, legem nouam de actionibus personalibus loquentem nō derogare petitioni hæreditatis, quæ ad supplementum competit.

Itē multo maior, & euidentior esset vtilitas si proponeres, quod filia in re certa hæres instituta habuisset duos cohæredes vniuersales: quorū dūtaxat alteri filia fuisset substituta. Finge, exēpli gratia, quod in nostri cap. specie testator propriam quoq; vxorem vniuersalē hæredem ex æquis portionibus cū Petro filio instituisset. Nēpē si filia agere deberet ad supplementū cōditione ex. d. l. Omnimodò. C. De inofficio. testamen. vt hæ glol. pro constanti habuerunt, & Bald. cū alijs autoribus opinatus est, iam cōditione ex lege ageret æqualiter contra duos hæredes vniuersales. Sic eueniret, vt hæ filia, quæ vnicam dūtaxat in re certa habuisset semiunciā, repleti sibi iustè cōtēderet alterā semiunciā à matre & fratre simul. Authent. Vt cūm de appellatio. cognosc. §. Caterū, Collat. 8. Vbi autē frater postea sine liberis vita decederet pubes, eadem filia, si viueret, fideicommissum lucrifaceret, salua legitima portione iure naturæ filio debita, & Trebellianica, quas hæres fratris duceret, vt probatur in. d. §. Repletione, cōiuncto cap. Raynutius, supra eod. Ex diuerso si Bartoli communior sententia debeat obtinere, futurum esset, vt filia cōtra solū fratrem ageret ex testamento actione ad integram vnicā sibi præseti die restituendā ex fideicommissio,

D 5 iuxta

*de hereditatis
petitione hacten
34
non potest
actione ex tes
tamento ad legi
timum portioam
concurrit in her
editatis petitione cum
actione ad supple
mentum.*

aliam vnicam

iuxta text. in. d. l. scimus. §. Cum autē, C. De in officio. testamen. Proinde vxor eadēque testatoris hæres inquiri nō posset à filia, nec actio ex testamento, nec condictione ex lege. Nā actio ex testamento aduersus eam cōpetere nequiret, à qua, videlicet, testator nihil filiæ per fideicōmissum reliquisset. Sed nec conueniri posset mater ab eadem filia cōdictione ex lege. Quoniam actio ex testamento, quæ statim præsentī die contra filium competit, totum supplementum eidem filiæ representasse intelligeretur. Denique ipsa ex testamento actio, quæ facta esset præsens, remotis cōditionibus, per, d. l. Quoniam in prioribus, condictionem ex lege præueniret, atque præueniendo excluderet.

Cogitavi nihilominus, an aliqua ratione possem securitatem glossarū iuris canonici in hisce capitulis excusare: & consequenter Baldi minus receptam opinionem defendere. Videtur enim opinio Bart. quæ receptior est, nimium esse scrupulosa, & difficilis. Itaque cum animaduertērem, summum argumentum sententiæ Bart. consistere in sola inductione text. in. l. Quoniam in prioribus, & in. l. Scimus. d. §. Cum autem. C. De in officio. testamē. occurrebat nō sine colore tētari posse, quod illæ Iustiniani leges non rectē inducantur ad propositam speciem. Si quidem † Iustinianus utroq; loco pronon scriptis habet eas cōditiones, quæ si manerent, totius testamenti euerisionem inducerent, vt patet ex verbis earum legū. Porro fortiter defendetur, quod antequam Iustinianus promulgaret. d. l. Quoniam in prioribus, & d. §. Cum autem, testamentū, de quo agimus, non subiacebat rescissioni. Quia videlicet, huic testamento, iam subiectum erat per text. in. d. l. Omnimodo. Ponamus enim, quod ante. d. l. Quoniam in prioribus, pater filium instituisset in minori hæreditatis portioe,

quàm esset legitima: & in reliqua hæreditate extraneum hæredem fecisset, quem rogasset, vt post mortem restitueret hæreditatē filio. Nempè in huiusmodi specie vix est, vt quisquam affirmare debeat, quod filius potuisset queri de inofficioso patris testamento, post sanctionem. d. l. Omnimodò. Magis enim videretur filius agere debere ad supplementum, vt repletio legitimæ portionis arbitrato boni viri sibi fieret. Quoniam igitur in tali specie cessabat inofficiosi testamēti querela, argumento. d. l. Omnimodò, in promptu est dicere, quod in hac specie & similibus nihil constituisse videatur Iustinianus in. d. l. Quoniam in prioribus, & in. d. §. Cum autem. Vnde oportet tres casus distinguere. Quorū primus est, vbi pater instituit filios in minori portione, quàm sit legitima, & eisdem nihil prætereat titulo substitutionis, aut sub conditione, reliquit. Et hoc casu planè procedit. d. l. Omnimodò. Secundus casus est: cum pater liberos instituit sub quibusdam conditionibus. Et hoc casu inducentur text. in. d. l. Quoniam in prioribus, & in. d. l. Scimus. §. Cum autē. C. De in officio. testamen. vt conditiones ipsæ tollantur. Quod sanè ita venit intelligendū, nisi parēs liberos eosdem exhæredasset in defectum conditionum, adiecta legitima causa, vt colligitur ex notatis à Bald. in. l. Si pater. in. §. q. C. De institution. & substitution. sub condit. fact. & Curtio Iuniore consil. 148. n. 9. Tertius & vltimus casus est, vbi pater liberos pure in minori portione instituit, atque eisdem aliquid sub conditione, aut iure substitutionis, reliquit. Et hoc quidem casu in repletioe, quæ boni viri arbitrato erat facienda, iuxta. d. l. Omnimodò, potuit dubitari de substitutionibus, & relictis conditionalibus. Sed Iustinianus secundum humaniorem intellectum constituit, & filiæ statim fiat repletio de substantia patris,

l. Quoniam in prioribus, et l. Scimus. §. Cum autem C. De in officio. testame.

35

*ad
ducent
tres casus
distinguen
di.*

patris, iuxta. d. l. Omnimodò, vt postea lucrum eiusdem filij esse debeat quicquid ex quacunque substitutione illi obuenerit. d. §. Repletionem.

Cætera, quæ pertinet ad institutionem huius filia factâ in re certa, videntur in duabus glos. proximis, & in glos. Eidem filio, huius primæ patris, & in. 2. huius cap. parte in glos. Subsequenter & filia, & in glos. Trebellianicæ, & in. 3. parte in glos. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Bonorum meorum appellatione mobilia immobilia, iura & actiones continentur.
- 2 Heres institutus in bonis mobilibus, non videtur institutus in iuribus & actionibus.
- 3 Iura & actiones non sunt res mobiles, aut immobiles: sed separatam & distinctam speciem per se constituunt. & n. 6.
- 4 Omnia bona mea mobilia & immobilia, non includunt iura & actiones.
- 5 Heredes plures instituti in rebus certis, quauis uniuersales, censeantur detracta rerum certarum mentione, res tamen certas uice prælegatorum habebunt.
- 7 L. Caius. ff. De legat. 2. intellectus, & n. 12.
- 9 Nomina debitorum in domum conductam illata, non uidentur pignori data aut tacite hypothecata pro pensione domus.
- 10 Legatum domus cum omnibus, quæ ibi sunt, neque pecuniam, neque nomina debitorum continet.
- 11 Bonorum mobilium appellatione pecuniam proculdubio comprehendit.
- 13 Bonorum mobilium & immobilium uniuersalis heres institutus, iura & actiones consequitur.
- 14 Relinquo, uerbum adiectum uniuersitati bonorum exprimit institutionem: adiectum uerò certis rebus continet legatum.
- 15 L. 1. §. Si ex fundo. ff. De hered. instit. sensus, & n. præceden.

Bonis suis.

BONIS SVIS. Potest text. iste dupliciter intelligi. Primo, quod testator ita formaliter concepit: Filium uerò meum Petrum in cæteris bonis meis uniuersalem heredem instituo. Secundo, quod testator non expressit illud adiectiuum: Uniuersalem: sed tantum dixit: Filium uerò meum Petrum in cæteris bonis meis heredem instituo. Pontifex autem rectè collegit, quod hisce uerbis filius fuerit uniuersalis heres institutus. Si quidem indubitati iuris est, quod is, qui aliquem in bonis suis heredem instituit, uidetur eum sibi heredem constituisse uniuersalem: quum ꝑ bonorum meorum appellatione mobilia, & immobilia, item iura & actiones comprehendantur. l. Nam quod. §. si. l. Si legatus. §. Si quis bona sua. ff. Ad Senatus conf. Trebellian.

Vnde queritur: Si testator ita concepisset: Filium uerò meum Petrum in cæteris omnibus bonis meis mobilibus & immobilibus heredem instituo: Vtrum Pontifex aequè intellexisset, quod pater filium his uerbis heredem instituisset uniuersalem? Et quidem hanc ferè quæstionem attigit Guiliel. Bened. in Repet. cap. Raynutius, in uerbo: Cætera bona, supra eodem titul. n. 8. Nam similiter in eius cap. specie pater filiam puberem Alterocham in certis rebus heredem instituerat: Adiectam uerò imuberem filiam fecerat uniuersalem heredem. Quæsiuit ergo Guiliel. Bened. quid iuris esset, si testator dixisset: Relinquo Adiectæ omnia bona mea mobilia & immobilia? Et respõdit, quod uenissent iura & actiones, remota rerum numeratione, & specificatione. l. 1. §. Si ex fundo. ff. De hered. instituend. Sed Andre. Tiraquell. in tractatu De utroq; retract. in. 1. par. §. 1. in gl. 7. n. 25. notauit, quod text. in. d. §. Si ex fundo, nõ uidebatur facere pro Guili. Bñdi. sctetia.

Mihi

Bonorum mobilium & immobilium appellatione comprehendat.

2 Mihi autem videtur † propositæ quæstioni respondendum fore, quod Petrus filius non deberet intelligi in vniuersum à patre institutus: sed duntaxat in certis rebus, videlicet, in bonis mobilibus, & immobilibus. Nāq; supra scriptis verbis nihil pater de iuribus & actionibus statuisse proponitur: quum † iura & actiones nō sint res mobiles, nec immobiles: sed separatā speciem constituant. l. A Diuo Pio. §. In venditione. ff. De rei iudica. l. Quā Tuberonis. §. In peculio. ff. De peculio. Nec mutat quod testator dixisset: In cæteris omnibus. Quoniam ad huc retinenda est eadem interpretatio, vt veniant cætera omnia, scilicet, mobilia & immobilia: non tamen iura & actiones veniant. Est enim communis opinio receptū, quod dictio: Omnia: † adiuncta bonis mobilibus, & immobilibus, nec quidē efficere potest, vt veniāt iura & actiōes, etiam in testamentis, in quibus testantium voluntates plenius interpretantur. l. In testamentis. ff. De regul. iuris, vt constat ex Bart. Ias. & alijs in d. §. In venditione, Bartol. in l. Centurio. n. 27. ff. De vulg. & ex alijs, quos refert Doctissimus & Reuerendiss. D. Couarru. in cap. Relatum el. 2. De testamentis, col. 2. post Andream. Tiraquell. in tractatu De vtroq; retractu, in. 1. parte. §. 1. glos. 7. ex nu. 20. & in Repeti. l. Si vnquam. C. De reuocand. Donationib. in verbo, Bona, ex. n. 8.

Iura, & actiones, quæ do ueniant.

3

3

bona appellatū
veniant mob.
lia et immo
bilia non veni
unt et actiones

Guiliel. Bened. sententia excusatur, & defenditur.

Quæ sanè opinio ita communiter est recepta, vt nullos ferè aduersantes habeat. Licet enim Andr. Tiraquell. in d. glos. 7. n. 25. & sequen. & D. D. Couarru. in d. cap. Relatū el. 2. col. 2. De testament. existimauerint, contrariū dixisse Guiliel. Benedic. in Repeti. d. cap. Raynutius, verbo, Cætera bona. n. 8. mihi videtur, eum sensisse aliud longè diuersum, & quod cōmuni opinione receptum est. Nam non æstimauit, quod testator dixisset: Omnia bona

mobilia, & immobilia: vt propter dictionē: Omnia. veniēt iura & actiōes. Quin potius intellexit, quod in ea specie filia Adiecta proponebatur scripta hæres in rebus certis. Quapropter, de tracta rerum certarum mentione, filia eadem intelligeretur manere hæres vniuersalis. Induxit tex. in. d. l. 1. §. Si ex fundo. ff. De hæredib. instituend. quæ text. melius induxerat antea Angel. Areti. in tractatu, De testament. in gl. 76. n. 4. ad filium in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus hæredem institutum, non dato cohærede vniuersali. vt adnotauit etiā doctissimus Arius Pinnel. in Rubr. C. De bonis maternis, in. 1. parte. n. 15.

Sic etiam idem Andr. Tiraquell. d. n. 25. nō rectè allegat Guiliel. Bened. quasi eodem in loco dixerit, quod hæc verba: Omnia bona mea mobilia, & immobilia hîc & vbiq; existentia: efficiunt, vt veniant iura & actiones: quæ aliās non venirent. Nam profectō Guiliel. Bened. in vers. Plus dico, manifestè scribit, quod contrarium est verū regulariter. Cæterum vbi testator dixisset: Relinquo filiæ Adiectæ cætera bona mobilia, & immobilia hîc aut vbiq; sita, & posita: tunc, retento superiore argumento. d. §. Si ex fundo, intellexit, quod Adiecta habitura esset non minùs iura & actiōes, quàm bona mobilia & immobilia. Quo loco non solum verbis parum congruentibus hanc sententiam expressit: verum etiam in hac ipsa sententia longè deceptus est, vt paulò inferius ostēdam.

Sed neque Andr. Alciat. in l. Moventium. ff. De verborum significat. scriptum reliquit, quod is, qui alicui cōcederet omnia bona sua mobilia & immobilia, videretur iura & actiōes eidem concedere. Tametsi Carol. Molin. in additionib. ad Alex. consil. 45. in lib. 1. hanc sententiam Alciato adscripserit. Etenim Alciatus eo loco hoc tantum dicit, quod si constitutio-

contrariū

contra mo
line. d. p. n.
dit Alciatum

ne

ne prohibitū sit quæcūq; bona, siue mó-
bilia, siue immobilia, in extraneos trās-
ferri, de iuribus & actionibus quoq; a-
ctū videtur. Motus est Andr. Alciat. tū
ex dictioe. Quæcūq; tū etiā maxime
ex legis sētētia: videlicet, si nulla ratio
differētiæ possit assignari cur iura & a-
ctiōes separare voluerit cōstitutio. De-
niq; ea Alciati sētētia probari potest:
quāuis superior cōmūnis opinio cui
innitimur vera sit, vt cū iudicio distin-
xit Andre. Tiraquel. in. d. tractatu De
vtroq; retractu. d. §. i. glof. 7. n. 26. versi-
cul. Quamquam in calu.

Coccludo igitur in proposita quæstio-
ne, q̄ secūdū authoritatē receptæ sē-
tētiæ Petrus filius nō videretur à patre
hæres institutus vniuersalis: sed solum
modò in omnibus bonis mobilibus &
immobilibus. Quæ cōclusio nullā vti-
litate haberet, si hoc testamēto solus Pe-
trus filius ita deprehēderetur institut-
us. Tūc enim, detracta omnimodò bo-
norū mobiliū & immobiliū mētiōe,
cōsequeretur idē filius ex institutione
patris bona vniuersa, & in his iura etiā
& actiōes. d. l. i. §. Si ex fūdo. ff. De hæ-
re. instituēd. l. Cohæredi. §. si. ff. De vulg.
l. Cū quidā, in fine. ff. De lib. & posthu.
Sed quoniā filia quoq; Philippa propo-
nitur hæres fuisse instituta in re certa,
grande emolumentum est huius con-
clusionis. Nam vtique ambo & filius
& filia erunt patris hæres vniuersa-
les perindē atque si rerum certarum
mentio in neutrius hæredis institutio-
ne fuisset facta. l. Si alterius. l. Quoties,
§. Si duo. ff. De hæredib. instituēd. Nō
† tamen omnimodò detrahetur reru
certarum mentio. Quoniam filius, iux-
ta patris voluntatem, consequetur bo-
na omnia mobilia, & immobilia: filia
autem consequetur certam pecuniæ
quantitatem, in qua fuit instituta. De-
nique quasi patris hæres vniuersales
nomina debitorū exiget pro æquispor-
tionibus: res aut testamento designatas
vice prælegatorū habebūt, iuxta text.

in. l. Ex facto la. 2. ff. De hæredib. insti-
tuēd. Et hęc sētētiā in terminis cōse-
quētē esse cōmūni opinioni cēsuit Ra-
phael Fulgos. in. l. i. n. fin. C. Si aduer-
sus transaction. Nā Papiæ ex facto pro-
positū erat, q̄ testator habēs filiū, & fi-
liā, in suo testamento, filiā primo loco
instituit in mille libris vel ducatis: de-
inde filiū in omnibus bonis suis mobi-
libus & immobilibus, quæ haberet, ha-
biturusue esset, instituit hæredē. Re-
spōdit Raphael Fulgos. q̄ filius nō vi-
debatur institutus hæres vniuersalis:
sed in rebus certis dūtaxat: hoc est, in
omnibus bonis mobilibus, & immobi-
libus. Proinde filius & filia æqualiter
erāt admittēdi ad exigēda nomina de-
bitorū. Idq; collegit ex Speculatoris &
Bartol. recepta sētētia, qui docuerunt,
in cōcessiōe bonorū mobiliū & immo-
biliū nō cōprehēdi iura & actiōes. Et
hoc ita Raphael Fulgos. respondisse
manifestē deprehēditur ex eo, quod lu-
per hęc eadē quæstione scriptū reli-
quit idē Raphael Fulgos. in. l. i. n. 2. C.
De prætor. pignor. Et in. l. Quā Tube-
ronis. §. In peculio. n. i. ff. De peculio.
Sed etfi Fulgos. in. d. l. i. versi. Iudicio
tū, cōtra Speculatoris & Barto. receptā
sētētiā argumētatus fuerit, finalibus tñ
verbis succubuit authoritati corū, &
quidē meritò. Leuiter enim tētauit di-
cere, q̄ immobiliū bonorū appellatiōe
cōprehēdi videbatur iura & actiōes:
quoniā vtique nō moueantur, vt gl. olim
tētauerat in. l. Mouētū, in verb. Mouē-
tū. ff. De verborū significatiōe. Adie-
cit, hoc recipiēdū facilius in testamē-
ti svt, videlicet, sub appellatiōe immo-
biliū, videatur testator cōcessisse iura
& actiōes: quoniā si nō sunt bona mo-
bilia, ergo sunt immobilia. Verūtāmē
† eius argumēti, quo implicatus est, fa-
cilē solutionem potuit inuenire apud
Oldrald. Cōsi. 219. Factum tale est. n. 2.
Albericum in. d. l. Mouentium, nu. 4.
Bartol. in. l. Potest. n. i. ff. De authori-
tate tutorum. Hi omnes docuerunt,
appella-

L. Ex facto
la. 2. ff. De
hære. instit.

Iura & actiones quae do includuntur.

appellatione immobilium bonorum non venire iura & actiones. Quoniae ea demum immobilia appellantur, quae certum locum habent, à quo moueri nequeunt. Sic iura & actiones, quae loco non circumscribuntur, nec mobilia bona sunt, nec immobilia: & tertia speciem constituunt, vt nec in testamentis vlla ratio sit introducendi, quod appellatione bonorum immobilium veniant iura & actiones. Itaque Raphael Fulgos. non decessisse à recepta sententia in. d. l. i. rectè collegerunt Philip. Corn. consil. 104. Circa primū, lib. 2. n. 21. Marian. Socin. cōsil. 51. n. 4. in. 2. volum. Andre. Tiraquel. in. d. tractatu De vtroq; retractu, in. i. parte. §. i. glos. 7. n. 9. vbi latissime allegat quamplures autores huius sententiae: quos longum esset recensere. Ex quibus omnibus apparet, sine vlla hætitatione probandum fore, quod in proposita quaestione filia non minus, quam filius, admittetur ad exigenda nomina debitorum: quum ambo proponantur in rebus certis haeredes instituti.

Aduerſus hanc receptam conclusionem videtur posse fieri argumentū. Videlicet, quod appellatione omnium bonorum mobiliū veniant omnes actiones, quarum probatio chirographis, vel instrumentis, cōtineretur. Contēderet enim filius, se iuxta verborū significationē institutū videri in hisce instrumentis, quae maximè sunt mobilia. Consequenter induceret, se institutum fuisse in omnibus actionibus, quae probarētur ex praedictis instrumentis, l. Seruū filij. §. Eum qui chirographū, ff. De legat. i. l. Qui chirographum, ff. De legat. 3.

Huic sententiae non obſtaret text. in. l. Caius, cū ꝑ similibus, ff. De legat. 2. si modo specialiter eius responsi ratio expendatur. Quæsitum est ibidem: Si testator excepisset de pronepotis institutione domos paternas cum omnibus, quae ibi essent, vtrum excepisset vi

deretur nomina debitorum, quae ibi inuenirentur? Respondit Paulus Iureconsultus, nomina debitorum excepta non videri: atque ideo pronepoti, & cohæredibus, esse communia. Ratio respondendi fuit, secūdum Bald. in. l. 1. in princip. ff. De statu hominum, & Ioan. Imola. in. d. l. Caius, quoniam nomina debitorum incorporalia non circumscribuntur loco. l. final. C. De praescriptionib. longi tempor. Et ita vulgo allegatur ea. l. vt videre est apud Iaso. in. l. A Diuo Pio. §. In veditioe. n. 8. ff. De re iudicat. & in. §. Itē Seruiana, nu. 42. Institu. De actionib. & in. l. Cūctos populos, colu. 2. C. De summa Trinita. Alciat. in. l. fin. n. 82. C. De pactis, Andrea. Tiraquel. in. repeti. l. Si vnquam, C. De reuocandis donationib. in. verbo, Bona. n. 9. facit etiam text. in. l. Fidei cōmissum. §. Tractatum, ff. De iudic. l. Generali. §. Vxori, ff. De vsufructu. lega. l. Pediculis. §. Item cūm quæritur, ff. De auro & argen. lega. l. Quæsitum. §. penult. ff. De fundo instructo. l. Quæsitum. §. i. ff. De legat. 3. l. Vxorem. §. Legauerat, ff. De legat. 3. l. Si mihi Maeria, ff. eodem tit. cum multis alijs, quae adducit varios allegando authores D. Arius Pinnel. in. d. Rubr. C. De bonis matern. in. i. parte. n. 10. cum sequētib. Bartholom. etiā Socin. consil. 101. n. 1. & 4. in. i. par.

Verum hæc ratio est imperfecta, & ferme inanis. Quoniam Iureconsultus in. d. l. Caius, nō dubitauit de actionibus incorporalibus, quae nullo loco circumscribi queunt. Dubitauit enim magis de nominibus debitorum, hoc est, scripturis, iuxta text. in. Principio Institut. De literar. obligation. Quae vtique debitorum nomina loco erant circumscrip̄ta, & intra domos paternas continebatur, vt apparet ex verfic. Quæro. Planè si testator sensisset de hisce scripturis mobilibus, & corporalibus, consequenter sensisset videretur de actionibus incorporalibus, quarū probatio

l. Seruū filij. §. Eū qui chirographum, ff. De legat. i.

l. Caius. ff. De legat. 2. expenditur.

probatio eisdem nominibus debitorum contineretur. Sic & Paul. Castrenf. in d.l. Caius, obseruauit quidē ex ea lege, quod instrumenta corporalia, licet essent in domibus paternis, nō tamen ibi esse videbātur: sicut nec ibi erant actiones ipsæ incorporales. Verūtamen huius rei nullam explicitā rationē reddidit. Denique si quis vxori ita legauerit: Vxori meæ lego omnia, quæ sūt in tali capsa: si nihil in capsa reperiatur præter chirographa, equidem non dubitarem respondere, quod maritus vxori legasse videatur omnes actiones, quarū probatio illis chirographis contineretur. Nā si quidē in capsa aliæ res fuissent, ad quas proprius legatum referri potuisset, tunc planē diceretur, non videri, maritum vxori legasse nomina debitorum. d. l. Caius. Et ita hoc casu procedere debet sententia Dyni. Alberic. Et Raphael. Cuma. qui proposita generaliter quaestione, docuerūt, nō videri chirographa vxori legata. Cæterum in ea specie, quam proposui, perinde habendum esset, ac si testator ita legasset: Vxori meæ lego omnia chirographa, quæ sunt in tali capsa, argumēt. l. 2. ff. De liber. & posthum. l. Fundus, qui locatus, in fine. ff. De fundo instructo instrum leg. coniunctis his, quæ adducit Felin. in cap. 1. nume. 7. supra, De rescrip. Et Iason in d. l. 2. nume. 2. cum sequentibus. Sic nemo dubitaret, quin, legatis vxori specialiter chirographis, actiones legata viderentur. d. §. Eum qui chirographum. Et tamen si penderemus ex imperfecta Baldi & aliorum traditione, iam in proposita specie, in qua proponimus, factam esse relationem ad certum locum, maritus nullo casu actiones vxori legasse videretur: quoniam, videlicet, nullo loco actiones incorporales circumscribi potuerunt.

8 Igitur ratio. d. l. Caius, † magis illa est, quod nomina debitorum mobilia

ratio ad l. gaius ff. de lega. 2.

& incorporalia, licet essent in domibus paternis, non tamen veniebant appellatione omnium, quæ essent in eisdem domibus: quoniam non erant ibi gratia perpetui vsus. Vbi enim testator facit mentionem rerum omnium, quæ sunt in certo loco, de his demū rebus videtur sensisse, quæ sūt in eo loco gratia perpetui vsus: non verò de his quæ ibi sunt casu quodam, vel ad tempus. l. Si ita legatum, cum similibus. ff. De legat. 3. Ergo cum nomina debitorum, seu chirographa, nō sint in loco, vt ibi perpetua sint, sed donec exactio fiat à debitoribus, idcirco non videntur esse in loco. Hæc est vera ratio. d. l. Caius, quam Dyn. & Alberic. ibidem reddiderūt, & Ioan. Imol. expressim in l. si. n. 2. ff. De donation. & sensit eam Ludouicus Romanus ibidem. Quo loco ambo autores docuerunt, quod si dispositio sit vniuersalis, seu generalissima, vt putā, quia testator reliquerit alicui omnia bona sua: tunc veniunt nomina debitorum. l. Nam quod. §. final. ff. Ad Senatuscons. Trebellian. Si verò dispositio non sit vniuersalis, nec generalissima, sed generalis, vt quia testator dixerit: Lego omnia, quæ sunt in tali domo: tunc non veniunt nomina debitorum, vt in d. l. Caius. Mouentur, quia relatio facta ad locum, eo casu excludit nomina debitorum, quæ in loco erant ad tempus. d. l. Si ita legatum. Et hanc rationem circa. d. l. Caius, attigit Philip. Corne. consil. 49. nume. 10. lib. 3. Hæc eadem ratio, & interpretatio. l. Caius, ex eo cōprobatur, quod † inquilinus, qui in domum conductam chirographa intulit, non videtur tacite voluisse ea pignori dare locatori: nec consequenter dare actiones, quarum probatio chirographis contineretur. Quoniam non eo animo chirographa in domum intulisse creditur, vt, durā te locationis tempore, ibi essent. Et ita se habet cōmunis ratio huius receptæ sententiæ,

Legatū uxori relinquitur eo rā, quæ sunt in tali capsa quando com prebetur nomina debitorum.

dispositio generalissima.

generalis dispositio

ratio ad l. Caius

9

Ias. lapsus. sententiæ, vt resoluit Ias. in. d. §. Item Seruiana, Instit. De actionib. n. 41. Et Negufan. De pignorib. in. 2. parte, in vltim. membro. nu. 153. versic. Octauo. Vnde cum Ias. eodem in loco adiecit in vers. Facit etiam, quasi nouam rationem eiusdem sententiæ, quod nomina debitorum loco non circumscriberentur. d. l. Caius, non animaduertit. d. l. Caius, rationem non esse nouam, sed eandem cum communi ratione, quam probauerat.

Quod si hæc ratio in. d. l. Caius, tantum fecit, iam in proposita questione contenderet filius (non sine colore) videri se institutum in omnibus chirographis, & instrumentis: & consequenter in omnibus actionibus, quarum probatio eiusdem scripturis contineretur. Non enim proponitur institutus in omnibus bonis mobilibus, quæ essent in loco: sed in omnibus bonis mobilibus absolutè. Denique Iureconsulti in plerisque responsis debitorum instrumenta, & numeratam pecuniam, æquauerunt: vt is, qui legaret ꝑ domum, cum omnibus, quæ ibi essent, nec instrumenta, nec pecuniam numeratam legasse videretur. l. Vxorè. §. Legauerat. l. Quæsitum. §. 1. l. Si mihi Mæuia. §. final. ff. De legat. 3. Atqui in proposita specie filius non dubiè sub appellatione ꝑ bonorum omnium mobiliu institutus videtur in pecunia numerata, secundum ea, quæ tradit Philip. Dec. consil. 381. & Curtius iunior consil. 183. Et Paul. Parisi. consil. 79. n. 45. lib. 2. Tametsi Ioan. Crotus in Repetit. Rub. ff. De legat. 1. n. 15. versicul. Considerata, diuersum securè asserat, per text. in. d. l. Si mihi Mæuia. §. final. quem non rectè inducit. Quemadmodum igitur hoc recipiendum est, ita quoque affirmandum esse videtur, vt institutus similiter intelligatur in debitorum instrumentis. Secundum quæ corrueret illa omnium calculis probata opinio, qua constitutum est, nec quidem in te-

stamenti, sub appellatione omnium bonorum mobilium & immobilium venire actiones. Induceretur enim noua sententia, vt sub appellatione omnium mobilium venirent omnes illæ actiones, quarum probatione proprijs instrumentis habuisset testator.

Vt tamen defendamus authoritatem receptæ sententiæ, concludimus, quod filius in proposita specie, licet videretur institutus in pecunia numerata, non tamen videretur institutus in chirographis, vel instrumentis debitorum paternis. Sic nomina debitorum omnino erunt communia tam filii, quam filio, vt supra conclusum est. Nam et si Text. in. d. l. Caius, ꝑ in ea specie loquatur, in qua erat facta relatio ad locum, nihilominus tamen iuris præceptores ex ea lege generalius collegerunt, quod in legato generali non continentur nomina debitorum. Hoc ita videtur deduxisse ex eo text. Accurs. in. d. l. Seruum filij. §. Eū qui chirographum, in verbo, Cedantur. ff. De legat. 1. vbi dixit quod in. d. l. Caius, testator non fuerat specialiter loquutus de chirographo. Hoc idem expræsit Bart. in sumario. d. l. Caius, dicens, quod in generali dispositione non veniunt nomina debitorum, id est, chirographa. Quæ sententiæ etiam fuit Petri, Bald. Et Raphael. Cuman. ibidè & eiusdem Petri, Cyn. Alberi. & Salycet. n. 5. in. l. Certi iuris. C. De loca. Sic omnes hi authores minimè æstimauerunt, quod in. d. l. Caius, relatio esset facta ad certum locum: sed magis, quod dispositio erat generalis, nec specialiter chirographa exprimebat. Idq; etiã sensisse videtur Oldral. consil. 163. Quod nomina. Denique Bald. in. l. Si constat. §. final. in fin. ff. Solutio matrimonij. intellexit, quod appellatione bonorum mobilium non veniebant nomina debitorum, per. d. l. Caius: & sequutus est illum Alexand. in consil. 244. ad finem lib. 6. Quocirca videtur, hanc esse communem

Pecunia includitur in legato bonorum mobiliu.

Communis opinio defenditur.

12

in legato generaliter

continetur

ad l. Caius ff. de legat.

*Nona com-
munis opi-
nionis ratio.*

nem opinionem, quæ ratione non ca-
ret. Potest enim dici, quod licet ap-
pellatio omnium bonorum mobiliū,
quod attinet ad verborū significatio-
nem, comprehendat chirographa, in
hac tamen verborum generalitate nō
creditur testator sensisse de chirogra-
phis. Sicuti alias licet filiarum appel-
latione comprehendatur posthuma fi-
lia. l. Nomen filiarum. ff. De verbor.
significat. qui tamen filiabus legauit,
non videtur de Posthuma sensisse. l.
Qui filiabus. ff. De legat. i. vbi obser-
uat Andre. Alciat. in. d. l. Nomen filia-
rum. Porro sententia testatoris in pro-
posita specie conijcimus ex eo, quod
faciens mentionem omnium bonorū
mobiliū, & immobiliū, actiones
exclusisse intelligitur, quæ nō sunt mo-
biles, nec immobiles. Vnde consequē-
ter sub appellatione mobiliū com-
prehendisse nō videtur chirographa:
quoniam ipsarum actionum velut in-
strumenta sunt, argument. l. Quæ sitū,
§. Papinianus, vers. Scilicet. ff. De fun-
do instrumto.

13

Si tamen † testator ita concepisset:
Filiū verō meū Petrum in cæte-
ris bonis meis mobilibus, & immobi-
libus hæredem vniuersalem instituo:
tunc defenderetur, quod testator mo-
bilium & immobiliū bonorum ap-
pellatione comprehendere voluisset
iura & actiones. Nam ex eo quod testa-
tor dixit: Vniuersalem hæredem &c.
intelligitur, eidem filio cætera omnia
bona sua titulo institutionis relinque-
re voluisse, vt alias considerauit Phi-
lip. Corn. confi. 260. Ad euidētiā,
nu. 10. in lib. i. Planē vbi is, quem con-
stat de vniuersis bonis suis disponere
voluisse, mentionem fecit bonorū mo-
bilium & immobiliū, huic volunta-
ti de qua constat, ita verba aptantur, vt
bonorum mobiliū appellatione, ve-
niant actiones competentes ad mobi-
lia bona bonorum verō immobiliū
appellatione veniant actiones compe-

*Vniuersalis
heres bono-
rum mo-
bilium & im-
mobiliū co-
sequitur iu-
ra & actio-
nes*

tentes ad bona immobilia. Et ita se ha-
bet communis opinio. vt docet Bart.
in. l. Potest. nu. 1. ff. De autorit. tutor.
Abb. in cap. Nulli. n. 9. supra, De rebus
eccles. non alienan. Andre. Alciat. in
l. Mouentium, in princip. ibi: Nisi con-
stat de omnibus bonis actum. ff. De verbor.
significat.

Ex his apparet, hallucinatū fuisse
Guilielm. Benedict. in repet. cap. Ray-
nutius, supra hoc titul. in verb. Cæte-
ra bona. n. 8. vbi scripsit, quod si testa-
tor dixisset in specie eius cap. Relin-
quo omnia bona mea mobilia & im-
mobilia Adiectæ filia, vel ita: Cætera
bona hęc, aut vbi cunque sita & posita
Adiectæ filia relinquo: tunc (inquit)
venissent iura & actiones. l. i. §. Si ex fū-
do. ff. De hæredib. instituend. Sed pro-
fecto vir alioqui doctus in eius. §. in-
ductione notissimæ iuris regulæ non
fuit memor. Nam † verbū, Relinquo,
adiectum vniuersitati bonorum, expri-
mit quidem institutionem. Sed si cer-
tis rebus adijciatur, legatum exprimit,
vt notatur in. l. His verbis. ff. De hære-
dib. instituend. Quare si testator etiam
his liberis, quos instituere, aut nomina-
tim ex hæredare necesse habet, res cer-
tas reliquerit per verbū: Relinquo, ad
huc verbum. Relinquo. nō refertur ad
hæredis institutionem. Et ita se habet
communis opinio, vt constat ex Ale-
xad. in. l. Nam quod. §. Non omnis, nu.
7. ff. Ad Trebellian. Ias. in Authēt. No-
uissima. n. 31. C. De inoffic. testam.
Lancelot. Galiau. in repetit. l. Centu-
rio. n. 436. vers. Breuiter. ff. De vulgar.
& pupil. substitu. Vnde in. d. cap. Ray-
nutius, Adiectæ filia impuberis insti-
tutio satis colligebatur ex illis text. ver-
bis: Cætera autē bona Adiectæ filia mea relinquo:
quoniam, videlicet, verbū: Relinquo:
adiectum vniuersitati bonorum, expri-
mebat hæredis institutionem. At verō
puberis filia Alterocha institutio nō
colligebatur ex illis verbis: Alterocha filia
mea ultra dotem, quam ei dedi, domum & hortum

E relin-

om. opinio.

*Guilielm. Be-
ned. lap. Jus.*

14

*Relinquo
verbum. quā-
do institutio
nem, quado
verō legatū
designat.*

*ita se habet
om. opinio.*

relinquo: Quoniam verbum: Relinquo: adiectum certis rebus, non intelligitur præ se ferre hæredis institutionem. Quocirca glos. in. d. cap. Raynutius, in verbo, relinquens, interpretatur, quod testator ibi expresserit titulum institutionis. Quoniam alioqui Alterocha videretur mera legataria: neque testamētum iure defendi potuisset. Idque etiam præcepit glo. in præsent. in verb. Instituit: & est communis intellectus, quem ipse quoq; Guilielm. Bened. sequutus fuit, in verb. In eodem testamēt. relinquens, el. 1. n. 65. & esse communem intellectū attestatur Ioann. Imol. in. d. cap. Raynutius. n. 31. Alexand. in l. Inter cætera, colu. fina. ff. De liberis & posthum. las. in. l. 1. ff. Solutio matrimon. n. 32. & in Authent. Nouissima. n. 31. C. De inoffic. testament. Ioannes Corras. in. l. Filiū quē habentē. C. Familiæ eriscun. n. 82. Reuerēdiss. D. D. Couarru. in. d. cap. Raynutius. §. 1. in princip. Quem articulum circa intellectum. d. cap. Raynutius, inferius tra&abo in glos. sequenti.

Ex his facile constat, quod ille, qui in testamento ita cōprehēdit: Omnia bona mea mobilia, & immobilia, filiæ meæ relinquo: non videtur eam hæredem instituisse, nec quidem in bonis mobilibus & immobilibus, si utique, vt præsupponitur, nō voluit bonorum mobilium & immobilium appellatiōne iura & actiones comprehendere. Proinde impertinens & incauta fuit inductio text. in. d. l. 1. §. Si ex fundo.

15 ff. De hæredibus instituend. Cum ꝑ is

L. 1. §. Si ex fundo. ff. De hæred. insti-
tuen.

quis in certis rebus est hæres institutus. Denique in illis speciebus, quas Guilielm. Bened. figuravit, testamētum, in quo filia Alterocha in rebus certis fuit instituta, diceretur esse nullum præteritione filiæ Adiectæ: quoniam, videlicet, eidem res omnes mobiles, & immobiles, non titulo institutionis, sed titulo dūtaxat legati, relicta

viderentur. Quinimo et si verbum: Relinquo: adiectum bonis omnibus mobilibus, & immobilibus, ad institutionem referretur (quod omnino falsum est) adhuc intentionem suam non probat Guilielm. Bened. ex inductiōe. d. §. Si ex fundo. Ille enim manifestè docere voluit, quod filia Adiecta in effectu consequeretur iura & actiones: non minus, quàm si appellatiōe bonorum mobilium & immobilium, vel appellatiōe bonorum hinc aut vbiq; sitorum veniret iura & actiones. Quæ sanè intentio rectè probari poterat argument. d. §. Si ex fundo: si utique testator in eo testamento iure factō solam Adiectam titulo institutionis honorasset in illis certis rebus. Ceterum cum testator proponeretur, filiā quoque Alterocham eodem testamento instituisse in domo & horto ultra dotem, iam Adiecta non potuit in effectu admitti ad iura & actiones: perinde atque admitti potuisset, si appellatiōe bonorum, de quibus supra, venissent iura & actiones. Siquidem Alterocha non minus, quàm ipsa Adiecta ad eadem iura, & ad easdem actiones pro dimidia parte esset proculdubio admittenda, secundū ea, quæ supra ostendimus, & videtur esse clarissimum.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius duntaxat suus hæres, qui non fuisset hæres institutus, aut nominatim exheredatus, nullum faciebat patris testamentum apud Iureconsultos.
- 2 Titulus legati, aut fideicommissi etiam uniuersalis, non sufficit quominus filius, qui non sit hæres institutus, potuerit nullum dicere patris testamentum.
- 3 L. Ita tamen. §. Marcellus, uersic. Qui rogatus. ff. Ad Senatusconsult. Trebell. sensus. & nume. 7.
- 4 L. Ita tamen. §. Quoties. ff. Ad Senatusconsult. Trebell. late & eleganter explicatur. & nume. 11.

- 5 L. Gallus. §. Idem credendum. ff. De libe. & posthum. in fine declaratur.
- 6 L. Si Titius & Scia. in uersic. Huic similis. ff. De fideiussor. sensus.
- 8 Fideicommissarius, aut bonorum possessor, non est proprie heres.
- 9 Filius familias, accepta contra tabulas bonorum possessione, legata coniunctis personis non prestat.
L. Is qui in potestate. ff. De legat. prestand. sensus. ibidem.
- 10 Filius familias, accepta contra tabulas bonorum possessione, cogitur prestare legata fratri suo emancipato per titulum De legat. prestand.
L. Si duo uersic. Tamen. ff. De legat. prestand. sensus ibidem.
- 11 Fideicommissarius uniuersalis post Authent. Ex causa. C. De liber. prater. potest compellere heredem, ut adeat, & sibi restituat: quantum filius prateritus acceperit, uel accipere possit bonorum possessionem contra tabulas.
Authet. Ex causa. C. De liber. praterit. sensus. ibidem.
- 12 Legitima iure Codicis non fuit necessario filijs relinquenda titulo institutionis: sed titulus legati, aut fideicommissi, sufficiebat secundum communem.
- 13 Legitima etiam iure Codicis titulo institutionis fuit relinquenda iuxta ueriores opinionem.
- 14 L. Cum queritur, & Authet. Nouissima. C. De inofficio. testamen. & §. Igitur quartam Institut. eod. titu. sensus.
- 15 L. Omnimodo. C. De inofficio. testamen. sensus, & nume. 18.
- 16 L. In conditionibus. §. Si patronus. ff. De condition. & demonstrat. uera interpretatio.
- 17 §. Sed nostrat. Institut. De successione. liber. sensus.
- 19 L. Scimus. §. Cum autem. C. De inofficio. testamen. intellectus.
- 20 Authent. Ut cum de appellatione cognoscitur, §. Aliud quoque capitulum, Colla. 8. sensus: & nume. 22. & 24.
- 21 Filius exheredatus etiam sine causa, cui titulo legati, aut fideicommissi, legitima relinquere tur, de iure Digestorum, aut Codicis, non potest at impugnare testamentum.
- 22 Filius exheredatus sine causa, quamuis legitimam alio quam institutionis titulo consequatur, potest hodie iure nouissimo Authent. agere de inofficio.
- 23 Cap. Raynutius, De testament. iuncta glos. in uerb. Relinquens, sensus.
- 24 Legitima relinqui debet titulo institutionis: nec sufficit titulus fideicommissi uniuersalis.
- 25 L. Scimus. §. Cum autem. C. De inofficio. testamen. communis intellectus.

26 Exheredatio filijs, & institutio eiusdem uniuersalis in aliqua parte hereditatis habent repugnantiam: secus si sit institutio in re certa.
L. Si filium. ff. De liber. & posthum. sensus. ibidem.

Instituit.

INSTITUIT. Glos. hic cum recte intelligeret, non esse testamentum, quod heredis institutionem non habeat. l. Proximè. ff. De his quæ in testamen. delen. §. In primis, Institut. De fideicommissar. hereditatib. hanc filij institutionem uniuersalem constituit quasi testamenti caput. Deinde quasi uult glos. utrum hoc testamentum, quod filij institutionem haberet, nec alio uito laboraret, eo preterito uictiosum esse uideretur, quod res certa fuisset relicta filia non titulo institutionis, quæ admodum hinc fuit relicta, sed titulo legati? Et primò allegat glos. nostra. l. Omnimodò & l. Cū queritur. C. De inofficio. testamen. & cap. Raynutius, supra eod. ubi probari uideretur, quod sufficit ad formam, & solennitatem testamenti explendam, quod legitima quouis relicta titulo liberis relinquatur. Sed tandem resoluit, quod testamentum in tali specie nullius momenti esset censendum: quoniam hodie titulus institutionis filiorum necessario desideratur, ut in Authent. Ut cum de appellatione cognosc. §. Aliud quoque capitulum. & §. Hac autem, Colla. 8. Ad leges contrarias Codicis respondet, quod fuerunt correctæ per dictos. §. §. iuris nouissimi. Ad cap. Raynutius, supra eod. respondet, interpretandum fore, quod ibi, prater dotem, pater filia Alterochæ domum & hortum reliquit expresso institutionis titulo. Quoniam uero iuris utriusque præceptores fortassis in hoc articulo ueram Iureconsultorum & Cæsarum sententiam recte assequuti non fuerunt, nos duas quæstiones uulgo confusas melius distinguemus, &

E 2 separa-

separabimus, eum Viglio in. §. Igitur quartā. n. 2. Insti. De inofficio testam.

Prior enim quæstio est: vtrum ad solennitatem testamenti, ne videretur non iure factum, sufficeret, quod pater filium quouis relictī titulo ad bona sua testamento inuitasset? Posterior verò & diuersa est quæstio: Vtrum patri, qui iure testatus esset, sufficeret, legitimam portionē liberis relinquere quouis titulo, ita vt hac ratione de inofficioso testamēto quærinō possēt?

1 Circa priorē quæstionē prima sit cōclusio: Apud Iurecōsultos ꝑ testamētum erat nullū, si filius suus hæres neq; institutus, neq; nominatim exhæredatus fuisset. Si filius verò emancipatus præteritus fuisset, poterat cōtra eius testamēti tabulas accipere bonorū possessionē. Proinde titulus ꝑ legati, aut si deicōmissi etiā vniuersalis, nō sufficiebat, quominus filius videretur præteritus. l. Inter cætera. ff. De lib. & posthu. l. Gallus. §. In omnibus. ff. eod. tit. l. Si emancipatus, la. 2. ff. De bono. posses. cōtra tabu. tex. capitalis in. l. Ita tñ. §. Marcellus, versic. Qui rogatus. ff. Ad Trebell. secūdū vulgarē interpretationē: & ita se habet cōmunis opinio, quā resoluūt Alex. & Ias. n. 10. in. d. l. Inter cætera, Roderic. Xuarez in repeti. l. Quoniā in prioribus, in. 15. limitat. C. De inofficio. testamē. docet Bartol. in. l. Cū ex filio, in Princip. ff. De vulgar. & Ias. n. 14. post alios ibi, in Authent. Nouissima. C. De inofficio. testamen. idem Ias. n. 6. post omnes ferè scribētes in. l. Humanitatis. C. De impuberū & alijs substitution. Et nos quoq; hanc cōmunē conclusionē defendimus in repet. l. Gallus. §. Et quid si tantum. ff. De lib. & posthum. in. 3. part. nu. 40. contra Barbat. in cap. Raynutius, suprā, eod. n. 9. Guilielm. Bened. in repet. eiusdē cap. in verb. In eodē testamento relinquens. i. n. 17. quos nouissimē sequitur Ioan. Corrañ. in. l. Filium quē habentē, n. 82. C. Familiæ eriscund. Nec Alexand. Imol. in. d. l. Inter cætera, quē

Guilielm. Bened. pro sua opinione contra communem allegat, à recepta sententia discedit. Nec credendus est doctissimus Alex. hoc dicturus fuisse cōtra text. expressum ibi, & in. §. Eadē, Institu. De hæredita. quæ ab intesta. deferū. & in Principi. Insti. De exhæredat. liberor. atq; adeò cōtra totū ius ciuile.

Dixi aut. pro hac cōmuni opinione esse tex. capitalem ꝑ in. l. Ita tamen, §. Qui rogatus. ff. Ad Senatusconf. Trebell. secundum vulgarem interpretationem, quoniam fortassis text. ille, secundum verum intellectum, nulla ratione attinet, aut potest induci ad propositā quæstionem de qua agimus.

Animaduerto enim, quod Marcellus apud Iulianū Iurecōsultū in. d. versic. Qui rogatus, in illis verbis: *Quauis filius familias contra tabulas bonorum possessionem accipere possit*: non id scripsit, vt vulgo creditur, quod significare vellet, q̄ si quis rogatus sit filiofamilias restituere hæreditatē, possit idē filius, quasi præteritus, cōtra eius testamenti tabulas accipere bonorū possessionē: quoniā, videlicet, filius non esset hæres institutus: quāuis, eidē filio pater vniuersā hæreditatē titulo fideicōmissi vniuersalis reliquisset. Id enim erat clarū & expeditum: verum erat à præsentī tractatu Senatusconsulti Trebelliani lōgē alienū. Quid est ergo quod Iurecōs. sensit dū scripsit: *Quauis filius familias cōtra tabulas bonorū possessionē accipere possit*? Respōdeo, text. illū facile & expeditū sensum habere, si retineas argumētū, quod idē Iurecōs. tractauit in. §. Quoties. præcedēti eiusdē legis in hæc verba: *Quoties filius emancipatus bonorū possessionē contra tabulas accipit, nulla ratio est cōpellendi hæredis ad restituendā hæreditatē: sicut neque legata, neque fideicōmissa cætera prestare cogitur, ita nec ad restitutionem quidē hæreditatis cōpelli debet.* Marcellus: *Planē nō est cōpellendus adire si iā filius bonorū possessionem accepit: ne intercitat fideicōmissū, mortuo hærede instituto, & omissa a filio bonorū possessione.* Vbi Iulianus ꝑ docuit in principio, hæredem scriptum non esse ex Senatusconf. Trebelliano cōpellendū resti-

Alexand. ex
cusatio.

3
§. Marcellus. uersif.
Qui rogatus. l. Ita tamen. ff. Ad Trebell.

§. Quoties. d. l. Ita tamē.

4

restituere hæreditatem, quoties filius emancipatus bonorum possessionem contra tabulas accepit: quemadmodum, nec legata, nec reliqua fideicommissa præstare cogitur. Huic autem Iuliani Iuriscons. respõso Marcellus tacitam quæstionem, & illius interpretationem subiicit: Vtrum, videlicet, is qui restituere non est compellendus, saltem cogendus sit adire. *Planè* (inquit Marcellus) non est compellendus adire si iam filius bonorum possessionem accepit. *Ne intercidat fideicommissum, mortuo hærede instituto, & ommissa à filio bonorum possessione.* Quibus verbis Marcellus primùm significauit, quod, accepta contra tabulas bonorum possessione, hæres scriptus, licet non sit compellendus adire, potest tamen si velit adire: & aditio potest habere utilitatẽ, cuius meminit text. notabilis in. l. Filium, in versiculo, Quod si hi, & in versic. Erit ergo venale beneficium. ff. De bonorum possession. contra tabulas. Postremò Marcellus censuit, ita demum scriptum hæredem non esse compellendum adire, si iam filius bonorũ possessionem contra tabulas accepit. Nimirum tacite significare voluit, quod si nondum filius bonorũ possessionem accepisset, incurrebat ratio compellendi hæredis adire: ne, videlicet, si non compelleretur adire, eueniret postea, vt, mortuo hærede instituto, & ommissa à filio bonorum possessione, fideicommissum intercidere, atque euanesceret. Secundum quæ, verba illa finalia Marcelli: *Ne intercidat fideicommissum, mortuo hærede instituto, & ommissa à filio bonorũ possessione:* non sunt referenda, nec possunt referri ad casum, quem proximè verbis præcedentibus Marcellus expresserat: dum dixit, scriptum hæredem non esse compellendum adire, si iam filius bonorum possessionem accepit. Quoniam illis manifestè refragantur verba quæ sequuntur: *Ne intercidat &c.* & illa: *& ommissa à filio:* Nam si in casu proximè præcedenti fideicommissum

iam intercidere, accepta bonorum possessione, quomodo poterat amplius timeri, ne intercidere fideicommissum, ommissa à filio bonorum possessione? Repugnat præterea, acceptam esse, & ommissam esse bonorũ possessionem. Ergo verba illa: *Ne intercidat fideicommissum, &c.* sunt omnino referenda ad tacitum & subauditum intellectum, qui colligitur ex illis verbis: *Planè non est compellendus adire, si iam filius bonorum possessionem accepit:* quibus verbis Marcellus significare, & intelligere voluit, hæredem scriptum nõ esse omnino non compellendum adire: sed ita demum, si iam filius contra tabulas bonorum possessionem accepit, secus si nõdũ accepit. Nã si filius nõdũ contra tabulas bonorũ possessionem accepit, manifestè sentit, compellendũ esse interim scriptum hæredem adire. Et hic mos respondendi ad subauditum & tacitum intellectum frequens est apud Iureconsultos. Nam & Scauola ¶ in. l. Gallus. §. Idem credendum. ff. De liber. & posthum. in illis verbis: *Ne successionem testamentum rumpatur:* non se refert, nec respondet ad casum verbis præcedentibus declaratum: scilicet, quando prius nepos, & deinde filius decederet: sed refert se, & respondet ad casum contrarium, & subauditum: videlicet, quando prius filius, & deinde nepos decederet. Quo casu significare voluit, non esse tractandum de institutione pronepotis: quoniam testamentum, mortuo antè filio, successionem, id est, agnationem nepotis ruptum fuisset.

Sed & acutissimus Papinianus ¶ in. l. Si Titius & Seia, in versicul. Huic similis. ff. De fideiussorib. eodem fermè sensu accepisse videtur illa verba: *Propter incertum ætatis ac restitutionis.* Quorum verborum intellectus semper fuit in difficili apud glos. & alios Doctores ibidem. Quoniam si verba illa referas ad casum, quem

Verba. d. §. Quoties, ad subauditum intellectum referenda.

Marcelli: *Ne intercidat fideicommissum, mortuo hærede instituto, & ommissa à filio bonorũ possessione:* non sunt referenda, nec possunt referri ad casum, quem proximè verbis præcedentibus Marcellus expresserat: dum dixit, scriptum hæredem non esse compellendum adire, si iam filius bonorum possessionem accepit. Quoniam illis manifestè refragantur verba quæ sequuntur: *Ne intercidat &c.* & illa: *& ommissa à filio:* Nam si in casu proximè præcedenti fideicommissum

L. Gallus. §. Idẽ credẽdũ. ff. De lib. & posthum.

L. Si Titius & Seia. ff. De fideiussorib.

E ; quem

quem Iureconsultus proximè tractavit de Titio maiore, qui solus intercesserat, & de altero minore, qui postea fideiussioni accessit, atq; deinde per restitutionem in integrum fuit liberatus, sunt quidem impertinètia, & prorsus contraria. Caterù argutè Papinianus videtur ea verba: *Propter incertum atatis ac restitutionis* retulisse ad contrarium & subauditum intellectum, quem tacitè voluit colligere ex verbis præcedentibus adductis pro decisione quæstionis principaliter superius propositæ. Nempe dubitauerat Papinianus: an quemadmodum Titius in solidum tenetur, & conuenitur, subducta per exceptionem Velleiani muliere, quæ simul cum Titio intercesserat: sic etiam eodem modo, Titio maiori totum onus obligationis ex fideiussione irrogandum sit, si alter fideiussor, qui simul cum Titio intercesserat, per restitutionem in integrum prætextu atatis liberetur? Eleganter verò Papinianus hanc dubitationem absoluit dicens: quòd ita demum Titius in solidum conuenietur, si ipse prior, deinde minor, qui fuit restitutus, intercesserit. Quasi tacitè, & à contrario sensu voluerit Papinianus significare, quòd si minor non ex post facto, sed simul eodem tempore cum Titio intercesserit, subducto minore per in integrum restitutionem, Titius non in solidum, sed pro sua duntaxat parte onus obligationis excipere debeat. Huius verò principalis quæstionis tacitæ decisionis singularem rationem Papinianus adiunxit: illam, scilicet: *Propter incertum atatis ac restitutionis*. Quæ ad hunc subauditum intellectum est referenda. Qua quidem ratione Papinianus ostendere voluit, hanc speciem longè differre ab altera in principio legis proposita de Titio, qui simul cum Seia fideiusserat. Quo casu responsum extat, subducta per Velleianum muliere, dandam esse in solidum aduersus Titium

actionem. Quoniam scire potuit, aut ignorare non debuit, mulierem frustra intercedere: cum sexus non potuerit esse incertus, nec incerta exceptio. Contrà si Titius cum minore simul eodem tempore intercesserit, subducto minore, Titius non in solidum conuenietur, propter incertum atatis, ac restitutionis.

Ergo, ut ad superius institutum redeam, sic explicari, & defendi debet argutum & obscurum Marcelli responsum, quod refertur in. d. §. Quoties, cuius intellectum dum assequi non potuit Iacobus Cuiacius, lib. 3. obseruation. & emendation. cap. 6. post alios quam plures verba Iureconsulti corrigere atque emendare est coactus, euellens expressam à Iureconsulto sententiam, & pro illa reponens contrariam, ut illi posset aptare subsequenter illam rationem: *Ne intercidat fideicommissum, &c.* Cum tamen Marcellus optimum, & expeditum sensum habuerit: & rationem illam voluerit aptare non sententiæ verbis expressæ, sed contrariæ subauditæ. Semperque pro virili enixè laborandum est, ut Iureconsultorum responsa absque vlla emendatione, quoad fieri possit, tueamur. Id quod nostri iuris vertices, atque præceptores summo perè contenderunt. Nam si passim liceret legum verba inuertere atque corrumpere, iuris ciuilibus suprema auctoritas facile offenderetur, & minueretur.

Hoc ergo argumētum & thema, quod docuit & tractauit Marcellus apud Iulianum in. d. §. Quoties, voluit prosequi idem Marcellus in. d. §. Marcellus, versic. Qui rogatus: ubi quæsiuit: tan si hæres extraneus rogatus fuisset emancipato filio restituere hereditatē, cogendus esset non solum adire, verum etiā restituere? Neq; pro ratione dubitandi afferebatur, quod filius emancipatus non erat directò institutus, sed ei erat relicta titulo fidei committi. Quoniā ipsemet filius emancipatus

7
Propria dubitandi ratio ad. §. Marcellus superfic. Qui rogatus. l. Itat. ff. Ad Treb.

tus erat qui contendebat cogere hæredem adire, & restituere. Et sic nulla ratione potuit retardare, aut remorari restitutionem illa dubitatio, an ipsemet filius emancipatus bonorum possessionem contra tabulas accipere posset. Præterea pro constanti habendum erat, quòd filius emancipatus, cui per fideicommissum hæreditas fuisset relicta, nõ erat admittendus ad contra tabulas bonorum possessionem, quæ ei præterito solet competere: cû parum interfit succedere per fideicommissum, aut per bonorum possessionem. Vterque enim, siue fideicommissarius, siue bonorum possessor, vicem hæredis representat. l. Si necem. §. fin. ff. De bon. libertor. Consequenter Iureconsultus ibidem in. d. versicul. Qui rogatus, nõ intendebat tractare duos casus distinctos, & separatos: vnum, videlicet, quãdo filius emancipatus fuisset præteritus, cui hæres extraneus restituere hæreditatẽ fuisset iussus: alterũ verò & simile casum in filiofamiliã in potestate retento. Nemo enim potuit, vel debuit dubitare, quin hæres institutus compellendus sit adire, & restituere: quanuis fideicommissarius, qui illum vult compellere, posset accipere contra tabulas bonorũ possessionem: vt potest filiusfamiliã, cui per fideicommissum hæreditas fuit relicta. Magis ergo in eo versic. Qui rogatus, Marcellus tractauit vnum duntaxat casum. Nempe: Extraneus fuit hæres institutus: filius verò emancipatus, & alter filiusfamiliã fuit præteritus: hæres scriptus rogatus fuit restituere hæreditatem filio emancipato: filius ipse emancipatus cogebat hæredem scriptum non solum, vt adiret, sed etiam vt sibi fideicommissum restitueret. Rursus scriptus hæres adire quidẽ volebat, vt tenebatur interim quòd filiusfamiliã præteritus contra tabulas bonorum possessionem nondum acceperat. Caterum restituere hæreditatẽ interim recusa-

bat, ex eo quòd idẽ filiusfamiliã præteritus bonorum possessionem accipere poterat. Et ad hoc scriptus hæres inducebat eiusdem Iuliani & Marcelli responsum in superiore. §. Quoties. Hæc propria fuit dubitãdi ratio eius, §. Nihilominus tamen in ea specie, vbi filio emancipato est restituenda hæreditas, eleganter Marcellus respondit in. d. Versic. Qui rogatus, hæredẽ scriptum compellendum esse non solum adire, sed etiam restituere filio emancipato: quanuis alter filiusfamiliã præteritus contra tabulas bonorum possessionem accipere possit. Et in ea quidẽ sententia ratio quæ Iureconsultũ mouit ad id respondendum ea esse potuit: videlicet, quòd filius emancipatus fideicommissarius, qui restitutionem hæreditatis sibi fieri cõtendebat, in omnem euentum, saltem pro sua virili, habiturus erat, & retenturus eam hæreditatem: quanuis alter filiusfamiliã præteritus bonorum possessionem contra tabulas accepisset, per titulum. ff. De legat. præstãd. Qua ratione proculdubio hæres restituere est compellendus filio emancipato: nec habet locum text. in. d. §. Quoties, vt declarauit ibi glos. in verb. Compelli, & Paul. Castres. ibidem. Neque obstat si aduersus hũc verissimum intellectum obijcias, quòd in. d. versicul. Qui rogatus, filius in potestate fuit præteritus, qui bonorũ possessionẽ cõtã tabulas erat accepturus: Quo casu non habet locũ Titulus ille De legat. præstandis, iuxta text. in. l. Is qui in potestate. ff. De legat. præst. Nã respondeo, verũ quidẽ id esse regulariter, caterũ non procedere respectu filij emancipati: cuius institutio pro virili semper defenditur, & tuetur, iuxta text. mirabilẽ in. l. Si duo, vers. Tamẽ. ff. De legat. præstãd. quẽ declarat Ias. in. l. Posthumus, colu. penult. C. De bonor. possess. contra tabulas. Et hac ratioẽ fortassis Iurecõsultus in. d. §. Marcellus, cautẽ loquutus est in filio fami-

Noua declaratio ad. d. §. Marcellus. in uers. Qui rogatus.

L. Is qui in potestate. ff. De legat. præstãd.

L. Si duo, uers. Tamẽ. ff. De legat. præst.

liâs præterito: quasi significare voluerit, maiore dubitandi ratione incurre re, an hæres scriptus cõpellendus esset adire, & restituere filio emancipato, quàm si filius alter emâcipatus fuisset præteritus. Nam, præterito filio fami- liâs, testamentû quidê erat nullum, & propterea dubitari poterat, an cõpel- lendus esset hæres adire? Item, accepta à filio in potestate contra tabulas bonorû possessiõe, titulus De legat. præ- stand. angustius solet suffragari coiũ- ctis personis. Nihilominus tñ in hoc difficiliore casu, quâuis filius in pote- state præteritus accipere possit bonorû possessiõe cõtra tabulas, hæres scri- ptus primùm compellendus est adire, non obstat quod ex præteritione te- stamentû dicatur nullum. l. Ille à quo, §. Si de testamento. ff. Ad Trebell. In- super cogetur fideicõmissû restituere filio emâcipato: cuius portio provirili sæper cõservari debet, accepta etiã à fi- lio fam. bonorû possessiõe. d. l. Si duo.

Et secûdû istâ interpretatione ille text. in d. vers. Qui rogatus, præstabit optimû argumentû pro opinione Pau- li Castrêsis in. d. l. Ita tñ. §. Quoties. ff. Ad Trebell. quã opinionẽ Alexãd. ibi dẽ ñn. colu. dixit, videri sibi multû su- stentabilẽ. Videlicet, ¶ q̄ in terminis

11 *Authet. Ex causa. C. De liber. prat.* Authent. Ex causa. C. De liber. præ- terit. si, filio præterito, testamentum sit nullû, & fideicõmissarius vniuersalis, cui fideicõmissum hodie cõservatur, velit cõpellere hæredẽ institutum, vt adeat, et sibi restituat, audiendus vide- tur: Sicq; limitabitur ille. §. Quoties.

12 Secunda principalis sit conclusio: Apud Imperatores iure Codicis ¶ ob- tinuit, q̄ testamẽtû nõ esset nullû, nec filius præteritus videretur, si legitima portio eidẽ filio relicta fuisset quoquo relicti titulo. Hoc probari videtur in l. Cũ quæritur, & in Authẽ. Nouissima, & in l. Omnimodo, & in l. Scimus. §. Cũ aut. C. De inofficios. testa- men. & in. §. Igitur quartã, Instit. eodẽ

tit. & in Authẽ. Vt cũ de appellatio. cognoscit. §. Aliud quoq; capitulû, & §. Hæc aut. Col. 8. Vbi Iustinianus emẽ- dauit leges anteriores, nouẽ cõstituẽs, q̄ minimẽ sufficeret quouis relicti ti- tulus: sed necessariû esset, legitimam portionem filijs relinquere titulo insti- tutionis. Deniq; ex his legibus fluxit hæc cõclusio receptissima, quã tenuit glõs. in isto cap. Si pater, in isto verb. Instituit. gl. etiã in. d. cap. Raynutius, supra eodẽ, in verbo, Relinquẽs, & ibi oēs, Alexand. in. d. l. Inter cetera. ff. De liber. & posthum. n. 2. Ias. in. d. Au- thent. Nouissima. nu. 13. & ibi Fabia- nus in repetitiõe. n. 188. Roderic. Xua- rez in repetit. Quoniã in prioribus. C. De inofficios. testa. in. 15. limitatione.

Ego aut valde dubito, ¶ an hæc tot autorû calculis probata opinio sit ve- ra. Quoniam non lego scriptã, aut rela- tam aliquã constitutionẽ, quã emen- dauit formã illã antiquam instituẽ- di, aut exhæredandi filium. Imò verò Iustinianus non vno in loco significa- uit, q̄ ante nouissimû ius Autheticorû filius intelligebatur esse præteritus, si neq; institutus esset patris testamento, neq; exhæredatus. Quocirca filius suus hæres nullû dicebat patris testamẽtû: emâcipatus verò id stare non patieba- tur, accepta cõtra tabulas bonorû pos- sessiõe: quãuis maximẽ alio quã insti- tutioni titulo honorati fuisset pater- no testamento. l. fin. C. De liber. præ- terit. text. in Principio, & in. §. Emâcipa- tos, & §. Sed hæc quidẽ vetustas, Insti- tu. De exhæredat. liber. §. Eadem, ibi: *Idest nec instituitis*: Instit. De hæredita. quã ab intestat. deferunt. Nec obstat cõtra- ria vulgaris sententiã argumẽta, quoniã non erit difficile ea omnia dissoluere.

Et primò nõ obstat text. in. d. l. Cũ quæritur, ¶ & in. d. Authẽ. Nouissima, cũ corpore vnde sumitur, & in. d. §. Igi- tur quartã: quoniã cũ Viglio ibidẽ, nu. 2. respondẽdû est, verû quidẽ esse, si de inofficioso testamẽto moueretur quæ- stio,

13
Nova opi-
nio cõtra cõ-
munem.

14

fitio, quòd liberi testamento patris ex haredati à querela inofficiosi excluderentur, si legitimam portionem haberent quouis relicti titulo. Vnde si filius fuisset à patre nominatim exheredatus, eique titulo legati fuisset legitima portio relicta, non posset de inofficioso testamento queri. Similiter vbi mater, vel avus maternus liberis præteritis legitimam portionem quouis titulo reliquissent, non possent queri de inofficioso hi liberi: quorum, videlicet, præteritio pro exheredatione erat. §. Mater, cum vulgarib. Instit. De exheredat. liberor. Deniq; vbi testamentum esset in ea causa, vt valeret ipso iure, atq; adeò de inofficioso agendum foret, constabat, liberos ab inofficio querela excludendos, si legitimam portionem quouis titulo habuissent. Veruntamen quiuis relicti titulus nequam excluderat ius dicendi nullum: nec bonorum possessionem contra tabulas. Quoniam filius quasi præteritus his remedijs vteretur: si non esset institutus aut nominatim exheredatus. Non obstat etiam tex. principalis in. d. l. Omnimodo, ¶ quoniam interpretor, minime probari ibidem, quòd filius suus hæres, aut emancipatus, quibus aliquid titulo legati vel fideicommissi relictum fuisset, agere deberent ad supplementum. Nam tunc testamentum fuisset nullum, filio suo hærede præterito: vel obnoxium fuisset bonorum possessioni contra tabulas, præterito filio emancipato. Planè hæc remedia exclusisse non videtur Iustinianus noua sua constitutione: quum utique testamentis subuenerit, quæ expugnabantur ex eo, quòd minus legitima portione in illis relicta esset, vt patet in. l. Quæ nuper, ibi: *Occasione Falcidie*: & in. l. Quoniam in prioribus, ibi: *Occasione minoris portio-* nis. C. eodem titulo. De inofficio. testament. Ergo non subuenit testamentis, quæ impugnabantur ex vitio præteritionis, aut ex omissione formæ,

quam ius ciuile, aut Prætor, obseruari iusserat, iuxta text. in Princip. & in §. Emancipatos, Instit. De exheredat. liberor. Itaque cum ea constitutio d. l. Omnimodo, ad plerasque personas referatur, & in his ad filium suum hæredem, vel emancipatum, vti expressum est in. l. Scimus, eod. tit. dicemus, eam constitutionem in huiusmodi filio posse duobus casibus procedere. *¶* Vnus casus est: si pater instituisset hæredem filium in minore hereditatis portione, quam esset legitima portio eidem filio debita. Nam tunc valebat ipso iure testamentum, seruata institutionis formæ. l. Gallus. §. In omnibus. ff. De liber. & posthum, ibi: *Ex aliqua parte*: Et ibi obseruat Aretin. col. i. nosq; etiam id ipsum notauimus contra Iason. in d. §. In omnibus, num. 4. in nostra repetitione. §. Et quid si tantum, eiusdem. l. Gallus, in. i. parte, num. 4. *¶* Facit casus in. l. Non putauit. §. final. ff. de bonor. possession. contra tabul. l. Et si ex modica. ff. De bonis libert. l. 2. §. i. ff. Quod cum eo. Nihilominus poterat filius de inofficioso patris testamento queri. l. Papinianus. §. Meminisse, vbi docet Bartol. num. 4. ff. De inofficio. testament. l. Parentibus. C. eod. titul. facit doctrina Bald. in repetit. l. Pater filium, col. 3. vers. Sed tunc immediate. ff. De inoffic. testament. *¶* Alter casus est: si pater filium nominatim exheredasset, eique legatum aliquod, vel fideicommissum minus legitima portione reliquisset, iuxta sententiam Imperatoris in. d. l. Omnimodo, in fine. Nam tunc similiter testamentum valebat, seruata formæ: & filius fuisset excludendus à querela, si integram legitimam titulo legati vel fideicommissi habuisset. d. l. Cum quaritur, cum similibus. Sed quoniam minus legitima portione in legato, vel fideicommissio, contineretur, querelam habebat, à qua ibi iubetur excludi, & quòd agat ad supplementum d. l. Omnimodo.

do, in fine, & l. final. vers. Quod si fuisset. C. De liber. præterit. Denique. d. l. Omnimodo, in fratribus, & parentibus, generaliter procedit, & in liberis respectu matris; & lineæ maternæ: quum omnes hi à querela inofficiosi testamenti arceantur. Nec refragabitur huic interpretationi idē text. in verb.

L. Omnimodo. C. De inoffic. test. in verb. Alio modo, explicatur.

Alio modo: Vbi Iustinianus excludit non solum querelam inofficiosi testamenti, sed etiam alium modum impugandi testamenta. Si quidem interpretandum censeo, quod ille alius modus necessario intelligi debeat de modo, qui similiter competeret occasione minoris portionis relicte. Nam & Imperator sentit, quod si testator expressim cauisset, ut legitima portio arbitrato boni viri repletur, non erat opus noua constitutione, ut etiam significauit idem Imperator in. d. l. Scimus, in principio: Ergo recta videtur interpretatio Accursij ibidem in verb. Alijs personis, referētis ea verba ad patronos, qui occasione minoris portionis extrema

L. In conditionibus. §. Si patronus. ff. De conditionibus. et demonstrat.

16

libertorum iudicia impugnabant, accepta contra tabulas bonorum possessione. l. 3. §. Toties. ff. De bonis libertorum. l. In conditionibus. §. Si patronus, secundum ꝑ veram interpretationem, ff. De conditionibus. & demonstrationibus. Vnde noua lege constituitur, ut agant cōditione ex ea lege ad supplementū uti expressum ꝑ test. in. §. Sed nostra, ibi:

§. Sed nostra. Intit. De success. libert.

18

Ex nostra constitutione: Institut. De success. libert. Ego etiam eodem exemplo interpretor, quod illa verba: ꝑ *Alio modo:* d. l. Omnimodo, referri queant ad parentes, qui contra filij emancipati tabulas poterant accipere bonorum possessionem occasione minoris portionis. Siquidem iure manumissionis potuit parens eandem bonorum possessionē cōtra tabulas accipere, quam & patronus accipit. l. 1. ff. Si quis à parente fuer. manumis. l. Filio. §. Contra tabulas. ff. De inoffic. testamen. Quod cum iam diu animaduertissem, reperi

postea id ipsum notasse circa d. l. Omnimodo, Benedict. de Plūb. in repetit. l. Si pater filium. C. De institutio. & substitit. sub conditione factis. n. 15.

Item non obstat ꝑ text. in. d. l. Scimus. §. Cum autem: quoniam responderi potest, quod Iustinianus ibi proconstituti habuit, filium exheredatum fuisse: ut tentauit Bart. consil. 12. Ex facto. n. 2. versic. Item lex illa: & idem asseruit Benedict. de Plumb. in repetit. d. l. Si pater. n. 15. Angelus, Rapha. Fulgos. Dec. n. 14. in. d. l. Si pater. C. De institut. & substitit. sub condit. factis.

19

L. Scimus. §. Cum autem. C. De inoffic. testament.

Postremo non obstat vltimum argumentum ex. d. §. Aliud quoque capitulum. Nam respondetur ꝑ quod eo nouissimo iure nō est inductum, ut filius titulo institutionis vocandus sit ad bona patris. Id enim & olim apud Iurecōsultos obtinuerat, & proximè apud Imperatores fuit obseruatum, ut Viglius nouè asseruit in. d. §. Igitur quartam, num. 2. Quid igitur sit, quod Iustinianus eo loco nouè introduxerit, fratim ostendemus.

Authen. vt cum. de ap. pel. cognos. §. Aliud quoque capitulum. colla. 8.

20

Circa alteram posteriorem quæstionem prima sit ꝑ conclusio: Quod olim apud Iureconsultos, & apud Cæsares, si pater filio nominatim exheredato quartam titulo legati vel fideicommissi reliquisset, securè testatus videbatur, d. l. Papinianus. §. Si quis mortis. ff. De inoffic. testament. l. Cum quæritur, cū similibus. C. eodem tit. Juris enim solennitati satisfecerat pater exheredando filium nominatim, ut in Princip. Institut. De exheredation. liberor. in l. Inter cætera. ff. De liber. & posthum. Item pietati satisfecerat in eo, quod quartam bonorum filio quouis titulo reliquerat. Sic filius non potuit iniustum dicere testamentum: quum nominatim exheredatus fuisset. Nec potuit etiam de eiusdem patris inofficioso testamēto querelam perducere: quum bonorum quartam partem ex iudicio ipsius patris haberet. Denique omnes, qui

21

qui testamentum iure factum euertere contenderent per inofficiosi querelam, excluderentur quidem, si quartam bonorum partem, quouis titulo habuissent. d. §. Igitur quartam, Instit. De inofficio. testament.

22

Secunda sit conclusio. Quod hodie parentes non excludunt inofficio si testamenti querelam: etiam si testamento iure facto liberis relinquunt legitimam portionem: Quoniam necessario requiritur institutionis titulus, ut in. d. Authent. Ut cum de appella. cognoscit. §. Aliud quoque capitulum, Colla. 8. Vnde si pater hodie filium nominatim exheredauerit, adiecta vna ex quatuordecim legitimis causis, quibus permittitur filios exheredare, eique filio legitimam portionem, aut amplius, titulo legati, siue fideicommissi, reliquerit, non videbitur securè testatus fuisse. Siquidem filius queri poterit de inofficioso patris testamento. Et nisi probetur ab herede causa ingratitude, obtinebit idem filius in querela: nec illo nomine excludetur, quod quartam habeat ex patris iudicio. Quauis, ante nouissimam hanc Iustiniani constitutionem, cessaret penitus querela in tali specie. Quod ita ex Iustiniani sententia declarauit Angel. Perus. in. l. Si pater, num. 2. C. De institutionib. & substitutionib. sub condit. factis: nec satis explicauit Viglius in. d. §. Igitur quartam. Scripsit enim ex Iustiniani sententia, quod si exheredato filio quarta titulo legati relicta sit, filius pro præterito censetur: qui non aliquid titulo institutionis fuerit consequutus. Ego autem noto, quod filius haberi non potest pro præterito, si utique ius antiquum obseruetur, & filius exheredatus fuisse proponatur. Quare docendum est rectius, quod filius exheredatus perinde eo casu poterit de inofficioso testamento queri, atque si nihil omnino eidem relictum à patre

Viglius reprehenditur.

fuisse. Ex his primò infertur, quod si pater in nostri cap. specie rem certam titulo legati filia reliquisset, testamentum esset ipso iure nullum, uti gloss. hic & omnes Doctores cõmuniter existimauerunt. Caterum fortassis non esset nullum ex iure nouissimo Authenticorum, uti gloss. & omnes crederunt. Quoniam magis esset nullum ex. l. final. C. De liber. præterit. Nam cum iure Digestorum, & Codicis, testamentum in hac specie nullum fuisset in filio, ut supra tentauimus, censeri debuit æquè nullum in filia, postquam sublata est sexus differentia per dict. l. final. Quinimo & si testator rem certam simpliciter filia reliquisset, non expresso nec legati, nec institutionis titulo, adhuc testamentum esset nullum. Ut putà, si testator ita concepisset: Filia mea Philippæ mille aureos relinquo. Hoc ita præcepit gloss. in isto verb. Instituit, dum intelligit quod in dict. cap. Raynutius, supra eodem, Alterocha filia fuit honorata expresso institutionis titulo: quasi verbum, Relinquo, simpliciter prolatum minimè referatur ad institutionem. Quod etiam tenuit prius gloss. in dict. cap. Raynutius, in verb. Relinquens: & est magis communis intellectus secundum Philippum Probum hic in additionib. ad Ioannem Monachum num. 2. & Reuerendis. D. D. Couarra. in. d. cap. Raynutius. §. i. n. 7. Quapropter in gloss. præcedenti prope finem communem & veram opinionem sequuti declarauimus, quod in dict. cap. Raynutius, necessario suppleri debet, quod Alterocha filia honorata fuit expresso institutionis titulo. Quauis non semel intellexerim plures affirmasse, quod in. d. cap. Raynutius, hæc cõmunis & recepta interpretatio non sit necessaria. Quin potius sine vlla suppletionetextum illum facile posse procedere existimabant.

23

Cap. Raynutius de testament.

Ex eo

Ex eo, quod filia ante Iustinianum non erat necessariò hæres instituenda, iuxta. l. Maximum vitium. C. De liber. præterit. l. Si quis hæredem. C. De institutionib. & substitutionib. l. Gallus. §. In omnibus. l. Inter cætera. ff. De liber. & posthum. §. i. versic. Sed non ita, Instit. De exhæredation. liberor. cum alijs quæ sup. allegauit in glos. in verb. In re certa. Quod autem ille text. in. d. cap. Raynutius, ante Iustinianum fuerit conditus, in primis probari videtur ex eodem cap. Raynutius, ante versiculum, Insuper: vbi fit mentio annalis exceptionis: quasi tunc vigeret: quæ tamen fuit sublata per Iustinianum in. l. vnica. C. De annali exceptione. Ergo fit verisimile, quod tẽpore illius cap. vigeat annalis exceptio, & quod nondum erat sublata per Iustinianum: & consequenter, quod nondum erat ædita per eundem Iustinianum. d. l. Maximum vitium. Ceterum is intellectus quauis prima facie arridere videatur, nulla tamen ratione subsistere potest, si Summorum Pontificum & Imperatorũ annalia requiras. Ex quibus annalibus facillè constat, textum in. d. c. Raynutius, editum fuisse plus quàm sexcentis annis post. d. l. Maximum vitium. Etenim Iustinianus Imperator Codicẽ suum edidit anno Christi Domini Dei nostri. 529. Quo tempore Pontificatum maximum obtinebat Felix Papa. iij. Innocentius verò. iij. author d. cap. Raynutius, pontificatum maximum cepit anno Christi. 1198. eòq; tẽpore imperabat Henricus. vj. Iamque in Germaniam translatum erat imperium. Edidit igitur Codicem Iustinianus annis ante Innocentium. iij. 669. vti constat ex Haloandro, è Fastis consularibus ex Eusebio, ex Platina De vitis Pontificum, & ex omnibus chronicis. Hoc ipsum etiam facillè deprehenditur ex cap. Clerici, supra De iudic. vbi Lucius. iij. refert Imperatorem Iustinianum dicentem, quod leges nõ de-

Cap. Raynutius plus quàm sexcentis annis cõditum post Iustinianum.

dignantur sacros canones imitari in Authent. Vt clerici apud propr. Episcop. §. penultimo, colla. 6. & in Authent. De Ecclesiastic. titul. in principio, coll. 9. Atqui multo tempore post Lucium. iij. creatus fuit Pontifex maximus, Innocentius. iij. autor. d. cap. Raynutius. Neque quẽquam offendat prædicta cõsideratio, quod, videlicet, in eo cap. Raynutius, fiat mentio annalis exceptionis, quam tamen constat sublatam fuisse à Iustiniano in. d. l. vnica. C. De annali exceptione. Quoniam respondeo, doctissimum Innocentium. iij. pro constanti habuisse, eam exceptionem annalem nullius momenti fuisse, eamq; sustulisse Iustinianum in. d. l. vnica. Et proinde quauis pars illam opposuit, cuius allegationes Papa fideliter retulit & narrauit, illam tamen tanquam impertinentem Pontifex omisit: nec illius vllam rationem habuit in parte decisiva. Verba verò narratiua non inducunt iuris dispositionem, iuxta glos. ordinariam in. l. vnica. C. Quando non petentium partes, & in cap. Si Papa, de priuilegijs. lib. 6.

Vtrum verò in. d. cap. Raynutius, inspecto iuris ciuilibus rigore, defendi possit testamẽtum ratione solius substitutionis, remouendo ex illa conditionem pro parte legitima, & perẽpto primo gradu, inferius resoluetur in glos. Eidem filio.

Secundò infertur, quod & si pater huic filia legasset nõ rem certam, sed maximã hæreditatis partẽ, vel etiam totam hæreditatem à filio hærede vniuersali, testamẽtũ æquẽ nullius momenti censeretur. Nam æquẽ verum esset, quod filia præterita fuisset: quæ nec hæres instituta, nec nominatim ex hæredata deprehenderetur. Quare licet filia redigeretur ad conditionem fideicommissariae vniuersalis iuxta notata per glos. in. l. Mulier la. i. §. fin. ff. Ad Senatusconsul. Trebel. in glos. fin. nihilo.

24
 Titulus fi-
 deicommissi
 uniuersalis
 non sufficit
 pro legiti-
 ma.

nihilominus testamentum censeretur esse nullum: quum constet non sufficere + titulum fideicommissi etiam uniuersalis, vt filio sit satisfactum. Et ita videtur expressum in. d. Authent. Vt cum de appellation. cognos. §. Aliud quoq; capitulum, Colla. 8. Et hanc esse veritatem, & ita in iudicando seruari testatur Guido Pap. decis. 425. Si quis, in fin. Sic apparet Senatusconsultis siue arrestis Gallia non recte iudicatum fuisse id, quod decisum audiuit, & seruari debere in practica asseruit Berengar. Fernand. in repetit. l. In quartam. nu. 189. ff. Ad. l. Falcid. Nam cum quidam filium nec heredem instituisset, nec exheredasset, eidem tamen fideicommissariam hereditatem ab instituto heredem reliquisset, decisum dicitur, quod valeret testamentum, per tex. in. d. l. Scimus. §. Cum autem. C. De inofficio. testament. Ad text. vero in. d. §. Aliud quoque capitulum, responsum fuisse refert, quod Iustinianus ibidem loquitur in fideicommissio rei singularis, non vero in fideicommissio uniuersali. Sed profecto communi opinione receptum est, quod testamentum sit nullum ipso iure, praeterito filio: quauis eidem filio pater hereditatem titulo fideicommissi uniuersalis reliquerit, vt docet Alexand. in. d. l. In quartam, num. 20. & testatur esse communem opinionem Berengar. Fernand. ibidem. d. num. 189.

l. Scimus. §.
 Cum aut. C.
 De inoffic.
 testament.

25

Neque huic communi opinioni refragatur text. in. d. l. Scimus. §. Cum autem. Quoniam Doctores + communiter interpretantur, quod is. §. procedat secundum iura Codicis, a quibus postea discessum est per dict. §. Aliud quoque capitulum, qua parte ibi Imperator scribit, quod testamentum non valet, etiam si filius titulo fideicommissi fuerit vocatus. Porro fideicommissi appellatio indefinita non minus exprimit fideicommissum uniuersale hereditatis, quam fideicommissum particulare rei

singularis, vt constat ex titulis Instit. De fideicommissar. hereditat. & De singul. reb. per fideicommissum relictis, & obseruat Alexand. in. l. In testamento, la. 2. n. 2. circa eius. l. intellectum. C. De testament. milit.

Tertio inferitur, quod si in nostri cap. specie testator hanc filiam, quam heredem instituit in re certa, exheredasset, inserta legitima causa, qua in doli capacem impuberem cadere potuisset, iuxta text. in capit. 1. De delict. pueror. non dubitarem, quin filia excluderetur a querela inofficiosi testamenti, vt in dict. Authent. Vt cum de appellation. cognosc. §. Hac autem, Coll. 8. Proinde hoc casu posset recipi quod gloss. nostra dixit supra in verb. In re certa: videlicet, filiam acturam fuisse de inofficioso testamento, si pater eam non instituisset in re certa. Sic titulus institutionis factae in re certa, distinguitur a titulo legati, vel fideicommissi etiam uniuersalis: quauis titulo legati vel fideicommissi etiam uniuersalis portio legitima sibi relicta fuisset. Quod si filia qua ita exheredata, & instituta in re certa proponitur, vellet agere ad supplementum occasione minoris portionis, tunc haeres uniuersalis in iudicio actionis ad supplementum deberet opponere ipsi filiae exheredationem probaturus veritatem causae legitimae, qua exheredationi fuisset inserta. Nam si causam praedictam haeres probaret, tunc filia excludenda esset a supplemento, iuxta text. in dict. l. Omnimodo, versicul. Si tamen. C. De inofficio. testament. Et huius speciei, in qua pater filiam institueret in re certa, atque eandem filiam exheredaret, legitima causa inserta, meminit Angel. Perus. in dict. l. Si pater. C. De institutionib. & substitutionib. numer. 4. Denique haec institutio, & exhereditatio, non habet + eam contradictionem, quam habere solet institutio, & exhereditatio, iuxta text.

26

L. Si filium. ff. De liber. & posthum. vbi dicitur, quod si filium nominatim exheredauero, & eum postea heredem instituero, valet quidem heredis institutio, & haeres erit. Siquidem ille text. procedit in heredis institutione vniuersali, quæ repugnat exheredationi. Vnde filius ibi perinde haeres erit, atq; si exheredatio non fuisset scripta. Cæterum exheredationi non repugnat institutio facta in re certa, dato cohærede. Quoniam exheredatio est exclusio ab vniuersa hereditate l. Cum quidam. ff. De liber. & posthum. Nulla autem hereditatis pars in rebus certis consistit l. Ex facto. ff. De hereditib. instituend. l. Quoties. C. eod. tit.

S V M M A R I V M.

- 1 **T**estamentum imperfectum, & minus solenne ualeat inter liberos.
- 2 Testamentum inter liberos minus solenne ualeat, etiam data inæqualitate.
- 3 Testamentum inter liberos minus solenne ualeat, data etiam maxima inæqualitate.
L. Hac consultissima. §. Ex imperfecto. C. De testament. sensus: ibidem, & per totam glos.
- 4 Substitutio pupillaris facta in testamento minus solenni inter liberos ualida est.
- 5 Substitutio fideicommissaria inter liberos facta in testamento minus solenni ualida est.
- 6 Substitutio pupillaris facta in testamento minus solenni non ualeat, si substitutus non sit ex liberis testatoris.
- 7 Testamentum, aut substitutio pupillaris in minus solenni testamento ualeat, si pia causa sit hæres instituta, aut substituta.
- 8 Testamentum ad pias causas minus solenne ualeat.
- 9 Testamentum ad pias causas ualeat: licet solennitas conuocationis testium non interueniat.
Cap. Relatum el. 1. De testamēt. sensus, ibidem.
- 10 Substitutio fideicommissaria ad pias causas in testamento minus solenni ualeat.
- 11 Testamentum imperfectum inter liberos ualeat duntaxat quoad ipsos liberos, nõ quoad alios.
L. 7. titu. 1. Partit. 6. sensus, ibidem.
- 12 Testamētum ad pias causas minus solenne ualeat, ita tamen, q; legata in eodem testamento quibuscunq; personis relicta, ualida sunt etiam. Legata quibuscunq; personis relicta in testamēto

- mento minus solenni, in quo pia causa fuit hæres instituta, sunt ualida, & debentur ibidem.*
- 13 Fideicommissum, aut legatum imperfonale in dubio iniunctum uidetur ab hærede filij potius quàm ab ipso filio, præsertim si iniunctum a filio inutile censeretur.
 - 14 Relicta in minus solenni testamento possidens sine uitio poterit per exceptionem defendere.
 - 15 *L. Portugallie lib. 4. titu. 7. in princip. ordin. Reg. explicatur.*

In suo testamento.

IN SVO testamento. Hoc testamentum hæcenus solenne fuisse uidetur: quod heredis filij vniuersalem habuit institutionem. Item præteritione filia non fuit iniustum: quum & ea fuerit hæres instituta in re certa. Videndum est igitur: vtrum necessario interpretari debeamus, quod in hoc testamento reliqua alia solennitas ordinaria interuenierit? Siquidem iure ciuili septem rogati testes cum alijs solennibus desiderantur. l. Hac consultissima. C. Qui testamēt. facere possunt. l. Hac consultissima. C. De testament. l. Hæres palam. ff. eod. titu. in Princip. Institut. eod. titu. Iure autem canonico, quod in terris Põtifici subiectis obtinet, duo tantum testes simul cum presbytero parochiali sufficiunt, cap. Cum esses, supra eodē titu. Hanc itaq; quæstionem utilitatis gratia per singulas huius testamenti dispositiones operæpretium erit tractare.

Vnde primò queritur: Vtrum institutio filij, & filia, valere potuerit in hoc testamento sine iuris solennitate? Respondeo, ¶ testamentum inter liberos factum valere sine vlla iuris solennitate: & liberos ex testamentaria institutione succedere secundum parætum voluntatem, de qua constiterit per legitimas probationes. l. Hac consultissima. §. Ex imperfecto. C. De testamen. Proinde si constaret per duorum testium

Testamenti
inter libe-
ros solenni-
tas.

stium ordinariam probationem, quod pater filiam in re certa, filium vero in cæteris bonis hæredes instituisset, non posset introduci quæstio circa solennitatis defectum. Idq; procederet, etiam si filia minus habuisset ex bonis patris in re certa, quàm filius ex vniuersali institutione. Siquidem testamentum † imperfectum ratione solennitatis valet inter liberos, etiam data inæqualitate, vt videtur probare rext. in Authent. De testament. imperfect. in princip. Coll. 8. Et hoc esse verius asserit And. Alciat. in l. Verbis ciuilibus, num. 34. ff. De vulgar. & pupillar. & cõmuni opinione receptum esse testatur Marian. Socin. Iunior cõsil. 189. Fa teor ingenuè, num. 87. lib. 2. & Marcus Anton. Nat. in repetition. d. §. Ex imperfecto, quæstion. 11. n. 63. & in cõsil. 423. n. 10. & 11. in. 2. part. Gregor. Lup. in l. 7. titul. 1. Part. 6. & Reuerèdis. D. D. Couarru. in cap. Raynutius. §. 1. nu. 3. supra eod. quanuis ipse contrarium teneat post alios, quos refert & Andr. Tiraquel. De iure primogeniorum. q. 4. num. 4. Quo loco idem Marcus Antonius amplius putat: videlicet, valere testamentum † sine iuris solennitate inter liberos, non solum si inter eos detur æqualitas portionum, sed etiam si detur maxima inæqualitas. Nam etiã hoc casu resoluit ex communi opinione, valere testamentum aduersus Cur tium Iuniorum ibidem num. 2.

Substitutio
pupillaris
in testamen-
to minus so-
lenni facta.

Secundò quæritur: Vtrum substitutiones pupillares, quæ continebantur in compendiosa substitutione reciproca inter liberos facta, æquè valerent sine iuris solennitate? Respondeo † videri quod æquè valerent. Nam vbi pater in testamento, quod inter liberos sine iuris solennitate facit, substituit pupillariter impuberi alterum ex liberis, valet æquè pupillaris substitutio. Siquidem patris & filij vnum est testamen- tum. l. 2. §. Prius. l. Patris & filij. ff. De vulgar. & pupillar. Proinde nõ minus

valere debet pupillare testamentum, quàm paternum, iuxta argumentationem Pontificis in fine huius cap. Denique communi opinione receptum est, quod valeant huiusmodi substitutiones pupillares cum Bart. in. l. 2. n. 8. ff. De vulgar. & pupillar. vt ibidem resoluit Alexand. Imol. n. 21. & Ias. n. 24. & Francisc. Ripa num. 28.

Tertiò quæritur: Vtrum fideicommissaria substitutio reciproca, quæ continebatur sub reciproca compendiosa, & habitura locum erat inter liberos post tempora pubertatis, cap. Raynutius, supra eodem, æquè valeret in hoc minus solenni testamento inter liberos composito? Et respondetur † hanc etiã fideicommissariam substitutionem si militer valitã fuisse, vt in terminis respondit Bald. cõs. 99. Nicolaus lib. 2. & tradit Marcus Anton. in repetition. d. §. Ex imperfecto, num. 133.

Quartò quæritur: Vtrum pupillaris substitutio facta de pauperibus æquè valeret sine vlla solennitate? Respondeo † communi quidem opinione receptum esse, quod si parens in testamento inter liberos minus solenniter facto impuberibus liberis substituat pupillariter aliquem, qui ex liberis nõ sit, minimè valet testamentum ipsum pupillare, vt docuit Bart. in. l. 2. nu. 18. ff. De vulgar. & pupillar. cuius sententia communiter est recepta secundum Iason. ibidem num. 24. Franciscum Ripam num. 28. in. d. l. 2. Vnde cum pauperes ex liberis non sint, videretur prima facie dicendum esse, substitutionem pupillarem non valere. Nihilominus tamen contrã respõdendum † videtur, quod æquè valere debeat pupillaris substitutio, ex qua omnia bona similiter pauperibus deferrentur. Alia enim ratio pupillare testamētũ confirmaret, quod scilicet, testamentum † ad pias causas factum nullam iuris solennitatem desiderat. in quo de sola facti probatione agendum sit, cap. Relatum el. 1. supra hoc

Fideicommissaria inter liberos in testamento minus solenni.

Pupillaris in testamento minus solenni ad pias causas.

hoc titul. Sic eueniret, vt testamētum principale, quod ratione solennitatis esset imperfectū, iccirco valeret, quoniam inter liberos factum fuisset: ipsum autem pupillare testamentum ea ratione defenderetur, q̄ ad pias causas factum fuisset, dict. cap. Relatum.

Obitare tamen videretur huic sententiæ illa consideratio: quod, scilicet, solennitas ꝛ saltim conuocationis duorum, vel trium testiū, necessaria esset, vt videtur probari in eodem cap. Relatum el. 1. in verb. Requisitis. Ex quo hoc existimauit esse expressum Lupus in alleg. 30. & illū sequutus est Ludouic. Roman. consil. 306. Proposita. nu. 3. Quin etiam idem Ludouic. Roman. in repetit. Authent. Similiter, num. 61. C. Ad legem Falcid. scripsit, quod licet communi opinione Canonistarum & Legistarum receptum sit, rogationem testamentum non requiri in testamento facto ad pias causas, ea tamen opinio communis falsa est per text. in dict. cap. Relatum. Hoc eisdem verbis, nō relato Romano, transtulit Andr. de Besetis in repetit. l. 1. num. 21. C. De sacrosanct. eccles. Idem etiam tentauit Andr. Sicul. in d. cap. Relatum. 4. col. & meminit Nicolaus Boerius Decis. 34. n. 5. Sed perfectō communis opinio omnino est amplectēda. Nec enim illi aliquod negocium facit verbum: Requisitis, de quo in dict. cap. Relatum: quia vera & plana interpretatio est, quod verbum: Requisitis: referri debet ad iudices, ad quos ibi Pontifex verba dirigit: qui iudices debēt requirere, hoc est, interrogare, & examinare duos, vel tres testes ad probationē vltimæ voluntatis. Idq; ita rectē interpretatus est Ioā. Imol. ibi dem. n. penult. quem sequutus est Marcus Antonius in. 5. Sed hæc quidem. n. 39. Instit. De testament. Et hanc interpretationem prius scripsit Calderin. sub Rubr. De testament. consil. 26. in fine, quam etiam, nemine relato, dilatauit Philip. Corn. consil. 278. n. 12. lib. 1.

Cap. Relatum el. 1. De testament.

& eam quasi nouā sibi vendicauit Guiliel. Benedic. in repetit. cap. Raynuntius, supra eodem tit. in verb. Testamentum el. 1. nu. 61. versic. Secundō respondetur & nouē.

Quintō quæritur: Vtrum fideicommissaria pauperum substitutio, ad quā traheretur post tēpora pubertatis directa eorundem pauperum substitutio, valeret æquē in hoc minus solenni testamento? Mouet enim, q̄ principale testamentum valuit inter liberos quoad institutiones, & fideicommissarias substitutiones reciprocas. Nec eadem ratio suadere videtur, vt valeat onus impositum ei, qui ex liberis nouissimus decederet sine liberis post tēpora pubertatis. Sed tamen magis est, vt hæc etiam fideicommissaria ꝛ substitutio valeat: quum & caput huius testamenti valeat, & piæ causæ ratio habenda sit, argumento dict. cap. Relatum el. 1. De testament. & quod ibi tradit Reuerendiss. D. D. Couarru. n. 3.

Sextō quæritur: Vtrum hæc bona quæ testator vxori legauit, debērentur eidem vxori ex hoc imperfecto testamento ratione omisissæ solennitatis? Respondeo ꝛ quod ei non deberētur, per text. in d. §. Ex imperfecto: vbi si liberis sit admixta alia extranea persona, non valet quoad illam voluntas minus solennis. Planē Imperatoris sententia videtur, vt id procedat, non solum si extranea persona titulo institutionis sit vocata, sed etiam si vocata sit titulo legati, seu fideicommissi. Idque ita ab omnibus intelligitur in d. §. Ex imperfecto, & probatur argumento text. in Authent. De testament. imperfecto. in princip. vers. Si tamen aut vxori. Coll. 8. Nec contrarium in hoc articulo sentit. l. Partit. 7. tit. 1. Partit. 6. vt rectē interpretatus est inibi Gregor. Lup. in glos. 5.

Aduerte tamen, q̄ iuxta speciem legatorū in antiqua Decretali expressam hæc mulier exquisita iuris ratione

Fideicommissaria ad pias causas.

10

11

l. Partit. 7. tit. 1. Part. 6

ne possit ista legata integra consequi: quanuis maximè testamentum mariti imperfectum fuisset ex defectu solennitatis. Sic enim testator conceperat: Si de liberis meis sola filia fuerit superstes, tantum augeo legata vxoris meæ. Item si nec filius, nec filia superfuert, & tunc similiter adhuc plus augeo legata vxoris, uti refert hinc Innocent. ad finem. Ergo mulier à filio legatum petere non possit, dict. l. Hac consultissima. §. Ex imperfecto. Sed & si, mortuo filio, vellet legatum petere à filia, quæ filio ex pupillari substitutione hæres extitisset, similiter non audiretur. Nam hæ tabulæ secundæ ita sine solennitate valuerunt inter liberos, argumento dict. §. Ex imperfecto, ut eodem argumento legata in eisdem tabulis relicta vxori, siue extraneis, valere non debeant. Veruntamen solida legata mulier videretur iure petere posse à pauperibus, quibus omnia bona ex pupillari substitutione fuerunt delata. Quippe si testator nominatim hæc legata à pauperibus vxori reliquisset, constare deberet, quòd pauperes ea tenerentur vxori præstare. Est enim communi opinione receptum, quòd vbi testamento minus solenni pauperes instituantur, & ratione pietatis testamentum valet, legata etiam in eodem testamento quibuscunque relicta personis, quæ alias capere possint, similiter valent, ut ex Antonij Butrij sententia, in cap. Quod clericis, num. 10. De foro competentis, supra. col. 7. in versicul. Idem puto, resoluunt Alex. consil. 41. Viso tenore, numer. 5. in lib. 1. Philip. Corn. consil. 278. Visis consilijs, nu. 15. lib. 1. Bartholom. Socin. consil. 1. In primo, num. 11. lib. 3. Carol. Ruin. consil. 1. Testamentum, nu. 12. lib. 2. Iaf. in dict. §. Ex imperfecto, num. 10. Cum igitur pupillare testamentum filia, quæ posterior mortua est, valuerit sine solennitate, quoniam pauperes in eo insti-

tuti hæres fuerunt, consequens est, ut legata, quæ testator à pauperibus in hoc pupillari testamento reliquisset, solui ab eisdem vxori deberent. Quæ cum ita sint, idem in proposita specie recipiendum foret, in qua testator intelligi deberet legata ab ipsis pauperibus reliquisse: quanuis legati verba fuerint impersonalia. In hac enim verborum conceptione: Si nec filius nec filia superfuert, & tunc similiter adhuc plus augeo legata vxoris: ita interpretandum est, ut testator magis voluerit pauperes onerare, non verò ex liberis eum, qui nouissimus moreretur. Siquidem communi opinione receptum videtur, quòd vbi verba legati sunt impersonalia, testator non creditur legatum reliquisse à filio post mortem: sed magis legatum reliquisse à filij substituto pupillari, argumento eius, quod scribit gloss. final. in. l. Qui duos. ff. De vulgar. & pupillar. & quod ibi Bartol. & omnes: tradit in his terminis, quoad aliud tamen propositum, Aretin. in. l. Et si contra tabulas, num. 2. colum. 6. ff. De vulgar. & hanc esse communem opinionem resoluunt Lancelot. Galiau. num. 409. Francisc. Ripa. num. 108. in. l. Centurio. ff. eodem titul. De vulgar. Certè in proposita specie hoc omnimodo recipiendum foret. Quoniam superior opinio, quæ alioquin est controuersa, dubitationem non habet, quando legatum esset omnimodo inutile, si à filio datum videretur. Tunc enim videtur datum sine controuersia à substituto pupillari, ne pereat dispositio, argumento text. in. l. Quoties, cum vulgar. ff. De reb. dub. ut concludit Lancelot. Galiau. in dict. l. Centurio, num. 456. Planè si legata viderentur vxori relicta, non à pauperibus, sed ab altero ex liberis, qui nouissimus vita decessisset, iam legata essent inutilia, argument. text. in dict. §. Ex imperfecto, & in dict. Authent. De testament.

F imper-

12
Relicta in
testamento
minus solenni
ad pias causas
conditio

13
Verba legata
ri aut fideicom
missi imper
sonalia ad
quæ sint referenda.

imperfect. in princip. versicul. Si tamen aut vxori, Colla. 8. coniuñto argumento text. in. l. Cohæredi. §. Cùm filia. ff. de vulgar. & pupillar. in versicul. Vt ab impubere. Ergo vt videantur vtiliter vxori relicta, interpretandum foret, quòd testator à pauperibus substitutis ea legata relinquere voluisset.

Denique illud eleganter obseruandum esset, quòd pauperes tenerentur vxori testatoris ad præstanda solida legata: non verò tenerentur ad solum augmentum, quod testator vltimo loco adieciisse videbatur. Etenim postremi legati verba illa: Adhuc plus augeo legata vxoris: idem valent, quod illa: Hoc amplius vxori pauperes dent. Igitur legata, quæ testator à filio & filia inutiliter vxori reliquisset, confirmata intelligerentur hac repetitione facta in vltimo pupillari testamento: in quo vtiliter dari legata potuerunt à pauperibus substitutis pupillaribus l. Legata inutiliter, versicul. Idem eodem loco. ff. De legat. 1.

Postremò adde: quòd in Portugallia regno legata quæ fuerint vxori relicta in minus solenni testamento plerumque defenduntur. Idque aliàs ex facto consultus respondi, quum quidam vnico filio hærede instituto, tertiam bonorum suorum partem, iuxta notissimas Portugallia leges vxori legasset in testamento, quod erat ratione omiffæ solennitatis imperfectum. Est enim autor Bartol. in. l. Nemo potest, num. 28. ff. De legat. 1. quòd si aliquis possideat sine vitio rem sibi relictam in testamento minus solenni, potest se exceptione defendere, argumento. l. Militis. §. Veteranus. ff. De militari testam. Porro cùm Bartol. se referat ad possessionem sine vitio apprehensam, eius sententia raro poterit locum habere, attento iure communi. Nam si vxor, mortuo marito, apprehendat possessionem rerum sibi legatarum in mi-

nus solenni testamento, hæres ab intestato veniens, qui testamentum non valere ostendit, vtilitatem retentionis facili negotio eludet. Aget enim consultius interdicto possessorio: Quorum bonorum. l. 1. C. & ff. Quorum bonorum. Sic possessionem rerum ab vxore testatoris euocabit, vt doli mali exceptione repelli nequeat. Quoniam tamen regni Portugallia & iure constituto vxor plerumque, mortuo marito, rerum quas maritus moriens possederat, civilissimam possessionem acquirit, vt in libr. 4. tit. 7. in principio. erit sæpenumero vtilis Bartoli sententia: si proponatur maritus vxori res legasse in testamento minus solenni. Secundum quæ dicebam vxorem in tertia bonorum parte sibi legata, iuxta facultatem, quam habet pater, vt in titul. 70. lib. 4. Ordin. eiusdem regni, tueri se posse contra mariti intestati filium hæredem. Licet enim testamentum non valuisset, nec item legatum in eo relictum, nihilominus vxor habebat pro se voluntatem mariti in ea tertia bonorum parte. Vnde cùm mulier non possit interdicto possessorio inquietari, iustè opponeret doli mali exceptionem aduersus intestati hæredem agentem petitione hæreditatis: quoniam vtique hæres contra defuncti voluntatem bona eiusdem peteret. Quod ita probatur argumento. d. §. Veteranus, & autoritate Bartol. in. d. l. Nemo potest: cuius sententia cõmuniter est approbata, vt per las. ibi in. 1. lectur. n. 70. & in. 2. lectu. n. 94. & Francisc. Ripa. ibidem. n. 96.

SVM MARIVM.

- 1 Donatio inter viuos facta inter virũ & uxore morte donantis confirmatur, si traditio præcesserit, aut aliud, quod pro traditione sit.
- 2 Donatio causa mortis facta inter virum & uxorem valet à principio etiam sine traditione: sed obligatio efficax in tempus mortis donantis confertur.

- 3 Dominium rei donatæ causa mortis inter uirum & uxorem transit in donatarium à morte donantis ad legatorum exemplum.
- 4 Oratio Diui Seueri, quæ confirmat donationes inter uirum & uxorem, ad donationes causa mortis, est referenda.
- 5 Dominium rei donatæ causa mortis, sequuta traditione, illico transit in donatarium, præterquam inter uirum & uxorem.
L. Sed interim. ff. De donation. inter uirum, sensus: ibidem, & num. sequen.
- 6 Donatio causa mortis inter uirum & uxorem facta confirmatur de portatione donantis, præcedente traditione: dominium tamen est reuocabile donec mors naturalis fuerit subsequuta.
L. Sed si mors. ff. De donationib. inter uir. & uxor, explicatur ibidem.
L. Si fundus. uersic. Nam & si. ff. Locati, sensus, ibidem
- 7 Baldi sententia in l. Executorem. ff. De except. rei iudic. explicatur.
- 8 Gloss. in l. 2. ff. De dote prælegat. contra Francisc. de Rip. defenditur.
L. Mortis. ff. De donationib. caus. mort. sensus: ibidem.
- 9 Legatum relictum uxori non refert an relinquatur nomine proprio, an nomine appellatiuo: quando testator tempore testamenti uxorem habebat.
- 10 Legatum relictum uxori, quando testator nondum uxorem duxerat, non primæ uxori, sed relictæ tempore mortis datum uidetur.
Uxori legatū, de qua uxore intelligatur: ibidē.
- 11 Legata in testamento relicta exigunt ad sui confirmationem, q. hæreditas sit adita, uel q. filius successionem patris agnouerit.
- 12 Legata non confirmantur sui heredis existentia.
- 13 Legata quanuis sola existentia sui heredis confirmata non fuerint, postea tamen confirmantur, si heres filij, aut filia, ex eiusdem filij, aut filia persona adquisierit patris bona ex ipsius testamento.
- 14 Grauumen, quod non potest ualere in persona filij, ualeat in persona substituti uulgaris.
L. Cum patronus. ff. De legat. 2. sensus, ibidem.
- 15 Legata ab instituto censentur repetita à substituto uulgari: non autem à substituto pupillari.
L. Licet Imperator. ff. De legat. 1. declaratur: ibidem.
- 16 Grauumen legitime, quod ualere potest in persona substituti uulgaris, non ualeat in persona substituti pupillaris: siue filius agnouerit, siue non agnouerit patris successionem.
- 17 Legatum uxori, quomodo interpretandum.
- 18 Vxori legatum nõ uidetur relictum animo illud compensandi cum dote.
L. unica. §. Primum, uersic. Sciendum. C. De rei uxoriae actione: sensus.
- 19 Legatum creditori non censetur relictum animo illud compensandi cum debito, quod à principio fuit uoluntarium: secus si necessarium.
L. Creditorem. ff. De legat. 2. sensus.
- 20 Vxori legatum cum declaratione, ut cum dote debeat compensari, censetur inutile.
L. Vnum ex familia in princip. ff. De legat. 2. sensus: ibidem.
L. Aurelius. §. fin. ff. De libera. legat. sensus: ibidem.
- 21 Gloss. in l. Si cui legetur. §. Si Titio decem, in uerb. Non ualeat. ff. De legat. 1. defenditur.
- 22 L. Cum dotem. ff. Ad l. Falcid. sensus, & num. 6. & num. 30.
L. Si usufructus, uersic. Dos legata. ff. Ad l. Falcid. sensus, ibidem, & num. 26. & 28.
- 23 Legatum creditori, quod re representationis modum facit utile, an per legem Falcidiam sit rescandum de toto legato principali: an uero duntaxat de ipso re representationis commodot & num. 25.
L. 2. §. Per contrarium. ff. De dote prælegat. sensus, ibidem, & num. 25. & melius. n. 29. & 31.
- 24 Legatum creditori, quod re representationis modum facit utile, totum à principio peti potest.
L. Debitor. ff. De legat. 2. sensus: ibidem.
L. Verbis. ff. Ad leg. Falcid. sensus: ibidem.
- 25 L. 1. §. Si quis creditori. ff. Ad leg. Falcid. sensus.
- 27 L. unica. §. Igitur. C. De rei uxoriae actione, sensus.
- 32 Vxor amittit legatum propter adulterium, uiuente, & in scio testatore marito admissum: uel etiam propter stuprum post mariti mortem, & infra annum luctus perpetratum.
- 33 Vxor, quæ infra annum luctus stuprum commisit, amittit legatum sibi à marito relictum.
L. 3. titul. 12. Partit. 4. sensus: ibidem.
- 34 Leges ciuiles punientes non tam secundas nuptias infra annum luctus contractas, quam stuprum infra idem tempus admissum, uel aliter prospicientes fauori liberorum non censentur emendate per cap. fin. De secund. nup.
Cap. fin. De secund. nuptijs, sensus: ibidem.
- 35 Vxor legatum sibi à marito relictum non amittit propter stuprum post annum luctus admissum.
L. 9. titul. 12. lib. 3. Fori, sensus: ibidem.
L. 3. titul. 12. Partit. 4. declaratur: ibidem.
- 36 Lex Partite seruari debet aduersus Fori contrariam legem, quæ usu nõ probetur recepta.
- 37 L. fin. titul. 4. lib. 5. ordinam. Reg. sensus, & melius num. 39. & num. 43. & 44.

- 38 Vxor post mariti mortem luxuriose uiuēs, amittet bona, constante matrimonio, superlucrata.
- 40 Nomina significantia officium in delictis uerificatur in primo actu.
- 41 Luxuriosam fuisse mulierem, uel luxuriose uixisse, uidentur differre.
L. Et mulieri. ff. De curatore furiosi, sensus: ibidem.
L. His solis. C. De reuocand. donation. sensus: ibidem.
L. Siquis cum sciret. ff. De usucap. pro emptore.
- 42 Vxor uidua non amittit dotem propter stuprum in uiduitate commissum, siue post, siue infra annum luctus.
- 44 Vxor etiam si uitam agat luxuriosam, non debet dotem amittere
- 45 Bonorum dotalium, & bonorum adquiretorum constante matrimonio discrimen.
- 46 Vxor propter adulterium uel stuprum non debet amittere bona paraphernalia.
- 47 Matris intentio multum adiuuatur ex legatis si bi in testamento relicta.
L. final. C. De institutionib. & substitutionib. sub cond. fact. sensus.

Legauit

LEGAVIT. Nota ex hoc textu secundum Petrum de Ancharano hic. n. 3. & Philip. Franch. in. 6. notabili, quod licet maritus non possit donare vxori inter uiuos. l. 1. cum vulgaribus. ff. De donationib. inter virum & vxorem, potest tamen iure eidem vxori legare.

Primò igitur quæro: Vtrum quem admodum ualuisse dicitur legatum hoc vxori relictum, ita similiter ualisset donatio causa mortis, quæ legatis exæquatur. l. Marcellus. §. 1. ff. De donationib. causa mortis. l. final. C. eodem titul? Et quòd donatio causa mortis in hac specie non comparetur legatis: sed ratione matrimonij impediatur, sicut inter uiuos donatio, allegatur glos. recepta cõmuniter in. l. 2. in princip. in verbo: Legatum. ff. De dote prælegata. Atque ita eam gloss. in hunc sensum allegauit Francisc. Ripa

Donatio causa mortis facta inter uirum & uxorem.

in. l. 2. num. 3. ff. De legat. 1. ubi tamen ab ea discessit. Putat enim quòd non minus ualebit donatio causa mortis, quàm legatum. Sed profectò Francisc. Ripa deceptus est, qui gloss. sententiam in dict. l. 2. non rectè intellexerit. Nec enim gloss. dixit, aut sensit, quòd donatio causa mortis non ualere inter uirum & vxorem, ut non ualere inter uiuos donatio eorundem. Si quidem donatio inter uiuos non ualeat inter uirum & vxorem: & ita demum morte eius, qui donauerit, confirmatur, si traditio præcesserit, aut aliquid quod pro traditione sit. l. Papiianus. ff. De donationib. inter uirum & vxorem. l. 2. cum gloss. fin. C. De dote cauta non numerata. At uerò donationes causa mortis inter uirum & vxorem semper à iure fuerunt receptæ, & distinctæ à donationibus inter uiuos. l. Si eum seruū. §. fin. ff. De donat. inter uirum & vxorem. l. Vbi ita donatur, uer fil. Ideoq; ff. De donat. causa mortis. Huius autem differentiæ emolumentum, & effectus est, quòd etiam si maritus vxori per solam promissionem donauerit causa mortis, nec aliquo modo tradiderit, ualeat initio donatio, & maritus efficaciter obligari incipiet cum mori cõperit. Sed & si maritus speciem propriam vxori prædicto modo donasset causa mortis, dicemus, dominium & speciei à morte mariti transire sine ulla traditione in vxorem ad legatorum exemplum. l. 2. & quod ibi notatur. ff. De Publiciana. Hoc esse uerum securè sensit Angel. in Authent. De heredib. & Falcidia. in princip. Colla. 1. & Alexad. eum referens in dict. l. 2. n. 9. uers. Hoc tamè limitat Angel. ff. De legat. 1. Hoc esse uerum pro constanti præsupposuit Philip. Cor. cõf. 124. Licet in hac. n. 2. in lib. 4. Ioan. Lup. in. repetit. Rubr. supra. De donationib. inter uirum & vxorem. §. 77. n. 2. Sed & Marian. Socin. in. repet. d. l. 2. nu. 40. in fine. ff. De legat. 1. hoc idem

Donatio inter uiuos facta inter uirum & uxorem.

2

3

idem afferuit: quasi tamen Bald. & Alexand. contrarium dixissent. Caterum ille non videtur rectè intellexisse Baldi & Alexand. sententiam. Nec enim Bald. aut Alexand. alicubi senserunt, quòd in donatione causa mortis facta inter virum & vxorem exigetur traditio. Denique ꝑ oratio Diui Seueri minimè fuit necessaria ad confirmationem harum donationum causa mortis, quæ expressim in mortis tempus conferuntur, & à iure semper fuissent receptæ. Quapropter Papiniani sententia circa orationem Diui Seueri. d. l. Papinianus, nullo colore induci potest ad huiusmodi donationes causa mortis.

4

l. Papinianus. ff. de donation. inter virum & uxorem.

Illud nihilominus obseruandū esse videtur, quòd inter extraneos dominiū ꝑ rei donatæ causa mortis tráfit statim per traditionem in donatariū. l. Si mortis causa. ff. De donationib. causa mortis. Caterum si vir vxori donatam causa mortis ré tradiderit, dominium quidem eiusdem retinebit, quod in vxoré non transibit, donec maritus moriatur. l. Sed interim. ff. De donation. inter vir. & vxor. Sed & si maritus deportatus ꝑ fuerit, mulier statim domina efficietur rei sibi traditæ, vt tamen maritus dū naturaliter viuít, possit reuocare donationem. l. Sed si mors, cū

6

l. Sed si mors. ff. De donat. inter vir. et uxor.

glos. ibidem in verbo: Rata habeatur, ff. eo titul. De donationib. inter vir. & vxor. In qua specie Vlpianus sensisse mihi videtur, vtilissimam esse traditionem: sine qua non idem respondisset. Vbi enim tempore deportationis vxor donatam rem possidebat, fauorabiliter induci potuit, vt domina efficeretur, & fisci causam in concursu præueniret. Caterum si traditio nulla intercessisset, res donata, quæ mariti ipsa deportatione in dominiū vxoris tráfire iure non potuit, sine dubio inter alia bona publicaretur. l. Si fundus, ver

l. Si fundus, ver. ff. Locati.

fic. Nam & si. ff. locati: quem textū dixit singularem Romanus notabil. 425.

Vnde eleganter tentari posset, quòd nec quidem tempore, quo maritus naturaliter decederet, posset vxor actionem intendere contra fiscum. Si quidem ad hæredum videretur regulæ, de qua in l. Si aliquis. ff. De donation. causa mortis, vt deportatione mariti imperfecta fit donatio causa mortis. Allego Baldi ꝑ sententiã in. l. Executorem, n. 30. C. De execution. rei iudicatæ: vbi in terminis Bald. intellexit, ita demum procedere. d. l. Sed si mors, si maritus peruenisset ad plenam traditionem. Ego enim interpretor Baldum nõ sensisse, quòd traditio esset necessaria regulariter in donationibus causa mortis factis inter virum & vxorem: sed in illo duntaxat casu. Tametsi Reuerendiss. D. D. Couarru. in Rubr. supra De testamentis, in. 3. parte, n. 2. ex Baldi sententia contrarium docuerit.

l. Si aliquis. ff. De donationib. causa mortis.

7

Iam verò glos. ꝑ in. d. l. 2. ff. De dote prælegata, supra in princip. allegata illud magis voluisse videtur: scilicet, quòd sicut focer non potest donare nurui suæ inter viuos, ita etiã nõ potest donare suæ mortis causa. l. Mortis. ff. De donationib. caus. mort. Ratio eius legis manifesta est: nempe, quòd foceri donatio non cõferatur in tempus permissum soluti matrimonij: quum, moriente focero, daret nihilominus matrimonium inter filium & nurum donatoris. Diuersum est in legato: quoniam focer potest nurui simpliciter legare, quanuis legati dies incidat in tempus matrimonij constantis inter nurum & filium legantis, vt in. d. l. 2. Hæc ipsa videtur fuisse euidēs mens glos. ibidem, quam post alios interpretes ita rectè accepit Aretin. in dict. l. 2. col. 2. ff. De legat. 1.

8

l. Mortis. ff. De donatio. causa mort.

Secundò quæro: Vtrum in huius specie debeat constitui differentia inter casum, quo testator Sarracena vxori nominatim hæc aliqua legasset, de quibus hîc, & inter casum, quo, simpliciter vxori legasset sub nomine

F 3 tantum

9 tantum appellatio? Respondeo, & videri quod inter hos casus nulla sit differentia. Nam quum testator testamenti tempore, quando legatum reliquit, Sarracenam vxorem haberet, vt supra expressum est, hæc verba: Legō vxori: idem valent quod illa: Legō vxori Sarracena. Proinde si Sarracena post mariti testamentum vita decessisset, & maritus aliam vxorem sibi matrimonio copulasset, legatum in causam caduci incideret. l. vna. §. Pro secundo. C. De caduc. tollend. Nec enim nouæ vxori, quam maritus moriens haberet, relictum legatum videretur. l. Si quid eorum. §. fin. ff. De legat. 3. Contra si testamenti tempore testator vxorem & non habuisset, tunc si vxori simpliciter legasset, legatum non omnino referendum esset ad primam vxorem, quam postea duxisset: sed ei demum vxori legatum relictum videretur, quæ tempore mortis vxor relicta fuisset. Quæ ita constant ex Baldi sententia in l. fin. n. 7. vericul. Et nota. C. De indict. viduit. tollend. Philip. Dec. in cap. Quoniam Abbas. n. 16. supra de officio & potestate iudicis delegati. Paul. de Mote Pico in rep. §. Titia quum nuberet. n. 108. l. Titia quum testamento. ff. De legat. 2. Alex. conf. 171. Viso processu. n. 7. in. 2. volum. Marian. Socin. conf. 172. n. 25. in. 2. parte. And. Alciat. in l. Boues. §. Hoc sermone. n. 4. ff. De verbor. significatione. latissimè And. Tiraquell. vbi plures auctores refert in commentarijs eiusdem. §. Hoc sermone, in regula vnica, num. 104. Reuerendiss. D. D. Couarru. in cap. Requisti, supra, De testamentis, nu. 3.

Tertio quæro: Vtrum hæc Sarracena testatoris vxor possit in nostri cap. specie hæc legata petere? Mouet quæstionem, quod & si hæc legata vtiliter videntur fuisse à principio relicta, corruisse tamen videntur postea, ex eo quod filius vniuersalis hæres, à quo fuerunt legata relicta, decessit, non agnita

patris hæreditate. Non enim proponitur, nec diuinandum est, quod filius, aut filia, bona patris ex testamento agnouerint, secundum ea quæ latius attingemus in. 2. huius operis parte in glos. Ac deinde filio. Denique Argentinus in repet. l. Si filius qui patri. ff. De vulgari. & pupillari. num. 20. scriptum & specialiter reliquit, quod si pater à filio suo & necessario hærede legata dedit, & is filius, non agnita patris successione, decessit, legata ipsa sine dubio corruunt, iuxta regulam text. in l. Eam quam. C. De fideicommissis, vbi probatur, quod aditio hæreditatis est necessaria, vt legata confirmentur: facit etiam text. in l. Si nemo. ff. De testamentaria tutela. & in l. Si nemo. ff. De regul. iuris: quam regulam vltra Bartolium, & ordinarios scribentes in d. l. Eam quam, declarant Iacobus de Nigris in repetit. l. 1. n. 107. ff. De legat. 1. Ioanes Sadolet. in repetit. l. Hæc verba, num. 1. ff. eo. tit. Ioanes Baptista in repet. l. Legatū, n. 17. ff. eo. tit. De legat. 1. Fortunius in l. Gallus. §. Idem credendum, n. 265. ff. De liber. & posthum. Ergo si Argentinus & omnes vera senserunt, iã vxor testatoris nõ posset in proposita nostri. c. specie hæc legata capere, quæ irrita facta fuissent, non adita, nec agnita testatoris hæreditate, aut successione. Quippe & si ipsa sui & necessarij hæredis filij existetia confirmauerit sine aditione omnes pupillares substitutiones, de quibus hinc metio habetur, iuxta ea quæ latius resoluã inferius in. 2. par. in glos. fin. diuersa est causa legatorū, quæ non & confirmatur. l. 1. §. fin. ff. Vt in possess. legatorū. facit casus in. l. Et si ex modica, vers. fin. ff. De bonis libert. docet Bart. in d. l. Si filius qui patri. ff. De vulgari. & pupillar. quæ sequuti sunt Alexand. n. 8. Ias. n. 11. Andre. Alciat. n. 34. ibidem. Benedic. de Plubino in repetit. l. Si fratris. C. De iure deliberad. n. 20. Ang. de Perusio, in tract. De fuitate, in. 9. q. n. 22. Guilielmus

II

Aditio necessaria ad confirmationem legatorum.

12

mus Benedi& in repetitione cap. Ray-
nutius, supra, de testamentis, in verbo.
Mortuo itaq; testatore, in. 2. num. 94.
& resoluit hanc esse communem opi-
nionem Francisc. Aretin. in dict. l. Si
filius qui patri. ff. De vulgari, statim in
principio.

13 Sed tamen, his non obstantibus, ve-
rissimum esse existimo, quod vxor te-
statoris posset exigere hæc legata à
pauperibus, qui filia impuberi poste-
riori mortuæ ex pupillari substitutio-
ne successissent, & ex persona eius bo-
na testatoris vendicassent. Etenim fi-
lius hæreditatem patris ex testamen-
to sibi ipso iure quæsitam transmisit
ex potentia sui iuris in sororem sibi pu-
pillariter substitutam. Rursus ipsa fi-
lia hæreditatem fratris pupilli, in qua
bona patris ipso iure continebantur,
transmisit in pauperes sibi pupillari-
ter substitutos. Ergo pauperes, qui ex
persona filia, & consequenter ex per-
sona filij, hæreditatem patris ex testa-
mento delatam vendicassent, non mi-
nus efficaciter legata vxori præstare
deberent, quam debuisset ipse filius,
si tutore autore, paternæ hæreditati se
immiscuisset, vt constat ex his, quæ
contra Argentinum resoluerunt Ioan-
nes Imola in dicta. l. Si filius qui patri,
num. 15. versic. Quintus est effectus, &
Alexander ibidem, num. 23.

Quartò quæro: Si hæc legata læsis-
sent legitimam portionem filio debi-
tam, ita vt filius ipse non teneretur ea
solida præstare. l. Quoniam in priori-
bus. C. De inofficio. testament. vtrum
pauperes in nostri capit. specie tene-
rentur ea legata solida vxori præsta-
re? Respondeo, si pauperes testatori
successissent ex vulgari substitutio-
ne, non esse dubitandum, quin solida
legata mulieri præstare tenerentur.
Nam quod liberorum personæ præsta-
retur, hoc nequaquam ad pauperes
vulgariter substitutos pertinere debe-
ret, argumento. l. Cum patronus. ff. De

l. Cum pa-
tronus. ff. de
legat. 2.

legat. 2. Denique ex Iureconfulti sen-
tentia ibidem in patrono loquentis re-
ceptum † est communiter, quod gra-
uamen impositum filio hæredi in le-
gitima portione valet in persona eius,
quem pater eidem filio vulgariter sub-
stituit, vt tradunt Baldus, Angel. Ra-
phael, Cuman. & Paul. Castrenf. in. d.
l. Cum patronus, l. as. in. l. Si arrogator,
num. 32. ff. De adoptionibus, & in. l. Si
Titio. §. fin. num. 15. ff. De legat. 1. Ro-
deric. Xuar. in repetit. l. Quoniam in
prioribus, in. 1. limitatione, num. 19. &
in. 4. limitatione. C. De inofficio te-
stamento. Sed quum in præsentiarum
pauperes admisi fuerint ad omnia bo-
na testatoris & liberorum impuberum
ex pupillari substitutione, videndum
est, an idem omnino probari debeat?

14

Et Didacus à Segura in repetit. l. Ab ex-
hæredati substituto, num. 46. ff. *Didaci à Se-
gura lapsus.*

De legat. 1. scriptum reliquit, q̄ ea,
quæ habetur in vulgari substituto in
d. l. Cum patronus, procedere debeant
etiam in pupillari substituto filij impu-
beris. Quæ sententia, si vera est, iam hæc
testatoris vxor, quæ solida legata con-
sequi non potuisset à filio hærede, ex-
torquere solida potuisset à filia, quæ
ex pupillari substitutione hæredita-
tem fratris vendicasset. Consequenter
quoque potuisset solida legata à pau-
peribus exigere, qui filia hæredita-
tem ex pupillari substitutione vendi-
carunt. Sed profectò Didacus Segura
in hoc articulo, pace eius dixerim,
fundatam iuris rationem non videtur
assequutus: qui non perspexit, manife-
stam esse differentiam inter vulga-
rem, & pupillarem substitutum. Siqui-
dem legata † data ab instituto censentur
repetita à vulgari substituto. l. Li-
cèt Imperator. ff. De legat. 1. Ceterum
legata data ab instituto non censentur
repetita à pupillari substituto, argu-
mento textus in. l. 1. §. Interdum, in. l.
In ratione, la. 1. §. Quod vulgo, ibi: vt es
alienum: in. l. Qui fundum. §. Si tu ex par-

15
l. Licèt Im-
perator. ff.
De legat. 1.

te, versic. Qui filiū, in fine. ff. Ad leg. Falcidiam: & de hoc est receptissima Bartoli doctrina in dict. l. Licet Imperator, numer. 4. quam resoluit esse communiter approbatam Alexand. ibidem nu. 12. & latè illam sequitur Iason ibi num. 87. Sebast. Sapia in repetitione. l. Cùm hæredes. C. De impuber. & alijs substitutionib. num. 5. Ioā. Corraf. in repetit. Rubricæ. C. De impuberum & alijs substitutionibus, num. 7. Ergo is, qui filio fuit vulgari-ter substitutus, quum teneatur legata præstare ex sua persona, quia testatori succedit, non faciet de legatis deductionem legitimæ portionis, quæ sibi non debetur, vt in dict. l. Cùm patronus. At verò filij impuberis substitutus pupillaris, quum non teneatur legata præstare ex sua persona, sed ex persona filij impuberis, cuius hæres est, faciet vtique ex eiusdem impuberis persona deductionem legitimæ portionis, quæ ipsi impuberi debebatur. Denique resoluendum est, quòd dict. l. Cùm patronus, quæ rectè induc-ta est ad vulgarem filij substitutum, non potest induci ad pupillarem substitutum, vt expressim docuit Bartol. in. l. Titia quum testamento. §. Titia quum nuberet, num. 10. & 11. ff. De legat. 2. Et hæc Bartoli distinctio inter vulgarem & pupillarem substitutum communiter est recepta secundum Iasonem, in. l. Et si contra tabulas, num. 5. ff. De vulgarib. & pupillar. Paul. de Monte Pico in repetit. dict. §. Titia quum nuberet. l. Titia quum testamento. num. 44.

Differentia inter vulgarem & pupillarem substitutum.

Et hæc quidem sententia esset indubitabilis, si proponeretur quòd filius, tutore autore, paternæ hæreditati se immiscuisset, aut aliter pro hærede gessisset. Siquidem eo casu legatorum obligatio omnimodo intelligeretur fuisse constituta in ipsius filij persona: & consequenter diminuta quoque fuisset eadem obligatio ra-

tionem legitimæ portionis, vt onus pro non scripto haberetur, dict. l. Quoniam in prioribus. Sic huius filij impuberis substitutus pupillaris, & quicumque alius hæres non posset teneri ex persona filij impuberis in plus, quàm ipse pupillus filius teneretur. l. 2. §. Ex his. ff. De verborum obligation. Verum enimvero in proposito nostri capit. specie, in qua constat, quòd filius non se immiscuit paternæ hæreditati, nec item se immiscuit filia, quæ eidem filio pupillari-ter fuit substituta, obligatio legatorum efficaciter animaduertetur cepisse à pauperibus. Quocirca dubitari posset, an solida legata vxori testatoris præstare tenerentur: quasi eis non liceret deducere legitimam portionem ex persona filij, per ea quæ scribit Bartholom. Socin. in consilio 116. Non potest negari, numer. 19. & 21. in libr. 1. Nihilominus constitutum & arbitror, quòd etiam in hac ipsa specie pauperes ex filij sui hæredis persona legitimam ipsius portionem possint deducere, secundum ea quæ latius resoluam in. 3. huius capit. parte, in gloss. Iure naturæ debita. Sed hoc ita accipiendum intelligo in specie nostri capit. si modò ex his solum pendeamus, quæ proponuntur in hac decisa Decretali. Nanque secundum ea, quæ proposita fuerunt in antiqua Decretali, propè est, vt dicamus, quòd pauperes ex persona sua onerati viderentur, iuxta ea quæ proximè argumentati sumus in gloss. superiori.

Quintò quæro: Vtrum legatum & istud factum vxori debeat compen-sari cum dote, quam maritus testator cum ipsa vxore acceperat, quamque, soluto matrimonio, erat restitutus? Huic difficultati respondere videtur apertus textus in. l. vnica. §. Primum, in versicul. Sciendum. C. De rei vxoriæ actione. Vbi Iustinianus disponit

17
Vxori legatum sit ne cum dote compensandum.

L. vnica. §. Primum, versicul. Sciendum. C. De rei vxoriæ actione.

18 disponit, sublato Prætoris edicto, quod de alterutro fuerat introductum, quod hoc legatum in dubio non intelligitur relictum animo compensandi cum dote eidem uxori debita: facit textus in l. Virilis, versiculo finali. ff. De leg. præstandis, in fine. Idque respondit Iustinianus in d. §. Primum, motus non tam aliquo dotis favore, quam quod maritus voluntaria obligatione ex stipulatu cepit teneri ad dotem restituendam quæ obligatio re ipsa intelligitur esse contracta: Proinde in id debitum à principio voluntarium non debet in dubio imputari eiusmodi legatum, iuxta textum in l. Creditorem, ff. De legat. 2. l. Compensandi. C. De hæredib. instituend. l. Si ab eo. ff. De negocijs gestis. l. Ut debitum. C. De hæreditarijs actionib. Caterum si maritus non voluntarius à principio, sed ex legis dispositione necessarius debitor fuisse, consequens esset dicere, quod legatum in dubio censetur relictum animo illud compensandi cum tali debito necessario, argumento text. in Authent. Præterea, in fine. C. Vnde vir & vxor, in l. Si cum dote. §. Si pater ff. Solutio matrimonio, in l. 7. tit. 13. Partit. 6. docent Bartol. & Bald. in d. Authent. Præterea, idem Bartol. in d. §. Primum, & in d. §. Si pater, & in l. Huiusmodi. §. Cum pater. ff. De legat. 1. & in l. Cum quis, in fine principij. ff. De dote prælegata, latè Bartholom. Socin. cõsil. 10. n. 24. in 2. parte, & post alios modernos ibidem Paulus de Mõte Pico in repetitione. d. Authet. Præterea, ex. n. 52. Paul. Paris. cõsil. 95. nu. 10. & n. 37. in 2. parte, Andreas Tiracuell. in repetit. l. Si vnquam. C. De reuocand. donationib. in verbo susceperit liberos. n. 173. & nouissimè Reuerèdis. D. D. Couarru. in cap. Officij, De testamentis, in nume. 2. Ex quibus constat hanc esse communem resolutionem. Si autem in maritus uxori legauerit, & declarauerit quod vult, id lega-

*L. Credito-
rem. ff. De
legat. 2.*

tum imputari in dotem, iam legatum nullam fermè vtilitatem continere vi debitor: & fermè reddetur inutile, probat text. in l. Si creditori. ff. De legat. 1. in l. Mauius, in principio, in versic. Debitor, & in l. Vnum ex familia, in principio, ibi: Frustra legat. ff. De legat. 2. in l. Si debitor creditori, versic. Itè quantum. ff. De libera. lega. in l. 1. §. Siquis creditori. ff. Ad l. Falcidiam, in §. Siquis debitori suo, versic. Ex contrario, Institu. De legat. Nec enim noua ex testamento actio, quæ antiqæ ex stipulatu actioni accedit, tanti momenti esse potest, vt valere legatum faciat, iuxta textum singularem in l. Aurelius. §. fin. ff. De libera. lega. docet Bartol. in d. l. Si creditori, nume. 3. ff. De legatis. 1. vbi Iason, nu. 18. resoluit, hanc esse communem opinionem, contra glos. in l. Si cui legetur. §. Si Titio decem, in verb. Non valet. ff. De legat. 1. & Ioann. Fab. in allegato. §. Si quis debitori, versic. Ex contrario: quos reprehendit Iason vbi supra. Sed certè glos. inmeritò de hoc reprehenditur. Nam etsi glos. declarando textum ibidem dum dicit: Quia nihil eius interest: mentionem faciat actionis ex testamento, quæ competit pro legato, quando prius competeat actio stricti iuris, nunquam tamen glos. tanti fecit hanc vtilitatem, vt propterea affirmauerit, legatum valere.

*L. Vnum ex
familia. in
princip. ff.
De legat. 2.*

*L. Aurelius
§. fin. ff. De
liber. lega.*

*L. Si cui le-
getur. §. Si
Titio decem
ff. De leg. 1.
iuncta glos.*

21

Enimvero ex hac resolutione potest colligi elegans decidendi ratio in ad textum in l. Cum dote, & in l. Si usufructus, versic. Dos legata. ff. Ad legem Falcidiam. Vbi dicitur, quod dotis legatum uxori relictum extra rationem legis Falcidiæ esse debet. Nimirum quia, vt Iureconsultus ait in dicto versic. Dos legata, suam rem mulier accipere videtur. Quare, si dotis legatum habeat commodum representationis, ex eo, quod aliàs non statim, sed postea annua bima trima die restituenda erat dos, quæ, videlicet,

22

F 5 confiste